

Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier samt tolv följdmotioner med 101 yrkanden. I betänkandet behandlas också 77 motionsyrkanden från den allmänna motions- tiden 2000.

Våren 1999 godkände riksdagen med anledning av regeringens proposition Svenska miljömål ett system med 15 miljökvalitetsmål. Det övergripande syftet med miljökvalitetsmålen är att till nästa generation lämna över ett sam- hälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. På riksdagens begäran lämnar regeringen nu förslag till delmål, åtgärder och strategier för att nå miljökvalitetsmålen, utom såvitt avser miljökvalitetsmålet *Begränsad klimat- påverkan*. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att den nya miljömåls- strukturen skall ersätta de miljömål som riksdagen tidigare antagit inom ra- men för miljöpolitiken.

Innebörden av respektive miljökvalitetsmål i ett generationsperspektiv återges i ett antal punkter som närmare anger vilken miljökvalitet som skall ha nåtts inom en generation. Till varje miljökvalitetsmål föreslås ett eller flera delmål. Förhållandet mellan miljökvalitetsmålen och delmålen kan beskrivas så att miljökvalitetsmålen definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot, medan delmålen anger inriktning och tidspers- pektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet. Delmålen avser i de flesta fall läget år 2010. Ett uppföljningssystem och tre åtgärdsstrategier som skall vara vägledande för det framtida miljöarbetet tillstyrks.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (det s.k. Göteborgsprotokollet). Utskottet föreslår vidare att riksdagen godkänner 1999 års justeringar och ändringar i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Samtliga motioner avstyrks. I betänkandet finns 89 reservationer och fyra särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	6
Redogörelse för ärendet.....	19
Ärendet och dess beredning.....	19
Yttranden från andra utskott.....	19
Uppvaktningar, utfrågningar m.m.	19
Bakgrund.....	19
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	21
Utskottets överväganden.....	23
En tydlig målstruktur för den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling.....	23
Det nya miljöarbetet.....	25
Internationellt miljöarbete.....	30
Begränsad klimatpåverkan.....	38
Frisk luft.....	41
Bara naturlig försurning.....	45
Giftfri miljö (såvitt avser förorenade områden).....	48
Skyddande ozonskikt.....	51
Säker strålmiljö.....	54
Ingen övergödning.....	58
Levande sjöar och vattendrag.....	63
Grundvatten av god kvalitet.....	69
Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	71
Myllrande våtmarker.....	76
Levande skogar.....	79
Ett rikt odlingslandskap.....	87
Storslagen fjällmiljö.....	95
God bebyggd miljö.....	98
En strategi för effektivare energianvändning och transporter.....	109
En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp.....	116
En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.....	117
Lagstiftning, m.m.	119
Uppföljning och utvärdering.....	121
Utskottets ställningstagande.....	122
Länsstyrelser och kommuner.....	123
Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser och effekter i ett generationsperspektiv.....	126
Godkännande av 1999 års protokoll angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon till konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar m.m.	127

1999 års ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.....	128
Reservationer	129
1. Ett 16:e miljö kvalitetsmål (punkt 2).....	129
2. Allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige (punkt 3).....	129
3. Skogsbrukets effekter på särskilt försumningskänsliga områden (punkt 4).....	130
4. Miljöövervakning och forskning (punkt 9)	130
5. Miljögarantin (punkt 10)	131
6. Miljöprövning av Europeiska unionens ekonomi (punkt 12)	131
7. En tryggad vattenförsörjning (punkt 18)	132
8. Svensk klimatstrategi (punkt 20).....	132
9. Svensk klimatstrategi (punkt 20).....	133
10. Förnyelse av bilparken, m.m. (punkt 24).....	133
11. Avgasfria bilar, m.m. (punkt 25).....	134
12. Skogsbrukets anpassning (punkt 27).....	134
13. Kalkning (punkt 28)	135
14. Kalkning (punkt 28)	135
15. Kalkning (punkt 28)	136
16. Delmål för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö såvitt avser förorenade områden (punkt 30).....	136
17. Saneringsarbetet i ett generationsperspektiv (punkt 31).....	137
18. Cancerframkallande ämnen, m.m. (punkt 32)	137
19. Uttunnningen av ozonskiktet, m.m. (punkt 35).....	138
20. Uttunnningen av ozonskiktet, m.m. (punkt 35).....	138
21. Delmål för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö (punkt 37)	138
22. Avvecklingen av kärnkraften (punkt 38).....	139
23. Kommunalt veto (punkt 39)	139
24. Kärnsäkerheten i Östeuropa (punkt 40).....	140
25. Delmål för fosfor (punkt 44)	140
26. Frivilliga överenskommelser, ekonomiska incitament m.m. (punkt 45).....	141
27. Förändring av EU:s jordbrukspolitik, m.m. (punkt 46)	141
28. Samordning av miljö målen och samförstånd mellan berörda intressen, m.m. (punkt 48).....	142
29. Delmål för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag (punkt 49).....	142
30. Inventering av uppdämda vattendrag (punkt 50).....	143
31. Introduktion av organismer som kan hota den biologiska mångfalden (punkt 51)	144
32. Strandskyddet (punkt 54)	144
33. Strandskyddet (punkt 54)	145
34. Vättern (punkt 55)	145

35. Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (punkt 59).....	146
36. Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (punkt 59).....	147
37. Marina reservat m.m. (punkt 60)	147
38. Lokalisering av vindkraftverk (punkt 61).....	148
39. Havsmiljön (punkt 62).....	149
40. Delmål för miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker (punkt 63).....	149
41. Skydd av sumpskogar (punkt 64)	150
42. Skydd av våtmarker (punkt 65)	150
43. Delmål 1 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 67)	151
44. Delmålen 2–4 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 68).....	152
45. Delmålen 2–4 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 68).....	152
46. Inriktningen för avsättningar för skydd av skogsmark, m.m. (punkt 69).....	153
47. Konsekvensanalys och utvärdering av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark (punkt 70).....	154
48. Avsättning av statlig mark, m.m. (punkt 71).....	154
49. Ekonomisk kompensation m.m. (punkt 72).....	155
50. Redovisning av skogsimpediment (punkt 74).....	156
51. Delmål för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap (punkt 77).....	156
52. Kulturlandskapets utformning (punkt 78).....	157
53. Stöd till jordbruket för miljö- och kulturmiljöinsatser m.m. (punkt 79).....	158
54. Säkerställande av ängs- och hagmarker m.m. (punkt 80).....	158
55. Säkerställande av ängs- och hagmarker m.m. (punkt 80).....	159
56. Delmål för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö (punkt 84).....	160
57. Konsekvensanalys av regeringens förslag (punkt 86).....	160
58. Resurser för inlösen av fjällnära skog (punkt 87).....	161
59. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (punkt 89).....	161
60. Delmål för fosfor i avfall och avlopp (punkt 90).....	162
61. Grönområden m.m. (punkt 91).....	162
62. Målkonflikter m.m. avseende produktionsanläggningar för vindkraft (punkt 92).....	163
63. Buller från markbunden trafik (punkt 93).....	163
64. Gränsvärden för buller m.m. (punkt 94).....	164
65. Internationellt arbete med bullerfrågorna (punkt 95).....	164
66. Lagstiftning mot buller (punkt 96).....	165
67. Kretslopps försäkringar m.m. (punkt 97).....	165
68. Energieffektivisering i byggnader (punkt 98).....	166
69. Energieffektivisering i byggnader (punkt 98).....	166

70. Introduktion av miljövänliga drivmedel, m.m. (punkt 100)	167
71. Introduktion av miljövänliga drivmedel, m.m. (punkt 100)	167
72. Miljöstyrande avgifter, m.m. (punkt 101)	168
73. Samlat verksansvar för infrastrukturen (punkt 102)	168
74. Skatt på flygbränsle (punkt 103)	169
75. Satsning på miljövänlig teknik (punkt 104)	169
76. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)	170
77. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)	170
78. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)	171
79. Klimatstrategi inom EU (punkt 109)	171
80. Grön skatteväxling (punkt 110)	172
81. Grön skatteväxling (punkt 110)	173
82. Strategi för ökat funktionstänkande (punkt 112)	174
83. Strategier för restaurering av vattendrag (punkt 113)	174
84. Miljöbalken m.fl. lagar (punkt 115)	174
85. Tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén (punkt 116)	175
86. Naturvårdsverkets ansvar för samordning m.m. (punkt 119)	176
87. Konflikter kring miljökvalitetsmålen (punkt 121)	176
88. Länsstyrelsernas resurser (punkt 122)	177
89. Beräkning av miljöskador (punkt 123)	177
Särskilda yttranden	179
1. Avveckling av kärnkraften	179
2. Miljömålen m.m.	179
3. Miljöstyrande avgifter m.m.	181
4. Miljömålen m.m.	181
Bilaga 1 Förteckning över behandlade förslag	183
Propositionen	183
Följdmotioner	183
Motioner från allmänna motionstiden 2000	191
Bilaga 2 Näringsutskottets yttrande NU1y	199
Bilaga 3 Bostadsutskottets yttrande BoU3y	206

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den nya miljömålsstrukturen

Riksdagen godkänner att den nya miljömålsstrukturen skall ersätta de miljömål som riksdagen antagit inom ramen för miljöpolitiken före beslutet om proposition 1997/98:145 (bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183), (avsnitt 3.2).

2. Ett 16:e miljö kvalitetsmål

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 4.

Reservation 1 (fp)

3. Allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 40.

Reservation 2 (c)

4. Skogsbrukets effekter på särskilt försurningskänsliga områden

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 5.

Reservation 3 (m)

5. Vattenkvaliteten i Stockholms skärgård

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ406 yrkande 2.

6. Ny flora och fauna

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ608 yrkande 3.

7. Kompetens för skötsel av samlingar på museer m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ608 yrkande 2.

8. Taxonomisk forskning

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ608 yrkande 1.

9. Miljöövervakning och forskning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ764 yrkande 13 och 2000/01: MJ796 yrkande 6.

Reservation 4 (m)

10. Miljögarantin

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ838 yrkande 10.

Reservation 5 (v, mp)

11. Det internationella miljöarbetet

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 1.

12. Miljöprövning av Europeiska unionens ekonomi

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ711 yrkande 12.

Reservation 6 (c)

13. Europeiska unionens sjätte miljöhandlingsprogram

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ711 yrkande 11.

14. Sveriges ordförandeskap

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ838 yrkandena 1, 3 och 8.

15. Deponiskatter och förbränningsavgifter inom EU

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ805.

16. Europeiska miljöbyrån

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ838 yrkande 4.

17. Hållbar utveckling i samarbetet med kandidatländerna

Riksdagen avslår motion 2000/01: U512 yrkande 11.

18. En tryggad vattenförsörjning

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ711 yrkande 8.

Reservation 7 (c)

19. Miljöprogram för Barentsområdet

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ819.

20. Svensk klimatstrategi

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01: MJ45 yrkande 3, 2000/01: MJ46 yrkande 11 samt 2000/01: MJ711 yrkande 45 delvis.

Reservation 8 (c)

Reservation 9 (fp)

21. Försöksverksamheten med utsläppsreduktioner

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ780 yrkande 2.

22. Koldioxidsänkor, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ780 yrkandena 3 och 5.

23. Delmål för miljö kvalitetsmålet Frisk luft

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–4.

24. Förnyelse av bilparken, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkandena 4 och 6 samt 2000/01:MJ47 yrkande 2.

Reservation 10 (m)

25. Avgasfria bilar, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ46 yrkandena 35 och 36 samt 2000/01:MJ816.

Reservation 11 (c)

26. Delmål för miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–4.

27. Skogsbrukets anpassning

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 13.

Reservation 12 (c)

28. Kalkning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01:MJ46 yrkande 12 samt 2000/01:MJ47 yrkande 1.

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

Reservation 15 (fp)

29. Utsläpp av kväveoxider

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ785.

30. Delmål för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö så vitt avser förorenade områden

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål. Därmed avslås motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 7 och 2000/01:MJ46 yrkande 9.

Reservation 16 (m)

31. Saneringsarbetet i ett generationsperspektiv

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ45 yrkande 8.

Reservation 17 (m)

32. Cancerframkallande ämnen, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Reservation 18 (fp)

33. Utsläpp från krematorier

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ781.

34. Delmål för miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål.

35. Uttunningen av ozonskiktet, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01: MJ45 yrkande 9.

Reservation 19 (m)

Reservation 20 (fp)

36. Långtidsutredning och ozonskiktet

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ711 yrkande 45 delvis.

37. Delmål för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–3. Därmed avslås motion 2000/01: MJ45 yrkande 10.

Reservation 21 (m)

38. Avvecklingen av kärnkraften

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 20.

Reservation 22 (c)

39. Kommunalt veto

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 21.

Reservation 23 (c)

40. Kärnsäkerheten i Östeuropa

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis.

Reservation 24 (fp)

41. Information om riskerna med solariers UV-strålning

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 22.

42. Exponeringen från elektromagnetiska fält

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 23.

43. Delmål för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–5.

44. Delmål för fosfor

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 17.

Reservation 25 (c)

45. Frivilliga överenskommelser, ekonomiska incitament m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 11.

Reservation 26 (m)

46. Förändring av EU:s jordbrukspolitik, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Reservation 27 (fp)

47. Skogs- och jordbruksföretagens ansvar för miljöstörningar

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ37 yrkande 2.

48. Samordning av miljömålen och samförstånd mellan berörda intressen, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkandena 14 och 15.

Reservation 28 (c)

49. Delmål för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–6. Därmed avslås motion 2000/01:MJ45 yrkandena 12 och 13.

Reservation 29 (m)

50. Inventering av uppdämda vattendrag

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ841 yrkande 9.

Reservation 30 (fp)

51. Introduktion av organismer som kan hota den biologiska mångfalden

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ45 yrkande 15.

Reservation 31 (m)

52. Strömmande vatten

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ47 yrkande 4.

53. Skyddszoner för vattendrag och vattensystem

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 26.

54. Strandskyddet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 29 och 2000/01: MJ46 yrkande 27.

Reservation 32 (m)

Reservation 33 (c)

55. Vättern

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ726 yrkandena 3–5.

Reservation 34 (fp)

56. Skyddet för havsöringförande bäckar och mindre laxåar

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ789.

57. Delmål för miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–4.

58. Avgift på utsläpp av förorenat vatten

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis.

59. Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–8. Därmed avslås motionerna 2000/01: MJ45 yrkandena 16 och 17 samt 2000/01: MJ46 yrkandena 29 och 30.

Reservation 35 (m)

Reservation 36 (c)

60. Marina reservat m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01: MJ413 yrkande 3 samt 2000/01: MJ418 yrkande 6.

Reservation 37 (fp)

61. Lokalisering av vindkraftverk

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ38.

Reservation 38 (m)

62. Havsmiljön

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01: MJ418 yrkande 7 och 2000/01: MJ798 yrkande 1.

Reservation 39 (fp)

63. Delmål för miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–5. Därmed avslås motion 2000/01: MJ45 yrkande 18.

Reservation 40 (m)

64. Skydd av sumpskogar

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ37 yrkande 4.

Reservation 41 (fp)

65. Skydd av våtmarker

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01: MJ788 och 2000/01: MJ841 yrkande 11.

Reservation 42 (fp)

66. Myggproblemet i Nedre Dalälvsområdet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ769, 2000/01: MJ784, 2000/01: MJ793 och 2000/01: MJ804.

67. Delmål 1 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål 1. Därmed avslås motionerna 2000/01:MJ43 yrkande 1 och 2000/01:MJ45 yrkande 19.

Reservation 43 (kd, m, c)

68. Delmålen 2–4 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 2–4. Därmed avslås motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 22 samt 2000/01:MJ46 yrkandena 6 och 8.

Reservation 44 (m)

Reservation 45 (c)

69. Inriktningen för avsättningar för skydd av skogsmark, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ37 yrkande 5, 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis, 2000/01:MJ46 yrkande 4 och 2000/01:MJ765 yrkande 1.

Reservation 46 (m, c)

70. Konsekvensanalys och utvärdering av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 1.

Reservation 47 (c)

71. Avsättning av statlig mark, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ45 yrkandena 20 och 21.

Reservation 48 (m)

72. Ekonomisk kompensation m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 14 och 2000/01: MJ46 yrkandena 2 och 3.

Reservation 49 (kd, m, c)

73. Ersättning för skador på skog

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 7.

74. Redovisning av skogsimpediment

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ43 yrkande 2 och 2000/01: MJ46 yrkande 5.

Reservation 50 (kd, m, c)

75. Åtgärdsprogram för hotade arter

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ749.

76. Skydd av Järvafältet och Igelbäckens dalgång

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ756.

77. Delmål för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–6. Därmed avslås motion 2000/01: MJ45 yrkandena 23 och 24.

Reservation 51 (m)

78. Kulturlandskapets utformning

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 1.

Reservation 52 (m)

79. Stöd till jordbruket för miljö- och kulturmiljöinsatser m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ46 yrkandena 16, 18 och 39 samt 2000/01: MJ47 yrkande 3.

Reservation 53 (kd, c)

80. Säkerställande av ängs- och hagmarker m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ37 yrkande 6, 2000/01: MJ46 yrkande 19, 2000/01: MJ738, 2000/01: MJ776, 2000/01: MJ828, 2000/01: MJ835 och 2000/01: MJ840 yrkande 1.

Reservation 54 (kd, c)

Reservation 55 (fp)

81. Skydd av hotade växt- och djurarter

Riksdagen avslår motionerna 2000/01: MJ37 yrkande 3, 2000/01: MJ234 yrkandena 1 och 2, 2000/01: MJ711 yrkande 22 samt 2000/01: MJ743 yrkandena 1, 2 och 4.

82. Skärpta straff för utrotningshotade växter och djur

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ815.

83. Aktionsplan för utrotning av jättebjörnlokan

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ737.

84. Delmål för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–4. Därmed avslås motion 2000/01: MJ45 yrkande 25.

Reservation 56 (m)

85. Samarbete mellan berörda myndigheter, den bofasta befolkningen och representanter för rennäringen

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis.

86. Konsekvensanalys av regeringens förslag

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 10.

Reservation 57 (c)

87. Resurser för inlösen av fjällnära skog

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Reservation 58 (fp)

88. Världsarvet Laponia

Riksdagen avslår motion 2000/01:K342.

89. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 1–7. Därmed avslås motion 2000/01:MJ45 yrkande 27.

Reservation 59 (m)

90. Delmål för fosfor i avfall och avlopp

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 24.

Reservation 60 (c)

91. Grönområden m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ42, 2000/01:MJ45 yrkande 26 samt 2000/01:Bo223 yrkande 6.

Reservation 61 (m)

92. Målkonflikter m.m. avseende produktionsanläggningar för vindkraft

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ41 yrkande 1.

Reservation 62 (m)

93. Buller från markbunden trafik

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ797 yrkande 3.

Reservation 63 (fp)

94. Gränsvärden för buller m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ41 yrkandena 2 och 3, 2000/01: MJ707, 2000/01:MJ797 yrkandena 1 och 2 samt 2000/01:Bo509 yrkandena 3 och 4.

Reservation 64 (m)

95. Internationellt arbete med bullerfrågorna

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ797 yrkande 5.

Reservation 65 (fp)

96. Lagstiftning mot buller

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ797 yrkande 4.

Reservation 66 (fp)

97. Kretslopps försäkringar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ765 yrkande 2.

Reservation 67 (fp)

98. Energieffektivisering i byggnader

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 28 och 2000/01:MJ46 yrkande 25.

Reservation 68 (m)

Reservation 69 (c)

99. Strategier för att uppnå miljö kvalitetsmålen

Riksdagen godkänner regeringens förslag om vägledande strategier för att uppnå miljö kvalitetsmålen, (avsnitt 21.1).

100. Introduktion av miljövänliga drivmedel, m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis, 2000/01:MJ46 yrkandena 33 och 34 samt 2000/01:U513 yrkande 14.

Reservation 70 (m)

Reservation 71 (c)

101. Miljö styrande avgifter, m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis och 2000/01: MJ46 yrkande 31.

Reservation 72 (fp)

102. Samlat verksansvar för infrastrukturen

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 32.

Reservation 73 (c)

103. Skatt på flygbränsle

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 37.

Reservation 74 (c)

104. Satsning på miljövänlig teknik

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ45 yrkande 32.

Reservation 75 (m)

105. Bunkerbränsle

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ780 yrkande 4.

106. Bunkerolja av miljöklass 1

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ779.

107. Utsläpp från entreprenadmaskiner

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ825.

108. Handel med utsläppsrätter

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ39, 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis, 2000/01:MJ45 yrkande 31 och 2000/01:U512 yrkande 3 delvis.

Reservation 76 (m)

Reservation 77 (kd)

Reservation 78 (fp)

109. Klimatstrategi inom EU

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:U512 yrkande 3 delvis och 2000/01:MJ762 yrkandena 1 och 3.

Reservation 79 (kd)

110. Grön skatteväxling

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 30 och 2000/01: MJ47 yrkande 5.

Reservation 80 (m)

Reservation 81 (kd)

111. Strategier för kemikalieanvändningen

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis.

112. Strategi för ökat funktionstänkande

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 38.

Reservation 82 (c)

113. Strategier för restaurering av vattendrag

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 28.

Reservation 83 (c)

114. Trä i byggandet

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ40.

115. Miljöbalken m.fl. lagar

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ37 yrkande 1.

Reservation 84 (fp)

116. Tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ48.

Reservation 85 (m)

117. Regler för naturvårdsförrättning

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ770.

118. Information och uppföljning gällande miljömålen

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ44 yrkande 5.

119. Naturvårdsverkets ansvar för samordning m.m.

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 33.

Reservation 86 (m)

120. Anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m.

Riksdagen godkänner att det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. för år 2001 används för uppföljning och rapportering av miljökvalitetsmålen i enlighet med vad regeringen har anfört (avsnitt 23.3).

121. Konflikter kring miljökvalitetsmålen

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ46 yrkande 41.

Reservation 87 (kd, c)

122. Länsstyrelsernas resurser

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 34.

Reservation 88 (m)

123. Beräkning av miljöskador

Riksdagen avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 2.

Reservation 89 (m)

124. Internationella överenskommelser

Riksdagen godkänner

- a) protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (avsnitt 26),
- b) 1999 års justeringar och ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet (avsnitt 27).

Stockholm den 1 november 2001

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Jonas Ringqvist (v), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Per-Samuel Nisser (m), Maria Wetterstrand (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

På förslag av regeringen i proposition 1997/98:145 Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige fattade riksdagen i april 1999 beslut om en ny struktur i arbetet med miljömål och fastställde 15 nationella miljö kvalitetsmål (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Miljö- och jordbruksutskottet anförde i betänkandet att det är delmålen snarare än de allmänt formulerade miljö kvalitetsmålen som kommer att utgöra underlag för miljöpolitiska åtgärder och prioriteringar inom olika samhällssektorer. Mot den bakgrunden borde det enligt utskottets mening ankomma på riksdagen att ta ställning till hur målsättningen för detta arbete skulle formuleras (bet. 1998/99: MJU6 s. 34). Med anledning av vad utskottet anförde begärde riksdagen att regeringen skulle återkomma till riksdagen med redovisning och förslag angående delmålen under vart och ett av de nya miljö kvalitetsmålen.

I propositionen anføres att förslagen har utformats i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Yttranden från andra utskott

Näringsutskottet och bostadsutskottet har yttrat sig över propositionen. Yttrandena återfinns i *bilagorna 2 och 3*.

Uppvaktningar, utfrågningar m.m.

På inbjudan av Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen företog utskottet den 28 augusti 2001 en studieresa till Småland angående kulturmiljövård i skogsbruket och miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*. Utskottet anordnade den 23 oktober 2001 en utfrågning i samma ämne med representanter för Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Härutöver har utskottet uppvaktats av representanter för Svensk Energi, Lantbrukarnas Riksförbund – Skogsägarna, Skogsindustrierna, Svenska Torvproducentföreningen och Elöverkänsligas förbund.

I ärendet har även inkommit skrivelser.

Bakgrund

I maj 1998 tillkallade regeringen en parlamentarisk beredning om mål i miljöpolitiken (dir. 1998:45). Beredningens uppdrag var att – mot bakgrund av proposition 1997/98:145 Svenska miljömål och riksdagens kommande beslut om den – göra en samlad översyn av vilka delmål som behövs för att Sveriges nationella miljö kvalitetsmål, med undantag för målet *Begränsad klimatpåverkan*, skulle kunna nås inom en generation. I uppdraget ingick bl.a. att utvärdera de miljömässiga och samhällsekonomiska konsekvenserna av del-

mål och åtgärder som regeringen eller myndigheterna föreslagit. Den parlamentariska beredningen antog namnet Miljömålskommittén (M 1998:07). Miljömålskommitténs uppdrag har haft nära samband med uppdragen till två andra kommittéer, Klimatkommittén (M 1998:06) och Kemikalieutredningen (M 1998:09), vilkas arbete också legat till grund för förslag från regeringen under år 2001.

Huvuddelen av förslagen till delmål på kemikalieområdet har behandlats i regeringens proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för Giftfri miljö. Denna proposition behandlades av riksdagen under våren 2001 (bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Frågan om delmål beträffande förorenade områden behandlas dock i nu aktuell proposition.

Miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö* innefattar både inomhus- och utomhusmiljön. I föreliggande proposition behandlas främst frågor som rör vår utomhusmiljö, men även vissa inomhusmiljöfrågor som t.ex. energieffektivisering. Regeringen avser att behandla övriga frågor om inomhusmiljön inklusive fastställande av delmål för radon med flera frågor i en särskild proposition.

Konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar undertecknades i Genève den 13 november 1979 och trädde i kraft den 16 mars 1983. Konventionen har hittills tillträtts av 45 medlemsstater inom FN:s Ekonomiska kommission för Europa samt Europeiska gemenskapen. Förutom europeiska länder omfattar konventionen även Förenta staterna och Kanada. Konventionen är av ramkaraktär. Överenskommelser om särskilda åtgärder träffas genom protokoll till konventionen. Sverige ratificerade konventionen den 12 februari 1981. Sju protokoll till konventionen har tidigare förhandlats fram. Samtliga protokoll har ratificerats av Sverige.

År 1995 gav konventionens verkställande organ ett mandat till arbetsgruppen för strategier att förhandla fram ett protokoll om att minska effekterna av försurning, övergödning och marknära ozon. Kort därefter inleddes förhandlingsarbetet under svenskt ordförandeskap.

Protokollet undertecknades vid ett möte i Göteborg den 1 december 1999. Hittills har 31 länder undertecknat protokollet. För ikraftträdande krävs att minst 16 parter ratificerar, godtar eller godkänner protokollet. Protokollet har upprättats på engelska, franska och ryska. I propositionens bilaga 4 finns den svenska översättningen och den engelska texten av protokollet med bilagor.

Parterna till Montrealprotokollet har vid sitt elfte möte, som ägde rum i Beijing i december 1999, beslutat om ytterligare justeringar och ändringar i protokollet. I propositionens bilaga 6 finns den engelska texten och den svenska översättningen. Ändringarna innebär skärpta åtgärder för produktion av väteklorfluorkarboner (HCFC) i såväl industri- som utvecklingsländer. Ändringarna kräver ratificering av parterna. Härutöver beslutades vid partsmötet vissa justeringar som innebär ytterligare skärpningar i utvecklingsplanerna för ämnen som omfattas av protokollets bestämmelser. Sådana justeringar är direkt bindande för parterna och kräver ingen ratificering. Sverige har ingen produktion av kontrollerade ämnen. Ändringarna i Montrealproto-

kollet föranleder inte några lagstiftningsåtgärder. I den mån ändringarna inte kommer att regleras genom revidering av Europaparlamentets och rådets förordning 2037/2000, kan nödvändiga ändringar göras i förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslagen i propositionen innebär enligt regeringen att det konkreta miljöarbetet förstärks kraftfullt de kommande åren. Förslagen avser att leda till omfattande miljöförbättringar och en betydande ekologisk modernisering i vårt land inom den kommande tioårsperioden.

Regeringens övergripande miljöpolitiska mål är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Arbetet med att nå en hållbar utveckling fortsätter. De 15 miljö kvalitetsmålen, som riksdagen i bred enighet antagit, gör den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling tydlig. De är formulerade utifrån den miljöpåverkan naturen tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot.

Propositionen vidareutvecklar den miljömålsstruktur som riksdagen i april 1999 fattade beslut om (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). På riksdagens begäran lämnar regeringen nu ett samlat förslag till delmål, åtgärder och strategier för att nå miljö kvalitetsmålen. Regeringen föreslår att den nya miljömålsstrukturen skall ersätta de miljömål som riksdagen antagit inom ramen för miljöpolitiken före beslutet om proposition 1997/98:145 (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183).

I propositionen lämnas förslag till delmål och åtgärdsstrategier för 14 av de 15 miljö kvalitetsmålen. Målet *Begränsad klimatpåverkan* kommer att behandlas i en särskild proposition under hösten.

Innebörden av respektive miljö kvalitetsmål i ett generationsperspektiv återges i ett antal punkter som närmare anger vilken miljö kvalitet som skall ha nåtts inom en generation. Till varje miljö kvalitetsmål föreslås ett eller flera delmål.

Förhållandet mellan miljö kvalitetsmålen och delmålen kan beskrivas så att miljö kvalitetsmålen definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot, medan delmålen anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet. Delmålen avser i de flesta fall läget år 2010. I några fall har en annan tidpunkt valts. Delmålen kan i sin tur vara av olika karaktär. De kan avse en viss miljö kvalitet som skall vara uppnådd eller vissa förändringar, beträffande t.ex. utsläpp, som skall vara genomförda i enlighet med delmålet. Regeringen föreslår ett uppföljningssystem baserat på bl.a. indikatorer. I detta sammanhang föreslår regeringen att ett särskilt miljömålsråd knutet till Naturvårdsverket bör inrättas. Miljömålsrådet bör ansvara för att följa upp och rapportera till regeringen hur miljömålsarbetet fortskrider inför den redovisning av miljömålsarbetet som regeringen regelbundet skall ge riksdagen. Regeringen föreslår att innevarande års anslag till miljöövervakning m.m. skall få användas för sådan uppföljning och rapporte-

ring. Regeringen anser att det är viktigt att miljöarbetet ses dynamiskt och i ett globalt perspektiv. Erfarenheter visar att det är svårt att förutse framtida miljöproblem. Nya och i dag okända eller underskattade miljöproblem kan komma att bli aktuella allteftersom tiden går och kunskaperna ökar och ny, miljöanpassad teknik introduceras. Det innebär att mål och medel så långt möjligt är utformade så att de kan anpassas till nya förutsättningar.

Det är regeringens uppfattning att en tydlig miljömålsstruktur, i kombination med ett tydligt uppföljningssystem, gör en effektiv mål- och resultatstyrningsprocess möjlig. Det är viktigt att utnyttja åtgärder som kan bidra till att uppnå flera miljö kvalitetsmål på samma gång och som bidrar till att uppfylla även andra politiska mål. Som exempel på detta föreslår regeringen tre åtgärdsstrategier som skall vara vägledande för det framtida miljöarbetet. Dessa är effektivisering av energianvändning och transporter, giftfria och resurs-snåla kretslopp samt hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

Dagens miljöproblem medför avsevärda kostnader. De tar sig uttryck i form av produktionsförluster och materialförstöring, försämrad hälsa och förluster av kulturarv och biologisk mångfald. Värdet av en hälsosammare livsmiljö kan speglas i ett minskat antal vardagar, minskad läkemedelskonsumtion, färre sjukskrivningar och sjukpensioneringar. Att nå en ekologiskt hållbar utveckling ger också positiva välfärdseffekter som en god livsmiljö, bevarad biologisk mångfald och skydd av natur- och kulturlandskapet.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av försurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (det s.k. Göteborgsprotokollet). Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner 1999 års justeringar och ändringar i Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Utskottets överväganden

En tydlig målstruktur för den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och tillstyrker förslaget till målstruktur. Utskottet avstyrker en motion (fp) om att ett 16:e miljömål bör införas.

Hållbar utveckling – den ekologiska dimensionen

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att miljökvalitetsmålen tydliggör den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling eller det tillstånd för den svenska miljön och dess natur- och kulturreсурser som är långsiktig ekologiskt hållbar. Delmål till miljökvalitetsmålen och åtgärder för att nå dem bör utformas med utgångspunkt i följande fem grundläggande värden: Människors hälsa, den biologiska mångfalden och naturmiljön, kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt en god hushållning med naturresurser.

Målstruktur

Propositionen

De 15 miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt och de delmål som nu föreslås skall utgöra en samlad målstruktur. Det övergripande målet för miljöpolitiken åskådliggörs genom denna målstruktur. Delmålen skall beslutas av riksdagen. De 15 miljökvalitetsmålen och de delmål som fastställs för dessa skall ersätta de miljömål av skilda slag och för olika nivåer som riksdagen tidigare har antagit inom ramen för miljöpolitiken, dvs. före beslutet om proposition 1997/98:145 Svenska miljömål (bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Nya mål kan tillföras målstrukturen och beslutade mål kan revideras efter särskilt riksdagsbeslut. Detta kan ske i samband med den utvärdering som beskrivs i avsnitt 23 i regeringens nu behandlade proposition eller på grund av Sveriges internationella åtaganden. Regionala och lokala mål samt sektorsmål utvecklas vid behov med utgångspunkt i mål beslutade av riksdagen.

Målstrukturen skall vara:

- Miljökvalitetsmålen – för närvarande 15 till antalet – som definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot. Miljö-

kvalitetsmålen fastställs av riksdagen som även skall fastställa eventuella ändringar av och tillägg till miljökvalitetsmålen.

- Delmål för miljökvalitetsmålen som anger att en viss miljökvalitet skall vara uppnådd eller att förändringar skall vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljökvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation. Även delmålen skall fastställas av riksdagen.

Motionen

Enligt motion MJ44 (fp) bör ett sextonde miljömål införas, nämligen Biologisk mångfald (yrkande 4). De tre miljömålen: *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt odlingslandskap* berör till stora delar värnandet av den biologiska mångfalden. Intill dess att regering och riksdag fattat beslut om inrättande av ett sextonde miljömål om Biologisk mångfald kommer målen inom de ovan nämnda områdena i huvudsak att vara styrande för statens och kommunernas agerande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad regeringen anfört rörande målstrukturen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag att den nya strukturen skall ersätta de miljömål av skilda slag och för olika nivåer som riksdagen före beslutet om proposition 1997/98:145 Svenska miljömål (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183) har antagit inom ramen för miljöpolitiken (se prop. 1997/98:145 s. 39 och bilaga 57). Det är således miljökvalitetsmålen med delmål som skall vara vägledande för statliga och andra samhällsaktörers åtgärder på miljöområdet. Vissa av de tidigare målen inlemmas i den nya strukturen, medan andra numera saknar aktualitet. Förslaget innefattar emellertid inte sådana s.k. sektorsmål som har beslutats inom särskilda politikområden såsom jordbrukspolitiken, kulturpolitiken, skogspolitiken, rennäringspolitiken och transportpolitiken.

Antalet miljökvalitetsmål är för närvarande 15 till antalet. Som regeringen anfört behandlas frågor rörande biologisk mångfald i många av förslagen till delmål. Flera förslag till delmål gäller skydd av hotade arter. I likhet med regeringen anser utskottet att ett 16:e miljökvalitetsmål om biologisk mångfald skulle kunna komplettera dagens miljökvalitetsmål och ge en tydligare målstruktur eftersom många arter är beroende av flera biotoper. Utskottet konstaterar att regeringen avser, efter att berörda myndigheter analyserat utformningen av ett sådant mål, att återkomma till riksdagen senast år 2005 med förslag på ett 16:e miljökvalitetsmål för biologisk mångfald. Med det anförda avstyrks motion MJ44 (fp) yrkande 4 om ett 16:e miljökvalitetsmål.

Det nya miljöarbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anfört och avstyrker motionsyrkanden om allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige (c), om behovet av forskning avseende skogsbruket (m), vattenkvaliteten i Stockholms skärgård (m), taxonomisk forskning och en ny nationell flora och fauna (mp) samt om miljöforskning och miljöövervakning (m) m.m.

Det frivilliga miljöarbetet

Propositionen

För att klara av dagens stora miljöproblem inom en generation krävs medverkan av alla som verkar i samhället, inom alla samhällsområden och på alla nivåer. Den nya strukturen för arbete med miljömål ger förutsättningar för ett mer effektivt arbete för ett hållbart Sverige. Miljöarbetet bör integreras i alla verksamheter, och var och en måste ta sin del av ansvaret. Det gäller såväl myndigheter och kommuner som företag, organisationer och enskilda. Ekonomiska och rättsliga styrmedel, med miljöbalken som central lagstiftning, bildar tillsammans med myndigheternas arbete utgångspunkter och en stomme för miljöarbetet i den nya strukturen. Sektorsansvaret för miljön behöver utvecklas liksom tvärssektoriella arbetssätt. Olika former för miljöarbete som användning av miljöledningssystem, miljövarudeklarationer, miljömärkning, utveckling av miljöteknik och miljöinriktad upphandling bör utvecklas och fördjupas. Lagstiftning och ekonomiska styrmedel kan kompletteras med frivilliga överenskommelser och en dialog mellan staten och näringslivet. Det miljöarbete som under lång tid bedrivits av frivilligorganisationer bör uppmärksammas och stödjas av myndigheterna.

Motionen

I motion MJ46 (c) anförs i fråga om allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige att alla nivåer i samhället bör vara delaktiga i arbetet med att nå en ekonomisk, social och ekologiskt hållbar utveckling (yrkande 40). Människor bör ges praktiska möjligheter att delta i samhället.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att den nya strukturen för arbete med miljömål ger förutsättningar för ett brett upplagt, effektivt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. En gemensam målbild anger riktningen för arbetet i ett mål- och resultatstyrningssystem med syfte att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle. Ekonomiska och rättsliga styrmedel, med miljöbalken som central

lagstiftning, bildar tillsammans med myndigheternas arbete utgångspunkter och en stomme för miljöarbetet i den nya strukturen.

Som regeringen anfört är kundtryck och marknadskrav ofta lika viktiga drivkrafter för företag som lagar och andra styrmedel. Miljöledningssystem är ett instrument för att integrera miljö och hållbar utveckling i planering och beslut där samhällets miljömål ger inriktning för målformuleringen. Vidare kan lagstiftning och ekonomiska styrmedel kompletteras med andra former för miljöarbetet som frivilliga överenskommelser och dialog mellan staten och näringslivet.

Som anförts i propositionen har frivilligorganisationer i Sverige under decennier drivit ett förtjänstfullt och framgångsrikt miljöarbete. Tusentals enskilda har lagt ned mycket tid och kraft, tidvis utan större intresse och stöd från myndigheter och samhället i övrigt. Inom många områden har miljöorganisationerna gått i spetsen för utvecklingen av miljöarbetet. I likhet med regeringen anser utskottet att fristående, aktiva och radikala miljöorganisationer, nätverk och andra organisationsstrukturer med en verksamhet baserad på frivilligt engagemang kommer att spela en viktig roll i miljöarbetet även i framtiden. Miljöorganisationerna bör även fortsättningsvis verka självständigt, fristående från samhällets institutioner men med stöd från myndigheterna. Utskottet har mot bakgrund av vad som nu anförts ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ46 (c) yrkande 40 om allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Sektorsansvar för miljön och miljöledning hos myndigheterna

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i propositionen fördelas genom sektorsansvaret ansvaret för att uppnå miljö kvalitetsmålen inom samhällets alla sektorer. Det innebär att myndigheter, företag och andra organisationer inom olika samhällssektorer tar ansvar för miljöfrågor inom sina verksamhetsområden. Miljö kvalitetsmålen med delmål och strategier kommer att fungera som en del av underlaget för beslutsfattandet i olika sektorer. Sektorsansvaret för miljön innebär därmed att miljöhänsyn vägs in i besluten inom sektorn. Avvägningar mellan sektorer måste ske med sektorsövergripande beslut. Införandet av miljöledning hos myndigheterna innebär också en integrering av miljöhänsyn. Miljöledningssystem är ett ledningsverktyg för företags och andra organisationers miljöarbete och innebär att arbetet blir strukturerat och systematiserat. Utvecklingen av sektorsansvaret för miljön, införandet av miljöledning och arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen är sammankopplade och kompletterar varandra. Tillsammans utgör de förutsättningar för en decentraliserad och systematiserad mål- och resultatstyrd miljöpolitik där ansvaret för miljön successivt integreras i samhällets sektorer.

Utskottet instämmer i att samspelet mellan arbetet med miljömål, miljöledningssystem och sektorsansvar för miljön bör stärkas.

De statliga myndigheternas ansvar för miljöfrågor bör göras mer tydligt, bl.a. genom att deras sektorsansvar för miljön preciseras.

Forskning och utveckling

Propositionen

Väl fungerande forskning och utvecklingsverksamhet är av avgörande betydelse för att man skall kunna upptäcka problem och för att man ständigt skall kunna pröva och ifrågasätta valda lösningar och uppställda mål. Forskningen om hållbar utveckling bör samordnas och bör omfatta både grundläggande och problemorienterad forskning. Ett fortsatt aktivt deltagande i den internationella forskningen är en förutsättning för att Sverige skall kunna ha stort inflytande i de internationella överenskommelser som måste nås för att avvärja miljöhoten.

Motionerna

Enligt motion MJ45 (m) om forskning avseende skogsbruket och dess effekter på särskilt försurningskänsliga områden saknas tillräcklig kunskap om i vilken utsträckning markanvändningen inom skogsbruket påverkar olika försurningskänsliga marker (yrkande 5). Det behövs därför mer forskning om skogsbruket och dess effekter på särskilt försurningskänsliga markområden innan man kan dra slutsatsen att skogsbruket måste anpassas.

I motion MJ406 (m) framhålls behovet av grundforskning av vattenkvaliteten i Stockholms skärgård (yrkande 2). I denna skärgård är betingelserna speciella. Det behövs grundforskning om vattenkvaliteten i skärgården eftersom vattnen där är grundare än på andra ställen.

I motion MJ608 (mp) om behovet av satsning på taxonomisk forskning anförs att Sverige har ett särskilt ansvar att bevara den linneanska traditionen (yrkande 1). Taxonomi handlar om att beskriva och klassificera växter och djur och är en nödvändig bas kunskap för att man skall kunna skydda arter. När hela världen om några år firar 300-årsminnet av Linnés födelse är risken stor att vårt land inte längre har någon svensk systematisk naturforskning kvar. I fråga om behovet av kompetens för att sköta samlingar av växter och djur på museer och institutioner anförs att våra samlingar av växter och djur vid universitet och på Naturhistoriska riksmuseet måste skötas av kunniga taxonomer som kan bestämma arter inom olika organismgrupper (yrkande 2). Motionärerna framhåller vidare behovet av en ny nationell fauna och flora (yrkande 3). På Artdatabankens konferens efterlystes en ny fauna och flora, ett litterärt verk, som på ett överskådligt sätt visar vad vi har av biologisk mångfald i landet.

I motion MJ764 (m) om miljöforskning och miljöövervakning anförs att med en bra miljöövervakning kan miljöförstöring och naturliga variationer särskiljas (yrkande 13). Genom forskningen kan vinnas kunskap om vilka effekter olika slags utsläpp har på organismer. Dessa kunskaper är avgörande

för att en effektiv miljöpolitik skall kunna bedrivas med riktiga avvägningar och prioriteringar.

Enligt motion MJ796 (m) om miljöövervakning och forskning bör nationella och regionala övervakningsprogram vara så omfattande att det går att studera såväl kortsiktiga som långsiktiga förändringar (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Som framförs i propositionen handlar forskningen om hållbar utveckling och miljömålen om att identifiera miljöhot och kvantifiera deras betydelse liksom att hitta lösningar på kända miljöproblem. Forskning om miljö kvalitetsmålen är därför ett ansvar för nästan alla forskningsfinansiärer och forskningsutövare. Enligt riksdagens nyligen fattade beslut om forskningspolitiken (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98) skall forskning om miljö och hållbar utveckling samt forskning som underlag för miljö kvalitetsmålen vara prioriterade forskningsområden.

Riksdagen beslutade med anledning av 2001 års ekonomiska vårproposition preliminära utgiftsramar för år 2002 som innebär att utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård tillförs 405 miljoner kronor år 2002 och 355 miljoner kronor år 2003 (prop. 2000/01:100 s. 129, 2000/01:FiU20, rskr. 2000/01:288). För år 2004 beslutades att tidigare satsningar om ca 1 170 miljoner kronor förlängs samt att utgiftsområdet tillförs ytterligare 910 miljoner kronor jämfört med år 2003. Förstärkningarna föreslogs med hänvisning till de insatser som skulle komma att föreslås i den nu behandlade propositionen. Förstärkningarna omfattar i första hand marksanering, åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden och ett miljöforskningsprogram för biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling. Som anfördes i den ekonomiska vårpropositionen avsattes medel för det nämnda miljöforskningsprogrammet även inom utgiftsområde 16 och utgiftsområde 23. – För åren 2002–2004 beräknas utökade resurser för utgiftsområde 16 med 50 miljoner kronor per år för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling (prop. 2000/01:100 s. 127, bet. 2000/01:FiU20).

Skogsstyrelsen har i rapporten Åtgärder mot markförsurning och för ett ut hålligt brukande av skogsmarken (Meddelande 4 – 2001) lämnat förslag till åtgärder mot markförsurning samt redogjort för behovet av forskning och metodutveckling för att få fram kriterier för urval av lämpliga områden. För att få ett bra beslutsunderlag för rapporten har ett trettiotal forskare varit engagerade i att ta fram nio rapporter som behandlar olika aspekter av markförsurnings- och åtgärdsproblematiken. Motion MJ45 (m) yrkande 5 om forskning avseende skogsbruket och dess effekter på särskilt försurningskänsliga områden avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

När det gäller den fråga som behandlas i motion MJ406 (m) yrkande 2 om grundforskning rörande vattenkvaliteten i Stockholms skärgård har utskottet inhämtat att vattnet i Stockholms skärgård omfattas av flera forskningsprojekt. Naturvårdsverket finansierar programmet Marin biodiversitet, mönster och processer, där viktiga s.k. nyckelsamhällen, t.ex. blåstångsbältet, ålgräs-

ängar och musselbottnar studeras. Vid Stockholms universitets institution för systemekologi pågår forskning kring vattenkvaliteten i Stockholms skärgård vad gäller vattenomsättning, närsalter, siktdjup och algbloomingar. Detta arbete bedrivs inom ramen för forskningsprogrammet Bärkraftig kustutveckling, finansierat av Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra. Vid Institutet för tillämpad miljöforskning vid Stockholms universitet undersöks även förekomst och effekter av miljögifter i olika organismer i Stockholms skärgård. Syftet med motionen bör med det anförda vara i huvudsak tillgodosett. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt riksdagens beslut med anledning av regeringens vårproposition (prop. 2000/01:100 s. 131, bet. 2000/01:FiU20 s. 167, del 2 s. 145) tillförs utgiftsområde 23 ett belopp om 10 miljoner kronor såväl 2002 som 2003 samt 20 miljoner kronor 2004 för att ge Artdatabanken en möjlighet att förstärka kompetensen och utveckla verksamheten i syfte att ta fram en nationell fauna och flora. Motion MJ608 (mp) yrkande 3 om behovet av en ny nationell fauna och flora får med det anförda anses i huvudsak tillgodosedd.

Den biologiska grundforskningen vid Naturhistoriska riksmuseet är enligt museets hemsida inriktad på växternas och djurens härstamning, systematik och utbredning i tid och rum. Utöver studier av vårt eget lands flora och fauna har forskningsinsatserna profilerats mot den biologiska mångfalden i tropikerna. Av Riksmuseets årsredovisning för år 2000 framgår att museets samlingar används i många projekt samtidigt som de växer och "förädlas" tack vare den förbättrade kunskap om föremålen som kommer fram genom museets egen forskning och bidrag från de många gästforskarna och låntagarna runt om i världen. Ett huvudsyfte med samlingarna är att de skall hållas i gott skick och utvecklas för att vara tillgängliga för angelägen forskning även i framtiden. En majoritet av museets forskare i botanik, zoologi och paleontologi bedriver forskning inom systematik och taxonomi, vilket enligt årsredovisningen utgör grunden för kunskapen om levande och utdöda organismer. Systematisk och taxonomisk kunskap utgör enligt redovisningen en nödvändig grund för frågor om biodiversitet och människans påverkan på andra arter. Det anförda tillgodoser i huvudsak syftet med motion MJ608 (mp) yrkande 2 om behovet av kompetens för att sköta samlingar av växter och djur på museer och institutioner.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ608 (mp) yrkande 1 om behovet av taxonomisk forskning. Som regeringen uttalat i proposition 2000/01:3 Forskning och förnyelse (s. 246) ingår taxonomi bland några särskilt prioriterade forskningsområden. Som påpekas i forskningspropositionen har Sverige varit drivande i det internationella samfundet för att stärka taxonomi som forskningsgren till stöd för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 66) förstärks forskningen vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, med 80 miljoner kronor för åren 2002 och 2003 och med 90 miljoner för år 2004. Utskottet anser i likhet med regeringen att förstärkningen bl.a. skall användas till stöd för

nationella samlingar för bevarande och hantering av insamlat material som är av särskild betydelse för forskning om biologisk mångfald. Utöver det anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionen.

Utskottet har ingen annan uppfattning än vad som framförs i motion MJ764 (m) yrkande 13 och MJ796 (m) yrkande 6 om att med en bra miljöövervakning kan miljöförstöring och naturliga variationer särskiljas och att nationella och regionala övervakningsprogram bör vara så pass omfattande att det går att studera såväl kortsiktiga som långsiktiga förändringar.

Vid riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen för år 2001 anförde utskottet att det finns behov av att stärka miljöövervakningen, främst när det gäller kemikalier och för att följa upp miljö kvalitetsmålen (prop. 2000/01:1, utg.omr. 20 s. 30, 2000/01: MJU1 s. 14). Anslaget 34.2 Miljöövervakning m.m. inom utgiftsområde 20 förstärktes med 20 miljoner kronor för år 2001 utöver den i 2000 års ekonomiska vårproposition aviserade ökningen på 85,6 miljoner kronor. Utskottet instämmer i vad som anförs i den nu behandlade propositionen (s. 225) om att ytterligare forskning och försöks- och utvecklingsverksamhet kan ge underlag för en förbättrad utvärdering av effekterna av insatta åtgärder samt för uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Även i proposition 2000/01:3 Forskning och förnyelse (s. 244) betonas behovet av forskning som underlag för miljö kvalitetsmålen. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte tillgodosetts med det anförda.

Utbildning

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en god, allsidig såväl teoretisk som praktisk utbildning i frågor om ett hållbart samhälle är en förutsättning för att miljö kvalitetsmålen skall kunna nås. Utbildning och information behövs för att sprida kunskap om hur naturliga kretslopp fungerar. Specifik utbildning och information behövs om vissa miljöfrågor där den enskildes handlande och livsstil har särskilt stor betydelse, t.ex. beträffande val av färdmedel, körsätt, energianvändning och kemikaliehantering.

Internationellt miljöarbete

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker motionsyrkanden om miljögarantin (mp), internationellt miljöarbete (fp), det sjätte miljöhandlingsprogrammet (c), deponiskatter (c), hållbar utveckling (mp, kd), tryggad vattenförsörjning (c) och ett miljöprogram för Barentsområdet (s) m.m.

Samspelet mellan det nationella och det internationella miljöarbetet

Motionen

I motion MJ838 (mp) anförs i fråga om artikel 95 i EG-fördraget, även kallad miljögarantin, att enligt punkt 5 i artikel 95 ställs krav på att medlemsstaten skall kunna bevisa att det aktuella problemet är specifikt för medlemsstaten samt att det skall ha uppkommit efter den tidpunkt då harmoniseringsåtgärden beslutats (yrkande 10). Artikel 95 bör formuleras om för att möjliggöra striktare nationella regleringar på miljöområdet. Regeringen bör driva frågan under nästa regeringskonferens.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen är Sverige genom medlemskapet i EU sedan 1995 bundet av den rättsordning som gäller för Europeiska gemenskapen (EG). EG:s direktiv kan kräva en fullständig harmonisering av medlemsstaternas nationella regler men kan också ange endast de minimikrav som måste garanteras (s.k. minimidirektiv). Att rättsakten kräver en fullständig harmonisering på ett område innebär i princip att den gemensamma kravnivå som föreskrivs måste genomföras i alla medlemsstater. Den rättsliga grunden för detta slag av direktiv är artiklarna 94 och 95 i EG-fördraget (tidigare artiklarna 100 och 100a) som syftar till upprättandet av den inre marknaden med dess krav på fri rörlighet för varor och tjänster. I artikel 95 i EG-fördraget finns den s.k. miljögarantin som under vissa förutsättningar ger en medlemsstat möjlighet att besluta om strängare regler än dem som angetts i direktiv som grundar sig på denna artikel. I likhet med regeringen anser utskottet att det är svårt att bedöma hur långt miljögarantin i praktiken sträcker sig, då någon praxis ännu inte vuxit fram. Utskottet föreslår med det anförda att motion MJ838 (mp) yrkande 10 om miljögarantin lämnas utan vidare åtgärd.

Hållbarhetsstrategier för EU:s politikområden

Propositionen

Arbetet med att integrera miljöhänsyn i EU:s olika politikområden för att främja en hållbar utveckling bör breddas och fördjupas. En avgörande aspekt i detta sammanhang är att verka för en hållbar utveckling inom alla sektorer. Sveriges nationella erfarenheter kan ge värdefulla bidrag. Regeringen kommer att verka för att EU:s sjätte miljöhandlingsprogram medför ett tydliggörande av EU:s miljöpolitiska mål, vilket bl.a. kan främja det fortsatta arbetet med att integrera miljöhänsyn inom EU:s olika politikområden.

Motionerna

I motion MJ44 (fp) anförs i fråga om det internationella miljöarbetet att möjligheterna att lösa miljöproblem ökar genom frihandel (yrkande 1).

Motionärerna i motion MJ711 (c) anför i fråga om EU:s sjätte miljöhandlingsprogram att integreringen av miljöfrågorna inom EU:s alla politikområden ännu inte har fått tillräckligt starkt genomslag (yrkande 11). Det sjätte miljöhandlingsprogrammet bör även ta hänsyn till att EU inom en fem- till tioårsperiod får flera nya medlemsländer. Vidare anføres att Sverige bör vara pådrivande för att EU:s ekonomi miljöprövas (yrkande 12).

Enligt motion MJ805 (c) bör Sverige ta initiativ till en diskussion om harmonisering av deponiskatter och förbränningsavgifter inom EU. Import av billig europeisk träflis hotar den svenska produktionen av biobränslen. Det är viktigt att det finns en kontroll av vad som bränns i de stora sopförbränningsanläggningarna och vilka utsläpp detta medför eftersom returflis innehåller mer tungmetaller än skogsbränslen.

Enligt motion MJ838 (mp) bör principen om hållbar utveckling vara den högst prioriterade frågan under Sveriges ordförandeskap inom EU första halvåret 2001 (yrkande 1). Vidare bör Sverige under sitt ordförandeskap inom EU verka för inrättandet av en miljökommitté som granskar förslag till beslut enligt fastlagda principer för miljöpolitiken (yrkande 3). En miljökommitté bestående av representanter för olika intressegrupperingar i samhället, såsom miljöorganisationer och nationella miljömyndigheter, skulle vara en positiv signal att man menar allvar med miljöhänsyn. Vidare bör regeringen inom EU verka för ökade anslag och befogenheter för Europeiska miljöbyrån, EEA (yrkande 4). Slutligen anføres att riksdagen bör begära att regeringen under Sveriges tid som ordförandeland inom EU presenterar en plan för hur man kan öka användandet av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöcertifiering i såväl offentlig förvaltning som den privata sektorn (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

När det gäller motion MJ44 (fp) yrkande 1 om det internationella miljöarbetet konstaterar utskottet i likhet med regeringen att miljöpolitiken genom Amsterdamfördraget har givits en mer framträdande plats genom att fördraget bl.a. fastlägger att hållbar utveckling nu är ett av de grundläggande målen för EU-samarbetet och att kravet på integrering av miljöhänsyn i andra politikområden har förtydligats. Hållbar utveckling inbegriper även ekonomiska och sociala frågor. Det är därför viktigt att erinra om Amsterdamfördragets förstärkning av alla dimensionerna i begreppet hållbar utveckling inom EU.

Som anføres i propositionen tog Sverige efter Amsterdamfördragets ikraftträdande initiativ till ett arbete på bred front med att integrera miljöhänsyn och hållbar utveckling i andra politikområden inom EU, den s.k. Cardiffprocessen. Inför Europeiska rådets möte i Helsingfors i december 1999 hade nio olika rådskonstellationer utformat, eller fått i uppdrag att utforma, strategier för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling inom respektive politikområde. Vid mötet i Helsingfors uppmanades kommissionen att utarbeta ett förslag till EU-strategi för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Även utskottet anser att regeringen bör verka för att det arbete som bedrivs inom området integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling bör breddas och fördjupas. Genom en övergripande strategi för hållbar utveckling ges en möjlighet att förbättra samstämmigheten mellan EU-politiken inom de ekonomiska och sociala områdena och miljöområdet. Avgörande för att denna strategi skall lyckas är att verka för en hållbar utveckling inom de samhällssektorer som medverkar till en hög miljöbelastning såsom energi-, transport- och jordbrukssektorerna.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är av betydelse att integrationen av miljöhänsyn och hållbar utveckling fortgår inom alla relevanta delar av EU:s politik. Samtidigt måste miljöpolitiken utformas med hänsyn till de ekonomiska och sociala dimensionerna i en hållbar utveckling. De sektorsstrategier för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling som redan utarbetats inom Cardiffprocessen utgör en god grund för det fortsatta arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling inom respektive politikområde. Det anförda bör tillgodose syftet med motion MJ44 (fp) yrkande 1 om det internationella miljöarbetet. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ711 (c) yrkande 12 om att de miljömässiga effekterna bör vägas in för att undvika beslut inom EU som är negativa för miljön eller för att minimera miljöeffekterna. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosätts med vad som anförts.

Utskottet instämmer i att EU:s nya miljöhandlingsprogram bör bli ett viktigt instrument i arbetet för en hållbar utveckling genom att det anger vilka miljöpolitiska mål som unionen bör sträva mot under de kommande åren och genom att underlätta det sektorsvisa arbetet med att integrera miljöhänsyn och hållbar utveckling i EU:s olika politikområden. Med det anförda bör motion MJ711 (c) yrkande 11 om EU:s sjätte miljöhandlingsprogram vara i huvudsak tillgodosedd.

Miljöpartiet framhåller i motion MJ838 att regeringen under Sveriges ordförandeskap i EU bör låta principen om hållbar utveckling vara den högst prioriterade frågan (yrkande 1), verka för inrättandet av en miljökommitté som granskar förslag till beslut enligt fastlagda principer för miljöpolitiken (yrkande 3) samt presentera en plan för hur man kan öka användandet av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöcertifiering i såväl offentlig förvaltning som den privata sektorn (yrkande 8).

I ordförandeskapets slutsatser från det Europeiska rådet i Göteborg den 15 och 16 juni 2001 (punkt 22) anges att unionens strategi för hållbar utveckling grundas på principen att de ekonomiska, sociala och miljömässiga verkningarna av all politik bör behandlas på ett samordnat sätt och beaktas när beslut fattas. ”Att sätta rätt pris” för att bättre återspegla de verkliga samhällskostnaderna för olika typer av verksamhet skulle ge producenter och konsumenter bättre incitament för deras dagliga beslut om vilka varor och tjänster som skall tillverkas eller köpas. I punkt 23 uppmanas medlemsstaterna att utarbeta sin egen nationella strategi för hållbar utveckling och att fastställa lämpliga

nationella samrådsprocesser. Vidare betonas vikten av ett brett samråd med alla berörda parter. En handlingsplan för regelförenkling och för analys av politiska förslags effekter på hållbar utveckling avses att läggas fram vid Europeiska rådet i Laeken.

Efter förlikningsförhandlingar under det svenska ordförandeskapet antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan. Enligt direktivet skall en miljöbedömning utföras för de i direktivet angivna planer och program som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Vidare trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) i kraft den 27 april 2001. Målet med EMAS skall vara att främja en fortsatt förbättring av organisationernas miljöprestanda genom att organisationerna utarbetar och genomför ett miljölednings-system. Det anförda tillgodoser enligt utskottets mening syftet med motion MJ838 (mp) yrkandena 1, 3 och 8. Motionsyrkandena bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

Miljö- och jordbruksutskottet anförde i januari 2001 (2000/01:MJU10 s. 22) beträffande avfallsbeskattning att det finns anledning att uppmärksamma riskerna med en ökad förbränning av osorterat avfall och att det därför är angeläget att följa upp och utvärdera hur systemet med avfallsbeskattningen fungerar. En fråga som då kan aktualiseras är om en utvidgning av skattebasen bör ske till att omfatta även förbränning av avfall.

I samma ämne anförde skatteutskottet i mars 2001 att den nyligen införda lagen (1999:673) om skatt på avfall syftar till att uppnå en från miljö- och resurssynpunkt bättre behandling av avfall och till att minska avfallsmängderna på sikt (bet. 2000/01:SkU17 s. 42). Lagen trädde i kraft den 1 januari 2000. Därefter hade skatteutskottet vid två tillfällen avstyrkt motionsyrkanden om att avskaffa skatten och hade i mars inte ändrat sin tidigare inställning. Vidare anfördes att utskottet ser positivt på att regeringen nu har tillkallat en särskild utredare med uppgift att göra en utvärdering av hur systemet med avfallsbeskattningen fungerar (dir. 2001:13). Utredaren skall bl.a. utvärdera och analysera de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att införa en skatt på förbränning av avfall.

Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar att utredaren enligt direktiven även skall följa det fortsatta arbetet inom EU beträffande såväl avfallshantering som beskattning. I direktiven anfördes att kommissionens förslag till rådets direktiv om omstrukturering av gemenskapens regelverk för beskattning av energiprodukter, KOM (97) 30 av den 12 mars 1997, främst torde vara av intresse för skattefrågorna. Som ett underlag för sin analys och utvärdering om en eventuell skatt på förbränning av avfall skall utredaren undersöka motsvarande skatte- och miljölagstiftning i några jämförbara länder. Enligt direktiven skall utredningsarbetet redovisas senast den 1 december 2001. Motion MJ805 (c) om harmonisering av deponiskatter och förbränningsavgifter inom EU avstyrks i avvaktan på resultatet av utredningen.

I anslutning till motion MJ838 (mp) yrkande 4 om utökade anslag och befohgheter för Europeiska miljöbyrå konstaterar utskottet att fortsatt finansieellt stöd till fristående miljöorganisationer förordas i artikel 9.2 i Europeiska gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram, KOM (2001)31. Enligt artikel 3 skall konsumenterna få tillgång till bättre information om vilka miljökonsekvenser olika processer och produkter har, bl.a. genom användning av miljömärkning och genom att uppmuntra användning av tillförlitliga miljöuppgifter från tillverkarna. Vidare skall allmänhetens kunskap om miljöfrågor ökas, bl.a. genom främjande av lättillgänglig miljöinformation till allmänheten. En annan prioriterad åtgärd är enligt artikel 9 att se till att allmänheten regelbundet informeras om miljön genom årliga rapporter om viktiga miljöindikatorer m.m.

Europeiska miljöbyrå inrättades med stöd av förordning 1210/90/EEG med målet att införa ett europeiskt nätverk för miljöinformation och miljöövervakning och för att bl.a. förse gemenskapen och medlemsstaterna med objektiv, tillförlitlig och jämförbar information på europeisk nivå. Byrå har enligt artiklarna 2 och 15 till uppgift att samarbeta med gemenskapens övriga organ och program. Med det anförda föreslås att motionen lämnas utan vidare åtgärd.

Utvidgningen av EU

Propositionen

EU:s utvidgning kan innebära förbättrade möjligheter att uppnå de svenska miljö kvalitetsmålen, bl.a. Frisk luft, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning, som i hög grad är beroende av åtgärder mot gränsöverskridande föroreningar. En snabb ekonomisk utveckling i kandidatländerna kan dock vara ett hot mot en förbättrad miljö, t.ex. genom stora trafikökningar. Kandidatländerna är skyldiga att genomföra EG:s hela gemensamma lagstiftning. De övergångslösningar som kan komma att beviljas kandidatländerna och som påverkar miljön bör vara så få och kortfristiga som möjligt, särskilt vad gäller lagstiftning som reglerar gränsöverskridande föroreningar.

Motionen

Enligt motion U512 (kd) bör planeringen för hållbar utveckling inom EU ges högre prioritet i samarbetet med kandidatländerna (yrkande 11). En mer långsiktig och mer övergripande strategi för hållbar utveckling bör utarbetas för kandidatländerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion U512 (kd) yrkande 11 om att det är angeläget att inom EU ge planeringen för hållbar utveckling hög prioritet i samarbetet med kandidatländerna. Såsom regeringen anför kommer ett EU-medlemskap sannolikt att leda till ekonomisk till-

växt i kandidatländerna. Om planerna på en utbyggnad av transportinfrastrukturen i och till dessa länder förverkligas kommer detta att leda till stora trafikökningar. Samtidigt kommer dessa länder att omfattas av EU:s stränga miljökrav. Utskottet instämmer i att det är angeläget att åtgärder vidtas för att så snabbt som möjligt anpassa anläggningar och fordon till EU:s bestämmelser. Så få och så kortfristiga övergångslösningar som möjligt bör tillåtas, i synnerhet för utsläppskällor som leder till gränsöverskridande effekter. Med det anförda tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionen. Motionen bör inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Det nordiska samarbetet och Östersjösamarbetet

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att det svenska miljömålsarbetet kan stärka Sveriges insatser i det nordiska samarbetet och Östersjösamarbetet. Inom det nordiska samarbetet har ett miljöhandlingsprogram och en strategi för hållbar utveckling i Norden antagits. Gränsöverskridande föroreningar minskar sannolikt till följd av miljösamarbete i närområdet och kommer i stor utsträckning att bidra till att det blir lättare att uppfylla de svenska miljö kvalitetsmålen.

Miljömålsarbete i ett globalt perspektiv

Propositionen

Genom att under år 2001 utveckla en nationell strategi och verka för en EU-strategi för hållbar utveckling medverkar Sverige till att förverkliga målet att alla länder och världsdelar skall bidra med konkreta strategier till FN:s världstoppmöte i Sydafrika år 2002 om hållbar utveckling. Sverige arbetar och bör fortsätta att arbeta för en starkt global miljöförvaltning, med målet att skapa ett sammanhållet och kraftfullt system. För att säkerställa att miljökonventionerna efterlevs krävs både en förstärkt internationell miljö rätt och ökat stöd till utvecklingsländernas miljöarbete. Sverige bör också verka för att FN skall ge hållbar utveckling lika hög prioritet, beslutskraft och anseende som arbetet för fred och säkerhet.

Miljöfrågan bör tydligare integreras i fattigdomsbekämpningen. Genom FN:s miljöprogram (UNEP) kommer regeringen att arbeta för att stärka miljöfrågans integrering i fattigdomsbekämpningen. Under en femårsperiod byggs kapacitet upp för internationell konsekvensanalys av handelsöverenskommelser med sikte på att pröva alla nya multilaterala handelsavtals inverkan på hållbar utveckling från år 2006.

Andelen miljö- och rättvisemärkta importvaror bör öka. Svenska erfarenheter ligger till grund för vårt bidrag till en utveckling av FN:s utformning och tillämpning av indikatorer för hållbar utveckling.

Motionerna

I motion MJ711 (c) anför i fråga om tryggad vattenförsörjning att rent vatten är en grundförutsättning för mänskligt liv (yrkande 8). Vattenbrist kan leda till konflikter mellan människor, regioner och länder. En sådan utveckling måste stävjas genom olika former av samarbete och bistånd.

Enligt motion MJU819 (s) behövs ett särskilt miljöprogram för Barentsområdet. Om inget görs för att minska miljöutsläppen i norra Ryssland kommer landskapet att dö ut. Industriutsläppen av svaveldioxid och tungmetaller på Kolahalvön är en mycket viktig fråga för norra Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion MJ711 (c) yrkande 8 om vikten av en tryggad vattenförsörjning. I oktober 1999 anförde utskottet (1999/2000:MJU5 s. 13) att vattenbrist och otjänligt dricksvatten utgör ett hot mot främst befolkningen i tredje världen. Vidare anfördes att Sverige hade deltagit aktivt i arbetet med den konvention om gränsöverskridande vattendrag som i maj 1997 antogs inom FN. Konventionen omfattar bl.a. användningen av vatten och hushållning med vattenresurser. När det gäller frågor om vattenteknik arbetar Sverige i olika internationella fora och i biståndssamarbete med frågor om tekniköverföring. Sverige är genom Sida t.ex. värd för Global Water Partnership, vilket torde anses som det mest aktiva och framstående initiativet för att bistå länder med vattenbrist.

Som regeringen anför i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1, utg.omr. 7 s. 17, 39) påverkar det ökande trycket på de begränsade sötvattenresurserna i vissa delar av världen framför allt fattiga delar av befolkningen. I FN:s millenniedeklaration anges bl.a. som målsättning att antalet personer som inte har tillgång till sötvatten skall halveras till år 2015 och att strategier för hållbar vattenhantering skall utarbetas. Regeringen fäster stor vikt vid att dessa intentioner kan genomföras och avser att öka insatserna på vattenområdet. Global Water Partnership har en viktig roll i uppföljningen av de åtgärder som presenterades vid det andra Världsvattenforumet i Haag år 2000, liksom i genomförandet av de målsättningar på vattenområdet som beslutades i FN:s millenniedeklaration hösten 2000. Regeringen har initierat ett arbete för att etablera Global Water Partnership som mellanstatlig organisation i Sverige, framför allt med syfte att tydliggöra dess roll och mandat samt att säkerställa ett brett internationellt engagemang för dess verksamhet. Med det ovan anförda tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionen. Motionen i denna del bör inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Barentsrådet (Barents Euro-Arctic Council) är ett mellanstatligt samarbete för att främja det regionala samarbetet i de nordligaste delarna av Sverige, Norge, Finland och nordvästra Ryssland. Rådet skall verka för en hållbar ekonomisk och social utveckling i Barentsregionen och därigenom bidra till en fredlig utveckling i nordligaste Europa. Barentsrådet påbörjade sin verksamhet år 1993 och har successivt utvecklats till att omfatta bl.a. ekonomiskt

samarbete, kärnsäkerhetsfrågor, transportplanering, tullsamarbete, miljöfrågor, skogsfrågor och hälsofrågor. Ordförandeskapet i Barentsrådet roterar mellan Norge, Finland, Ryssland och Sverige. Den 15 mars 2001 övertog Sverige ordförandeskapet i Barentsrådet. Utskottet har inhämtat att ordförandeskapsprogram kommer att utarbetas både för det svenska ordförandeskapet i Barentsrådet och för de arbetsgrupper som leds av Sverige, bl.a. arbetsgruppen för miljöfrågor. I regeringsförklaringen den 18 september 2001 anförde statsministern att samhörigheten i närområdet, i Norden och i Östersjöregionen, skall stärkas och som ordförande i Barentsrådet 2001–2003 sätter Sverige fokus på utvecklingen i en väldig och rik region. Med det anförda tillgodoses enligt utskottets uppfattning i allt väsentligt syftet med motion MJ819 (s) om behovet av ett särskilt miljöprogram för Barentsområdet. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Strategi för uppbyggnad av förhandlingsunderlag i det internationella konventionsarbetet

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att det internationella konventionsarbetet i många fall är ett effektivt sätt att åtgärda miljöproblem, i synnerhet de gränsöverskridande. Detta förutsätter bl.a. att beslut, överenskommelser och uppföljning grundas på ett bra förhandlingsunderlag.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker motioner om påskyndande av en klimatpolitisk proposition (m) och om olika förslag på det klimatpolitiska området (c, fp och mp).

Propositionen

Riksdagen har tidigare fastställt miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*, vilket innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar skall stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Miljökvalitetsmålet bör preciseras och kompletteras bl.a. med delmål som avser utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser samt med förslag till strategi på klimatområdet.

Miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Åtgärdsarbetet inriktas på att halten av koldioxid i atmosfären stabiliseras på en halt lägre än 550 ppm samt att halterna av övriga växthusgaser i atmosfären inte ökar. Målets uppfyllande är till avgörande del beroende av insatser i alla länder.

Motionerna

Enligt motion MJ45 (m) yrkande 3 brådskar det med att få fram en proposition om en svensk klimatstrategi.

I motion MJ46 (c) yrkande 11 välkomnar Centerpartiet att regeringen i vårpropositionen för år 2001 anslår medel till s.k. klimatpolitiska program. Däremot anser partiet att det är olyckligt att klimatpolitiska program inte inrättas förrän år 2004. Centerpartiet har avsatt medel för att dessa program skall kunna starta tidigare eller redan fr.o.m. år 2001. Centerpartiet anser vidare att programmen inte skall bindas upp med krav på att generera arbetstillfällen.

Nästa långtidsutredning bör enligt motion MJ711 (c) yrkande 45 (delvis) behandla frågor om bl.a. klimatförändringar.

Folkpartiet liberalerna anför i motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) att etappmålet att minska koldioxidutsläppen med 2 % under kommande tioårsperiod är alltför defensivt. Det vore enligt motionen fullt möjligt för Sverige att under perioden 2008–2012 nå utsläppsnivåer som ligger under detta mål.

Enligt motion MJ780 (mp) inrättades år 1995 en försöksverksamhet för gemensamt genomförande av utsläppsreduktioner inom klimatkonventionens ram, AIJ (Activities Implemented Jointly). Enligt motionen föreligger det emellertid problem vid beräkningen av tillgodoräkandet av utsläppsreduktionerna. Försöksperioden skulle pågå till år 2000 men har förlängts. En knäckfråga i framtida förhandlingar blir om man kommer att tillåta retroaktiv kreditering av de utsläppsminskningar som åstadkommits. Miljöpartiet anser att det ursprungliga villkoret för AIJ, att de utsläppsreduktioner som uppnås inte skall få tillgodoräknas, bör fortsätta att gälla (yrkande 2). Sänkor som binder koldioxid borde inte ha inkluderats i Kyotoprotokollet, eftersom dessa inte kan betraktas som permanenta koldioxidreduktioner. Möjligheten att inräkna koldioxidsänkorna i utsläppsreduktionerna är inskrivna i protokollet genom artiklarna 3.3 och 3.4. Miljöpartiet anser att de åtgärder som utförs med stöd av dessa artiklar skall begränsas så mycket som möjligt (yrkande 3). Dessutom bör utgångspunkterna i de fortsatta internationella klimatförhandlingarna vara att nationella särintressen inte prioriteras. Den svenska utgångspunkten måste dessutom vara att motarbeta varje förslag som riskerar att urholka Kyotoprotokollets åtaganden om utsläppsminskningar. Kärnkraftsprojekt skall inte accepteras inom ramen för mekanismen för ren utveckling utan endast projekt baserade på teknik för förnybar energi bör tillåtas (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Regeringen aviserar att miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* kommer att behandlas i en särskild proposition om en svensk klimatstrategi. Utskottet har erfarit att regeringen avser att presentera propositionen under hösten 2001.

Såsom regeringen påpekar utgörs ett av de centrala förslagen i Klimatkommitténs förslag inrättande av ett budgetanslag för klimatinvesteringsprogram. Anslaget skall enligt kommittén användas till investeringar i åtgärder som bidrar till att utsläppen av klimatpåverkande gaser minskar. Detta är en åtgärd som inte bara är av betydelse för att nå målet *Begränsad klimatpåverkan* utan kan även vara av stor betydelse för målen *Frisk luft*, *Bara naturlig försurning* och *Ingen övergödning*. Regeringen gör vidare bedömningen att detta är en åtgärd som kan ge positiva synergieffekter, och den bör därför vara en prioriterad åtgärd i effektiviseringsstrategin. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 63 f.) föreslår regeringen därför ett nytt stöd till klimatinvesteringsprogram som minskar klimatpåverkande utsläpp. Anslaget blir 200 miljoner kronor för år 2002 och ökas med 100 miljoner kronor årligen till 2004. Mot bakgrund härav och den pågående beredningen av propositionen om en svensk klimatstrategi är utskottet inte berett att nu föreslå några åtgärder med anledning av motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis), MJ45 (m) yrkande 3, MJ46 (c) yrkande 11 och MJ711 (c) yrkande 45 (delvis).

År 1995 fastlades reglerna för en försöksverksamhet för gemensamt genomförande inom ramen för klimatkonventionen (AIJ). Reglerna för försöksverksamheten omfattar emellertid utsläppsreduktioner som inträffar efter pilotfasens slut. Det svenska programmet omfattar projekt i Estland, Lettland, Polen och Ryssland och inleddes innan reglerna för AIJ bestämdes. Det svenska programmet omfattas inte av mekanismerna i Kyotoprotokollet, och det står klart att någon kreditering för utsläppsminskningar inte kommer att medges för de projekt som påbörjats före år 2000. Projekt som påbörjats därefter är krediterbara först då åtagandeperioden börjar år 2008. Under vissa förutsättningar finns emellertid möjlighet att starta om ett projekt för att på så vis komma i åtnjutande av en kreditering. Utskottet har erfarit att Sverige i de fortsatta klimatförhandlingarna har accepterat att AIJ-projekt inte skall kunna konverteras till krediterbara projekt inom ramen för mekanismen för gemensamt genomförande (JI) eller mekanismen för ren utveckling (CDM). Mot bakgrund härav anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande med anledning av motion MJ780 (mp) yrkande 2.

Klimatkommittén anför i sitt betänkande Förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23) att Sverige bör vara pådrivande i klimatförhandlingarna, globalt och inom EU. Som ett led häri bör Sverige verka för ett effektivt system för genomförandet av bl.a. Kyotoprotokollet med verkningfulla påföljder som ett viktigt inslag, och det är särskilt angeläget att de för Sverige mycket viktiga processerna kring de flexibla mekanismerna och sänkorna klaras ut. Kommittén anser det nödvändigt för att målet med konventionen

om utsläppsminskningar skall kunna genomföras på ett vis som kännetecknas av långsiktighet, effektivitet och rättvisa. Klimatkommitténs betänkande är nu föremål för beredning i Regeringskansliet. Det bör emellertid framhållas att deltagande länder (däribland EU) utom USA vid de fortsatta förhandlingarna inom ramen för klimatkonventionens sjätte partsmöte i Bonn i juli 2001 enades om ett beslut som omfattar samtliga delar av Kyotoprotokollet. För bl.a. EU:s del är avsikten att protokollet skall vara ratificerat inför världstoppmötet för tioårsuppföljningen av Riokonferensen i Johannesburg (Rio +10) år 2002. Miljöministern framhöll i sin information till riksdagen (prot. 2001/02:6 10 §) att när det gäller de flexibla mekanismerna eller hur mycket åtgärder för utsläppsminskning som varje part måste vidta och hur mycket av sitt åtagande parten kan möta genom t.ex. handel med utsläppsrätter, enades de deltagande länderna om en formulering som innebär att de åtgärder som skall vidtas skall utgöra en betydande andel av varje parts ansträngning att nå sitt åtagande. Inom EU har, förutom Sverige, Tyskland och Storbritannien speciella nationella mål som är mera ambitiösa än de i bördefördelningen. I juli i år tillsatte regeringen en parlamentarisk delegation i syfte att utarbeta ett förslag till ett svenskt system och ett regelverk för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer (dir. 2001:56). Kommittén skall lämna sitt förslag till regelverk för de flexibla mekanismerna samt bistå regeringen i utformande av kriterier för klimatprojekt inom ramen för gemensamt genomförande senast den 31 december 2002 och avsluta resterande uppdrag gällande de projektbaserade mekanismerna senast den 31 december 2004. Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på den av regeringen aviserade klimatpolitiska propositionen avstyrker utskottet motion MJ780 (mp) yrkandena 3 och 5.

Frisk luft

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljökvalitetsmålet *Frisk luft* och avstyrker motioner med krav på bl.a. ökad utskrotning av äldre bilar (m och kd), ökad tillgång till försäljningsställen för alternativa drivmedel (c) och avgasfria bilar (c och mp).

Propositionen

Riksdagen har fastställt miljökvalitetsmålet *Frisk luft*. Målet innebär att luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår följande delmål för miljökvalitetsmålet *Frisk luft*:

1. Halten 5 mikrogram/m³ för svaveldioxid som årsmedelvärde skall vara uppnådd i samtliga kommuner år 2005.
2. Halterna 20 mikrogram/m³ som årsmedelvärde och 100 mikrogram/m³ som timmedelvärde för kvävedioxid skall i huvudsak vara uppnådda år 2010.

3. Halten marknära ozon skall inte överskrida 120 mikrogram/m³ som åtta timmars medelvärde år 2010.
4. År 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC) i Sverige, exklusive metan, ha minskat till 241 000 ton.

Regeringen konstaterar att luftkvaliteten i tätorterna har förbättrats under de senaste decennierna och kommer sannolikt att bli bättre i takt med att utsläppen minskar. Det gäller framför allt svaveldioxid, kvävedioxid, partiklar och bensen.

Regeringen anser att ytterligare åtgärder för att uppnå generationsmålet dock kommer att behövas. Åtgärder på lokal nivå är viktiga för att begränsa utsläppen av kväveoxider, partiklar och cancerframkallande ämnen. När det gäller ozon är det viktigt att Sveriges grannländer vidtar åtgärder för att minska utsläppen. Syftet är att den föreslagna halten beträffande kvävedioxid på sikt skall fastställas som miljökvalitetsnorm. Även de ämnen som finns i tabellen nedan skall, där det är lämpligt, på sikt fastställas som miljökvalitetsnormer. De senaste årens forskning har visat att halten och antalet partiklar mindre än 2,5 mikrometer (PM 2,5) är av väsentlig betydelse för hälsopåverkan. I dagsläget saknas kunskap för att fastställa långsiktiga mål för dessa partiklar. Inom EU pågår ett arbete med att ta fram mål för PM 2,5 till år 2003, och regeringen avser att återkomma med delmål när arbetet är färdigt. Regeringens målsättning är att det senast år 2005 skall fastställas ett delmål för PM 2,5. Regeringen avser också att senast år 2002 fastställa en miljökvalitetsnorm för bensen som också kan ligga till grund för ett delmål för bensen.

Miljökvalitetsmålet *Frisk luft* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till personer med överkänslighet och astma (se tabellen nedan).

Generationsmål för luftkvalitet

Förorening	Halt som inte bör överskridas (mikrogram/m ³)	Medelvärdetid
Bensen	1	År
Bens(a)pyren	0,0001	År
Eten	1	År
Formaldehyd	10	Timme
Partiklar <10 mikrometer, PM 10	30	Dygn
	15	År
Sot	10	År
Ozon	80	Timme
	50	Sommarhalvåret (april-sept)
	70	Åttatimmarsmedelvärde

Motionerna

I motion MJ45 (m) framhålls behovet av att antalet äldre bilar i trafiken minskar (yrkande 4). Målet skall vara att minska trafikens miljöbelastning, inte trafiken i sig (yrkande 6). I enlighet härmed avvisas tanken på höjda bensinskatter och införande av trängselavgifter. Teknikutvecklingen har gjort att de nya bilar som produceras har så mycket lägre utsläpp att transportsektorn kommer att klara miljömålet. Den kanske viktigaste miljöaspekten vad gäller trafiken är enligt motionen att förnyelsen av bilparken går någorlunda snabbt.

Kristdemokraterna anser i motion MJ47 (kd) yrkande 2 att skrotningspremierna för bilar producerade före år 1989 tillfälligt skall höjas till 3 000 kr för att på så vis stimulera utskrotningen av äldre bilar.

Det bör enligt motion MJ46 (c) fastslås krav på att drivmedelsförsäljare skall kunna tillhandahålla biodrivmedel på samtliga större försäljningsställen till år 2005 (yrkande 35). Vidare bör regeringen föreslå ett konkret mål om att minst 10 % av de fordon som säljs senast år 2005 skall vara nollemissionsfordon (yrkande 36).

I motion MJ816 (mp) anser Miljöpartiet att en utredning bör få i uppgift att ta fram olika delmål för tillverkarna i avsikt att införa avgasfria bilar i Sverige. Målet bör vara en nollvision inom ungefär tio år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Frisk luft*.

Som regeringen påpekar har utvecklingen mot en allt bättre luftkvalitet i tätorterna varit god de senaste decennierna. För att uppnå generationsmålet för halterna av kvävedioxid anser emellertid regeringen att ett antal åtgärder måste vidtas. En viktig åtgärd är att se över vägtrafikbeskattningen i syfte att öka miljöstyrningen. I budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1, finansplanen s. 228 f.) har regeringen aviserat att den som ett led i skatteväxlingen avser att låta göra en sådan översyn. Regeringen har därför nyligen givit en utredare i uppdrag (dir. 2001:12) att se över vägtrafikbeskattningen. I proposition 2001/02:20 Infrastruktur för ett hållbart transportsystem anförs att utredningen skall ges ett tilläggsdirektiv att analysera hur ett eventuellt svenskt kilometerskattesystem kan utformas. Regeringen tar också upp frågan om kommunerna bör ges möjlighet att införa trängselavgifter, vilket skulle kunna leda till att hälsoeffekter som orsakas av biltrafik i tätorter skulle kunna mildras. Frågan behandlas närmare i propositionen Infrastrukturinriktning för omställning till ett hållbart transportsystem. Regeringen anför där att Stockholmsberedningen, som har till uppgift att lämna förslag till förbättringar av transportsituationen i Stockholmsregionen, skall erhålla tilläggsdirektiv att utreda frågan om användning av trängselavgifter i trafiken. En delrapport om trängselavgifter skall lämnas den 31 december 2002. Som framgår av den proposition som nu är föremål för utskottets behandling avser regeringen därutöver att stimulera en frivillig introduktion i förtid, av fordon och arbets-

maskiner som uppfyller EU:s framtida avgaskrav med hjälp av ekonomiska och andra styrmedel. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 finansplanen s. 201) presenterar regeringen mot bakgrund härav en strategi för skattenedsättning för alternativa drivmedel för motorfordon. Som huvudkomponent i strategin övervägs skattenedsättning antingen via pilotprojekt, för vilka medges befrielse från både energi- och koldioxidskatt, eller genom generell koldioxidskattebefrielse med stöd av ett beslut enligt artikel 8.4 i mineraloljedirektivet (rådets direktiv 92/81/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineraloljor). En ekonomisk ram för skattestrategin skall fastställas och strategin skall följas upp och utvärderas. Dessutom föreslår regeringen att Naturvårdsverket ges i uppdrag att undersöka de tekniska förutsättningarna och de miljömässiga effekterna av en skattesänkning av alkylatbensin i tvåtaktsmotorer. I budgetpropositionen för år 2002 aviserar regeringen också en lättnad i förmånsbeskattningen av miljöbilar för att på så sätt öka andelen mer miljöanpassade bilar på marknaden. Det finns såsom regeringen påpekar ett antal osäkra faktorer såsom tidpunkten för skrotning av gamla bilar, andelen dieseldrivna bilar i fordonsparken, den framtida trafikvolymen och verkliga effekter av skärpta avgaskrav. Under år 2001 ändrades reglerna för bilskrotning. Skrotningspremien höjdes och kom att gälla alla bilar. Utskottet delade därvid regeringens bedömning att ändringen sannolikt kommer att påverka takten i skrotningen av gamla bilar men framhöll vikten av en fortlöpande utvärdering av miljöeffekterna av en ökad utskrotning av äldre bilar (bet. 2000/01:MJU13). Det är enligt utskottets mening av stor vikt att konsekvenserna av samtliga de åtgärder som propositionen behandlar bevakas i samband med den kommande uppföljningen och utvärderingen av miljömålen. Utvärderingen får visa om ytterligare åtgärder behöver föreslås.

När det gäller alternativa bränslen vill utskottet utöver vad som anförts ovan påpeka att utskottet under våren 2001 anordnade en utfrågning med representanter från Naturvårdsverket och Oroboros AB, ett företag som tillverkar drivmedel och finkemikalier ur förnybara råvaror, samt att riksdagen på utskottets förslag tillkännagivit som sin mening att regeringen bör se över miljöklassningen av bensin och dieselolja så att utvecklingen av alternativa bränslen inte missgynnas (bet. 2000/01:MJU16). Med anledning härav kommer regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att se över miljöklassystemet för dessa bränslen (prop. 2001/02:31, Avgasrening, m.m.).

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och i avvaktan på det fortsatta arbetet anser utskottet inte att riksdagen bör göra något uttalande med anledning av motionerna MJ45 (m) yrkandena 4 och 6, MJ46 (c) yrkandena 35 och 36, MJ47 (kd) yrkande 2 samt MJ816 (mp).

Bara naturlig försurning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljökvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* och instämmer i de överväganden regeringen redovisar i propositionen. Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att inte godta bedömningen att markanvändningens bidrag till försurning skall motverkas bl.a. genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet (c). Dessutom avstyrker utskottet motionsyrkanden om kalkningsverksamheten (kd, c, fp) och en begäran om förslag för att minska kvävenedfallet (fp).

Propositionen

Riksdagen har fastställt miljökvalitetsmålet *Bara naturlig försurning*. Målet innebär att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår följande delmål för miljökvalitetsmålet *Bara naturlig försurning*:

1. År 2010 skall högst 5 % av antalet sjöar och högst 15 % av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan.
2. Före år 2010 skall trenden mot ökad försurning av skogsmarken vara bruten i områden som försurats av människan och en återhämtning skall ha påbörjats.
3. År 2010 skall utsläppen i Sverige av svaveldioxid till luft ha minskat till 60 000 ton.
4. År 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Regeringen konstaterar att utsläppen av försurande föroreningar har minskat de senaste 15 åren, vilket på lång sikt också bör leda till minskad försurning av mark och vatten. För att miljökvalitetsmålet skall nås krävs dock att utsläppen av försurande ämnen fortsätter att minska i Sverige och övriga Europa. De nya internationella överenskommelserna om utsläppsreduktioner av försurande ämnen kommer att kunna leda till att utsläppen från länderna i Europa minskar avsevärt fram till år 2010.

Delmålet som avser utsläppsbegränsningar av kväveoxider är satt så att det överensstämmer med Sveriges åtaganden i EU:s kommande s.k. takdirektiv. Det är mycket viktigt att alla berörda länder fullgör sina åtaganden och att effekterna av begränsningarna kontinuerligt följs upp eftersom depositionen

fortfarande kommer att överskrida den kritiska belastningen år 2010. För att generationsmålet skall kunna nås krävs strukturella förändringar där den omställning av transportarbetet och energianvändningen som beskrivs i förslagen till åtgärdsstrategier är central. Det är viktigt att de beskrivna strategierna får ett snabbt genomslag. Även om utsläppen minskar till hållbara nivåer kvarstår en lång återhämtningstid innan resultaten kan skönjas i marken.

Miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Depositionen av försurande ämnen överskrider inte den kritiska belastningen för mark och vatten.
- Onaturlig försurning av marken motverkas så att den naturgivna produktionsförmågan, arkeologiska föremål och den biologiska mångfalden bevaras.
- Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet.

Motionerna

Enligt motion MJ46 (c) yrkande 13 får effekterna av inslag av lövträd i skogsbruket inte överskattas samtidigt som det är viktigt att se till skogsbrukets lönsamhet. I den hårda konkurrens som råder måste näringens förmåga att producera barrskog med hög kvalitet säkerställas. Motionärerna anser därför att preciseringen ”markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet” bör utgå.

Effekterna av kalkning av skogsmark är i hög grad växlande hävdas det i motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis). Motionärerna föreslår därför att kalkningsinsatserna skall biotopanpassas.

Motionärerna till motion MJ46 (c) yrkande 12 efterlyser ett långsiktigt besked om att kalkning av vatten och skogsmark kommer att fortgå så länge som det behövs.

Anslaget till kalkningsåtgärder föreslås i propositionen tillföras 15 miljoner kronor per år i jämförelse med utgiftsnivån i 2001 års statsbudget. Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att anslaget till de samordnade kalkningsinsatserna för sjö och skog bör öka med 50 miljoner kronor per år jämfört med 2001 års nivå. Med anledning härav yrkas i motion MJ47 (kd) yrkande 1 att kalkningen av sjöar och vattendrag skall samordnas med skogskalkningen och att dessa åtgärder skall tillskjutas ytterligare medel.

Folkpartiet begär i motion MJ785 (fp) förslag till åtgärder för att minska nedfallet av luftburet kväve i sjöar och vattendrag. Det anförs att Sverige i diskussioner med övriga EU konstaterat att utsläppen måste minska med 70 % till år 2010 av hälso- och naturvårdsskäl. Den långsiktiga lösningen ligger i att tillgängliga styrmedel snarast tas i bruk för att åstadkomma en radikal minskning av utsläppen.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning*.

Därutöver vill utskottet framhålla att utskottet i och för sig instämmer i de allmänna synpunkter som anförs i motion MJ46 (c) yrkande 13 om vikten av ett lönsamt skogsbruk. Miljömålskommittén argumenterar emellertid i sitt betänkande *Framtidens miljö* – allas vårt ansvar (SOU 2000:52, s. 211) för att markanvändningens bidrag till försurningen kan motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet i kombination med exempelvis åtgärder som dämpar kraftigt näringsläckage i samband med föryngringsavverkning i områden som har högt kvävenedfall. Utskottet delar denna uppfattning och vill dessutom framhålla att det under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* föreslås bl.a. att arealen mark som föryngras med lövskog skall öka för att förstärka och bevara den biologiska mångfalden. Mot bakgrund härav finner utskottet inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av motion MJ46 (c) i berörd del.

Det framgår av propositionen att den biologiska måluppfyllelsen av kalkning är god. Skyddet av biologisk mångfald i många sjöar och rinnande vatten liksom utnyttjandet av vattnet kommer att vara beroende av uppehållande åtgärder mot försurning under en lång tid framöver, och regeringen räknar därför med att kalkningen kommer att behöva fortsätta för att minska de biologiska skadorna av försurning. Minskade utsläpp av försurande ämnen medför att tillståndet i sjöar och vattendrag långsamt förbättras. På lång sikt är målet att inga sjöar eller rinnande vatten skall vara beroende av uppehållande åtgärder i form av kalkning. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 19 f. och 48) anger regeringen att Naturvårdsverket nu har utarbetat och remissbehandlat Allmänna råd och Handbok för kalkning av sjöar och vattendrag som kommer att presenteras under hösten 2001. Regeringen föreslår att kalkningsverksamheten förstärks med 15 miljoner kronor år 2002. Sedan anslaget för bl.a. administration av verksamheten flyttats beräknar regeringen nivån för kalkningsverksamheten till 188 miljoner kronor för år 2002. Regeringen bedömer att den nationella kalkningsplanen utgör en god plattform för den fortsatta kalkningsverksamheten. Den av regeringen föreslagna resursförstärkningen och Naturvårdsverkets Allmänna råd och Handbok bör ytterligare förbättra länsstyrelsernas möjligheter att genomföra den beslutade kalkningsverksamheten på ett optimalt sätt. Kalkningsverksamheten kännetecknas av långsiktighet, och utskottet finner ingen anledning att rikta några invändningar mot de av regeringen redovisade planerna. Därtill kommer att den uppföljning av miljö kvalitetsmålen som skall göras torde ge möjlighet att utvärdera målen utifrån ny kunskap om vilka utsläppsminskningar som åstadkommit i våra grannländer samt tillgängliga resurser. Sammanfattningsvis avstyrker utskottet motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis), MJ46 (c) yrkande 12 och MJ47 yrkande 1 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

När det gäller den begäran om åtgärder för att minska nedfallet av luftburet kväve i sjöar och vattendrag som framförs i motion MJ785 (fp) vill utskottet framhålla att regeringen i propositionen under miljö kvalitetsmålet föreslår ett delmål för kväveoxider. Regeringen konstaterar också att åtgärder för att minska utsläppen från sjöfart, flyg och vägtrafik – framför allt tunga fordon och arbetsmaskiner – är prioriterade. Det är också inom dessa områden som EU kommer att skärpa kraven ytterligare. Flera av de åtgärder som redovisas i propositionen återfinns dessutom redovisade under utskottets behandling av miljö kvalitetsmålet *Frisk luft* samt En strategi för effektivare energianvändning och transporter. Regeringen föreslår t.ex. en översyn av vägtrafikbeskattningen i syfte att öka miljöstyrningen. Som ett led i skatteväxlingen låter regeringen utreda om effekterna av att införa ett incitament för tunga fordon i form av ett styrmedel är motiverat och en eventuell utformning av detta (dir. 2000:12). Vidare uppdateras miljöklasssystemet för arbetsmaskiner i enlighet med kommande EU-krav. Regeringen anför dessutom att kväveoxidavgiftssystemet har haft en styrande effekt genom att de anläggningar som omfattas av systemet nu får ekonomiska incitament att minska sina utsläpp. Regeringen kommer därför att ta ett initiativ till en översyn av kväveoxidavgiftens roll för en minskning av utsläppen. Slutligen presenterar regeringen i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 finansplanen s. 201) en strategi för skattemöjligheter för alternativa drivmedel. Det anförda innebär enligt utskottets mening att syftet med motion MJ785 (fp) i allt väsentligt är tillgodosett.

Giffri miljö (såvitt avser förorenade områden)

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö* i vad avser förorenade områden och avstyrker motionsyrkanden med förslag till omformulering av delmålet (m och c). Vidare avstyrker utskottet ett motionsyrkande med förslag till delmål för bl.a. cancerframkallande ämnen (fp) och ett motionsyrkande med krav på utredning av utsläpp från landets krematorier (m).

Propositionen

Riksdagen har fastställt miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö*. Målet innebär att miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Regeringen föreslår följande delmål för miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö* i den del det berör förorenade områden:

Förorenade områden skall vara identifierade och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön skall arbetet med sanering och efterbehandling ha

påbörjats senast år 2005. Minst 50 av de områden där arbete påbörjats skall dessutom vara åtgärdade.

Regeringen avser att verka för att arbetet med sanering och efterbehandling av förorenade områden fortgår i nödvändig omfattning i såväl privat som offentlig regi. Förslaget avser de områden som avses åtgärdas inom ramen för statliga bidrag. Resultatet av inventeringar, undersökningar samt uppföljning och utvärdering av genomförda efterbehandlingsprojekt skall ligga till grund för förslag från regeringen om hur miljö kvalitetsmålet skall kunna uppnås i fråga om förorenade områden. Regeringen avser att återkomma med förslag till nya delmål till år 2010 i samband med den utvärdering som beskrivs i avsnittet om Uppföljning och utvärdering. I utvärderingen är det väsentligt att även inkludera en bedömning av i vilken grad de saneringar som genomförts i privat regi bidragit till en högre målpåfyllelse.

Miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön är nära bakgrunds nivåerna.
- Halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll.
- Den sammanlagda exponeringen i arbetsmiljö, yttre miljö och inomhusmiljö för särskilt farliga ämnen är nära noll och för övriga kemiska ämnen inte skadlig för människor.
- Förorenade områden är undersökta och vid behov åtgärdade.

Motionerna

I motion MJ46 (c) yrkande 9 framför Centerpartiet åsikten att det är olyckligt att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet sänker ambitionerna som Miljömålskommittén lade fram i sitt betänkande i vad avser förorenade områden. Det förslag till etappmål som Miljömålskommittén presenterade men som regeringen tagit bort lyder: Förorenade områden är identifierade samt undersökta och minst 30 % av områden av riskklass mycket stor och stor är åtgärdade senast år 2010. Regeringen menar att detta delmål blir svårt att nå och förändrade det. Centerpartiets uppfattning är att det etappmål som Miljömålskommittén föreslog skall fastställas.

Enligt motion MJ45 (m) saknas det underlag för att dra slutsatsen att sanering skall inledas på minst 100 områden före år 2005 och för att sätta upp en målsättning om att 50 av dem skall vara slutbehandlade vid samma tid. Motionärerna anser i stället att riskbedömningar av saneringsobjektens farlighet för människa och miljö skall vara avgörande för i vilken ordningsföljd och i vilken takt saneringsarbetet skall genomföras (yrkande 7). Det är enligt motionen inte heller relevant att göra den bedömningen att alla förorenade områden skall vara sanerade inom en generation. Målet bör vara att i ett generationsperspektiv ha återställt alla förorenade områden som utgör en risk för människors hälsa och miljö (yrkande 8).

Enligt motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) bör cancerframkallande eller mutagena ämnen vara utfasade före år 2007.

Motion MJ781 (m) tar upp frågan om utsläpp från landets krematorier. Enligt motionen uppställdes krav på högre grad av rening av utsläppen från krematorierna i slutet av 1980-talet. Motionären anser att det föreligger behov av att gå vidare genom att studera mät- och analysmetoder, återvinningsgrad, kollagering, förbränningskaraktäristik, m.m. och anser därför att Naturvårdsverket tillsammans med Svenska kyrkan skall inleda ett projekt för sådana studier.

Utskottets ställningstagande

När det gäller kravet i motion MJ46 (c) yrkande 9 om att Miljömålskommitténs förslag till delmål skall fastställas vill utskottet anföra följande. Kommitténs förslag till delmål innebär att förorenade områden senast år 2010 är identifierade och undersökta och att minst 30 % av de områden som utgör mycket stor och stor risk för människors hälsa och miljön då är åtgärdade. Enligt vad som framgår av propositionen pekade flera remissinstanser, däribland Sveriges geologiska undersökning (SGU), Banverket och Länsstyrelsen i Stockholms län, på svårigheterna med att nå delmålet till år 2010. Regeringen säger sig dela denna uppfattning och anför att pågående teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad, liksom osäkerhet om antalet förorenade områden, innebär svårigheter att i dagsläget föreslå målnivå till år 2010. Resultatet av inventeringar och utvärdering av utförda projekt skall ligga till grund för förslag till delmål för år 2010 i samband med den utvärdering av delmålen som är planerad till år 2005. Regeringen tydliggör också att delmålet endast gäller de områden som avses åtgärdas inom ramen för statliga bidrag. I avvaktan på ny kunskap och teknikutveckling bör delmålet enligt regeringen ges en annan utformning än vad kommittén föreslagit. Utskottet anser sig inte berett att göra någon annan bedömning än den regeringen och remissinstanserna gjort. Utskottet vill dock understryka att miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* innebär att förorenade områden är undersökta och vid behov åtgärdade inom en generation. Detta mål ligger fast. I enlighet härmed avstyrker utskottet motion MJ46 (c) i berörd del.

Regeringen bedömer att miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* i ett generationsperspektiv bör innebära att förorenade områden är undersökta och vid behov åtgärdade. Eftersom det är efterbehandlingsprojekten som ger ökad kunskap och för tekniken framåt är det angeläget att ett antal av de förorenade områden som innebär mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa och miljön tas om hand på ett tidigt stadium. Regeringen säger sig anta att minst 100 sådana områden skall ha undersökts och arbete ha påbörjats år 2005 och att av dessa skall minst hälften vara åtgärdade senast vid utgången av år 2005. Då bör också enligt regeringen samtliga förorenade områden vara identifierade. Ett systematiskt inventeringsarbete i statlig regi har pågått i cirka tio år för att kartlägga förorenade områden. Med identifiering avses en orienterande studie och riskklassning i enlighet med MIFO-modellen fas 1 (Metodik för

Inventering av Förorenade Områden, Naturvårdsverkets rapport 4918). Avsikten med inventeringarna är bl.a. att översiktligt identifiera och kvantifiera de hälso- och miljörisiker som ett förorenat område kan ge upphov till, att utgöra grund för prioriteringar och beslut om fortsatta undersökningar och efterbehandlingsåtgärder, att ge en överblick över problemets omfattning i landet samt att ge underlag för bedömning av behovet av restriktioner för markanvändning enligt miljöbalkens bestämmelser om miljöriskområden. Inriktningen av saneringsarbetet måste enligt utskottet ha sin grund i vad som framkommer bl.a. vid dessa inventeringar. I budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 50 f.) föreslår regeringen en ökning av anslaget för sanering av förorenade områden till knappt 420 miljoner kronor för år 2002 samt att anslaget fram till 2004 höjs till knappt 590 miljoner kronor. Det anförda innebär att utskottet inte heller när det gäller motion MJ45 (m) yrkande 7 finner skäl för annan delmålsformulering än den regeringen föreslagit. Det anförda innebär dessutom att utskottet instämmer i regeringens bedömning av miljö kvalitetsmålet i ett generationsperspektiv. Motion MJ45 (m) yrkandena 7 och 8 avstyrks.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Gifrfri miljö* såvitt det avser förorenade områden vara väl avvägt. Utskottet föreslår därför att riksdagen godkänner det föreslagna delmålet.

I den av riksdagen nyligen behandlade propositionen Kemikaliestrategi för Gifrfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01: MJU15, rskr. 2000/01:269) föreslog regeringen som delmål för miljö kvalitetsmålet *Gifrfri miljö*, såvitt avser utfasningen av särskilt farliga ämnen (delmål 3), att nyproducerade varor så långt det är möjligt senast år 2007 skall vara fria från bl.a. cancerframkallande och mutagena ämnen. Eftersom riksdagen godkänt det redovisade delmålet anser utskottet inte att riksdagen nu bör göra några uttalanden med anledning av motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis).

Krav på rening av krematoriets utsläpp infördes i början av 1990-talet. Utskottet har erfarit att sådana studier som efterlyses i motion MJ781 (m) pågår genom bl.a. mätningar i filter och av rökgaser men att det för närvarande är osäkert hur effektiv reningen är bl.a. eftersom kunskap saknas om den mängd käkamalgam som förekommer vid kremering. Branschen har därför i samarbete med bl.a. Chalmers tekniska högskola inlett ett projekt som syftar till att utvärdera mätningar, förbränningstekniker m.m. Naturvårdsverket bidrar med pengar till projektet. Motionen får genom det anförda anses tillgodosedd.

Skyddande ozonskikt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt* och avstyrker motionsyrkanden om ökat internationellt arbete m.m. (m, c och fp).

Propositionen

Riksdagen har tidigare fastställt miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt*, vilket innebär att ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Regeringen föreslår följande delmål för miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt*:

År 2010 skall utsläpp av ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört.

Regeringen anser att användningen av ozonnedbrytande ämnen bör upphöra på sikt även i befintliga anläggningar och inom sektorer som i dag är undantagna, t.ex. försvarssektorn och flyget. Det finns ett behov av en kartläggning över befintlig utrustning och produkter med ozonnedbrytande ämnen samt att se över ansvarsfördelningen för hur denna utrustning och dessa produkter skall tas om hand och destrueras på ett miljöriktigt sätt.

Miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Sverige verkar för att halterna av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen i stratosfären inte överstiger naturliga nivåer.
- Inom loppet av en generation skall användningen av ozonnedbrytande ämnen i Sverige vara avvecklad.

Motionerna

Enligt motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) utgör uttunningen av ozonskiktet ett globalt problem, varför internationella lösningar är av central betydelse. Sverige står för en procentuellt liten andel av det totala utsläppet av ozonnedbrytande ämnen. Arbetet med att minimera utsläppen bör därför ske främst på EU-nivå. Nyttillskottet av dessa ämnen är litet, och avgörande är därför att de ämnen som finns i omlopp i dag tas om hand vid avfallshanteringen. Forskningen bör intensifieras för att finna miljövänligare alternativ till dessa ämnen.

Åsikten att arbetet med begränsningen av ozonnedbrytande ämnen skall bedrivas internationellt får stöd i motion MJ45 (m) yrkande 9. Enligt motionen är de vetenskapliga beläggen för kopplingen mellan utsläpp av stabila flyktiga halogenerande organiska ämnen och nedbrytningen av stratosfäriskt ozon betydande. Det är därför av vikt att säkerställa att Montrealprotokollet följs globalt. Kostsamma jakter på den mängd klorfluorkarboner (CFC) som används i medicinskt bruk eller åtgärder som inte gör någon miljönytta men försämrar Sveriges konkurrenskraft bör undvikas.

Nästa långtidsutredning bör enligt motion MJ711 (c) yrkande 45 (delvis) ta hänsyn till bl.a. uttunningen av ozonskiktet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker det av regeringen föreslagna delmålet för miljö kvalitetsmålet *Skyddande ozonskikt*.

Regeringen framhåller i propositionen vikten av att forskning om miljöeffekterna av ozonnedbrytande ämnen bedrivs samt att ny teknik som ersätter och förhindrar utsläpp av skadliga ämnen introduceras för att miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt skall nås. Frågan har dessutom närmare behandlats under avsnittet Forskning och utveckling. Den i övrigt i motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) samt i motion MJ45 (m) yrkande 9 framförda åsikten om vikten av att arbetet med att begränsa utsläppen av ozonnedbrytande ämnen bedrivs internationellt delas till fullo av utskottet. Framgångar i det internationella arbetet är av avgörande betydelse för att miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt skall nås. Regeringen anser också att de svenska insatserna i det internationella arbetet bör ges en hög prioritet och att Sverige även i fortsättningen skall vara pådrivande i dessa frågor såväl inom EU som i det övriga internationella arbetet. De prioriteringar som bör göras är enligt regeringen bl.a. att Sverige verkar för att stärka andra länders möjligheter att genomföra nuvarande internationella avtal. Detta kan innebära stöd för att skapa en fungerande lagstiftning för att avveckla ozonnedbrytande ämnen samt stöd för att utöva tillsyn av existerande lagstiftning. Därutöver lämnar regeringen en rad förslag på insatsområden: Sverige bör verkar för att Montrealprotokollets multilaterala fond utnyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt. Bidrag ur fonden till projekt som syftar till att ersätta klorfluorkarboner (CFC) med väteklorfluorkarboner (HCFC) bör därför upphöra eller kraftigt reduceras. Sverige bör vidare verka inom EU för att förhindra internationell smuggling av ozonnedbrytande ämnen från andra länder som fortfarande har en produktion av CFC etc. och för en stegvis och snabbare avtrappning av HCFC-produktionen i förhållande till redan tagna beslut för såväl industriländer som utvecklingsländer. En stegvis avtrappning av konsumtionen i utvecklingsländerna är ett viktigt inslag i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. I det sammanhanget bör Sverige också verka för en avtrappning av produktionen i industriländerna av koltetraklorid och 1-1-1 triklorethan för användning i utvecklingsländer i linje med vad som beslutats för CFC vid Montrealprotokollets elfte partsmöte. Härutöver bör Sverige också verka för att nya ozonnedbrytande ämnen kontrolleras inom ramen för Montrealprotokollet samt att ett enklare förfaringsätt för att lägga till nya ämnen i protokollet införs. Sverige skall också verka inom Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) för att användningen av haloner inom flygsektorn skall avvecklas i takt med att alternativ utvecklas samt för att utsläppen av ozonnedbrytande ämnen från höghöjdsflyget inte ökar. Slutligen vill utskottet påpeka att regeringen har givit Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en metodik för uppföljning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen och utreda och lämna förslag till datum för användningsstopp för HCFC som arbetsmedium i befintliga anläggningar av olika typer. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2002.

Utskottet anser för sin del att den omfattande och ambitiösa åtgärdslista regeringen presenterar innebär att syftena med motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis), MJ45 (m) yrkande 9 och MJ711 (c) yrkande 45 (delvis) i allt väsentligt är tillgodosedda.

Säker strålmiljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker de tre förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö* som regeringen presenterar. Därmed avstyrker utskottet ett motionsyrkande med förslag till bl.a. annan lydelse av delmål 1 (m). Vidare avstyrker utskottet motionsyrkanden dels om inriktningen av den fortsatta avvecklingen av kärnkraften och om den s.k. vetoventilen (båda c), dels om Sveriges arbete för ökad kärnsäkerhet i Östeuropa (fp), dels om information om UV-strålningens skadlighet och begäran om åtgärder för att minska exponeringen av elektromagnetiska fält (båda c).

Propositionen

Riksdagen har tidigare fastställt miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö*. Målet innebär att människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Regeringen föreslår följande delmål för miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö*:

1. År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 millisievert (mSv) per person och år från varje enskild verksamhet.
2. År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av solen inte vara fler än år 2000.
3. Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.

Regeringen anser att ett miljöövervakningsprogram för radioaktiva ämnen i miljön bör inrättas. Vidare bör forskningen inom området radioekologi stärkas. Informationsinsatser riktade till allmänheten bör bedrivas för att öka kunskaperna om riskerna i samband med UV-strålning. Kunskapsläget om elektromagnetiska fält bör förbättras genom forskning för att få underlag till nödvändiga insatser. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med delmål beträffande nivåer för radon i inomhusmiljön.

Miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Stråldoser begränsas så långt det är rimligt möjligt.
- Den högsta sammanlagda årliga effektiva stråldosen som individer ur allmänheten får utsättas för från verksamheter med strålning överstiger inte 1 millisievert (mSv) per person under ett år.

- Allvarliga tillbud och haverier i kärntechniska anläggningar förebyggs. Spridning av radioaktiva ämnen till omgivningen förhindras eller begränsas om ett haveri skulle inträffa.
- Effekterna av UV-strålning begränsas så långt som möjligt.
- Riskerna med elektromagnetiska fält kartläggs så långt som möjligt och nödvändiga åtgärder vidtas i takt med att eventuella risker identifieras.

Motionerna

I motion MJ45 (m) yrkande 10 framförs invändningar mot delmålet att ingen verksamhet skall ge allmänheten ett individuellt dostillskott på mer än 0,01 mSv per år och bedömningen att verksamheter sammanlagt inte skall ge ett dostillskott på mer än 1 mSv per individ och år i ett generationsperspektiv. Resonemanget är enligt motionärerna mycket teoretiskt och svårt att efterfölja. Det torde dessutom vara svårt att utvärdera. De anser i stället att delmål 1 bör ha följande lydelse: År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas.

Enligt motion MJ46 (c) är den avveckling av kärnkraften som påbörjats ett steg i rätt riktning för omställningen av det svenska energisystemet. Det fortsatta omställningsarbetet efter avställningen av den andra reaktorn i Barsebäck bör emellertid koncentreras till att avveckla de reaktorer vars möjligheter att uppnå delmål 1 anses vara begränsade (yrkande 20). Dessutom anser motionärerna att det är viktigt att kommuner som kommit i fråga för slutförvar av avfallet har möjlighet att lämna veto, med tanke på de effekter ett djupförvar kan komma att få för kommunernas framtida utvecklingsmöjligheter (yrkande 21).

Sverige tillsammans med andra länder bör enligt motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) verka för att höja säkerheten vid militära kärnvapenanläggningar och civila kärnkraftsanläggningar i öst. Sverige bör med anledning härav avsätta 50 miljoner kronor per år till åtgärder för att öka kärnsäkerheten i Östeuropa. Sverige måste dessutom verka för internationella överenskommelser som förhindrar ytterligare utsläpp av radioaktiva ämnen.

Antalet fall av hudcancer bland unga ökar enligt motion MJ46 (c). Förutom de förslag regeringen lägger fram borde framför allt unga erhålla en utökad information om riskerna med att exponera sig för solariers skadliga UV-strålning (yrkande 22). När det gäller frågan om risker med elektromagnetiska fält anför motionärerna att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att närmare undersöka möjligheterna att i större utsträckning än i dag gräva ned elledningar för att minska exponeringen från elektromagnetiska fält (yrkande 23).

Utskottets ställningstagande

Mot regeringens förslag till delmål 1 står motion MJ45 (m) yrkande 10 om att någon precisering av det individuella dostillskottet till allmänheten inte bör

göras på grund av svårigheter med att följa upp målet. Regeringen har bedömt att förslaget som lades fram av Miljömålskommittén om att det individuella dostillskottet till allmänheten från varje enskild individ skall understiga 0,01 mSv per person och år, jämfört med nuvarande gräns på 0,1 mSv, är en önskvärd höjning av ambitionsnivån för strålskyddet möjlig att uppnå i ett tioårsperspektiv. Regeringen påpekar i sammanhanget att Statens strålskydds-institut (SSI) anser att de flesta kärntekniska anläggningarna redan i dag skulle uppfylla ett sådant krav. Regeringen föreslår dessutom att SSI utses till ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet. Mot bakgrund härav beräknar regeringen i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 57) en förstärkning med 0,6 miljoner kronor för myndighetens miljömålsansvar och 6 miljoner kronor för arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålet. Det anförda innebär enligt utskottets uppfattning inte skäl för någon annan bedömning än den som regeringen redovisar. Med avstyrkande av motion MJ45 (m) i berörd del tillstyrker utskottet delmål 1 om utsläpp av radioaktiva ämnen.

Utskottet har inga invändningar att rikta mot övriga förslag till delmål utan tillstyrker regeringens förslag till delmål 2 och 3.

Som regeringen påpekar är en fortsatt hög säkerhet vid de svenska kärnkraftverken en självklar förutsättning för att delmålet om utsläpp av radioaktiva ämnen skall kunna nås. Ansvar för kärnsäkerheten ligger i första hand på reaktorinnehavarna men det är en viktig uppgift för de närmast berörda myndigheterna, dvs. SSI och Statens kärnkraftinspektion (SKI), att se till att strålskydds- och säkerhetsarbetet vid anläggningarna även fortsättningsvis bedrivs med kraft. För att klargöra hur förutsättningarna för säkerhets- och strålskyddsarbetet vid de svenska kärnkraftverken påverkas av bl.a. avregleringen på elmarknaden och den planerade avvecklingen av kärnkraften avser regeringen att göra en översyn av reaktorsäkerheten. De erfarenheter som därmed kommer att göras torde utgöra en värdefull grund för det fortsatta arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålet. Syftet med motion MJ46 (c) yrkande 20 torde därmed i allt väsentligt vara tillgodosett.

Kommunernas inflytande i processen med valet av plats för slutförvaring av använt kärnbränsle, som behandlas i motion MJ46 (c) yrkande 21, är enligt 17 kap. 6 § miljöbalken inte absolut. Bestämmelsen innebär att regeringen, i vissa undantagsfall, får tillåta en verksamhet utan att kommunfullmäktige har tillstyrkt detta. Det framgår av lagens förarbeten att denna möjlighet för regeringen måste användas ytterst restriktivt (prop. 1997/98:45 del 1 s. 451 f. och del 2 s. 221). Bestämmelsen har hittills aldrig tillämpats. Bostadsutskottet anför i sitt yttrande till miljö- och jordbruksutskottet (2001/02:BoU3y) att möjligheten att fatta beslut även mot en kommuns vilja i vissa speciella undantagssituationer av stor nationell betydelse måste finnas, men betonar vikten av stor restriktivitet vid tillämpningen och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas. Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) arbetar på uppdrag av reaktorinnehavarna med att ta fram en säker metod och hitta en lämplig plats för slutförvaring och presenterade i november 2000 sina planer

för vidare platsundersökningar i tre kommuner. I propositionen framhåller regeringen att de kommuner som deltar i processen med platsvalet bedriver ett viktigt och demokratiskt väl förankrat granskningsarbete. Utskottet har för egen del vid ett flertal tillfällen behandlat motioner om den s.k. kommunala vetoventilen (se bl.a. bet. 1999/2000:MJU15 och 2000/01:MJU19). Utskottet har därvid framhållit vikten av lokal förståelse och acceptans för den plats som slutligen väljs och att djupförvarsetablering inte bör genomföras mot en kommuns vilja. En ansökan om att få bygga ett djupförvar, enligt gällande lagstiftning, skall kompletteras med en miljökonsekvensbeskrivning, som skall belysa djupförvarets konsekvenser för människa och miljö samt redovisa alternativ till den föreslagna lösningen. Vad människor i den berörda kommunen anser om en sådan etablering utgör en del av en sådan miljökonsekvensbeskrivning. Därutöver vill utskottet påpeka att utskottet i mars 2000 informerades av företrädare för Oskarshamns kommun, en av de av SKB föreslagna kommunerna, om hur arbetet med information till allmänhet m.m. bedrivs. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet i likhet med bostadsutskottet att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motion MJ46 (c) yrkande 21.

Utskottet instämmer i de i motion MJ44 (fp) yrkande 2 (delvis) framförda synpunkterna om vikten av en hög kärnsäkerhet i Östeuropa. Regeringen bedömer också att det behövs fortsatta insatser för att minska risken för olyckor i kärnkraftverken i Central- och Östeuropa. Regeringen påpekar emellertid att Sverige, vid sidan av de framgångsrika bilaterala insatserna genom SKI och SSI, även bidrar till internationella insatser genom Europeiska utvecklingsbankens (EBRD) fonder. Dessa är Tjernobylfonden (CSF), Kärnsäkerhetsfonden (NSA) samt Fonden för avveckling av kärnkraftverket i Ignalina i Litauen (IDSF). Därutöver ställs krav på säkerheten vid de kärntekniska anläggningarna i kandidatländerna i förhandlingarna inför EU-utvidgningen. Dessa krav går i stort ut på att reaktorerna skall uppgraderas till lika hög säkerhetsnivå som reaktorerna i EU och de reaktorer som inte kan uppgraderas skall stängas. Regeringen anser att det är viktigt att det svenska samarbetsprogrammet för slutförvaring kan fortsätta tills målen uppnåtts och har därför lämnat förslag på det fortsatta arbetet fr.o.m. år 2002 i proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa. Riksdagen har godkänt dessa förslag (bet. 2000/01:UU9, rskr. 2000/01:261). Utskottet avstyrker motionen i den mån dess syfte inte kan anses tillgodosett genom det anförda.

Utskottet inser till fullo betydelsen av att ungdomar informeras om de risker som är förknippade med UV-strålning som behandlas i motion MJ46 (c) yrkande 22. Regeringen anför också att den viktigaste åtgärden för att minska antalet fall av hudcancer är att öka allmänhetens kunskaper om riskerna i samband med UV-strålning. SSI och andra expertmyndigheter bör därför ha ansvar för att sammanställa information om riskerna med solbad och hur allmänheten kan skydda sig mot sådana risker. Regeringen tillägger dessutom att dessa myndigheter också måste se till att denna information sprids till

kommuner, landsting och andra aktörer inom folkhälsoområdet. Utskottet har nyligen avstyrkt en motion som tar upp riskerna med UV-strålning med hänvisning till bl.a. det arbete som sedan många år bedrivs av arbetsgruppen för förebyggande av solskador (AFSS) bestående av företrädare från Apoteksbolaget, Arbetarskyddsstyrelsen, Cancerfonden, Karolinska sjukhuset, Folkhälsoinstitutet, Socialstyrelsen m.fl. myndigheter (bet. 2000/01:MJU20 s. 14 f.). Motionen bör på grund härav som i allt väsentligt tillgodosedd lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Utskottet har nyligen behandlat motionsyrkanden som rör icke joniserande strålning (bet. 2000/01:MJU20). Det av regeringen föreslagna delmålet för risker med elektromagnetiska fält är ett kunskapsmål och skall följas upp genom sammanställningar av de nationella och internationella forskningsresultaten. Senast har Rådet för arbetslivsforskning gjort en sådan sammanställning (Elkänslighet och hälsorisker av elektromagnetiska fält) som rapporterades till regeringen den 1 december 2000. Ansvarigt statsråd har i riksdagen understrukit att regeringen tar problemen med bl.a. hälsorisker förknippade med elektriska och magnetiska fält på stort allvar och anfört att regeringen under beredningen av rapporten överväger vilka åtgärder som kan behöva vidtas inom området (svar på fråga 2000/01:1311, snabbprotokoll 2000/01:123 bil.). Regeringen påpekar också att ytterligare forskningsinsatser inom området är nödvändiga för att klargöra sambandet mellan exponering och hälsorisker. I proposition 2000/01:3 Forskning och förnyelse har regeringen påtalat vikten av denna fråga. Utskottet anser att resultatet av den beredning som sker inom Regeringskansliet bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av motion MJ46 (c) yrkande 23.

Ingen övergödning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål för miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning* och avstyrker motioner (m, c, fp) om bl.a. ändring av delmålet för fosfor, förändring av EU:s jordbrukspolitik, frivilliga överenskommelser och samordning och samförstånd när det gäller miljömålen.

Propositionen

Enligt riksdagens tidigare beslut innebär miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning* att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till en allsidig användning av mark och vatten. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår att följande delmål bör gälla för miljökvalitetsmålet.

1. Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur god ekologisk status skall nås för sjöar och vattendrag samt för kustvatten.
2. Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå.
3. Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå till 38 500 ton.
4. Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 % från 1995 års nivå till 51 700 ton.
5. Senast år 2010 skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 158 000 ton.

Enligt regeringens bedömning förutsätter de föreslagna delmålen kraftfulla insatser bl.a. inom jordbrukssektorn och av kommunerna. Behovet av effektivare styrmedel kommer att övervägas, bl.a. vid en översyn av skatterna på handelsgödsel. Regeringen uttalar sin avsikt att återkomma med ett kvantitativt och tidsbestämt delmål för fosfor senast år 2005. Med föreslagna delmål 3 och 4 kommer det enligt regeringen att bli svårt att nå generationsmålet. I framtiden kan det behövas ytterligare ekonomiska medel inom ramen för landsbygdsförordningen för att detta skall nås. Regeringen uttalar därför sin avsikt att återkomma med nya delmål i samband med förändringen av landsbygdsförordningen om så är möjligt. Även andra åtgärder kan bli aktuella.

Miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning* bör enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande.

- Belastningen av näringsämnen får inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa eller försämra förutsättningarna för biologisk mångfald.
- Nedfallet av luftburna kväveföreningar överskrider inte den kritiska belastningen för övergödning av mark och vatten någonstans i Sverige.
- Grundvatten bidrar inte till ökad övergödning av ytvatten.
- Sjöar och vattendrag i skogs- och fjällandskap har ett naturligt närings-tillstånd.
- Sjöar och vattendrag i odlingslandskap har ett naturligt tillstånd, vilket högst kan vara näringsrikt eller måttligt näringsrikt.
- Näringsförhållandena i kust och hav motsvarar i stort det tillstånd som rådde under 1940-talet och tillförsel av näringsämnen till havet orsakar inte någon övergödning.
- Sjöar och vattendrag har God ekologisk status enligt definitionen i EG:s ramdirektiv för vatten.
- Svenska kustvatten har God ekologisk status enligt definitionen i EG:s ramdirektiv för vatten.
- Skogsmark har ett näringsstillstånd som bidrar till att bevara den naturliga artsammansättningen.

- Jordbruksmark har ett näringstillstånd som bidrar till att bevara den naturliga artsammansättningen.

Motionerna

Riksdagen bör enligt motion MJ46 (c) uppdra åt regeringen att återkomma med ett kvantitativt och tidsbestämt delmål för fosfor senast år 2003 (yrkande 17).

Motionärerna i motion MJ45 (m) anser att i första hand frivilliga överenskommelser, information och ekonomiska incitament skall användas för att klara miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning (yrkande 11). I motion MJ46 (c) framhålls större samordning mellan miljömålen som önskvärd. Motionärerna befarar att om särskilt de mindre gårdarna straffas ut bl.a. av miljömålet Ingen övergödning kommer målet Ett rikt odlingslandskap inte att kunna uppfyllas (yrkande 14). I motionen betonas även vikten av större samförstånd mellan berörda intressen vad gäller alla miljömål (yrkande 15). Enligt motion MJ37 (fp) bör de enskilda jord- och skogsbruksföretagens ansvar för de miljöstörningar de orsakar göras tydligare (yrkande 2).

Enligt motion MJ44 (fp) bör regeringen arbeta för en radikal förändring av EU:s jordbruksstöd, avreglera det nationella jordbruket, ta bort importtullar och skapa stödformer som tar hänsyn till miljö-, natur- och etiska krav. Vidare bör regeringen tillsätta en utredning om vilka miljöeffekter och miljö-kostnader som kan kopplas till jordbruket (yrkande 2 delvis).

Utskottets ställningstagande

De största källorna till fosforbelastningen på sjöar och vattendrag utgörs av kommunala och enskilda avlopp. De svarar för närmare hälften av utsläppen medan jordbruk och industri bidrar med en knapp fjärdedel vardera. Som anförs i propositionen är det i dag inte möjligt att avgöra hur mycket tillförseln av fosforföreningar till sjöar, vattendrag och kustvatten kan minskas, bl.a. beroende på att tidigare utsläpp har lagrats i mark och sjöbottnar och där fortsätter att läcka. Mot den bakgrunden anser utskottet i likhet med regeringen att delmålet bör formuleras så att utsläppen skall minska kontinuerligt och från 1995 års nivå. Denna uppfattning framförs också av Miljömålskommittén (SOU 2000:52). Det kan tilläggas att Naturvårdsverket inom ramen för rapporteringen till HELCOM och tillsammans med bl.a. SMHI arbetar med att kvantifiera fosforutsläppen från såväl olika källor som olika geografiska områden. Som framgår av propositionen avser regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, med utgångspunkt i denna redovisning och i samverkan med berörda myndigheter, snarast men senast år 2005 lämna förslag till precisering av delmålet samt föreslå prioriteringar, åtgärder och finansiering. Vidare uppdrog regeringen den 11 april 2001 åt Naturvårdsverket att se över gränsvärdena för avloppsslam och analysera frågan om återföring av fosfor samt lägga fram förslag för en långsiktigt hållbar återföring av avloppsslam. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motion MJ46 (c) yrkande 17 och

tillstyrker regeringens förslag om samtliga delmål för miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning*.

Som anförs i propositionen innebär förslaget om delmål under miljökvalitetsmålen att åtgärder måste vidtas inom flera sektorer. Målet att klara dagens stora miljöproblem inom en generation kommer att kräva en bred medverkan av alla aktörer i samhället, inom alla samhällsområden och på alla nivåer. Det gäller såväl myndigheter och kommuner som företag, organisationer och enskilda. Enbart lagstiftning och myndighetsarbete räcker inte för att genomföra uppgiften att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Enligt utskottets mening ger den nya strukturen för arbete med miljömål förutsättningar för ett brett upplagt, effektivt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Samsyn och samverkan behövs för att åstadkomma långsiktigt hållbara lösningar, och lagstiftning och ekonomiska styrmedel kan kompletteras med andra former för miljöarbete som frivilliga överenskommelser och dialog mellan staten och näringslivet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de föreslagna delmålen förutsätter kraftfulla insatser exempelvis inom jordbrukssektorn och av kommunerna. Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) innebär bl.a. att medlemsländerna skall utarbeta åtgärdsprogram för samtliga åtgärder som är nödvändiga för att senast år 2009 uppnå den miljö kvalitet och de normer som anges i direktivet. Senast år 2003 skall nationella lagar och förordningar ha anpassats till direktivets krav. I sammanhanget kan nämnas att regeringen nyligen tillsatt en utredare vars uppdrag är att lämna förslag till ett nytt administrativt system för förvaltning av avrinningsdistrikt (dir. 20001:78). Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2002. Miljö- och landsbygdsprogrammet ger möjlighet till ersättning för en stor del av de åtgärder som skall minska växtnäringssläckaget, t.ex. vallodling, anläggande av kantzoner och fånggrödor. Inom ramen för programmet har hittills anlagts ca 1 500 ha våtmarker. Därtill kommer de våtmarker som anläggs inom ramen för de lokala investeringsbidragen. Av årets budgetproposition (utg.omr. 20) framgår att regeringen hittills har godkänt ansökningar för anläggning av ca 2 000 ha våtmarker. I syfte att minska näringstillförseln till jordbruksmark ser Jordbruksverket för närvarande över bestämmelserna om djurtäthet. Regeringen har dessutom tillsatt utredningen Översyn av skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel (dir. 2001:55) med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Utredaren skall dels analysera och bedöma skatternas påverkan på användningen av bekämpningsmedel respektive handelsgödsel, dels bedöma vilka effekter de har på miljön. Med denna utgångspunkt skall det utredas om skatterna bör förändras så att de kan fungera som effektivare styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2002. Utskottet vill även erinra om att regeringen i december 2000 godkände strategin Hållbar utveckling – en ny kurs för Norden. Strategin gäller perioden 2001–2004 och innehåller bl.a. åtaganden om att utveckla en nordisk strategi för minskad övergödning

och ökad ekologisk produktion. Andra åtgärder förutsätts genomföras med stöd av miljöbalken eller på frivillig väg. Som regeringen anför krävs för samtliga delmål att länsstyrelserna i samarbete med regionala aktörer regionaliserar de nationella målen till operativa mål för respektive län och för de avrinningsdistrikt som kommer att inrättas i samband med att EG:s ramdirektiv för vatten genomförs.

Beträffande de frågor om målkonflikter och vikten av samarbete som tas upp i motion MJ46 (c) vill utskottet anföra följande. Det är givetvis av mycket stor betydelse att det finns en beredskap för att på ett tillfredsställande sätt kunna hantera dessa frågor. I propositionen tar regeringen också särskilt upp denna frågeställning och anför att en ansvarig myndighet för vart och ett av de 15 miljökvalitetsmålen och att de ansvariga myndigheternas arbete behöver samordnas bl.a. för att eventuella målkonflikter skall kunna hanteras. Samordningsuppgiften bör enligt propositionen ligga hos det miljömålsråd som regeringen avser att inrätta. Rådet skall ha till uppgift att bl.a. göra en samlad enhetlig uppföljning och rapportering till regeringen av utvecklingen mot miljökvalitetsmålen och tillhörande delmål. Rådet skall också belysa eventuella målkonflikter mellan miljökvalitetsmålen och andra samhällsmål som riksdagen har beslutat. Mot denna bakgrund förutsätter utskottet att frågor om samråd och eventuella målkonflikter kommer att få en lämplig behandling utan något särskilt riksdagens uttalande härom. Denna uppfattning framförs även i bostadsutskottets yttrande 2001/02:BoU3y, som fogas till betänkandet. När det slutligen gäller de kostnader som kan relateras till jordbrukssektorn vill utskottet erinra om att Miljömålskommittén i sitt betänkande (SOU 2000:52) för samtliga delmål har beräknat dessa till ca 19 miljoner kronor per år.

Det ovan anförda innebär att motionerna MJ37 (fp) yrkande 2, MJ45 (m) yrkande 11 och MJ46 (c) yrkandena 14 och 15 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet, som därmed gör samma bedömning som regeringen, delar även uppfattningen i motion MJ44 (fp) att en reformering av EU:s jordbrukspolitik mot ett långsiktigt hållbart jordbruk är av största vikt i arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Utskottet vill erinra om att utgångspunkten för regeringens arbete med den gemensamma jordbrukspolitiken är de riktlinjer som slogs fast av riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23). Dessa riktlinjer är fortfarande giltiga även om jordbruket numera befinner sig i en delvis ny situation. Som anförts i årets budgetproposition (utg.omr. 23) måste arbetet bedrivas i en riktning mot mer resursbevarande, miljöanpassade och etiskt godtagbara produktionsformer, både på små och stora gårdar. I likhet med regeringen anser utskottet att den gemensamma jordbrukspolitiken måste komma bort från den traditionella pris- och regleringspolitiken. Endast när marknaden inte förmår tillfredsställa samhällets krav och behov, t.ex. av en väl spridd produktion, ett öppet och varierat landskap och kollektiva nyttigheter, är det motiverat för samhället att gå in med stöd för sådana tjänster som jordbruket bidrar med. Politiken bör tillämpas på

den nivå som är mest effektiv och med beaktande av den inre marknadens funktion. Jordbruks- och livsmedelspolitikens uppgift är enligt utskottets mening att garantera att maten är säker och att produktionen uppfyller de krav samhället ställer på den när det gäller miljö inklusive kulturmiljö och landsbygdsutveckling samt djurhälsa. Emellertid måste omställningen till en ny politik ske under socialt acceptabla former. I budgetpropositionen (utg.omr. 23) framhålls att Sverige av flera skäl har ett starkt intresse av fortsatta neddragningar av stöd och skydd som underlättar en genomgripande reformering inte bara av jordbrukspolitiken inom EU utan också i andra WTO-länder. Förutom de traditionella förhandlingsområdena marknadstillträde, internstöd och exportkonkurrens omfattar WTO-förhandlingarna även miljöhänsyn, landsbygdsutveckling, djurskydd, global livsmedelssäkerhet och säkra livsmedel. För samtliga förhandlingsområden skall enligt regeringen särskild hänsyn tas till u-ländernas situation. Med det anförda finner inte utskottet något särskilt uttalande med anledning av motion MJ44 (fp) yrkande 2 delvis påkallat.

Levande sjöar och vattendrag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och avstyrker motioner (s, m, kd, c, fp) om bl.a. ändrad utformning av delmålen 1 och 2, införande av skyddszoner, inventering av uppdämda vattendrag, ändrade strandskyddsbestämmelser och miljösituationen i Vättern.

Propositionen

Miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* innebär att sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Följande delmål bör enligt regeringens förslag gälla för miljökvalitetsmålet.

1. Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Senast år 2010 skall minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd.
2. Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och tagit fram åtgärdsprogram för restaurering av Sveriges skyddsvärda vattendrag eller sådana vattendrag som efter åtgärder har förutsättningar att bli skydds-

värda. Senast till år 2010 skall minst 25 % av de värdefulla och potentiellt skyddsvärda vattendragen ha restaurerats.

3. Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Med större ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt.
4. Senast år 2005 skall utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på sådant sätt att biologisk mångfald inte påverkas negativt.
5. Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.
6. Senast år 2009 skall det finnas ett åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God ytvattenstatus skall uppnås.

Om miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* skall kunna nås inom, en generation måste enligt regeringen mycket omfattande såväl nationella som internationella åtgärder vidtas enligt vad som redovisas under miljö kvalitetsmålen *Bara naturlig försurning*, *Giffri miljö* och *Ingen övergödning*. Regeringen anser det också av vikt att utbyggnad av vattenkraft inte tillåts skada värdefulla vattendrag och att vattenflöden och vattennivåer i vattendrag som påverkas av reglering så långt som möjligt är anpassade för att trygga biologisk mångfald. Utbyggnad av vattenkraft och andra intrång i vattendrag som i huvudsak är opåverkade bör inte ske. Restaureringen av värdefulla eller potentiellt värdefulla vattendrag bör utföras så att även kulturhistoriska värden tas till vara.

Det är enligt regeringen viktigt att marken i anslutning till vattenmiljöer används på ett sådant sätt att vattnet inte förorenas. Regeringen förutsätter att jord- och skogsbruket medverkar till detta.

EG:s ramdirektiv för vatten skapar goda förutsättningar för att genomföra de flesta åtgärder som är nödvändiga för att undvika en försämring av statusen i alla ytvattenförekomster. Regeringen avser att snarast vidta åtgärder för att genomföra direktivet i Sverige.

Miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande.

- Belastningen av näringsämnen och föroreningar får inte minska förutsättningarna för biologisk mångfald.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota biologisk mångfald introduceras inte.
- Sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser samt bad- och friluftsliv värnas och utvecklas hänsynsfullt och långsiktigt.
- Fiskar och andra arter som lever i eller är direkt beroende av sjöar och vattendrag kan fortleva i livskraftiga bestånd.
- Anläggningar med stort kulturhistoriskt värde som använder vattnet som resurs kan fortsätta att brukas.

- I dagens oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag är naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna och i vattendrag som påverkas av reglering är vattenflöden så långt möjligt anpassade med hänsyn till biologisk mångfald.
- Gynnsam bevarandestatus upprätthålls för livsmiljöer för hotade, sällsynta eller hänsynskrävande arter samt för naturligt förekommande biotoper med bevarandevärden.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Sjöar och vattendrag har God ytvattenstatus med avseende på artsammansättning och kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).
- Utsättning av genmodifierad fisk äger inte rum.
- Biologisk mångfald återskapas och bevaras i sjöar och vattendrag.

Motionerna

I motion MJ45 (m) framförs flera invändningar mot utformningen av vissa delmål under miljö kvalitetsmålet. Delmål 1 bör enligt motionärerna ha följande lydelse: Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och kartlagt de särskilt skyddsvärda naturområden, i och i anslutning till sjöar och vattendrag, som kan komma att behöva ett långsiktigt skydd (yrkande 12). Det anses inte realistiskt att i delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag ange att minst 25 % av de potentiellt skyddsvärda vattendragen år 2010 skall vara färdigrestaurerade. I stället bör riksdagen uttala att vid 25 % av de potentiellt skyddsvärda vattendragen skall restaureringsarbeten ha påbörjats senast år 2010 (yrkande 13). När det gäller introduktion av främmande och genetiskt modifierade organismer som "kan hota" den biologiska mångfalden motsätter sig motionärerna formuleringen "kan hota" eftersom den skulle kunna tillämpas på alla främmande arter eller genmodifierade organismer utan någon som helst riskanalys (yrkande 15).

En allmän synpunkt på delmålen för levande sjöar och vattendrag framförs i motion MJ47 (kd). Skall delmålen nås är det enligt motionärerna angeläget att alla parter som på något sätt nyttjar resursen strömmande vatten mer aktivt tar sitt ansvar och blir delaktiga i en miljöanpassning av vattenkraften (yrkande 4).

Motionärerna i motion MJ46 (c) delar inte regeringens uppfattning om införande av generella skyddszoner för vattendrag och vattensystem med anslutande miljöer. Frågan om skyddszoner kring vattendrag bör ligga inom det kommunala ansvarsområdet och införas av kommunen i samråd med länsstyrelse och Naturvårdsverket (yrkande 26).

I motion MJ841 (fp) anförs att Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att genomföra inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten (yrkande 9).

Frågan om strandskyddet tas upp i två motioner. Enligt motion MJ45 (m) finns inte något behov av att stärka strandskyddet. Genom anpassning av byggteknik till lokala förhållanden bör det bli möjligt att i ökad utsträckning och på ett miljöriktigt sätt bebygga strandnära områden (yrkande 29). Motionärerna i motion MJ46 (c) vill tillåta byggnation i strandnära miljöer generellt och låta kommunen själv avgöra vilka strandområden som skall vara strandskyddade (yrkande 27).

Miljösituationen i Vättern tas upp i motion MJ726 (fp). Effekterna av eventuella olyckor med farligt gods i Vättern bör utredas (yrkande 3) och bristen på löpande övervakning av klororganiska ämnen i Vättern och behovet av en bredare studie av bottenystemets funktion i Vättern påtalas (yrkandena 4 resp. 5).

I motion MJ789 (s) betonas behovet av översyn och förbättring av skyddet för havsöringsförande bäckar och mindre laxåar.

Utskottets ställningstagande

Som anförts i propositionen är det nödvändigt att stärka skyddet mot exploatering och olämplig mark- och vattenanvändning inom områden med höga natur- och kulturvärden. Utskottet delar regeringens uppfattning att skyddet bör omfatta miljöer både under vattenytan och i anslutande markområden med kulturlämningar och anläggningar. Eftersom det utifrån dagens kunskaper är svårt att definiera delmålet anser utskottet i likhet med regeringen att som ett första steg bör nya bevarandestrategier tas fram. Utifrån dessa bör sedan prioriterade områden för skydd identifieras. Likaså bör åtgärdsprogram utarbetas för de skyddsvärda eller potentiellt skyddsvärda vattendragen och anslutande miljöer. Arbetet med strategierna bör även omfatta utvecklande av former för att bevara och utveckla kulturhistoriskt intressanta anläggningar. Utskottet gör samma bedömning som regeringen att arbetet med strategier, identifiering och åtgärdsprogram i huvudsak bör vara slutfört senast år 2005 och att skydds- och restaureringsåtgärderna bör vara genomförda för minst hälften av de prioriterade områdena år 2010. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 12.

Utskottet delar inte de farhågor beträffande tidsplanen för restaurering av skyddsvärda vattendrag som kommer till uttryck i motion MJ45 (m). I likhet med regeringen anser utskottet att det behövs ytterligare kunskaper om värderingen av olika slags miljövärden. Därför bör det av Miljömålskommittén (SOU 2000:52) föreslagna delmålet kompletteras med att berörda myndigheter som ett första steg identifierar och tar fram åtgärdsprogram för vattendragen i fråga. Det underlag som behövs för att nå det föreslagna delmålet kan uppnås genom de uppdrag som nämns i propositionen under delmål 1. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 13. Därmed tillgodoses även syftet med motion MJ841 (fp) yrkande 9.

Exploatering av vattendrag såsom fördämningar för vattenkraft och andra spridningshinder liksom bl.a. utdikning, kulvertering och exploatering av strand- och kantzoner inom jord- och skogsbruket har negativt påverkat förutsättningarna för biologisk mångfald. Introduktionen av främmande arter och omflyttning av arter är andra hot mot naturlig biologisk mångfald i sötvatten, och få arter är opåverkade av detta. Avsiktligt har drygt tio arter introducerats i Sverige. I likhet med regeringen anser utskottet att utsättning av främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota biologisk mångfald i sjöar och vattendrag inte bör förekomma med hänsyn till risken för okontrollerad spridning. Denna starkt restriktiva inställning kommer till uttryck i den andra punkten i miljö kvalitetsmålet i ett generationsperspektiv. Fiskeriverket har fastställt en strategi med utgångspunkt i sina regler för utsättning av främmande arter och stammar. Med utgångspunkt i strategin bör Fiskeriverket belysa ekologiska konsekvenser av utsättningar och i samarbete med Naturvårdsverket och Artdatabanken samt andra berörda myndigheter även utreda möjligheterna att ta fram indikatorer för introducerade främmande arter och förändrad biologisk mångfald. Som regeringen anför behövs för beslut om utsättning dessutom ett bättre underlag om skyddsvärden i olika vattensystem. Utskottet gör således samma bedömning som regeringen när det gäller introduktion av främmande arter och genetiskt modifierade organismer och avstyrker därmed motion MJ45 (m) yrkande 15.

Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen när det gäller vikten av att restaurering av vattendrag liksom bevarande och bruk av historiska anläggningar såsom dammar, farleder, broar och hamnar sker i samverkan mellan natur- och kulturmiljövärden. Även sektorsansvaret för att miljöanpassa och vårda olika anläggningar behöver utvecklas. Som utskottet tidigare anfört kommer målet att lösa dagens stora miljöproblem inom en generation att kräva en bred medverkan av alla aktörer i samhället, inom alla samhällsområden och på alla nivåer. Den nya strukturen för arbete med miljömål ger förutsättningar just för ett brett upplagt effektivt miljöarbete med deltagare inom alla samhällsområden. Samsyn och samverkan behövs för att åstadkomma långsiktigt hållbara lösningar. Med det anförda finner utskottet syftet med motion MJ47 (kd) yrkande 4 i allt väsentligt tillgodosett.

I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att uppdra åt Naturvårdsverket att i samverkan med Artdatabanken och i samråd med berörda myndigheter utarbeta en bevarandestrategi för skyddsvärda miljöer i sjöar och vattendrag samt anslutande miljöer som är värdefulla för den biologiska mångfalden. Vidare anser regeringen att förslag bör tas fram på hur ett system med generella skyddszoner kan utformas. Naturvårdsverket och Artdatabanken arbetar tillsammans med att ta fram en lista över biotoper och arter som är särskilt skyddsvärda i ett nationellt perspektiv och som kan ligga till grund för att utveckla kriterier för särskilt värdefulla vattenmiljöer och kommer även att få i uppdrag att utarbeta bevarandestrategier för hotade arter i vattenmiljöer. Därmed finner utskottet syftet med motion MJ46 (c) yrkande 26 i allt väsentligt tillgodosett.

Med anledning av två motioner om strandskydd vill utskottet erinra om att regeringen den 26 april 2001 uppdrog åt Naturvårdsverket att kartlägga tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna. I uppdraget ingår bl.a. att undersöka i vilken utsträckning länsstyrelserna har delegerat beslutsbefogenheter och tillsynsansvar till kommunerna. Vidare skall verket utreda förutsättningarna för och bedöma konsekvenserna av ett stärkt strandskydd i tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck respektive vissa lättnader avseende strandskyddsbestämmelserna i glesbygdsområden med lågt bebyggelsetryck i syfte att underlätta regional utveckling, såsom turism och friluftsliv. Uppdraget skall redovisas till Miljödepartementet senast den 1 februari 2002. Med hänvisning härtill finner utskottet syftet med motionerna MJ45 (m) yrkande 29 och MJ46 (c) yrkande 27 i allt väsentligt tillgodosett.

Det finns i dag behov av att skydda områden kring befintliga eller framtida större dricksvattentäkter. Genom delmål 3 betonas också vikten av att vattenförsörjningsplaner tas fram för att garantera tillgången till dricksvatten på lång sikt. Planerna kan utgöra en del av de åtgärdsprogram för vattenområden som kommer att krävas enligt EG:s ramdirektiv för vatten. Som utskottet redovisat ovan har regeringen nyligen tillsatt en utredare med uppdrag att lämna förslag till ett nytt administrativt system för förvaltning av avrinningsdistrikt i enlighet med direktivet (dir. 20001:78). Systemet skall omfatta alla vattenanknutna miljö- och resursfrågor och inbegripa påverkan från både punktkällor och diffusa källor samt övrig påverkan på landets vattentillgångar inkl. grundvatten och kustvatten, vad avser både kvalitet och kvantitet samt biologisk mångfald. Ett omfattande nationellt och internationellt arbete pågår när det gäller förberedelser för genomförandet av direktivet. Under det svenska ordförandeskapet antog medlemsländerna och kommissionen en gemensam strategi för genomförande av direktivet och arbetet kommer bl.a. att resultera i gemensamma vägledningsdokument för det praktiska nationella genomförandet. Ett nätverk byggs upp mellan berörda myndigheter och arbetet samordnas med frågor om framtagande av miljö kvalitetsnormer. Regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* innebär att åtgärder måste vidtas inom främst jord- och skogsbruket, vattenkraftområdet, transportsektorn, industrin och vattenbruket. Berörda myndigheter kommer under perioden fram till år 2005 att behöva utföra inventeringar, verka för kunskapsuppbyggnad och utarbeta strategier och handlingsprogram. Länsstyrelser och kommuner kommer också att behöva utöka sin tillsyn. Med det anförda anser utskottet syftet med motion MJ726 (fp) yrkandena 3–5 tillgodosett utan något särskilt uttalande i frågan.

Som framgår av propositionen syftar delmål 5 till att värna biologisk mångfald och särskilt sådana arter som inte kan återhämta sig på egen hand även om miljön förbättras. I dag arbetar Naturvårdsverket och Fiskeriverket med åtgärdsprogram för tio arter knutna till sjöar och vattendrag. Enligt vad utskottet inhämtat kommer åtgärdsprogrammet, som väntas framläggas före årsskiftet, omfatta bl.a. vildlevande lax. Naturvårdsverket arbetar även med en kunskapssammanställning om och åtgärdsplan för sådana oreglerade vat-

tendrag med höga naturvärden som kan anses nationellt prioriterade för skydd. Enligt underlag från Artdatabanken behöver dessutom mellan två och tio hotade arter knutna till sjöar och vattendrag särskilda insatser under den närmaste tioårsperioden, och det bör framhållas att Sverige enligt art- och habitatdirektivet är skyldigt att vidta åtgärder för bevarande av den vilda laxen. Det anförda innebär att syftet med motion MJ789 (s) får anses i allt väsentligt tillgodosett.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* i de delar som inte omfattas av utskottets ställningstagande ovan.

Grundvatten av god kvalitet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* och avstyrker en motion (fp) om avgift på utsläpp av förorenat vatten.

Propositionen

Miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* innebär att grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Enligt regeringens förslag bör följande delmål gälla för miljö kvalitetsmålet.

1. Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.
2. Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.
3. Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.
4. Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten som anger hur God grundvattenstatus skall uppnås.

Om miljö kvalitetsmålet skall kunna nås inom en generation måste enligt regeringens bedömning åtgärder vidtas även under miljö kvalitetsmålen *Bara naturlig försurning*, *Giffri miljö*, *Ingen övergödning* och *God bebyggd miljö*. Svårast att nå är grundvattenmålet för vattentäkter belägna i särskilt försur-

ningspåverkade områden och i områden i södra Sverige som har höga nitrathalter. Detsamma gäller för vattentäkter som utnyttjar vatten från grundvattenmagasin där vatten och föroreningar har mycket långa omsättningstider. Likaså kan det vara svårt att komma ned till haltnivåer för God grundvattenstatus enligt EG:s ramdirektiv för vatten som innebär att påverkan på växter och djur undviks.

Ramdirektivet för vatten ger enligt regeringen möjligheter att på ett konstruktivt sätt genomföra åtgärder av betydelse för alla miljö kvalitetsmål och som påverkar grundvattnet. Regeringen uttalar sin avsikt att snarast vidta åtgärder för att genomföra direktivet i Sverige.

Regeringen anser att miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* i ett generationsperspektiv bör innebära bl.a. följande.

- Grundvattnets kvalitet påverkas inte negativt av mänskliga aktiviteter som markanvändning, uttag av naturgrus, tillförsel av föroreningar m.m.
- Det utläckande grundvattnets kvalitet är sådan att den bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.
- Förbrukning eller annan mänsklig påverkan sänker inte grundvattennivån så att tillgång och kvalitet äventyras.
- Grundvattnet har så låga halter av föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet att dess kvalitet uppfyller kraven för god dricksvattenkvalitet enligt gällande svenska normer för dricksvatten och kraven på God grundvattenstatus enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).

Motionen

I motion MJ44 (fp) begärs att en avgift införs på utsläpp av förorenat vatten för alla källor av betydelse (yrkande 2 delvis).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*.

Med anledning av motion MJ44 (fp) om avgift på utsläpp av förorenat vatten för alla källor av betydelse vill utskottet anföra följande. Förorenat vatten kan innehålla allt från lösningsmedel till fasta partiklar, vilket gör att det är förorenat med stora praktiska svårigheter att mäta avloppsmängder och utsläpp. I va-sammanhang mäts regelmässigt mängden förbrukat renvatten som underlag för avloppsdebitering. I sammanhanget vill utskottet erinra om att kommunerna enligt lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar har rätt att ta ut avgifter för omhändertagande och rening av avloppsvatten. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ44 (fp) yrkande 2 delvis i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och avstyrker motioner (m, c) om annan utformning av delmålen 1, 2 och 7. Utskottet avstyrker även motioner (m, c, fp, mp) om bl.a. fler marina naturreservat och nationalparker, lokalt ansvar för havsmiljön och åtgärder mot fartygsutsläpp.

Propositionen

Miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* innebär att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög halt av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Följande delmål bör enligt regeringens förslag gälla för miljökvalitetsmålet.

1. Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem marina områden vara skyddade som reservat och berörda myndigheter ha tagit ställning till vilka övriga områden i marin miljö som behöver ett långsiktigt skydd.
2. Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap skall bevaras och brukas.
3. Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade marina arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.
4. Senast år 2010 skall de årliga totala bifångsterna av marina däggdjur uppgå till maximalt 1 % av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och oönskade fiskarter skall ha minimerats till nivåer som inte har negativ påverkan på populationerna.
5. Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig.
6. Buller och andra störningar från båttrafik skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010.

7. Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.
8. Senast år 2009 skall det finnas åtgärdsprogram enligt EG:s ramdirektiv för vatten så att God ytvattenstatus kan uppnås.

För att uppnå miljö kvalitetsmålet att den långsiktigt hållbara produktionsförmågan skall bevaras och en levande skärgård bevaras och utvecklas krävs enligt regeringens bedömning stora insatser, såväl nationella som internationella. En förutsättning är att de åtgärder som föreslås under miljö kvalitetsmålen *Frisk luft, Giffri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap* och *God bebyggd miljö* genomförs. EG:s ramdirektiv för vatten ger möjligheter att på ett konstruktivt sätt genomföra åtgärder inom alla berörda miljö kvalitetsmål.

Miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande.

- Hotade arter och stammar har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Gynnsam bevarande status upprätthålls för alla livsmiljöer för hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter samt för naturligt förekommande biotoper med bevarandevärde.
- Kust- och skärgårdslandskapets naturskönhet, naturvärden, kulturmiljövärden, biologiska mångfald och variation bibehålls genom ett fortsatt varsamt brukande.
- Fiske, sjöfart och annat nyttjande av hav och vattenområden, liksom bebyggelse och annan exploatering i kust- och skärgårdsområden sker med hänsyn till vattenområdenas produktionsförmåga, biologiska mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftslivet.
- Låg bullernivå eftersträvas.
- Kust- och skärgårdslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer med särskilda värden värnas och utvecklas.
- Samtliga kustvatten har God ytvattenstatus med avseende på artsammansättning samt kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG).

Motionerna

Motionärerna i motion MJ45 (m) begär att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet skall ha följande lydelse: Berörda myndigheter skall i samarbete med bl.a. fiskerinäringen senast år 2005 ha inhämtat tillräckliga kunskaper för att kunna ta ställning till vilka områden i den marina miljön som behöver ett långsiktigt skydd (yrkande 16). Även i motion MJ46 (c) begärs avslag på förslaget till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet. Eftersom regeringen enligt motionärerna inte har kunnat motivera varför marina reservat skall inrättas eller ange syftet med reservaten bör förslaget avslås (yrkande 29).

Enligt motion MJ44 (fp) bör ett nationellt bevarandeprogram för kust och skärgård upprättas och fler naturreservat och nationalparker inrättas i de mest utsatta kustområdena (yrkande 2 delvis). I motion MJ413 (mp) begärs att regeringen lägger fram förslag om nya områden för marina reservat (yrkande 3). Motionärerna i motion MJ418 (c) betonar att diskussioner om reservatsbildning och nationalparksförslag inte får genomföras utan en mycket tydlig dialog och överenskommelse med den näring som främst för sin överlevnad är i behov av och har värvat om ett långsiktigt hållbart fiske (yrkande 6).

Enligt motion MJ46 (c) bör delmål 2 formuleras så att skärgårdens utvecklingsmöjligheter förbättras, inte begränsas och försämras (yrkande 30).

Betydelsen av att yrkesfisket vägs in i miljömålen och åtgärdsstrategierna betonas i motion MJ38 (m). Exempelvis bör vindkraftverk placeras på land så att inte fiskeplatser förstörs, och försiktighetsprincipen bör gälla.

Enligt motion MJ45 (m) bör riksdagen besluta att delmål 7 under miljö kvalitetsmålet skall ha följande lydelse: Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2005 (yrkande 17).

I motion MJ44 (fp) begärs att regeringen verkar för en internationell överenskommelse om miljölots på lastfartyg i Östersjön (yrkande 2 delvis). Det lokala ansvaret för den långsiktigt hållbara miljön till havs betonas i motion MJ418 (c) yrkande 7. Hårdare miljökrav på sjöfarten och jordbruken runt Östersjön framförs i motion MJ798 (fp, c) yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Västerhavets och Östersjöns ekologiska balans är allvarligt rubbad och kustens och skärgårdarnas särpräglade natur och kulturmiljöer hotas av utarmning. De förslag till delmål som utskottet nu behandlar syftar till att åstadkomma en tydlig förbättring av ekosystemens balans, ta till vara miljöns kulturvärden, säkra den biologiska mångfalden och därmed även tillåta återhämtning av speciellt utsatta arter och bestånd i den marina miljön. Den bekymmersamma situationen när det gäller fiskeresurserna i havet tydliggör behovet av det arbete som redan är påbörjat med att skapa marina skyddsområden, och detta arbete bör därför prioriteras och genomföras skyndsamt. Situationen visar bl.a. att behovet av skydds- och uppväxtområden för fisk är mest akut att åtgärda. Marina skyddsområden är nödvändiga både med hänsyn till bevarandet av de marina miljöerna och för att säkra fiskenäringens ekonomiska förutsättningar. Andelen skyddade områden i kust- och havsmiljön är mycket liten. Det är därför enligt utskottets mening väsentligt att denna andel ökar och att regler och förvaltningsplaner tillskapas i samarbete med berörda parter. I detta sammanhang har kommunerna ett stort ansvar. I likhet med regeringen anser utskottet att målet uppnås bäst genom en kombination av olika typer av åtgärder som områdesskydd, kunskapsinhämtning och strategier. De föreslagna åtgärderna för att uppnå miljö kvalitetsmålet är enligt utskottets mening av den karaktären att ett brett samarbete mellan nationella myndigheter, regionala och lokala intresseorganisationer och näringsrepresen-

tanter är nödvändigt. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och avstyrker motionerna MJ45 (m) yrkande 16 och MJ46 (c) yrkande 29.

Som ett gott exempel på samarbete inom ramen för de regionala miljö- och hushållningsprogrammen framhålls i propositionen arbetet med att skydda Koster-Väderöfjorden, där man i ett forum mellan kategorier av fiskare, myndigheter och forskare har lyckats uppnå en konstruktiv dialog. Med hänvisning härtill finner utskottet motion MJ418 (c) yrkande 7 tillgodosedd.

I enlighet med Miljömålskommitténs förslag (SOU 2000:52) ingår det i delmål 1 att ytterligare fem marina områden snarast bör skyddas. Dessa bör skyddas som reservat. Det är viktigt att följa den biologiska mångfalden i jämförbara områden med olika typer av skydd. Därför avser regeringen att uppdraga åt Fiskeriverket och Naturvårdsverket att utreda möjligheten för att det i ett av de fem föreslagna områdena skall råda fiskeförbud till år 2010, varefter effekterna av detta skydd utvärderas. Som utskottet anför ovan är åtgärderna för att uppnå delmålen av det slaget att ett brett samarbete mellan myndigheter, intresseorganisationer och berörda näringar är nödvändiga. Arbetet med den marina miljön bygger i stor utsträckning också på internationell samverkan. Genom att delta i den gemensamma fiskeripolitiken inom EU och annat internationellt samarbete kan Sverige aktivt verka för att fisket bedrivs på ett hållbart sätt vilket förutsätter att försiktighetsprincipen tillämpas och att den biologiska mångfalden säkerställs. Med det anförda finner utskottet att syftet med motion MJ418 (c) yrkande 6 kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagsuttalande i frågan. Det anförda innebär att syftet även med motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ413 (mp) yrkande 3 får anses tillgodosett.

Med anledning av förslag från Vindkraftsutredningen (SOU 1999:75) har en arbetsgrupp inom Regeringskansliet under år 2001 inlett ett arbete med kartläggning av de övergripande förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk till havs och i fjällen. Arbetsgruppen redovisade i februari i år förslag om hur arbetet skall bedrivas vidare. Med anledning härav har regeringen gett Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att fullfölja delar av förslagen. Enligt vad utskottet erfarit övervägs övriga förslag från arbetsgruppen och från utredningen för närvarande av regeringen. Med hänvisning härtill avstyrks motion MJ38 (m) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Regeringens förslag till delmål 2 syftar till att hejda utarmningen av kustens och skärgårdens kulturmiljöer. För att målet skall nås krävs fortsatt bruk och utveckling av värdefulla kulturmiljöer inklusive det öppna och varierade odlingslandskapet i kust och skärgård. Som regeringen anför bör därför en strategi för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas tas fram till år 2005. Arbetet bör utföras av Riksantikvarieämbetet i samverkan med berörda myndigheter, läns museer och organisationer. De länsstyrelser som utarbetat regionala miljö- och hushållningsprogram bör i enlighet med Miljövårdsberedningens förslag (SOU 2000:67) till

år 2003 följa upp och till regeringen redovisa vilka åtgärder som genomförts av olika aktörer utifrån förslagen i respektive program. Som regeringen anför bör år 2005 en genomgripande analys göras för att värdera hur utvecklingen fortskridit. Länsstyrelserna bör då också redovisa till regeringen vilka ytterligare åtgärder som behövs för en hållbar utveckling i respektive skärgårdsområde. Med det anförda finner utskottet syftet med motion MJ44 (fp) yrkande 2 delvis i allt väsentligt tillgodosett. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet och avstyrker motion MJ46 (c) yrkande 30.

Enligt regeringens förslag innebär delmål 7 under miljö kvalitetsmålet att, genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning, utsläppen av olja och kemikalier från fartyg skall minimeras och vara försumbara senast år 2010. Målet avser s.k. operationella utsläpp från fartyg, dvs. medvetna utsläpp som sker vid fartygens normala drift vid t.ex. rengöring av lasttankar. Uppgifter finns främst om oljeutsläpp men det kan inte uteslutas att också andra kemikalier släpps ut på detta sätt. Ett väl utvecklat system av internationella regler förbjuder utsläpp, och kapaciteten i svenska hamnar att ta hand om förorenat vatten ökar ständigt. Sverige verkar även internationellt för bevarandet av den marina miljön i västerhavet inom Oslo-Pariskommissionen (OSPAR) och i Östersjön genom Helsingforskommissionen (HELCOM). Genomförandet av HELCOM:s Östersjöstrategi för att komma till rätta med utsläpp av avfall från fartyg har lett till att ett harmoniserat regelsystem har etablerats för hela Östersjöregionen. Östersjöstrategin utgjorde också modell för utarbetandet av ett EG-direktiv som ytterligare harmoniserar regelverket i Europa. Även arbetet inom Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) är av stor vikt för måluppfyllelsen. Trots detta upptäckts ca 400 illegala oljeutsläpp varje år. Utskottet delar regeringens uppfattning att en stor upptäcktsrisk och en effektiv lagföring har hög preventiv betydelse. Så länge upptäcktsrisken inte är tillräckligt stor kommer mindre nogräknade sjöfarande att väga kostnaderna för att ligga något längre i hamn för att lämna av olja mot risken att bli upptäckt och lagförd för ett olagligt utsläpp. Som regeringen anför bör övervakningen till havs skärpas och kombineras med utökad satellitövervakning. Vidare bör det internationella arbetet med att införa transpondrar på fartyg för att främja övervakning prioriteras. I sammanhanget bör nämnas regeringens förslag till åtgärder mot förorening från fartyg (prop. 2000/01:139, bet. 2001/02: MJU4) som syftar till att minska föroreningar från fartyg, bl.a. genom att möjligheterna att beivra olagliga utsläpp till sjöss av olja och andra skadliga ämnen förbättras. Propositionen kommer att behandlas av riksdagen under hösten. Med anledning av motion MJ44 (fp) yrkande 2 i den del som avser miljölotsar på lastfartyg i Östersjön vill utskottet erinra om att frågor om lotstväng har behandlats bl.a. av trafikutskottet i betänkande 2000/01: TU1. Där framhålls att fartyg på Östersjön väsentligen går på internationellt vatten, där Östersjöstaterna inte har någon jurisdiktion. Folkrättsliga principer hindrar dem alltså från att föreskriva sådant lotstväng. Frågan om lotsning på frivillig väg i Östersjön behandlas emellertid bl.a. inom ramen för

samarbetet mellan Östersjöstaterna inom Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöns marina miljö. Det kan tilläggas att globalt gällande utrustningskrav på s.k. transpondrar trädde i kraft den 1 juli 2001, vilket avsevärt kommer att förbättra möjligheterna att identifiera och följa fartyg.

Det ovan anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 7 under miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 17. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i tillämpliga delar anført ovan avstyrks även motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ798 (fp, c) yrkande 1 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet tillstyrker även de förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet som inte omfattas av utskottets ställningstaganden ovan.

Myllrande våtmarker

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och avstyrker en motion (m) om ändrad lydelse av delmål 4. Utskottet avstyrker även motioner (s, fp) om skydd av våtmarker och sumpskogar.

Propositionen

Miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* innebär att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Regeringen föreslår att följande delmål skall gälla för miljö kvalitetsmålet.

1. En nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar skall tas fram senast till år 2005.
2. Samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige skall ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.
3. Senast år 2004 skall inte skogsbilvägar byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt.
4. I odlingslandskapet skall minst 12 000 ha våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010.
5. Åtgärdsprogram skall senast till år 2005 finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Enligt regeringens bedömning är, med de förslag som nu läggs fram, förutsättningarna goda för att miljö kvalitetsmålet skall kunna nås inom en generation. För att de åtgärder som behövs skall få avsedd effekt krävs bl.a. ökad kunskap om storleken på de områden som behöver restaureras och nyanläggas och de olika värden, bl.a. kulturvärden, som berörs i våtmarker av varierande slag. Regeringen anser också att Myrskyddsplanen bör kompletteras med ett

större urval sumpskogar och resultatet av våtmarksinventeringen i Norrbottens län. För att miljö kvalitetsmålet skall nås förutsätts medverkan från jord- och skogsbruket. Även andra sektorer måste visa den hänsyn som krävs. Statsfinansiella kostnader uppkommer främst för skydd och anläggande av våtmarker. I framtiden kan det behövas ytterligare ekonomiska medel för anläggande av våtmarker. Därför avser regeringen att återkomma med nya delmål i samband med förändring av landsbygdsförordningen om så är möjligt.

Miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande.

- I hela landet finns våtmarker av varierande slag, med bevarad biologisk mångfald och bevarande av kulturhistoriska värden.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.
- Torvbrytning sker på lämpliga platser med hänsyn till natur- och kulturmiljön och den biologiska mångfalden.
- Våtmarker skyddas så långt möjligt mot dränering, torvtäkter, vägbyggen och annan exploatering.
- Våtmarkernas värde för friluftsliv värnas.

Motionerna

Enligt motion MJ45 (m) bör riksdagen besluta att delmål 4 under miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* skall ha följande lydelse: Senast 2010 skall tillräckligt många våtmarker i odlingslandskapet och i kustzonerna ha anlagts för att väsentligt bidra till uppfyllandet av miljömålen Ingen övergödning och Biologisk mångfald (yrkande 18).

I motion MJ37 (fp) framställs krav på säkerställande av resterande sumpskogar och återställande av lämpliga områden till lövrika, våta sumpskogar (yrkande 4). Enligt motion MJ44 (fp) bör skyddet av de områden som skall skyddas enligt den internationella våtmarkskonventionen stärkas och Sverige bör stödja grannländerna runt Östersjön i deras arbete på området (yrkande 2 delvis). Vikten av att skydda och anlägga våtmarker betonas i motion MJ841 (fp) yrkande 11. Enligt motion MJ788 (s) bör ett utökat våtmarksskydd som omfattar hela Jönköpings län införas snarast.

Motionerna MJ769 (kd), MJ784 (c, m), MJ793 (s) och MJ804 (m, s, c) tar upp frågan om åtgärder mot myggproblemet i nedre Dalälven.

Utskottets ställningstagande

Våtmarkerna, som tillhör de mest produktiva livsmiljöer människan känner till, har en nyckelroll för hydrologi och biologisk mångfald både i skogs- och odlingsbygd. De är viktiga såväl för arter knutna till våtmarkerna som för arter knutna till kringliggande ekosystem och för rastande flyttfåglar. I hund-

ratals år har våtmarkerna omvandlats till andra marktper och det viktigaste syftet har varit att åstadkomma odlingsbar mark. Regeringens förslag till delmål 1 under miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* innebär att en strategi skall utformas för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar. Strategin anger omfattningen och inriktningen av de åtgärder som behöver vidtas och fördelar ansvaret för dessa. Den statliga skogsvårdsorganisationen, dvs. Skogsstyrelsen och de regionala skogsvårdsstyrelserna, har åren 1990–1998 inventerat, beskrivit och kartlagt ca 130 000 sumpskogsobjekt med en sammanlagt areal på ca 1 miljon ha med avseende på naturvärden och skogliga produktionsvärden. Den genomförda sumpskogsinventeringen är därmed landets mest omfattande naturtypsinventering. Mellan 5 och 10 % av sumpskogarna, motsvarande 50 000–100 000 ha, bedömdes efter inventeringen ha så höga naturvärden att de bör undantas från skogsbruk. På betydligt större arealer krävs anpassad skogsskötsel. Som regeringen anför är en av de viktigaste åtgärderna att ta fram en delstrategi för skydd av sumpskogar. I sammanhanget bör framhållas att det långsiktiga skyddet av vissa sumpskogar åstadkoms även genom de åtgärder som utskottet redogör för under miljökvalitetsmålet *Levande skogar*. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 1 under miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och avstyrker motion MJ37 (fp) yrkande 4 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Ungefär 900 000 ha våtmarker har försvunnit i vårt land de senaste hundra åren. För att säkra och skapa förutsättningar för biologisk mångfald och vårda eller återskapa kulturhistoriska värden samt för att minska växtnärläcksaget är det, som regeringen anför, nödvändigt att både återställa tidigare och anlägga nya våtmarker i odlingslandskapet. Anläggningen av nya våtmarker kan också utgöra ett väsentligt bidrag till att uppnå miljökvalitetsmålet *Ingen övergödning*. Utskottet delar regeringens uppfattning att minst 12 000 ha våtmarker och småvatten skall anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till år 2010. Därmed tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 4 under miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 18. Utskottet avstyrker även motionerna MJ788 (s) och MJ841 (fp) yrkande 11.

Enligt våtmarkskonventionen skall varje part anmäla minst ett område till den s.k. Ramsarlistan, även kallad CW-listan. Sverige har tidigare anmält 30 områden till listan med en total yta om ungefär 380 000 ha. Enligt vad utskottet inhämtat har regeringen nyligen anmält ytterligare 21 områden och utvidgat 9 av de tidigare anmälda våtmarksområdena. Den totala arealen omfattar i dag 527 990 ha våtmarker, varav ca 126 000 ha utgörs av de nya områdena. Som regeringen anför kan det svenska miljömålsarbetet också stärka Sveriges insatser i det nordiska samarbetet och i Östersjösamarbetet. Samarbetet i Östersjöregionen har stor betydelse för närmandet av kandidatländerna till EU och inom ramen för Östersjösamarbetet pågår också ett omfattande arbete om hållbar utveckling, Baltic 21, som nu är inne i en fas där man upprättar sektoriella arbetsprogram för bl.a. jordbruk och skogsbruk. Utskottet, som inte har

någon annan uppfattning än motionärerna i motion MJ44 (fp) om vikten av samarbete med våra grannar runt Östersjön inte minst på miljöområdet, finner därmed motionens yrkande 2 delvis i allt väsentligt tillgodosett.

I vårpropositionen för år 2001, utg.omr. 20, tillfördes Naturvårdsverket 4 miljoner kronor för ett statligt pilotprojekt för myggbekämpning. Enligt vad utskottet inhämtat genomförde kommunerna i Nedre Dalävsområdet genom Nedre Dalälvens Utveckling AB under våren 2001 en försöksverksamhet med besprutning som anses ha fungerat väl. Motionerna MJ769 (kd), MJ784 (c, m), MJ793 (s) och MJ804 (m, s, c) får därmed anses tillgodosedda.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* i de delar som inte berörs av utskottets uttalanden ovan.

Levande skogar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* och avstyrker motioner (m, c, fp) om avslag respektive ändrad lydelse av miljö kvalitetsmålen 1–3. Utskottet avstyrker även motioner (m, c, fp, mp) om bl.a. förstärkt lagstiftning, ändrad inriktning på avsättning av skyddsvärd skogsmark, principer för ersättning för intrång i markanvändning och för redovisning av skyddsvärd skogsmark samt om allemansrättens omfattning.

Propositionen

Enligt riksdagens beslut innebär miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår att följande delmål skall gälla för miljö kvalitetsmålet.

1. Ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till år 2010.
2. Mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog skall bevaras och förstärkas till år 2010 på följande sätt:
 - mängden hård död ved skall öka med minst 40 % i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad,
 - arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 10 %,
 - arealen gammal skog skall öka med minst 5 %,
 - arealen mark föryngrad med lövskog skall öka.

3. Skogsmarken skall brukas på sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010.
4. Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Regeringen gör bedömningen att de föreslagna delmålen leder till att miljö-kvalitetsmålet *Levande skogar* kan nås inom en generation och att det nu finns resurser som möjliggör bevarande av landets urskogar och urskogslänkande naturskogar.

Miljö kvalitetsmålet bör i ett generationsperspektiv enligt regeringen innebära bl.a. följande.

- Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga bevaras.
- Skogsekosystemens naturliga funktioner och processer upprätthålls.
- Naturlig föryngring används på för metoden lämpliga marker.
- Skogarnas naturliga hydrologi värnas.
- Brändernas påverkan på skogarna bibehålls.
- Skötselkrävande skogar med höga natur- och kulturmiljövärden vårdas så att värdena bevaras och förstärks.
- Skogar med hög grad av olikåldrighet och stor variation i trädslagssammansättning värnas.
- Kulturminnen och kulturmiljöer värnas.
- Skogens betydelse för naturupplevelser och friluftsliv tas till vara.
- Hotade arter och naturtyper skyddas.
- Inhemska växt- och djurarter fortlever under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd.
- Hotade arter har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att livskraftiga populationer säkras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologisk mångfalden introduceras inte.

Motionerna

I motion MJ45 (m) yrkas avslag på regeringens förslag till volymmål i delmål 1 under miljö kvalitetsmålet om att undanta ytterligare skogsmark från skogsproduktion till år 2010. Motionärerna framhåller det omfattande miljöarbete som pågår inom skogsbruket och det frivilliga arbetet med miljöcertifiering, vilket har intensifierats. Mycket tyder enligt motionärerna på att skogsbruket i Sverige kommer att nå miljö kvalitetsmålet i ett generationsperspektiv utan ytterligare statliga ingrepp. En fond för bevarande av den biologiska mångfalden bör inrättas och medlen användas för bevarande av värdefulla miljöer (yrkande 19). Enligt motion MJ43 (fp) bör etappmålet för skogsavsättning för år 2010 sättas till 800 000 ha (yrkande 1) medan motionärerna i motion MJ44 från samma parti vill höja ambitionsnivån för skydd av skogsmark (yrkande 2 delvis). Enligt motion MJ46 (c) bör regeringen lägga fram förslag till ändring av inriktningen på avsättningarna av skyddsvärd skogsmark. I stället för

renodlad avsättning av skogsmark bör skogsägarna stimuleras att arbeta med s.k. kombinerade mål och förstärkt naturvårdshänsyn (yrkande 4).

När samhället inför långtgående restriktioner i enskilda markägares möjligheter till normal markanvändning skall enligt motion MJ45 (m) ersättning motsvarande den enskildes förlust i princip alltid utgå (yrkande 14). Vid avsättningar av skogsmark skall det i första hand vara statlig mark som skall komma i fråga (yrkande 20). Skogsmarkernas värde för rekreation bör säkerställas inom ramarna för de rättigheter och skyldigheter som allemansrätten anger. Enligt motionärerna är regeringens uppfattning att naturvårdens sociala dimension skall väga tungt vid bedömning av behovet att bevara tätortsnära natur inte en riktig bedömning av skyddsbehovet för naturområden (yrkande 21). Eftersom den enskilde skogsägaren är mycket viktig för miljöhänsynen framförs i motion MJ46 (c) yrkande 2 krav på full kompensation när skogsarealer till följd av statliga ingripanden avsätts för annat ändamål än skoglig produktion. Nuvarande budgetmedel framhålls som otillräckliga. Markägaren måste ges skälig ersättning för sina miljöinsatser vid bildandet av olika typer av reservat, antingen genom ekonomisk kompensation eller helst genom ersättningsmark (yrkande 3). Inom ramen för de medel som avsätts för bevarandet av den biologiska mångfalden bör en omfördelning ske så att ersättning för skador på angränsande skog möjliggörs (yrkande 7).

I motion MJ37 (fp) begärs ytterligare resurser till länsstyrelserna för att möjliggöra en kraftfull satsning på biologisk mångfald i skogsmarken (yrkande 5) och enligt motion MJ44 (fp) bör lagstiftningen på områden utvecklas och förstärkas (yrkande 2 delvis). I motion MJ765 från samma parti framförs krav på intensifiering av arbetet med inrättande av naturreservat och förstärkt biotopskydd (yrkande 1). I motion MJ46 (c) framställs krav på en bred samhällsekonomisk konsekvensanalys av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark (yrkande 1). Enligt motion MJ43 (fp) bör en tydlig redovisning och utvärdering av de totala insatserna göras. Stora arealer med produktion av 1 m³ skog per ha och år, s.k. impediment, undantas i dag vid avverkning. Mot den bakgrunden måste hela den areal som faktiskt redan undantas också redovisas (yrkande 2). Enligt motion MJ46 (c) bör de skogliga impedimenten redovisas utifrån ett för Europa i övrigt enhetligt skogsmarksbegrepp (yrkande 5).

Enligt motion MJ45 (m) bör regeringens förslag till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet avslås. Till skillnad från regeringen är motionärerna av den uppfattningen att mängden död ved och arealen äldre lövrik skog och gammal skog har ökat kraftigt under 1990-talet vilket har lett till allvarliga utbrott av insektsskador i södra och mellersta Sverige (yrkande 22). Enligt motion MJ46 (c) bör etappmålet för mängden hård ved vara 25 % och inte 40 % som är regeringens förslag. Ökningen av mängden död ved måste ske med stor uppmärksamhet avseende utvecklingen av skadegörare och då särskilt insekter (yrkande 6).

I motion MJ46 (c) framhålls att målet att skogsmarken skall brukas på sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända vär-

defulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010 bör omformuleras (delmål 3). Målet är orealistiskt, kulturmiljövärdena i skogen är inte tillräckligt väl kartlagda och synliggjorda, och medelstilledelningen är redan i dag otillräcklig (yrkande 8).

Enligt motion MJ44 (fp) bör omgående åtgärdsprogram för hotade arter utarbetas (yrkande 2 delvis). Skyndsamt skydd för den vitryggiga hackspettens biotop efterlyses i motion MJ749 (mp).

Motionärerna i motion MJ756 (mp) begär att regeringen låter genomföra en samordnad kommunal planering enligt 6 kap. 13 § miljöbalken av Järvafältet/Igelbäckens dalgång i syfte att skapa ett naturreservat.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* syftar till att upprätthålla ekosystemens funktion, bevara den i våra skogar naturligt förekommande biologiska mångfalden och värna om skogens sociala och kulturhistoriska värden.

Det svenska skogsbruket har under senare år utvecklats i rätt riktning genom att miljöfrågorna fått större utrymme inom skogssektorn. Kunskapsläget har förbättrats och skogsbruket har anpassats så att de skogspolitiska målen i hög grad samverkar med de miljöpolitiska. Det moderna ståndortsanpassade skogsbruket ger på sikt ett mer småskaligt och varierat skogslandskap, och inom ramen för gällande skogspolitik finns det handlingsutrymme som sektorsansvaret avser. Att flertalet skogsbolag och många mindre markägare har valt att miljöcertifieras är ett bland många goda exempel i denna riktning. Vid utgången av år 2000 hade ca 10 miljoner ha huvudsakligen av storskogsbrukets marker certifierats enligt den s.k. FSC-standarden. Samtidigt hade ca 1,3 miljoner ha mark tillhörande småskogsbruket certifierats enligt den s.k. PEFC-standarden. Trots den positiva utvecklingen kan det inte uteslutas att värdefulla skogsmiljöer fortsätter att utarmas och på sikt försvinner.

Näringsutskottet har till miljö- och jordbruksutskottet yttrat sig över de effekter regeringens förslag till delmål 1, dvs. avsättning av särskilt skyddsvärd skogsmark för naturvårdsändamål, kan få för svensk skogsindustri. Yttrandet, 2001/01:NU1y, har fogats till detta betänkande. Efter att ha inhämtat upplysningar och synpunkter från företrädare för Näringsdepartementet, LRF Skogsägarna och Skogsindustrierna anför näringsutskottets majoritet (m, kd, c, fp) följande. Näringsutskottet, som godtar skogsindustrins bedömning om en 10-procentig minskning av omsättning och sysselsättning inom näringen som effekter av delmålet, finner det frapperande att regeringen i stort sett inte berör de samhällsekonomiska effekterna av delmålet. Näringsutskottet vill också fästa uppmärksamheten på att i propositionen har den mängd skogsmark som skall avsättas ökat från 800 000 ha, som Miljömålskommittén hade föreslagit, till 900 000 ha utan att något särskilt motiv för detta har redovisats. Denna ökning motsvarar enligt näringsutskottet 2 000 normalstora skogsfastigheter. Avsättningarna kommer huvudsakligen att beröra Syd- och Mellansverige och därmed främst drabba familjeskogsbruket. Slutligen anser

näringsutskottet att det frivilliga miljöarbetet inom skogsbruket bör tillmätas större vikt än vad som kommer till uttryck i propositionen. Mot bakgrund härav anser näringsutskottet att det av regeringen föreslagna delmålet om avsättning av särskilt skyddsvärd skogsmark bör omformuleras.

Miljö- och jordbruksutskottet gör för sin del följande bedömning. För att miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* skall kunna nås inom en generation är det angeläget att skogsbolag och enskilda markägare fortsätter att frivilligt skydda skogsmark av hänsyn till höga natur- och kulturmiljövärden och av sociala skäl. Mot den bakgrunden anser utskottet i likhet med regeringen att fortsatta satsningar på långsiktigt skydd av skogsmark är nödvändigt för att urskogar och produktiva representativa skogar med höga biologiska värden bevaras för framtiden. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till år 2010, varav statens ansvar för skydd uppskattas till ca 400 000 ha. Delmålet förutsätter alltså ett frivilligt ansvarstagande för skydd av minst 500 000 ha skogsmark. Enligt regeringens bedömning, som utskottet ansluter sig till, bör 320 000 ha avsättas som naturreservat, 30 000 ha som biotopskyddsområde och 50 000 ha skyddas genom naturvårdsavtal. Förutom statens del bygger delmålet på att skogsbolag och enskilda markägare frivilligt skyddar skogsmark med höga natur- och kulturvärden, ett arbete som redan i dag pågår och som utskottet finner mycket positivt. Det kan tilläggas att av årets budgetproposition (utg.omr. 20) framgår att skogsvårdsorganisationen under år 2000 bildade 399 nya biotopskydd som omfattade en total areal av 4 439 ha, dvs. en ökning med 35 % i förhållande till föregående år. Under året tecknades 59 naturvårdsavtal med enskilda markägare. Totalt har nu 488 naturvårdsavtal tecknats för 10 480 ha skogsbiotoper.

Av den information som lämnats i näringsutskottet framgår att effekterna av delmålet kommer att följas upp årligen, vilket utskottet anser vara av stor vikt. I propositionen anförs också att uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen kan medföra att dessa behöver förändras mot bakgrund av exempelvis samhällsekonomiska effekter eller det statsfinansiella läget. De samhällsekonomiska övervägandena måste dock ske i ljuset av åtagandet att de stora miljöproblemen skall vara lösta inom en generation. I sammanhanget vill miljö- och jordbruksutskottet framhålla samarbetet mellan berörda myndigheter och skogsnäringen som betydelsefullt.

Sammantaget innebär det ovan anförda att miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet och avstyrker motionerna MJ43 (fp) yrkande 1, MJ45 (m) yrkande 19 och MJ46 (c) yrkande 4.

I propositionen uppskattas den statsfinansiella kostnaden för att nå alla delmål under miljö kvalitetsmålet till totalt ca 9,7 miljarder kronor under perioden 2001–2010. Regeringen bedömer att det behövs ytterligare resurser för bl.a. skydd av värdefull skogsmark samt för rådgivning och information. För innevarande år beräknar regeringen att göra vissa omprioriteringar av resurser inom 2001 års utgiftsram. Med det anförda avstyrker utskottet mot-

ion MJ46 (c) yrkande 1 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

En jämförelse ger vid handen att regeringens förslag till arealen skyddsvärd skogsmark som skall undantas från skogsproduktion innebär en högre ambitionsnivå för det statliga åtagande än vad som angavs i proposition 1997/98:145 Svenska miljömål (bet. 1998/99:MJU6). Med hänvisning härtill och till vad utskottet i tillämpliga delar anfört ovan avstyrks motion MJ45 (m) yrkande 20.

Som regeringen anför bör naturvårdens sociala dimension, de skyddade områdenas betydelse för friluftslivet och det ökade behovet att bevara tätortsnära natur fortsättningsvis väga tungt när ett områdes skyddsvärde skall bedömas. Även skogens kulturmiljövärden skall vägas in i bedömningen och bevarandevärdena för friluftslivets intressen, tätortsnära miljö, skogens kulturmiljöer m.m. skall i möjligaste mån samordnas med skyddet av den biologiska mångfalden i skogslandskapet för att uppnå synergieffekter i bevarandearbetet. Utskottet, som därvid gör samma bedömning som regeringen, avstyrker mot denna bakgrund motion MJ45 (m) yrkande 21.

Vid flera tidigare tillfällen och senast våren 2001 har utskottet uttalat sig om principerna för ansvaret vid bevarandet av skyddsvärda områden m.m. (prop. 2001/01:111, 2000/01:MJU18 m.fl.). Principerna återfinns även i motiven till miljöbalken (prop. 1997/98:45, bet. 1997/98:JoU20). Uttalandet innebär i korthet att ansvaret för att säkerställa den biologiska mångfalden inte får begränsas till att bli en fråga om statens ekonomiska resurser för intrångs- och inlösenersättningar. En princip, parallellt med Polluter Pays Principle, borde utformas där förvaltande av naturen och den biologiska mångfalden blir ett normalt inslag i verksamheten och inte förutsätter statliga bidrag. Sammanfattningsvis kom miljöbalken att innebära att rätt till ersättning föreligger vid beslut om nationalpark, naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde, vattenskyddsområde samt föreläggande och förbud enligt den s.k. samrådsparagrafen (12 kap. 6 §). De ändringar och förtydliganden i miljöbalken m.m. som föranleddes av genomförande av vissa bestämmelser det s.k. art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet och som behandlades av utskottet våren 2001 innebar bl.a. att rätten till ersättning för inskränkning i markanvändningen utvidgades något. Utskottet, vars inställning kvarstår, avstyrker mot den bakgrunden motionerna MJ45 (m) yrkande 14 och MJ46 (c) yrkandena 2 och 3.

Även frågor om ersättning för skador på skog behandlades av utskottet våren 2001 (2000/01:MJU18). Utskottet erinrade då om att de statliga bidragen för åtgärder mot skogsskador m.m., i likhet med övriga bidrag som finansierades med skogsvårdsavgiftsmedel, avskaffades i samband med 1993 års skogspolitiska beslut. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört ovan avstyrks motion MJ46 (c) yrkande 7.

De senaste åren har stora satsningar gjorts via statsbudgeten för att långsiktigt bevara och främja skogens biologiska mångfald både genom avsättning av större skogsområden som naturreservat och skydd av mindre objekt genom

biotopskydd. I årets budgetproposition (utg.omr. 20 och 23) föreslås att 170 miljoner kronor avsätts till olika miljöåtgärder med anknytning till skogen och skogsvården och att 130 miljoner kronor avsätts till biotopskydd. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ37 (fp) yrkande 5 i den mån motionen i denna del inte kan anses tillgodosedd.

När det gäller principerna för redovisning av skyddad skogsmark vill utskottet hänvisa till sitt uttalande i frågan hösten 2000 (bet. 2000/01: MJU5). Med utgångspunkt i regeringens bedömning i proposition 1997/98:158 Uppföljning av skogspolitiken ansåg utskottet att regeringen och berörda myndigheter har full frihet att i förekommande fall redovisa skogsimpedimenten på det sätt som är lämpligt, t.ex. med uppgift om det faktiska förhållandet att impedimenten i praktiken åtnjuter ett starkt skydd mot skogsavverkning. Det kan tilläggas att Skogsstyrelsen i det internationella samarbetet följer allmänt vedertagna principer för statistisk redovisning av skogsmark och skyddad mark. Utskottet vill även hänvisa till Artdatabankens år 1996 publicerade undersökning som visar att de lågproduktiva skogarna hyser få arter, och framför allt mycket få hotade arter. Enligt Artdatabanken är 93 % av de rödlistade arterna helt beroende av mer produktiva skogar. Därmed får syftet med motionerna MJ43 (fp) yrkande 2 och MJ46 (c) yrkande 5 i väsentliga delar anses tillgodosett.

I likhet med regeringen anser utskottet att befintlig lagstiftning – främst skogsvårdslagen, miljöbalken, jordabalken och lagen om kulturminnen – i huvudsak är tillräcklig för att målet *Levande skogar* skall kunna nås genom de åtgärder som kommer att vidtas för att nå de föreslagna delmålen. I propositionen anförs emellertid att en översyn av myndigheternas föreskrifter för tillämpningen kommer att ske inom ramen för den återkommande utvärderingen av skogspolitiken. Därtill behövs det rådgivnings- och informationsinsatser samt inventering av skyddsvärda områden liksom bättre kunskap om hur omfattande bränder behöver vara för att ge ett bra naturvårdsresultat. Enligt vad utskottet inhämtat har Naturvårdsverket för avsikt att inleda ett arbete med att ta fram en policy för naturvårdsbränning i samråd med berörda intressenter. Med hänvisning härtill och till vad utskottet anfört ovan finner utskottet syftet med motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ765 (fp) yrkande 1 i allt väsentligt tillgodosett.

Det krävs en rad åtgärder i fråga om sättet att sköta och bruka skogen. Insatserna för att öka mängden död ved i hela landet består främst av förbättrad hänsyn i skogsbruket, dvs. att lämna grov död ved och ”döende” träd vid avverkning, spara lövträd vid röjning och gallring och skapa död ved i form av högstubbar. Utskottet delar regeringens uppfattning att en höjning av ambitionsnivån beträffande död ved är angelägen. Som regeringen anför skall mängden hård död ved öka med minst 40 % i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. Arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 10 %, arealen gammal skog med minst 5 % och arealen mark föryngrad med lövskog skall öka i hela landet. Åtgärden bör bli föremål för uppföljning och utvärdering inom ramen för den återkom-

mande utvärderingen av skogspolitiken. Även arealen äldre lövskog bör öka i hela landet. Vad som avses med äldre varierar i landet men syftet är att i första hand förstärka och bevara biologisk mångfald särskilt på marker som tidigare präglats av lövskog, t.ex. äldre jordbruksbygd. Åtgärderna bör även ta sikte på landskapets kulturhistoriska strukturer, och en generell strävan bör vara att förstärka andelen gammal skog. Därmed tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* och avstyrker motionerna MJ45 (m) yrkande 22 och MJ46 (c) yrkande 6.

I dag skyddas fornlämningar bl.a. enligt lagen (1988:950) om kulturminnen. Undersökningar visar emellertid att sådana lämningar i skogen ofta tar skada i samband med avverkning och markberedning. Antalet forn- och kulturlämningar i skogsmarkerna uppgår till mellan 43 000 och 53 000. Som regeringen anför är förekomsten av kulturmiljöer i skogslandskapet inte tillräckligt väl kartlagd eller synliggjord. Ökade kunskaper skulle enligt utskottets uppfattning medföra större hänsyn i skogsbruket och bromsa utarmningen av det agrara, skogliga och industriella kulturarvet. Att inventera kulturlämningar i skogslandskapet och göra de mest skyddsvärda objekten kända för berörda myndigheter och markägare är därför en angelägen fråga under delmål 3. Genom det fornminnesprojekt som nu bedrivs av Riksantikvarieämbetet kommer informationen från inventeringarna att kunna digitaliseras och därmed bli lättare tillgängliga. Det ankommer i första hand på Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet att gemensamt utföra åtgärden. Resultaten från inventeringen bör enligt utskottets mening ge tillräckligt underlag för att bedöma behovet av hänsyn till kulturmiljön och åtgärder till skydd för forn- och kulturlämningar och göras tillgängliga för markägare som har kulturvärden på sina skogsmarker. Underlaget bör kunna integreras med skogssektorns egna planeringsinstrument som gröna skogsbruksplaner eller utnyttjas vid landskapsekologisk planering. Skogsbrukets åtgärder kan därefter anpassas och skonsammare metoder utvecklas, t.ex. för åldersblandade skogar. Som regeringen anför räcker ofta den hänsyn som föreskrivs i skogsvårdslagen men ibland är det nödvändigt att avstå från skogsbruk, och aktiva insatser för underhåll och skötsel av kulturvärdena är ofta nödvändiga. Även för detta delmål krävs rådgivning och information från berörda myndigheter. Under år 2000 har 20 miljoner kronor använts till inventering av fornlämningar i skogen och till projektet Skog och historia. Finansieringen har skett via Riksantikvarieämbetets sakanslag men även med arbetsmarknadsmedel. För att uppnå delmål 3 krävs emellertid ökade insatser. Regeringen har i regleringsbrev för år 2001 till Riksantikvarieämbetet anvisat särskilda medel för kunskapsuppbyggnad som täcker denna ökade kostnad. I likhet med regeringen bedömer utskottet för närvarande att dessa medel är tillräckliga för att nå delmålet till år 2010. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 3 under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* och avstyrker motion MJ46 (c) yrkande 8.

Enligt förslaget till delmål 4 under miljö kvalitetsmålet skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts senast år 2005 för de hotade arter som har behov av

riktade åtgärder. Detta innebär att strategiska åtgärdsprogram för ett trettiotal arter i skogen skall tas fram. Det blir en uppgift för Naturvårdsverket att i samverkan med Artdatabanken och övriga berörda myndigheter upprätta, genomföra och utvärdera programmen. När det gäller den vitryggiga hackspetten har utskottet inhämtat att Naturvårdsverket i samarbete med Svenska Naturskyddsföreningen utarbetar ett åtgärdsprogram som kan väntas före årsskiftet 2001/02. Motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ749 (mp) får därmed anses tillgodosedda. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 4 under miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*.

Utskottet har inhämtat att Svenska Naturskyddsföreningen i skrivelse i januari 2000 begärde att regeringen skulle genomföra en samordnad kommunal planering enligt 6 kap. 13 § miljöbalken beträffande Järvafältet/Igelbäckens dalgång. Miljöministern svarade i brev den 31 augusti 2000 att det i första hand fick anses vara en fråga för länsstyrelsen att fullgöra sin uppgift i fråga om den mellankommunala planeringen av Järvafältet. I brevet uttalade miljöministern också sin avsikt att följa utvecklingen i ärendet. Utskottet har vidare inhämtat att Miljöpartiet de gröna i Sundbyberg hos länsstyrelsen i Stockholms län har begärt inrättande av ett interimistiskt naturreservat för vissa delar av Igelbäckens avrinningsområde. Den 15 november 2000 beslutade länsstyrelsen att begäran inte skulle föranleda någon åtgärd från länsstyrelsens sida. Som en grundläggande förutsättning för länsstyrelsens möjlighet att genomföra en reservatsbildning angavs att kommunerna ställer sig positiva till åtgärden, vilket enligt länsstyrelsens bedömning inte var fallet vid denna tidpunkt. Ett skydd av området framhölls emellertid som angeläget och länsstyrelsen skulle därför arbeta vidare i ärendet med målet att uppnå ett långsiktigt skydd av väsentliga delar av Igelbäckens dalgång. Beslutet överklagades till regeringen som avvisade ärendet på formella grunder. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ756 (mp) i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Ett rikt odlingslandskap

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och avstyrker en motion (m) om avslag på delmålen 1–3 och 6. Utskottet avstyrker även motioner (v, kd, c, fp) om bl.a. fullt utnyttjande av EU:s stödnivåer, vallstöd i hela landet, åtgärder för att hålla landskapet öppet och för att återställa det skånska kulturlandskapet. Vidare avstyrker utskottet motioner (s, fp, mp) om specialåtgärder för de mest hotade växt- och djurarterna, en handlingsplan för hotade arter och skärpta straff för illegal handel med utrotningshotade växt- och djurarter.

Propositionen

Miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Enligt regeringens förslag skall följande delmål gälla för miljö kvalitetsmålet.

1. Senast år 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark skall utökas med minst 5 000 ha och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna skall utökas med minst 13 000 ha till år 2010.
2. Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. Senast till år 2005 skall en strategi finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden skall kunna öka.
3. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka till år 2010 med ca 70 %.
4. Senast år 2010 skall det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt och det skall finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.
5. Senast år 2006 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.
6. Senast år 2005 skall ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader kan tas till vara.

Med de delmål som presenteras är enligt regeringen förutsättningarna goda att nå miljö kvalitetsmålet inom en generation. Ett stort ansvar vilar på länsstyrelserna att samordna insatserna inom olika politikområden. För att målen skall nås krävs att Miljö- och landsbygdsprogrammet ersätts med ett motsvarande program efter år 2006. Ändringar i jordbrukets lönsamhet eller EU:s gemensamma jordbrukspolitik kan förändra förutsättningarna såväl positivt som negativt.

Miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Åkermarken har ett välbalanserat näringstillstånd, bra markstruktur och mullhalt samt så låg föroreningshalt att ekosystemens funktioner och människors hälsa inte hotas.
- Odlingslandskapet brukas på sådant sätt att negativa miljöeffekter minimeras och den biologiska mångfalden gynnas.
- Jorden brukas på ett sådant sätt att markens långsiktiga produktionsförmåga upprätthålls.
- Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av småbiotoper och vattenmiljöer.

- Biologiska och kulturhistoriska värden i odlingslandskapet som uppkommit genom lång, traditionsenlig skötsel bevaras eller förbättras.
- Odlingslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer med särskilda värden bevaras och utvecklas.
- Hotade arter och naturtyper samt kulturmiljöer skyddas och bevaras.
- Odlingslandskapets icke-domesticerade växt- och djurarter har sina livsmiljöer och spridningsvägar säkerställda.
- Den genetiska variationen hos domesticerade växt- och djurarter bevaras. Kulturväxter bevaras så långt möjligt på sina historiska platser.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.

Motionerna

Enligt motion MJ45 (m) bör riksdagen besluta att regeringens förslag till delmålen 1, 2 och 3 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap ersätts med ett delmål med följande lydelse: Miljöpolitiken vad gäller naturvärden och miljö- och landsbygdsprogram inom jordbrukspolitiken skall utformas så att en tillräckligt stor variation av naturtyper med inslag av småbiotoper, vattenmiljöer och betande djur bevaras för att senast år 2010 säkerställa en långsiktig biologisk mångfald (yrkande 23).

De grundläggande värdena för prioriteringarna i arbetet med att uppnå en ekologiskt hållbar utveckling framhålls i motion MJ45 (m) yrkande 1. Motionärerna motsätter sig ett statiskt tänkande om att alla kulturlandskap till varje pris måste bevaras. Brukningsmetoder har genom tiderna förändrats och så har också Sveriges natur och landskapsbild. I motion MJ46 (c) betonas vikten av att jordbruket ses som en resurs i miljöarbetet (yrkande 39), och jordbruket bör erkännas och ersättas för de miljö- och kulturmiljö tjänster det levererar till samhället (yrkande 18).

I motion MJ47 (kd) begärs att Sverige framöver fullt ut skall utnyttja de möjligheter att utveckla ett rikt odlingslandskap som Miljö- och landsbygdsprogrammet och medlemskapet i EU erbjuder (yrkande 3). Även i motion MJ46 (c) betonas vikten av att Sverige utnyttjar de EU-stöd och de nivåer vi har rätt till (yrkande 16).

Frågan om säkerställande av ängsmark, hagmark och extensivt använd betesmark tas upp i motion MJ37 (fp). Senast år 2005 bör minskningen av dessa marktyper ha upphört, vilket kräver förändrade miljö- och naturinriktade bidragssystem inom jordbruket (yrkande 6). Behovet av insatser för att upprätthålla värdefulla ängar och hagar till nytta för artrikedomen inom såväl växt- som djurvärlden påtalas i motion MJ835 (kd). I motion MJ46 (c) begärs vallstöd i hela landet. Stödet är enligt motionärerna ett viktigt styrmedel för att bevara ett rikt och öppet odlingslandskap (yrkande 19). Vikten av att hålla landskapet öppet betonas även i motion MJ840 (c). Arbetet med det öppna landskapet innebär många stimulerande arbetstillfällen (yrkande 1). Åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet efterlyses i motion MJ738 (kd). Behovet av förstärkt skydd för sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen fram-

hålls i motion MJ828 (s). Konflikten mellan kulturmiljövård och naturvård tas upp i motion MJ776 (s). Kulturmiljövårdens intressen måste tillgodoses bättre och det bör utredas vilka konsekvenser ett skydd enligt Natura 2000 får för kulturmiljövårderna i dessa områden.

I motion MJ37 (fp) föreslås ett antal specialåtgärder för de mest hotade djur- och växtarterna. Alla lagar med direkt bäring på konflikter mellan bevarande och exploatering av naturresurser skall inarbetas i miljöbalken och bevarandemål och exploateringsmål skall jämföras. Ett tydliggörande av de enskilda jord- och skogsbruksföretagens ansvar för de miljöstörningar de orsakar bör snarast införas bland de mål och strategier som redovisats för att nå en hållbar utveckling för den biologiska mångfalden i odlingslandskap och skog. Direkta åtgärder måste vidtas för de mest akut hotade arterna (yrkande 3). Enligt motion MJ711 (c) skall miljö kvalitetsnormer omfatta även biologisk mångfald (yrkande 22). För att värna den biologiska mångfalden påtalas i motion MJ743 (mp) behovet av en nationell strategi (yrkande 1) och av en handlingsplan för arter på hotlistan (yrkande 2). I motionens yrkande 4 begärs tillkännagivande om mångfalden i allmänhet och för de hotade arterna i synnerhet. Enligt motion MJ234 (v) bör regeringen med högsta prioritet aktivt verka för att skapa förutsättningar för att Sveriges nationella och internationella åtaganden vad gäller biologisk mångfald fullföljs (yrkande 1). Vidare anförts i motionen att det är viktigt att jordbruk med betesdjur får sådana ekonomiska förutsättningar att det stimulerar till att driva jordbruket vidare. Ett led i detta arbete kan vara att, i samverkan mellan kommunerna, lantbrukets företrädare och länsstyrelserna, utveckla lokala handlingsplaner i vilka man analyserar jordbrukets förutsättningar i de aktuella bygderna. Möjligheterna och förutsättningarna för att hålla betesdjur måste då ges särskild vikt (yrkande 2). I motion MJ737 (kd) framhålls behovet av en aktionsplan för att utrota den mycket giftiga jättebjörnlokan i Sverige.

Skärpning av straffen för illegal handel med utrotningshotade djur och växter efterlyses i motion MJ815 (s).

I motion MJ45 (m) yrkas avslag på regeringens förslag till delmål 6 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Det finns enligt motionärerna goda skäl att bevara kulturhistoriska byggnader men delmålet hör inte hemma som delmål syftande till att uppnå ekologisk hållbarhet (yrkande 24).

Utskottets ställningstagande

Odlingslandskapet är resultatet av människans brukande och omformning av naturen under lång tid för att möjliggöra livsmedelsproduktion. Landskapet utgör livsmiljö för många djur- och växtarter och är en viktig del av vårt kulturarv. Byggnader, landskapselement och sammansättningen av arter och naturtyper berättar om hur kulturarvet nyttjats genom tiderna. Det är enligt utskottets mening viktigt att beakta helheten i odlingslandskapet. Naturvårdsverkets arbete med den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet präglas av ett sådant helhetstänkande och detta arbete bör fullföljas. De av riksdagen tidigare fastställda sektorsmålen för jordbruks- och livsmedelspoli-

tiken, dvs. att slå vakt om ett rikt och varierat odlingslandskap och dess kulturvärden och att bevara den biologiska mångfalden, är enligt utskottets mening väl förenliga med miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och bör fortsätta att gälla.

Det finns i dag värdefulla arealer som inte hävdas och en del av dessa behöver restaureras. I dessa arealer ingår bl.a. områden som har föreslagits till Natura 2000 enligt EG:s art- och habitatdirektiv (92/43/EG) och som Sverige därmed har förpliktigt sig att bevara. Regeringens förslag till delmål 1 innebär att samtliga ängs- och hagmarker skall kunna hävdas till år 2010. Vidare skapas enligt utskottets mening förutsättningar för att arealen hävdade ängsmarker skall kunna fördubblas och att arealen betesmark i Norrland skall kunna öka med ca 20 % till år 2010.

Småbiotoper som åkerholmar, dikesrenar, småvatten, odlingsrösen m.m. är livsmiljöer för värdefulla arter och utgör spridningslinjer för arter med dålig spridningsförmåga. De bidrar också till den variation i odlingslandskapet som många arter kräver. Småbiotoperna är därför nödvändiga för att populationer inte skall isoleras och därmed bli än mer sårbara för genetiska och andra slumpfaktorer. De utgör också ofta värdefulla kulturelement som är viktiga för odlingslandskapets karaktär. Som regeringen anför är avsikten med bevarande och återskapandet att vända den negativa utveckling som Artdatabanken redovisat för arter knutna till odlingslandskapet.

Odlingslandskapets kulturbärande landskapselement som t.ex. fornlämnningar, alléer, gärdesgårdar och stenmurar är en omistlig del av vårt kulturella och historiska arv samtidigt som de har stort upplevelsevärde för många människor. De har också betydelse för den biologiska mångfalden genom att utgöra livsmiljöer för sällsynta och hotade växt- och djurarter. Kunskapen om hur dessa landskapselement traditionellt skall kunna hävdas håller emellertid på att försvinna. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är nödvändigt att vända denna utveckling för att delmål 3 skall kunna uppnås. I detta arbete är Miljö- och landsbygdsprogrammet ett viktigt verktyg och programmet ger möjligheter att integrera natur- och kulturmiljöaspekter i bevarandearbetet.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmålen 1–3 under miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 23.

Vad utskottet i tillämpliga delar anført ovan visar att det inte föreligger någon grundläggande skillnad mellan utskottets uppfattning om odlingslandskapets bevarandevärden och de åsikter som i detta avseende förs fram i motion MJ45 (m). Motionens yrkande 1 avstyrks i den mån det inte kan anses tillgodosett.

Ett livskraftigt jordbruk och en livskraftig landsbygd är förutsättningar för att skyddsvärda områden skall kunna bevaras på lång sikt, och ett fortsatt jordbruk med djurhållning är nödvändigt för att långsiktigt bevara odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. En ökad ekologisk odling kan ge förutsättningar för ökad biologisk mångfald, framför allt genom att bekämpningsmedel inte används och genom att en större del av marken används till

vallodling för foderproduktion, bete och grön gödsling. Viktiga medel för att bevara dessa värden i odlingslandskapet är information och utbildningsinsatser samt ekonomisk ersättning till lantbrukare för utförda miljö tjänster. Det nyligen antagna Miljö- och landsbygdsprogrammet innebär en utvidgning av åtgärderna och skall stimulera lantbrukarna till insatser som bevarar den biologiska mångfalden samt miljöanpassade och resurshushållande produktionsformer. Den nuvarande inriktningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik motverkar emellertid delvis målet att skydda och bevara natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. Jordbrukspolitiken kommer att utvärderas år 2003 och ses över senast år 2006. Jordbruksverket har tillsammans med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet i uppdrag att följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken och lämna förslag till ändringar av regelverket som kan leda till bättre måluppfyllelse av framför allt miljömålen. Regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* innebär att jordbrukare som redan i dag bedriver ett hållbart jordbruk som bevarar natur- och kulturvärden ges möjlighet att fortsätta driften samtidigt som incitamentet att ytterligare inrikta driften mot hållbart brukande ökar för samtliga jordbruksföretag. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att, efter översynen av Miljö- och landsbygdsprogrammet och efter att ha övervägt förutsättningarna för ökad EG-finansiering genom tillförsel av ytterligare medel från EG-budgeten eller genom moduletering, överväga en utökning av programmet. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna MJ46 (c) yrkandena 16, 18 och 39 och MJ47 (kd) yrkande 3 i väsentliga delar tillgodosett.

Regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet innebär att samtliga ängs- och betesmarker skall kunna hävdas till år 2010. Vidare skapas förutsättningar för att arealen hävdade ängsmarker skall kunna fördubblas och att arealen betesmarker i Norrland samt utmarksbeten skall kunna öka med ca 20 % till år 2010. Inom det nuvarande Miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas ca 4 000 ha ängsmark och ca 400 000 ha kultiverad och naturlig betesmark. Som framgår av propositionen har Naturvårdsverket och Riksrevisionsverket framhållit att det finns värdefulla arealer som inte hävdas och att en del av dessa behöver restaureras. Som utskottet anför ovan ingår i dessa arealer områden som har föreslagits till Natura 2000 enligt EG:s art- och habitatdirektiv (92/43/EG) och som Sverige därmed har förpliktigt sig att bevara. Orsakerna till att ängs- och hagmarker inte hävdas i större utsträckning är flera. Specialisering, dålig lönsamhet i jordbruket och stora investeringsbehov vid generationsskiften med följande nedläggning av lantbruk samt inverkan från andra delar av EU:s gemensamma jordbrukspolitik är troligen de viktigaste. Andra svårigheter i sammanhanget kan vara att det lokalt råder brist på betesdjur eller att djuren betar på vall i stället för på naturbetesmark. Kunskapsunderlaget vad gäller de faktiska förhållandena är bristfälligt i dessa avseenden men undersöks för närvarande i samband med den löpande utvärderingen av miljöeffekterna av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Resultatet av denna undersökning får enligt utskottets mening visa om det finns

behov av ytterligare styrning. Av propositionen framgår att regeringen i sådant fall kommer att låta utreda hur betesmarkerna kan nyttjas på ett från naturvårdssynpunkt bättre sätt. Den osäkerhet om hur de nya stöden kunde användas som rådde vid introduktionen av nya stödformer i samband med medlemskapet utgör enligt utskottet dock inte längre något problem. Med det anförda finner utskottet att syftet med motionerna MJ37 (fp) yrkande 6, MJ46 (c) yrkande 19, MJ835 (kd) och MJ840 (c) yrkande 1 kan anses tillgodosett utan något riksdagens uttalande i frågan.

Regeringens förslag till delmål 3 under miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* innebär att mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka med ca 70 % till år 2010. Landskapselementen behöver hävdas för att på sikt finnas kvar men kunskapen om hur de traditionellt hävdas håller på att försvinna. Enligt utskottets mening är Miljö- och landsbygdsprogrammet ett viktigt verktyg för att nå delmålet och ger möjlighet att integrera natur- och kulturmiljöaspekter i bevarandearbetet. Målet för delprogrammet för skötsel av landskapselement har utökats och antalet landskapselement som kan hävdas beräknas öka med ca 70 %. Inom programmet finns också möjlighet till ersättning för bevarande av vissa s.k. överloppsbyggnader, dvs. byggnader som hör samman med tidigare markanvändning, exempelvis ängslador. Det är en uppgift för länsstyrelserna att fortsätta sitt arbete med att informera markägare och brukare om odlingslandskapets värden och stärka arbetet med att samordna de olika ersättningsformer som finns. Som regeringen anför kommer länsstyrelserna och kommunerna att behöva intensifiera arbetet med att samordna sina resurser, och därigenom kommer också samhällsinsatserna inom området att bli effektivare. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionerna MJ738 (kd), MJ776 (s) och MJ828 (s) avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

För allt fler arter knutna till odlingslandskapet minskar populationerna. Regeringens förslag till delmål 5 syftar till att värna de arter som är så sällsynta att de inte kan återhämta sig på egen hand även om förutsättningar skapas genom restaurering och återskapande av potentiella livsmiljöer. Enligt regeringens bedömning behöver ca 50 åtgärdsprogram genomföras till år 2010. Som anförts i propositionen bör särskild hänsyn tas till de arter och biotoper som är listade i EG:s art- och habitatdirektiv (92/93/EEG) och fågeldirektiv (79/409/EEG). Som första steg behövs i några fall fortsatt inventeringsarbete för att hitta lokalerna för de aktuella arterna. För åtskilliga arter är dock kunskapen redan i dag så god att åtgärdsprogram snabbt bör kunna tas fram och börja tillämpas. För övriga arter bör åtgärdsprogrammen börja tillämpas successivt under den närmaste tioårsperioden. Som regeringen anför bör Naturvårdsverket i samverkan med berörda myndigheter, kommuner, markägare och frivilligorganisationer utforma och genomföra åtgärdsprogrammen. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 5 under miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap*. Därmed finner utskottet syftet med motion MJ37 (fp) yrkande 3 i väsentliga delar tillgodosett. Utskottet gör samma bedömning som regeringen att ett 16:e miljö kvalitetsmål om

biologisk mångfald skulle kunna komplettera dagens miljökvalitetsmål och ge miljöarbetet en tydligare målstruktur eftersom många arter är beroende av flera biotoper. Utskottet är därför positivt till regeringens avsikt att återkomma till riksdagen senast år 2005 med förslag om ett 16:e miljökvalitetsmål för biologisk mångfald.

När det gäller motion MJ234 (v) yrkande 2 om behovet av lokala handlingsplaner för att förbättra jordbrukets förutsättningar instämmer utskottet i allt väsentligt i vad som anförs i motionen. Det finns i dag inte något som hindrar att ett sådant arbete utförs på lokal nivå. Detta arbete kan enligt utskottets mening ses som ett betydelsefullt komplement till eller som en del av det uppdrag om åtgärdsprogram som regeringen avser att ge Naturvårdsverket att utforma och genomföra i samverkan med berörda myndigheter, kommuner, markägare och frivilligorganisationer. Med hänvisning härtill finner utskottet syftet med motionen i denna del i allt väsentligt tillgodosett.

Med hänvisning till det ovan anförda och till vad utskottet i tillämpliga delar anför under miljökvalitetsmålen *Myllrande våtmarker* och *Levande skogar* får syftet även med motionerna MJ234 (v) yrkande 2, MJ711 (c) yrkande 22 och MJ743 (mp) yrkandena 1, 2 och 4 anses i allt väsentligt tillgodosett.

Våren 1997 behandlade utskottet en proposition om bl.a. åtgärder mot illegal handel med utrotningshotade djur och växter (prop. 1996/97:75, bet. 1996/97:JoU15). Bland annat skärptes gällande svensk lagstiftning och utvidgades till att omfatta även motsvarande bestämmelser i EU:s nya CITES-förordning. Utskottet saknar anledning att förorda en ytterligare skärpning och avstyrker motion MJ815 (s).

När det gäller kravet på utrotning av jättebjörnlokan anser utskottet att, i den mån arten utgör en hälsofara i närheten av skolor, daghem m.m., det får anses vara en kommunal angelägenhet att vidta de åtgärder som kan vara lämpliga. Utskottet avstyrker således motion MJ737 (kd).

Regeringens förslag till delmål 6 syftar till att utarbeta ett program för hur de äldre karaktärgivande ekonomibyggnaderna kan underhållas och om möjligt fortsätta att nyttjas. Utskottet delar regeringens uppfattning om den traditionella bebyggelsens stora betydelse för landskapets karaktär och regionala särart. Delmålet är inriktat på odlingslandskapets ekonomibyggnader eftersom det är dessa som är mest hotade och delmålet bidrar även till att utveckla en helhetssyn på odlingslandskapet. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål 6 under miljökvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 24.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till delmål under miljökvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* i de delar som inte berörs av utskottets uttalanden ovan.

Storslagen fjällmiljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* och avstyrker en motion (m) om avslag på delmål 1. Vidare avstyrker utskottet motioner (kd, c, fp) om ökat samarbete, konsekvensanalys, resurser för inlösen av fjällnära skog och om världsarvet Laponia.

Propositionen

I enlighet med riksdagens beslut innebär miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* att fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår att följande delmål skall gälla för miljökvalitetsmålet.

1. Skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast år 2010.
2. Buller i fjällen från motordrivna fordon i terräng och luftfartyg skall minska och uppfylla följande specifikation nämligen att
 - minst 60 % av terrängskottrar i trafik senast år 2015 skall uppfylla högt ställda bullerkrav (lägre än 73 dBA),
 - buller från luftfartyg senast år 2010 skall vara försumbart både inom regleringsområde klass A enligt terrängkörningsförordningen (1978:594) och inom minst 90 % av nationalparksarealen.
3. Senast år 2010 skall merparten av områden med representativa höga natur- och kulturvärden i fjällområdet ha ett långsiktigt skydd som vid behov omfattar skötsel och restaurering.
4. Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.

Enligt regeringens bedömning bör miljökrav införas för terrängskottrar. I avvaktan på obligatoriska buller- och avgaskrav bör ett system för frivillig miljöklassning av nya terrängskottrar utvecklas och införas. Ett sådant system bör kompletteras med styrmedel för att påskynda introduktionen av miljöanpassade terrängskottrar.

Ett regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet kan enligt regeringen ge ytterligare underlag för arbetet med att nå miljökvalitetsmålet.

Miljökvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Fjällens karaktär av betespräglat storslaget landskap med vidsträckta sammanhängande områden bibehålls.
- Fjällens biologiska mångfald bevaras.
- Främmande arter och genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden introduceras inte.
- Kulturmiljövärden, särskilt det samiska kulturarvet, bevaras och utvecklas.
- Rennäring, turism, jakt, fiske och annat nyttjande av fjällen liksom bebyggelse och annan exploatering bedrivs med hänsyn till naturens långsiktiga produktionsförmåga, biologisk mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftsliv.
- Låg bullernivå eftersträvas.
- Förslitningen av fjällvegetationen minskar och lavtäcket utbredning ökar i omfång och tjocklek.
- Hotade arter och arter som drabbats av stark tillbakagång har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Lokala bestånd av fisk och andra vattenlevande arter i fjällens sjöar och vattendrag bibehålls.
- Arealen områden med stora upplevelsevärden eller höga natur- och kulturvärden som är fria från buller och andra störningar ökar.

Motionerna

Enligt motion MJ45 (m) bör riksdagen besluta att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet skall ha följande lydelse: Nya varaktiga skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast år 2005 (yrkande 25).

I motion MJ44 (fp) framhålls att problemen i fjällmiljö måste lösas genom ökat samarbete mellan berörda myndigheter, de bofasta, rennärings och länen. Tillräckliga resurser måste avsättas för markinlösen av fjällnära skog (yrkande 2 delvis). Enligt motion MJ46 (c) bör en ordentlig konsekvensanalys göras av hur propositionens förslag påverkar lokalbefolkningen i berörda områden (yrkande 10).

Enligt K342 (kd) bör en lokalt förankrad, dvs. samisk, majoritet tillskapas för förvaltningen av Lapplands världsarv – Laponia.

Utskottets ställningstagande

Fjällen tillhör Sveriges och Europas mest opåverkade miljöer och har mycket höga natur- och upplevelsevärden. Människor har levt i fjällmiljön under flera tusen år och fjällen har därför även betydande kulturmiljövärden. Ekosystemen innehåller relativt få arter och klimatet karakteriseras av kalla vintrar och korta somrar. Produktionsförmågan är i allmänhet mycket låg i både mark- och vattenkosystemen och känsligheten för yttre störningar är ofta stor. I princip hela fjällområdet omfattas av rennärings och är samtidigt attraktivt för rekreation och friluftsliv i olika former. Under senare år har emellertid

påverkan från bl.a. terrängkörningen och rennäringen ökat i omfattning. Även påverkan från turistnäringen har medfört skador på mark och vegetation. Miljökvaliteten har successivt försämrats sett över en längre period och vissa områden i fjällen uppvisar långt gångna skador. Överutnyttjande av betesresursen har förekommit lokalt. Samtidigt är renbetet en förutsättning för att bevara såväl biologisk mångfald som betesresursen. Begränsningar av skador på mark och vegetation förutsätter minskad barmarkskörning, bättre lokal reglering av antalet renar och ökad hänsyn i turistnäringen.

Fjällandskapet är i hög grad ett kulturlandskap som under lång tid har påverkats av renbetning. Renskötseln kommer så länge den pågår att fortsätta att sätta sin prägel på fjällområdet och den, liksom annan näringsverksamhet, orsakar tidsbegränsade skador. Som regeringen anför bör delmål 1 framför allt ta sikte på nya, varaktiga skador sedan olika åtgärder har vidtagits och fått verka en tid. Det gäller t.ex. införande av terrängkörningsplaner och utveckling av nya, mindre miljöskadande fordon. I likhet med regeringen anser utskottet det angeläget att dessa åtgärder inte förtas av en ökad terrängkörning. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö*. Som regeringen anför kan resultaten från bl.a. utveckling av mindre miljöskadande terrängfordon och kommande förslag från Rennäringspolitiska kommittén (dir. 1997:102) medföra att delmål och åtgärder bör bli föremål för ytterligare överväganden. Därmed avstyrker utskottet motion MJ45 (m) yrkande 25.

Som utskottet tidigare anfört är det viktigt att skapa förutsättningar för en bred regional medverkan och ett brett ansvarstagande i målarbetet, och en samsyn mellan olika aktörer om mål och åtgärdsstrategier främjar ett framgångsrikt miljöarbete. I likhet med regeringen anser utskottet att miljösituationen i fjällområdet bör analyseras i ett regionalt perspektiv samtidigt som en strategi och åtgärder tas fram för en bättre miljö framför allt för de mest känsliga områdena i fjällen. Detta arbete, liksom miljömålsarbetet i övrigt, bör därför genomföras av länsstyrelserna i samverkan med kommunerna, skogs- och vårdsstyrelserna, landstingen, de regionala självstyrelseorganen och övriga regionala organ, de areella näringarna, transportsektorn, näringslivet och ideella organisationer. Det är enligt utskottets mening viktigt att denna process drivs med stor öppenhet och ger allmänheten möjlighet till insyn och deltagande och berörda aktörer möjlighet att medverka på ett konkret och aktivt sätt. Därmed finner utskottet syftet med motion MJ44 (fp) yrkande 2 i berörd del tillgodosett.

Förutsättningarna för miljö- och naturvård i fjällen är starkt förknippade med rennäringens bedrivande liksom med fjällens nyttjande och skötsel i övrigt. I sitt arbete med att se över gällande rennäringspolitik behandlar för närvarande Rennäringspolitiska kommittén (dir. 1997:102) frågan om förutsättningarna för en bärkraftig renskötsel och förvaltningen av fjällen. Kommittén skall lämna sitt betänkande vid utgången av år 2001. I avvaktan härpå bör MJ46 (c) yrkande 10 inte föranleda någon vidare riksdagens åtgärd.

Enligt regeringens förslag till delmål 3 skall senast år 2010 merparten av områden med representativa höga natur- och kulturvärden i fjällområdet ha ett långsiktigt skydd som vid behov omfattar skötsel och restaurering. Regeringen bedömer att det behövs ytterligare resurser för bl.a. skydd av värdefulla miljöer och beräknar därför att fr.o.m. år 2004 tillföra ca 10 miljoner kronor per år i jämförelse med 2001 års utgiftsnivå för delmålen under miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Genom förslaget i årets budgetproposition om en väsentligt utökad anslagsnivå under anslaget 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (utg.omr. 20) skapas enligt utskottets mening ökade möjligheter för skyddet av bl.a. värdefulla naturområden i fjällen. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ44 (fp) yrkande 2 delvis i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Utskottet har inhämtat att ett antal samebyar inom Lapponiaområdet, efter samråd med bl.a. Sametinget, har begärt att regeringen skapar legala möjligheter för en lokal förvaltning med samisk majoritet av Lapponia. Ärendet bereds i Regeringskansliet. Därmed finner utskottet syftet med motion K342 (kd) tillgodosett utan något riksdagens uttalande i frågan.

God bebyggd miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och avstyrker en motion (m) om avslag på delmål 1. Utskottet avstyrker även motioner (s, m, c) om bl.a. behovet av lokal odling, produktionsanläggningar för vindkraft, ökad andel hårdgjord yta och grönytornas skötsel och utbredning. Vidare avstyrker utskottet motioner (m, fp, mp) om bl.a. buller från vindkraftverk, lagstiftning mot annat buller än trafikbuller och gränsvärden för buller på arbetsplatser och vid evenemang. Även motioner (c, fp) om bl.a. delmål för fosfor och kretsloppsfräsäkringar avstyrks. Slutligen avstyrker utskottet två motioner (m, c) om bl.a. direktverkande el i byggnader och energianvändning och energieffektivisering.

Propositionen

Miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och andra anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Enligt regeringen bör följande delmål gälla för miljö kvalitetsmålet.

Planeringsunderlag

1. Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:
 - hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
 - hur kulturhistoriska och estetiska värden tas till vara och utvecklas,
 - hur gröns- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas,
 - hur energianvändningen effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

2. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dessa värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Buller

3. Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämför med år 1998.

Uttag av naturgrus

4. År 2010 skall uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år och andelen återanvänt material utgöra minst 15 % av ballastanvändningen.

Avfall

5. Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 % till år 2005 räknat från 1994 års nivå samtidigt som den totala mängden genererat avfall inte ökar.
6. Samtliga avfallsdeponier har senast år 2008 uppnått enhetlig standard och uppfyller högt uppställda miljökrav enligt EU:s beslutade direktiv om deponering av avfall.

Energianvändning m.m. i byggnader

7. Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Regeringen gör följande bedömning beträffande delmålen:

Planeringsunderlag

Den fysiska planeringen bör användas som styrmedel för att uppnå en god bebyggd miljö. Utveckling av program och strategier för frågor om miljöanpassade transporter, natur- och kulturvärden och miljöanpassad energiförsörjning ger underlag och utgångspunkter för en fysisk planering och ett sam-

hållsbyggande som kan bidra till att nå miljö kvalitetsmålet. Det ger också bättre förutsättningar för samordning mellan olika samhällssektorer och samverkan mellan berörda aktörer när det gäller åtgärder i miljöarbetet. Kommunerna och länsstyrelserna har tillsammans med berörda myndigheter viktiga roller i arbetet med att utveckla program och strategier.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Det finns goda förutsättningar att nå delmålet om den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Intresset för de kvaliteter som denna bebyggelse representerar har ökat, inte minst hos allmänheten. Kulturmiljön ses numera inte enbart som ett arv som skall vårdas utan som en värdefull tillgång som skall användas och utvecklas. Kulturmiljövårdens byggnadsregister, som nyligen utvecklats, medverkar också till förbättrade möjligheter att ta hand om och utvärdera den värdefulla bebyggelsen. Ansvar för genomförandet ligger framför allt på de kulturvårdande myndigheterna och kommunerna. Ytterligare utredningsarbete behövs för att kunna formulera delmål för vilka kulturvärden i den byggda miljön som är centrala för en hållbar utveckling och hur den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen kan få ett förbättrat långsiktigt skydd.

Buller

Delmålet om buller fokuserar på trafikbuller som är det bullerslag som stör flest människor. De riktlinjer som riksdagen ställt sig bakom speglar en hög ambitionsnivå. Under pågående planperiod genomför trafikverken och Försvarsmakten bullerskyddsåtgärder för att minska de allvarligaste störningarna. Med en fortsatt statlig finansiering och ett fördjupat kommunalt engagemang och nya förutsättningar för kommunal planering bedömer regeringen att delmålet kommer att uppnås. För att miljö kvalitetsmålet skall kunna uppnås krävs dels ett framgångsrikt arbete på nationellt och internationellt plan för att minska bullret från källorna, dels åtgärder för att minska annat buller än trafikbuller.

Uttag av naturgrus

Arbetet med att minska uttaget av naturgrus och att öka andelen återanvänt material bör fortsätta i samarbete med branschen. Sveriges geologiska undersökning (SGU) bör få i uppdrag att tillsammans med berörda intressenter och sektorsmyndigheter utveckla frivilliga överenskommelser. En utvärdering bör sedan tjäna som underlag för vidare överväganden. I uppdraget bör ingå att utveckla kravspecifikationer och metoder för att avgöra vilka hushållnings- och miljöaspekter som bör gälla för användningen av naturgrus och alternativa material.

Avfall

Omställningen till ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall bör fortsätta enligt tidigare riktlinjer, dvs. mängden avfall för slutlig behandling och avfallets farlighet bör minska samtidigt som avfallet bör behandlas utifrån dess inneboende egenskaper. Den totala mängden genererat avfall bör inte heller öka. Regeringen gör bedömningen att det finns goda möjligheter att nå

delmålet att skapa säkra deponier med enhetlig standard. Styrinstrument för detta mål finns redan i form av EG-direktiv för deponering och avfall. Regeringen anser att redan vidtagna åtgärder i övrigt kommer att räcka för att bidra till att målet kan nås. Det behövs dock en utvärdering och analys av de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att införa en skatt på förbränning av avfall. När det gäller delmålet att den totala mängden genererat avfall inte bör öka gör regeringen bedömningen att föreslagna åtgärder under strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, som omfattar en miljöorienterad produktpolitik, kommer att bidra till att delmålet uppfylls.

Energianvändning m.m. i byggnader

Energianvändningen i byggnader bör minska i både nya och befintliga byggnader. Användningen av fossil energi i bostäder och lokaler skall minska kontinuerligt. Miljömålskommittén har lämnat förslag till delmål även beträffande inomhusmiljön. Inomhusmiljön och energianvändningen i byggnader påverkar varandra ömsesidigt, varför dessa frågor bör belysas ytterligare. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med sina överväganden i dessa frågor. I det sammanhanget kommer regeringen också att ta upp radonfrågorna, som av kommittén har redovisats under miljö kvalitetsmålet *Säker strålmiljö*. Vad gäller frågan om direktverkande elvärme bör följande noteras. Effekterna av ett eventuellt förbud mot direktverkande elvärme i nya byggnader år 2005 bör analyseras liksom effekterna av att begränsa möjligheterna till sådan värme i nya fritidshus. Energi- och miljödeklarationer av byggnader är åtgärder som syftar till att bl.a. minska energianvändningen. Frågan ingår i det pågående regeringsuppdraget till Boverket att bedriva en försöksverksamhet med att deklarerat byggnader.

Återföring av fosfor till kretsloppet

Fosfor från organiskt avfall och avloppsslam bör ingå i kretsloppet mellan stad och land och återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö. För närvarande saknas dock det tekniska underlag som möjliggör ett kvantitativt och tidsatt delmål för denna fråga. Som en konsekvens av uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet *En giftfri miljö* bör dock även avloppsslam på sikt bli så rent att det kan återföras till jordbruksmark.

Ny teknik bör utvecklas och införas för att skapa rena och effektiva kretslopp av fosfor. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att tillsammans med berörda parter ta fram en långsiktig strategi för återföring av fosfor till åkermark. Regeringen avser att senast år 2005 återkomma med förslag till delmål.

Miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens bedömning innebära bl.a. följande:

- Den bebyggda miljön ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur så att alla människor ges möjlighet till ett rikt och utvecklande liv och så att omfattningen av människors dagliga transporter kan minskas.

- Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap med särskilda värden värnas och utvecklas.
- En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur utvecklas, både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse.
- Boende- och fritidsmiljön, samt så långt möjligt arbetsmiljön, uppfyller samhällets krav på gestaltning, frihet från buller och tillgång till solljus, rent vatten och ren luft.
- Natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses.
- Den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas.
- Transporter och transportanläggningar lokaliseras och utformas så att skadliga intrång i stads- och naturmiljön begränsas och så att de inte utgör hälso- eller säkerhetsrisker eller i övrigt är störande för miljön.
- Miljöanpassade kollektivtrafiksystem av god kvalitet finns tillgängliga och förutsättningarna för säker gång- och cykeltrafik är goda.
- Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, bullerstörningar, skadliga radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Mark- och vattenområden är fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar.
- Användningen av energi, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt och främst förnybara energikällor används.
- Naturgrus nyttjas endast när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga med hänsyn till användningsområdet.
- Naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet bevaras.
- Den totala mängden avfall och avfallets farlighet minskar.
- Avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återföras i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan bebyggelsen och dess omgivning.

Motionerna

Planeringsunderlag

Motionärerna i motion MJ45 (m) begär att riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse: Senast år 2005 skall all fysisk planering och allt samhällsbyggande ta hänsyn till och i möjligaste mån anpassas till den övergripande målsättningen att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling (yrkande 27).

Enligt motion MJ42 (s) bör det i delmål 1 ingå att det senast år 2010 skall finnas program för hur behovet av lokal odling skall tillgodoses. I motion MJ45 (m) påpekas att en ökad andel hårdgjord yta i många fall är ofrånkomlig om man vill kunna utveckla och expandera tätorter (yrkande 26). I motion

Bo223 (c) framhålls att grönyrtornas skötsel och utbredning måste ses som en integrerad del av en god stadsmiljö (yrkande 6). Målkonflikter, prioriteringar och avvägningar såväl mellan miljömålen som mot andra samhällsmål vad avser produktionsanläggningar för vindkraft lyfts fram i motion MJ41 (m) yrkande 1.

Buller

I motion MJ44 (fp) krävs lagstiftning mot buller från fler källor än trafiken (yrkande 2 delvis). Enligt motion MJ797 (fp) bör takten i bullerarbetet öka (yrkande 1). Naturvårdsverket bör få ett tydligt, långsiktigt uppdrag att kraftfullt arbeta med bullerfrågorna särskilt på det långsiktiga strategiska planet (yrkande 2). När det gäller buller från markbunden trafik skall eftersträvas att även ge boende tillgång till en god ljudmiljö (yrkande 3). Lagstiftningen behöver stärkas så att miljömyndigheter med kraft kan driva frågor om bullersanering (yrkande 4). Regeringen bör med hög prioritet driva bullerfrågorna internationellt, särskilt inom EU (yrkande 5).

För att förebygga tinnitus bör enligt motion MJ707 (m) gränsvärden införas för buller vid evenemang. Som exempel föreslås 90 dBA i offentliga och allmänna lokaler. I motion Bo509 (mp) begärs att gränsvärden för buller på arbetsplatser och ute i samhället tas fram (yrkande 3). Bulleraspekten som ett kvalitetskrav på produkter vid upphandling betonas i yrkande 4. I motion MJ41 (m) framhålls att en ny gränsvärdesnorm för buller för vindkraft bör arbetas fram (yrkande 2). Respektavstånd bör införas för att skydda människor från buller, skuggflimmer och visuell nedsmutsning (yrkande 3).

Avfall

Enligt motion MJ46 (c) bör riksdagen fastställa Miljömålskommitténs förslag till delmål: "Senast år 2010 ingår minst 75 % fosfor från avfall och avlopp i kretsloppet och kan återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö" (yrkande 24).

Som åtgärder för minskat avfall föreslås i motion MJ44 (fp) att ett system med kretsloppsförsäkringar inrättas och pant på batterier snarast införs (yrkande 2 delvis).

I motion MJ765 (fp) framhålls att Sverige i sitt arbete inom EU bör verka för att övertyga förpackningsindustrin i Europa om fiberförpackningens alla möjligheter (yrkande 2).

Energianvändning m.m. i byggnader

Motionärerna i motion MJ45 (m) anser att skäl saknas för ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nya byggnader (yrkande 28). Som led i arbetet med förbättrad energianvändning och energieffektivisering föreslås i motion MJ46 (c) uppvärmning av bostäder med biobränslen, ändrade bidragsregler när det gäller konvertering från el till uppvärmning med fjärrvärme eller husegen värmekälla samt ändrade taxeringsregler för fastigheter (yrkande 25).

*Utskottets ställningstagande**Planeringsunderlag*

Frågor om att utveckla en god och hälsosam livsmiljö i städer, tätorter och annan bebyggd miljö är av central betydelse för samhällsplaneringen och förutsätter samordning mellan olika samhällssektorer och samverkan mellan berörda aktörer. Som regeringen anför gäller detta särskilt miljö kvalitetsmålets preciseringar av natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald, transporter och energianvändning, där åtgärderna för att uppnå målen berör många verksamhetsfält och ofta är sinsemellan beroende. Utvecklade program och strategier för sådana frågor ger underlag och utgångspunkter för en fysisk planering och ett samhällsbyggande som bidrar till att nå miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. I likhet med regeringen anser utskottet att det finns anledning att lägga ökad vikt vid att ta fram planeringsunderlag av särskild betydelse för den ekologiska dimensionen i arbetet för en hållbar utveckling. Program och strategier behöver utvecklas för miljöanpassade transportsystem, för hur grönska- och vattenområden jämte kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas samt för miljöanpassning av energiförsörjningen. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och avstyrker motion MJ45 (m) yrkande 27.

Miljö kvalitetsmålet innebär bl.a. att natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek och rekreation, lokal odling och ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses. Närheten till parker och naturområden är av stor betydelse för livskvaliteten i städer och tätorter och bidrar till att förbättra luftkvalitet och lokalklimat och för reningen av förorenat ytvatten. De bör därför skyddas och vårdas samtidigt som möjligheten att skapa nya attraktiva områden bör tas till vara. Målet innebär också att den biologiska mångfalden och det kulturhistoriska arbetet som är knutet till parker och naturområden bevaras och utvecklas. Det är enligt utskottets mening angeläget att grönområden värnas i sin helhet och att sammanhängande natur- och grönområden liksom spridningskorridorer mellan områdena skyddas. Som regeringen anför behöver program och strategier utvecklas bl.a. för hur grönska- och områden skall tas till vara. I detta arbete är lokal anpassning utifrån platsens och regionens förutsättningar av stor betydelse. Det är således i första hand en uppgift för kommuner och länsstyrelser att med stöd av centrala myndigheter ta fram sådana program och strategier. Denna uppfattning kommer också till uttryck i bostadsutskottets yttrande 2001/02:BoU3y, som fogats till detta betänkande. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ45 (m) yrkande 26. Det anförda innebär också att motionerna MJ42 (s) och Bo223 (c) yrkande 6 kan anses tillgodosedda utan någon riksdagens vidare åtgärd.

Miljö kvalitetsmålet innebär bl.a. att användningen av energi, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt och att främst förnybara energikällor används. Inför en omställning av energisystemet i hållbar riktning kommer såväl energieffektivisering som användning av förnybara energikällor att spela stor roll. En utveckling av de

förnybara energislagen vindkraft och bioenergi bidrar direkt eller indirekt till uppfyllelsen av flera av miljömålen. Samtidigt uppstår emellertid ofta påtagliga effekter och konflikter med andra mål. Miljöhänsyn och anpassning till lokala förhållanden med stor omsorg vid val av lokalisering och utformning av anläggningarna är enligt utskottets mening nödvändiga utgångspunkter när det gäller en utveckling av energiproduktion från vindkraft och bioenergi. Underlag som kan öka kunskapen om nytta och konsekvenser av alternativa val underlättar allmänhetens medverkan och inflytande i processen. Som utskottet anfört ovan ger utveckling av program och strategier för frågor om bl.a. miljöanpassad energiförsörjning underlag och utgångspunkter för den fysiska planeringen och bättre förutsättningar för samordning mellan olika samhällssektorer och samverkan mellan berörda aktörer. Med den anförda finner utskottet syftet med motion MJ41 (m) yrkande 1 i allt väsentligt tillgodosett.

Buller

Regeringens förslag om delmål för buller fokuserar på trafikbuller, som är det bullerslag som stör flest människor. Med tanke på att bullerproblemen hela tiden ökar, bl.a. på grund av den ökande trafiken, gäller det att vidta åtgärder så att färre människor utsätts för buller överskridande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom (bl.a. prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7). För att nå delmålet bedömer utskottet i likhet med regeringen att det krävs både statliga och kommunala insatser och ett aktivt förebyggande arbete. En verklig framgång i arbetet med att minska antalet bullerstörda människor kräver insatser både på nationell och internationell nivå för att minska bullret vid källan. På lång sikt väntas de stora förbättringarna åstadkommas med hjälp av teknikutveckling och genom åtgärder i den fysiska planeringen som bl.a. syftar till att miljöanpassa transporterna medan direkta bullerskyddsåtgärder, som är viktiga för att minska bullret vid de mest utsatta miljöerna, kommer att utgöra endast en mindre del av insatserna. Enligt utskottets bedömning kommer det arbete som planeras att genomföras bl.a. på EU-nivå för att bekämpa bullret vid källorna, dvs. arbetet med att få ned bullernivåerna från bl.a. fordon och däck, inte att få genomslag förrän efter år 2010. Inte heller vissa nationella åtgärder kommer att få effekt på bullernivåerna förrän under nästa decennium. Utskottet delar regeringens uppfattning att det för närvarande är för tidigt att fastställa ett mål för år 2020. Inte heller föreligger i dag förutsättningar att fastställa Miljömålskommitténs förslag (SOU 2000:52) om en minskning av antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar som överstiger fastställda riktvärden med 10 % till år 2010. Av propositionen framgår att regeringen följer utvecklingen på det kommunala området och avser att återkomma med ytterligare delmål för buller efter den första uppföljningen av miljömålen. Utskottet tillstyrker således att delmålet för buller skall vara i enlighet med regeringens förslag, dvs. en minskning med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998. Det kan tilläggas att regeringen i den nyligen framlagda propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (2001/02:20, bet. 2001/02:TU2) betonar att åtgärder för att minska

bullret längs befintliga vägar och järnvägar är väsentliga delar i arbetet med att åstadkomma ett långsiktigt hållbart transportsystem. Med det anförda får syftet med motion MJ797 (fp) yrkande 3 anses tillgodosett. Utskottet tillstyrker därmed delmål 3 under miljö kvalitetsmålet.

För att miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* skall kunna uppnås krävs också handlingsprogram även för trafikbuller i andra miljöer och för andra typer av buller än trafikbuller. Som framgår av propositionen har regeringen för avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med övriga berörda myndigheter utarbeta ett sådant handlingsprogram.

Tätortsnära bullerfria områden är värdefulla och bör därför tas till vara. De är emellertid dåligt kartlagda, varför ett arbete för att identifiera och kartlägga dessa områden bör inledas. Som regeringen anför har Naturvårdsverket i sin roll som samordnande myndighet för bullerfrågor ett särskilt ansvar för att se över de definierade riktvärdena och om det behövs föreslå ytterligare riktvärden för buller i andra miljöer än de som finns uttryckta i dagens fastlagda riktvärden. Av propositionen framgår att regeringen avser att ge Naturvårdsverket ett tydligt samordnings- och uppföljningsansvar för arbetet med att nå bullermålet. Utskottet förutsätter att frågor om buller kommer att behandlas även i den av regeringen aviserade propositionen om inomhusmiljön.

I likhet med bostadsutskottet (yttr. 2001/01:BoU3y) kan utskottet konstatera att de frågor som tas upp i motionerna MJ41 (m) yrkandena 2 och 3, MJ707 (m), MJ797 (fp) yrkandena 1 och 2 och Bo509 (mp) yrkandena 3 och 4 i många fall är eller inom en snar framtid kommer att bli föremål för ytterligare uppmärksamhet från regeringens sida. Syftet med motionerna i aktuella delar får därmed anses i allt väsentligt tillgodosett.

Med tanke på bullerfrågornas karaktär är det internationella arbetet på bullerområdet inte minst viktigt och Sverige bör därför även fortsättningsvis medverka aktivt i EU:s och Världshälsoorganisationens (WHO) arbete på området. Inom EU bör arbetet inriktas på att påskynda den tekniska utvecklingen mot minskat buller från fordon, däck och vägbeläggningar. I sammanhanget vill utskottet erinra om direktivet om buller i miljön från utrustning som är avsedd att användas utomhus (2000/14/EG). I arbetet med direktivet som omfattar ett sextiotal typer av utrustning, t.ex. gräsklippare, motorsågar, byggnadshissar och sopcontainrar, har Sverige spelat en aktiv roll. Det föreligger således ingen åsiktsskillnad härvidlag mellan utskottet, regeringen och motionärerna i motion MJ797 (fp) yrkande 5. Motionen i denna del får därmed anses tillgodosedd.

Som regeringen anför kan erfarenheterna av tillämpningen av miljöbalken och anknuten lagstiftning med vägledning av miljö- och transportmålen visa att behov föreligger av ytterligare förändringar av lagstiftningen. I det sammanhanget bör även uppmärksammas andra bullerstörningar än trafikbuller. Syftet med motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ797 (fp) yrkande 4 kommer således att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande härom.

Avfall

Avfallsområdet har under många år stått i fokus för riksdagens och regeringens arbete med produkters miljöbelastning. En övergripande riktlinje för avfallshanteringen är att minska mängden avfall för slutlig behandling, att minska avfallens farlighet samt att behandla avfallet utifrån dess inneboende egenskaper (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Avfall som deponeras ger emellertid upphov till miljöproblem. Föroreningar i avfallet sprids i deponin samt i marken och i grundvattnet närmast deponin, vilket bidrar till övergödning och försurning av sjöar och vattendrag. Gifter kan också läcka ut och bl.a. bildas metangas i deponin, vilket bidrar till växthuseffekten. För att minska de negativa effekterna på deponeringen av avfall är det enligt utskottets mening angeläget att införa högt ställda miljökrav på existerande och kommande deponier. Det är också angeläget att minska mängden avfall som deponeras. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till delmålen 5 och 6 under miljö kvalitetsmålet *En god bebyggd miljö*.

Enligt utskottets mening bör fosfor från organiskt avfall och avloppsslam ingå i kretsloppet mellan stad och land och återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö. För närvarande saknas emellertid det tekniska underlag som möjliggör ett kvantitativt och tidsatt delmål för denna fråga. Som en konsekvens av uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålet en giffri miljö bör dock även avloppsslam på sikt bli så rent att det kan återföras till jordbruksmark. Ny teknik bör utvecklas och införas för att skapa rena och effektiva kretslopp av fosfor. Naturvårdsverket bör därför få i uppdrag att tillsammans med berörda parter ta fram en långsiktig strategi för återföring av fosfor till åkermark. Som regeringen anför bör strategin också innehålla ett kvantitativt och tidsatt delmål. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att senast år 2005 återkomma till riksdagen med förslag till sådant delmål. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motion MJ46 (c) yrkande 24 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Sedan Sveriges inträde i EU är kretsloppsanpassning ett av de fyra sakområden som prioriterats särskilt. Kretsloppsanpassningen är ett område där internationellt samarbete är särskilt viktigt för att nå de av riksdag och regering fastställda nationella miljö kvalitetsmålen och en god miljö i hela Europa. När det gäller en aktiv produkt- och avfallsstrategi kommer det att i framtiden vara viktigt att främja produkter som från början är konstruerade att bli återvinningsbara. Dessa principer återfinns även i kommissionens förslag till EU:s sjätte miljöhandlingsprogram. Det föreligger således inte några grundläggande skillnader mellan utskottets uppfattning och syftet med motionerna MJ44 (fp) yrkande 2 delvis och MJ765 (fp) yrkande 2. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå något särskilt uttalande med anledning av motionerna i dessa delar.

Energianvändning m.m. i byggnader

Energianvändningen i byggnader bidrar i betydande omfattning till miljöbelastningen, och sektorn bostäder, service m.m. svarar för 40 % av utsläppen av koldioxid. Eftersom det främst är förbränning av fossila bränslen som

bidrar till miljöbelastningen måste användningen effektiviseras och även minska i omfattning. Enligt tillgängliga uppgifter var den slutliga användningen av energi ungefär densamma år 1997 som år 1970 trots nettotillskott av byggnader. Utskottet anser det mot denna bakgrund rimligt att miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta bör vara möjligt bl.a. genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till delmål 7 under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*.

Inomhusmiljön och energianvändningen i byggnader påverkar varandra ömsesidigt, varför dessa frågor bör belysas ytterligare. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att senare återkomma till riksdagen med sina överväganden på området. Vad gäller frågan om direktverkande elvärme vill utskottet anföra följande. Som följd av det energipolitiska beslutet år 1997 lämnades till utgången av år 1999 statligt ekonomiskt stöd för att bl.a. främja övergång från uppvärmning med direktverkande el i befintliga bostadshus till andra former av uppvärmning, däribland vattenburna uppvärmningssystem. I likhet med regeringen gör utskottet bedömningen att nya lösningar till direktverkande elvärme, som minskar möjligheterna att använda t.ex. förnyelsebara energikällor, bör undvikas. Därför bör en analys göras av konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot uppvärmning med direktverkande el i nya byggnader liksom av effekterna av att begränsa direktelvärme i nya fritidshus. I sammanhanget vill utskottet erinra om att energi- och miljödeklarationer av byggnader är åtgärder som syftar till att bl.a. minska energianvändningen. Frågan ingår i det pågående uppdraget till Boverket att bedriva en försöksverksamhet med olika typer av deklarerat av byggnader såsom kvalitetsdeklarerat, miljödeklarerat och energideklarerat. Utskottet, vars uppfattning i frågan delas av bostadsutskottet (yttr. 2001/02:BoU3y), avstyrker därmed motion MJ45 (m) yrkande 28. Med det anförda finner utskottet syftet med motion MJ46 (c) yrkande 25 i väsentliga delar tillgodosett.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till delmål under miljö kvalitetsmålet *En god bebyggd miljö* i de delar som inte berörs av utskottets uttalanden ovan.

En strategi för effektivare energianvändning och transporter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till strategi för effektivare energianvändning och transporter. Utskottet avstyrker olika motionsyrkanden med syfte att gynna miljövänliga drivmedel (m, c och fp). Vidare avstyrker utskottet motionsyrkanden om krav på miljöstyrande avgifter (c och fp), utredning om ett samlat verksansvar för transportsystemet (c), införande av skatt på flygbränsle (c) och ökade insatser för att i stället för att minska antalet transporter stimulera miljövänlig teknik (m). Därutöver avstyrker utskottet yrkanden som berör bunkerbränslen och krav på bl.a. tomgångsregler för entreprenadmaskiner (mp), krav på införande av ett system för handel med utsläppsrätter (m, kd och fp) samt krav på svensk ståndpunkt vid utformandet av EU:s miljöpolitik (m, kd, mp). Slutligen avstyrker utskottet motionsyrkanden som berör den s.k. gröna skatteväxlingen (m och kd).

Propositionen

Regeringen föreslår följande strategi som skall vara vägledande i arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen:

En strategi för effektivare energianvändning och transporter – för att minska utsläppen från energi- och transportsektorena.

Regeringen bedömer att strategin för effektivare energianvändning och transporter främst bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålet *Frisk luft, Bara naturlig försurning* och *Begränsad klimatpåverkan* samt vissa delmål under *Ingen övergödning* och *God bebyggd miljö*.

Tyngdpunkten bör ligga på kostnadseffektiva åtgärder som effektiviserar användningen av energi och främjar användningen av ny teknik med goda miljöegenskaper. För att ge incitament till effektiviseringar av energi och transporter behövs en förändrad och ökad användning av ekonomiska styrmedel utformade så att miljökostnaderna tydliggörs. Ett medel för detta är fortsatt grön skatteväxling. Regeringen har i 2000 års ekonomiska vårproposition aviserat en skatteväxling för perioden 2001–2010 i storleksordningen 30 miljarder kronor.

Den långsiktiga utvecklingen av framför allt person- och lastbilstrafiken kräver att den traditionella utbudspolitiken (infrastruktur och trafikplanering) förändras och kompletteras med åtgärder som syftar till att påverka efterfrågan på transporter i miljöanpassad riktning. En del i det arbetet är att åstadkomma ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur så att människors behov av dagliga transporter kan minska. En annan del i arbetet är att skapa alternativa transportformer. En minskad bilanvändning skall

eftersträvas där alternativ finns. För att miljö kvalitetsmålen skall kunna nås inom en generation är det dessutom angeläget att vidta långsiktiga åtgärder för att skapa en infrastruktur för hållbar utveckling. Regeringen har för avsikt att återkomma till dessa frågor i den aviserade propositionen Infrastrukturinriktning för omställning till ett hållbart transportsystem.

Ekonomiska styrmedel bör användas för att förhindra att resursvinster genom bl.a. ny teknik motverkas av ökad konsumtion som leder till ökad miljöpåverkan.

Motionerna

Enligt motion MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis) bör Sverige på nationell nivå sträva efter att skapa konkurrensneutral beskattning av svavel och koldioxid oavsett trafikslag och bransch. Motionärerna framhåller dessutom vikten av att utsläppen från transporter minskas med hjälp av ökad teknikutveckling och ekonomiska styrmedel. I enlighet härmed anser de att de förnybara drivmedlens konkurrenskraft i förhållande till fossila bränslen bör stärkas och föreslår därför att förnybara drivmedel beskattas lägre. Sverige bör dessutom inom EU arbeta för att det införs ett effektivt kilometerskattesystem för den tunga dieseltrafiken. Slutligen anser de att energibeskattningen bör göras så enhetlig som möjligt. Beskattningen bör utgöra incitament för minskad energianvändning och användning av så miljövänliga energibärare och miljövänlig produktion som möjligt.

Centerpartiet anför i motion MJ46 (c) att de alternativa drivmedlen bör skattebefrias (yrkande 33) och att det bör införas ett program för att introducera miljöriktiga bränslen. Målet bör vara att på 10 år halvera användningen av fossila bränslen som olja, bensin och diesel genom kraftfulla satsningar på bioalkoholer, vätgas, el och bränsleceller (yrkande 34).

Synpunkterna får stöd i motion U513 (m) yrkande 14 som framhåller vikten av initiativ för att minska EU:s beroende av olja och andra fossila bränslen.

I motion MJ44 (fp) yrkande 3 delvis framförs krav på miljöstyrande avgifter för trafiken. Ståndpunkten får stöd av motion MJ46 (c) i vilken också förespråkas införande av trängsel- eller miljöavgifter i storstäder. Dessa avgifter skulle kunna användas till finansiering av kollektivtrafiken i den berörda regionen, vilket skulle vara positivt för miljön och skulle minska trängseln ytterligare. I motionen framhålls dessutom att erfarenheten visar att det inte går att bygga bort trafikproblem. Regeringen aviserar införande av miljöstyrande avgifter i den kommande klimatpolitiska propositionen. Det är viktigt att avgifterna får en sådan inriktning som beskrivs (yrkande 31). Det är viktigt att transportsystemet planeras utifrån en helhetssyn men för närvarande optimerar ofta statliga verk trafiklösningar inom det egna verkets område utan att se till vad som är bäst för helheten. Dagens uppdelning i olika verk för de olika transportslagen motverkar troligen en långsiktig, optimal och hållbar transportplanering. Frågan om ett samlat ansvar för infrastruktur bör därför utredas (yrkande 32). Det är viktigt att flygets utsläpp av klimatpåverkande

och ozonnedbrytande gaser minskar. Centerpartiet har fått Europaparlamentet att, i strid med EG-kommissionen, ställa sig bakom ett yttrande om att införa en flygbränsleskatt i EU. Detta kräver emellertid en förändring av Chicagokonventionen från år 1944. Konventionen som undertecknats av 150 länder skattebefriar flygbränsle. Det är angeläget att Sverige driver på frågan om en förändring av Chicagokonventionen så att skatt på flygbränsle införs (yrkande 37).

I motion MJ45 (m) yrkande 32 framhålls uppfattningen att målet om en minskad miljöbelastning inte innebär att energianvändning och transporter måste minska i omfattning utan att en god tillgång på energi och effektiva transporter kommer att behövas också i framtiden. Det avgörande är att satsa på en fortsatt utveckling av miljövänlig teknik för produktion och överföring av energi och för att transportera människor och varor. Fortsatt forskning och utveckling är därför nödvändigt för att få fram bättre energiteknik, renare bränslen och effektivare motorer.

Bränslen inom internationell luft- och sjöfart ingår inte i de åtaganden som gäller för den första budgetperioden åren 2008–2012 i Kyotoprotokollet. Sverige borde enligt motion MJ780 (mp) yrkande 4 ta initiativ till internationella förhandlingar som avser att inkludera bunkerbränslena i Kyotoprotokollet under första budgetperioden.

Enligt motion MJ779 (s) förhindrar bristen på bunkerolja av god kvalitet i Europa att katalysatorer installeras på fler fartyg. Detta leder till onödigt höga luftföroreningar från sjöfarten. Bunkerolja av miljöklass 1 bör därför bli tillgänglig i alla Europas hamnar.

Enligt motion MJ825 (mp) står entreprenadmaskiner för 22 % av de totala utsläppen av kväveoxid i Sverige. För att minska utsläppen borde miljövänligare drivmedel användas och entreprenadmaskinbranschen åläggas att minska sina utsläpp av kväveoxider (yrkande 1). Dessutom borde det införas något slags tomgångsregler för denna typ av maskiner (yrkande 2).

Krav på införande av ett system för handel med utsläppsrätter tas upp i ett flertal motioner, däribland motion MJ39 (m). I motion MJ45 (m) yrkande 31 hävdas att handel med utsläppsrätter på EU-nivå torde utgöra ett verkningfullt instrument för att minska energisektorns miljöbelastning. Folkpartiet liberalerna föreslår i motion MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis) att ett system för handel med utsläppsrättigheter skapas för att förbättra luftkvaliteten, framför allt i tätorter och områden med hög industriexploatering. Synpunkterna får stöd i motion U512 (kd) yrkande 3 vari anförs att Sverige inom EU bör verka för en tydlig strategi i klimatfrågan med införande av utsläppsrätter som ett led i en grönare ekonomi. EU som union bör ratificera Kyotoprotokollet senast år 2002. Dessutom framhålls vikten av att klimatfrågan integreras i flera olika områden och att miljöskatter bör harmoniseras inom EU. Kristdemokraterna anser vidare att en myndighet för ekorevision med befogenhet till inspektioner i medlemsländerna bör kopplas till europeiska miljöbyrån (EEA), att principen om att förorenaren skall betala sina föroreningar (polluter pays principle) bör lagfästas samt att ett system med nationella miljöom-

budsmän inrättas. Slutligen framhålls i motionen att speciell uppmärksamhet bör ägnas åt hållbarhetsutvärdering av strukturfonder och program inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) samt i biståndsinsatserna.

I motion MJ762 (mp) framhålls vikten av att skärpa EU:s åtaganden på lång sikt för att minska utsläppen av växthusgaser med 50 % till år 2030 (yrkande 1). Sverige bör dessutom verka för en total översyn av det offentliga stödet inom EU och hur detta bidrar till att nå uppsatta klimatmål. Detta är speciellt viktigt inom EU:s egna institutioner, i synnerhet för Europeiska investeringsbanken och Europeiska utvecklingsbanken. Dessa är stora kreditgivare vars medel i dag motverkar de av EU uppsatta miljömålen (yrkande 3).

Enligt motion MJ45 (m) yrkande 30 innebär grön skatteväxling att man byter ut stabila skattebaser mot instabila. Att i ökad utsträckning använda skattebaser som exempelvis utsläpp leder till ständigt förändrade förutsättningar för näringslivet vad gäller skatteuttaget men också för samhället vad gäller storleken på skatteintäkterna.

Enligt motion MJ47 (kd) yrkande 5 förutsätter ett mer miljörelaterat skatte- och avgiftssystem generella skattesänkningar på arbete.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet, som instämmer i regeringens överväganden, framhålla att riksdagen bör godkänna regeringens förslag till strategi för effektivare energianvändning och transporter för att minska utsläppen.

När det gäller differentiering av skatter och avgifter i syfte att främja alternativa drivmedel som behandlas i motionerna MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis), MJ46 (c) yrkandena 33 och 34 samt U513 (m) yrkande 14 vill utskottet påpeka att i syfte att stimulera en fortsatt introduktion av alternativa drivmedel lägger regeringen i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 finansplanen s. 201) fram en strategi för skattenedsättning för dessa bränslen. Strategin innefattar att skattelättnader ges i form av dels en energi- och koldioxid-skattebefrielse för pilotprojektdispenser i enskilda fall, dels en generell koldioxid-skattebefrielse för koldioxidneutrala drivmedel med stöd av artikel 8.4 i mineraloljedirektivet (92/81/EEG). Regeringen överväger dessutom en skattenedsättning av alkylatbensin i tvåtaktsmotorer. Naturvårdsverket föreslås därför ges i uppdrag att undersöka de tekniska förutsättningarna för och de miljömässiga effekterna av en sådan skattesänkning. Mot bakgrund härav och i avvaktan på resultatet av det fortsatta arbetet anser utskottet att motionerna MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis), MJ46 (c) yrkandena 33 och 34 samt U513 (m) yrkande 14 bör lämnas utan åtgärd.

Regeringen har aviserat att frågan om miljöstyrande avgifter i tätorter skall behandlas i samband med att förslag om den framtida klimatpolitiken presenteras. Därutöver vill utskottet framhålla att regeringen i den nyligen presenterade proposition 2001/02:20 Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem föreslår att Stockholmsberedningen, som har till uppgift att lämna förslag till förbättringar av transportsituationen i Stockholmsregionen, ges tilläggsdirektiv att utreda frågan om användning av trängselavgifter i trafiken.

En delrapport om sådana avgifter skall lämnas den 31 december 2002. Frågan om trängselavgifter i storstäder m.m. som behandlas i motionerna MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis) och MJ46 (c) yrkande 31 anser utskottet bör anstå i avvaktan på det fortsatta arbetet.

För att miljö kvalitetsmålen skall kunna nås inom en generation är det naturligtvis angeläget att långsiktiga åtgärder för att skapa en infrastruktur för hållbar utveckling vidtas. Regeringen behandlar dessa frågor närmare i propositionen Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem. Propositionen är för närvarande föremål för riksdagens trafikutskotts behandling (2001/02:TU2). Utskottet anser att motionerna MJ45 (m) yrkande 32 och MJ46 yrkande 32 inte bör medföra några riksdagens åtgärder.

Den 2 mars 2000 presenterade EG-kommissionen i ett meddelande till bl.a. rådet och Europaparlamentet resultaten från en oberoende studie om vilka effekter en skatt på kommersiellt flyg kan komma att få (Beskattning av bränsle för luftfartyg KOM (2000) 110 slutlig). Kommissionen anser att dess förslag om att tillåta medlemsstaterna att på frivillig basis beskatta bränsle som används för inrikesflygningar eller, genom bilaterala överenskommelser, för flygningar inom gemenskapen samt att internationellt arbeta för att en sådan skatt införs globalt är berättigat och bör antas. Kommissionen rekommenderar medlemsstaterna att i nära samarbete med kommissionen och inom ramen för ICAO (International Civil Aviation Organisation) intensifiera arbetet för att skatt på flygbränsle eller andra instrument med liknande verkan skall införas globalt. Särskilt angeläget är detta under upptakten till ICAO:s 33:e församling, som äger rum hösten 2001. Regeringen behandlar hela transportsektorns miljöpåverkan i propositionen Infrastruktur för ett hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20). I propositionen föreslår regeringen bl.a. att Sverige bör fortsätta att arbeta nationellt och internationellt för ökad miljödifferentering av luftfartens avgifter. Regeringen säger sig också återkomma till denna fråga i propositionen om en svensk klimatstrategi. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte nu vidta några åtgärder med anledning av motion MJ46 (c) yrkande 37.

Enligt vad utskottet erfarit är det inte möjligt att inkludera bestämmelser om bunkerbränslen för den första åtgärdsperioden inom ramen för FN:s klimatkonvention och Kyotoprotokollet, varom krav framställs i motion MJ780 (mp) yrkande 4, eftersom beslut har fattats att så inte skall ske och frågan inte togs med i den s.k. Buenes Aires plan for Action från det fjärde partsmötet. Såvitt utskottet är bekant har Sverige tidigare i de internationella förhandlingarna drivit frågan om bunkerbränslen och avser att vara pådrivande när denna fråga kommer upp igen inför den andra åtgärdsperioden. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motionen.

När det gäller kravet i motion MJ779 (s) om tillgängligheten till bunkerolja av miljöklass 1 vill utskottet påpeka att regeringen avser att låta Sjöfartsverket fortsätta det prioriterade arbetet med att utveckla systemet med miljödifferenterade farledsavgifter och verka för att motsvarande system införs i andra länder. Förutom att aktivt arbeta för spridning av systemet driver Sverige

också på internationellt för att skapa gemensamma minimikrav på utsläppsbegränsningar för sjöfarten på internationell nivå. Regeringen har vidare angivit att Sverige även i fortsättningen kommer att vara pådrivande i de olika internationella organisationerna och inom EU för att åstadkomma överenskommelser om minskade utsläpp från sjöfarten. Syftet med motion MJ779 (s) torde därmed vara tillgodosett.

EU:s avgaskrav för arbetsmaskiner framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv 97/68/EG av den 16 december 1997 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från förbränningsmotorer som skall monteras i mobila maskiner som inte är avsedda att användas för transporter på väg (arbetsmaskindirektivet). Hittills har avgaskrav endast införts för vissa större dieseldrivna arbetsmaskiner. Närmast i tur står jordbruks- och skogsbrukstraktorer, för vilka krav börjar införas under år 2001 genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/25/EG av den 22 maj 2000 om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från motorer avsedda för jordbruks- eller skogsbrukstraktorer. Inom EU pågår dessutom behandling av förslag om avgaskrav för bensindrivna och mindre dieseldrivna arbetsmaskiner och arbetsredskap. För svenskt vidkommande anser regeringen att bl.a. upphandlingskravet för arbetsmaskiner, tunga fordon och arbetsredskap bör utvecklas samt att miljöklassystemet för arbetsmaskiner uppdateras i enlighet med kommande EU-krav. Syftet med motion MJ825 (mp) yrkandena 1 och 2 torde därmed i huvudsak vara tillgodosett.

Regeringens huvudsakliga strategi för att nå koldioxidmålet är att begränsa användningen av fossila bränslen och ersätta dem med förnybara energikällor samt ett effektivare utnyttjande av energin. Klimatkommittén hade till uppgift att presentera förslag till en samlad svensk strategi och ett åtgärdsprogram som lägger stor vikt vid kostnadseffektivitet. I april 2000 lade kommittén fram sitt slutbetänkande Förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23, s. 170 f.). Kommittén framhöll att Sverige bör vara pådrivande i klimatförhandlingarna, globalt och inom EU och att som ett led i detta bör Sverige verka för ett effektivt system för genomförandet av bl.a. Kyotoprotokollet med verkningsfulla påföljder som ett viktigt inslag. Därtill ansåg kommittén det särskilt angeläget att de för Sverige mycket viktiga processerna kring de flexibla mekanismerna och sänkorna klaras ut. Detta är nödvändigt för att målet med konventionen skall kunna nås om att utsläppsminskningar genomförs på ett vis som kännetecknas av långsiktighet, effektivitet och rättvisa. En expertkommitté har vidare på regeringens uppdrag utrett frågan om möjligheterna att utnyttja Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i Sverige (SOU 2000:45). Utredningen behandlar frågan om handel med utsläppsrätter som är en av de tre flexibla mekanismerna inom Kyotoprotokollets ram. Utredaren har även analyserat frågor som ställs i en av EG-kommissionen utarbetad grönbok med förslag till ett EU-system för handel med utsläppsrätter (KOM (2000) 87 slutlig). Regeringskansliet bereder för närvarande kommittéernas analyser och förslag. Underlaget har kompletterats med bl.a. tre uppdrag till

Naturvårdsverket rörande bilars utsläpp av koldioxid i relation till transportkapacitet, utsläpp av metan från deponier samt styrmedel för att minimera utsläpp av fluorerade gaser. I juli i år tillsatte regeringen en parlamentarisk delegation i syfte att utarbeta ett förslag till ett svenskt system och ett regelverk för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer (dir. 2001:56). Kommittén skall lämna sitt förslag till regelverk för de flexibla mekanismerna samt bistå regeringen i utformande av kriterier för klimatprojekt inom ramen för gemensamt genomförande senast den 31 december 2002 och avsluta resterande uppdrag gällande de projektbaserade mekanismerna senast den 31 december 2004. En lägesbeskrivning av arbetet skall lämnas senast den 1 december 2001 i syfte att ge underlag för regeringens arbete och ställningstaganden. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen inte ansett sig vara berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida i frågan i avvaktan på det pågående arbetet (bet. 2000/01:MJU3 och 2000/01:MJU10). Utskottets inställning kvarstår. Motionerna MJ39 (m), MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis), MJ45 (m) yrkande 31 och U512 (kd) yrkande 3 (delvis) bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller motionerna U512 (kd) yrkande 3 i återstående del och MJ762 (mp) yrkandena 1 och 3 vill utskottet framhålla att regeringen har uttryckt avsikten att bredda och fördjupa arbetet med att integrera miljöhänsyn i EU:s olika politikområden för att främja en hållbar utveckling. En avgörande aspekt i detta sammanhang är att verka för en hållbar utveckling inom alla sektorer. Sveriges nationella erfarenheter kan enligt regeringen ge värdefulla bidrag. Regeringen kommer att verka för att EU:s sjätte miljöhandlingsprogram medför ett tydliggörande av EU:s miljöpolitiska mål, vilket bl.a. kan främja det fortsatta arbetet med att integrera miljöhänsyn inom EU:s olika politikområden. Utskottet vill dessutom påpeka att vid de fortsatta förhandlingarna inom ramen för klimatkonventionens sjätte partsmöte i Bonn i juli 2001 enades deltagande parter däribland EU utom USA om ett beslut som omfattar samtliga delar av Kyotoprotokollet. EU har för avsikt att ratificera protokollet år 2002 inför världstoppmötet för tioårsuppföljningen av Riokonferensen (Rio +10) i Johannesburg. Miljöministern har informerat riksdagen om innebörden av överenskommelsen (prot. 2001/02:6 10 §). Den av regeringen aviserade propositionen om en svensk klimatstrategi torde dessutom komma att behandla de frågor som berörs av motionerna. Utskottet är därför inte nu berett att föreslå något uttalande med anledning av dem.

Regeringen presenterade en strategi för en fortsatt grön skatteväxling i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1). En grön skatteväxling innebär enligt regeringen inte en höjning av det totala skatteuttaget. Höjda skatter på energi och miljöutsläpp skall balanseras med sänkning av andra skatter, främst på arbete. Strategin beräknas under en tioårsperiod omfatta sammanlagt 30 miljarder kronor. För år 2002 föreslås ett andra steg i skatteväxlingen i form av en höjning av grundavdragen i inkomstskatten. Energi-skattehöjningarna följer samma inriktning som året dessförinnan. Huvudlinjen är att höja koldioxidskatten på bränslen som används för uppvärmning och att höja energiskatten på el. I samband med detta görs också den årliga indexom-

räkningen av skattesatserna där hänsyn tas till prisutvecklingen. Vidare föreslås en höjning av avfallsskatten (prop. 2001/02:1 finansplanen s. 197 f.). Utskottet har tidigare för egen del konstaterat att det går att ta ytterligare steg i en grön skatteväxling om det sker på ett varsamt och balanserat sätt. Effekterna måste fortlöpande följas upp. Utskottets ställningstagande kvarstår, varför utskottet föreslår att riksdagen inte vidtar några åtgärder med anledning av motionerna MJ45 (m) yrkande 30 och MJ47 (kd) yrkande 5.

En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till en strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp samt avstyrker motionsyrkanden om förslag till strategi för kemikalieanvändningen (fp) och strategi för ökat funktionstänkande (c).

Propositionen

Regeringen föreslår följande strategi som skall vara vägledande i arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen:

En strategi för giftfria resurssnåla kretslopp som innefattar en miljöorienterad produktpolitik – för att skapa energi- och materialsnåla kretslopp och för att minska de diffusa utsläppen av miljögifter.

Regeringen avser att fortsätta det arbete för giftfria och resurssnåla kretslopp som bl.a. påbörjats i enlighet med regeringens skrivelse om en miljöorienterad produktpolitik. Regeringen har uppdragit åt Naturvårdsverket att presentera underlag för en vidareutveckling av den miljöorienterade produktpolitiken.

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp bidrar främst till att uppnå miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Begränsad klimatpåverkan* och *Skyddande ozonskikt*. Den bidrar även till att uppnå vissa delmål under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*. Strategin bör vidare ses som ett komplement till kemikalie-, avfalls- och klimatstrategin samt som en viktig del i strategin för hållbar utveckling och i sektorsstrategierna.

Motionerna

Enligt motion MJ44 (fp) yrkande 3 (delvis) är de viktigaste strategierna för att komma till rätta med en osäker kemikalieanvändning att försiktighetsprincipen, principen om att förorenaren betalar och principen om tillverkarens utredningsansvar för alla kemiska ämnen är strikt gällande.

I motion MJ46 (c) yrkande 38 framhålls att en viktig del i arbetet med giftfria och resurssnåla kretslopp är att se till den funktion man eftersträvar, inte den vara eller teknik som för tillfället tillgodoser funktionen. Centerpartiet anser i enlighet härmed att det behövs en strategi för ökat funktionstänkande.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare ställt sig bakom de överväganden regeringen redovisat i skrivelsen En miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000:114, bet. 2000/01: MJU3, rskr. 2000/01:52) i vilken arbetet med att förebygga och minska produkters negativa påverkan på människors hälsa eller på miljön under produkternas hela livscykel inleddes. Regeringens föreslagna strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp utgör en viktig del i arbetet med att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen. Utskottet anser därför att riksdagen bör godkänna den föreslagna strategin.

Riksdagen har godkänt de delmål för miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* som lämnades av regeringen i februari 2001 i propositionen Kemikaliestrategi för Giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01: MJU15, rskr. 2000/01:269). De principer som motion MJ44 (fp) yrkande 3 i berörd del förespråkar omfattas av propositionens förslag och riksdagens godkännande. Utskottet anser inte att riksdagen nu bör vidta några ytterligare åtgärder med anledning av motionen.

Ett med motion MJ46 (c) yrkande 38 enahanda förslag om ökat funktions-tänkande har utskottet tidigare utförligt behandlat i betänkandet Hållbara Sverige (2000/01: MJU10 s. 9 f.). Utskottet uttalade därvid att förslaget innebär en genomgripande förändring av det synsätt som präglat arbetet med mål och medel i miljöpolitiken samt att det krävs ganska ingående överväganden och preciseringar innan riksdagen kan göra något uttalande om den konkreta innebörden av ett s.k. funktionstänkande. Utskottets ställningstagande kvarstår, varför utskottet avstyrker motionen.

En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker en strategi för hushållning av resurser i enlighet med vad regeringen föreslår och avstyrker motionsyrkanden dels om förslag till strategi för restaurering av vattendrag (c), dels om ökad användning av råvaran trä i byggandet (s).

Propositionen

Regeringen föreslår följande strategi som skall vara vägledande i arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen:

En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö – för ökad hänsyn till biologisk mångfald, kulturmiljö och människors hälsa, för god hushållning med mark och vatten, miljöanpassad fysisk planering och hållbar bebyggelsestruktur.

Enligt regeringens bedömning bidrar strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö främst till att uppnå miljö kvalitetsmålen *Levande*

sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och God bebyggd miljö.

Hushållningsstrategin bygger i huvudsak på tre olika beståndsdelar:

- Ett varsamt brukande av mark- och vattenområden för att värna natur- och kulturvärden i miljön och goda produktionsförhållanden.
- Skydd av särskilt värdefulla miljöer och resurser samt skapande av en rik kultur- och naturmiljö där representativa delar av vårt kulturarv är bevarade liksom den biologiska mångfalden.
- Miljöanpassad fysisk planering och byggande för att skapa en hållbar bebyggelsestruktur och nya anläggningar av hög kvalitet, för ett balanserat uttag av naturresurser och för en god hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

Motionerna

Enligt motion MJ46 (c) yrkande 28 bör utformandet av strategier för restaurering av vattendrag ta hänsyn till energiförsörjning, klimat och hälsa, EU:s energimål samt att vattenkraftsföretagens kostnader för dessa åtgärder blir begränsade.

För att den biologiska mångfalden skall kunna bevaras och utvecklas måste enligt motion MJ40 (s) ekologi och ekonomi gå hand i hand. Byggnader uppförs för att finnas i hundratals år. Skogsbaserade träprodukter är en oändlig resurs. Enligt motionen finns det behov av ett tydligare mål om ökad användning av den svenska råvaran trä i byggandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens överväganden om vikten av en hushållning med naturresurser på ett sätt som möjliggör ett långsiktigt brukande av resurserna, men också förnyelse och återanvändning av dem. Regeringens förslag till strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö bör därför godkännas.

När det gäller förslagen i motion MJ46 (c) yrkande 28 om att utforma strategier för restaurering av vattendrag vill utskottet framhålla regeringens bedömning att den föreslagna strategin i praktiken innebär att befintliga värden skall tas till vara och att långsiktiga intressen skall väga tyngre än kortsiktiga. Den innebär också varsam förvaltning och bruk av miljöns naturgivna och människoskapade resurser. Hushållningsstrategin är av betydelse vid såväl nya som gamla verksamheter. Eftersom den innehåller element av både bevarande och utveckling krävs ett brett och väl utvecklat samråd mellan olika intressen i syfte att nå det på lång sikt bästa hållbara nyttjandet. Utskottet anser därför för sin del att syftet med motionen är tillgodosett utan några särskilda åtgärder från riksdagens sida.

Den föreslagna hushållningsstrategien bygger bl.a. på en miljöanpassad fysisk planering för att skapa en hållbar bebyggelsestruktur och nya anlägg-

ningar av hög kvalitet. Den skapar därigenom förutsättningar för ett balanserat uttag av naturresurser och för en god hushållning med den bebyggda miljön. Näringsutskottet anförde våren 2001 (bet. 2000/01:NU7 s. 86) att regeringen på de sätt som är möjliga bör främja en ökad användning av trä i byggandet. Speciellt bör detta kunna ske i det offentliga byggandet, vilket kan utgöra en motor som driver på och utvecklar användningen av en av landets viktigaste naturresurser. Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande till miljö- och jordbruksutskottet dessutom träets betydelse ur ett kretsloppsperspektiv och förutsätter att frågan kommer att behandlas i det uppföljnings- och utvärderingsarbete som aviseras i propositionen. Regeringen har i den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) lyft fram ett nationellt program för att främja en hållbar tillväxt när det gäller träanvändning. Programmet bör enligt regeringen inriktas mot projekt som främjar samverkan mellan träindustriföretag i regionala leverantörsgupper, samt stimulerar till en optimal användning av skogsråvaran och en mer varierad lokal vidareförädling av denna. Miljö- och jordbruksutskottet finner det positivt att regeringen presenterat detta program och bedömer mot bakgrund av detta att det inte finns skäl till något särskilt tillkännagivande av riksdagen med anledning av motion MJ40 (s).

Lagstiftning, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker motionsyrkanden om att inarbeta bl.a. skogsvårdslagen i miljöbalken (fp), om att ge Miljöbalkskommittén tilläggsdirektiv att se över sanktionsavgiften i miljöbalken (m) och om att införa regler för bildandet av naturreservat (kd).

Propositionen

Det gemensamma, övergripande syftet för miljöbalken och miljökvalitetsmålen är att främja en ekologiskt hållbar utveckling. Frågan om målens knytning till lagstiftningen ryms så långt som det är ändamålsenligt inom ramen för det uppdrag som har getts den parlamentariskt sammansatta kommittén för uppföljning av miljöbalken. Regeringen avser dock att ge Naturvårdsverket ett uppdrag rörande miljökvalitetsnormer, eftersom en utveckling av normerna på ett funktionellt sätt knyter samman miljökvalitetsmålen med miljölagstiftningen. Plan- och bygglagen skall ses över i syfte att ge lagen en utformning som bättre främjar en långsiktigt hållbar utveckling.

Motionerna

Alla lagar, inklusive skogsvårdslagen, som har direkt bäring på konflikter mellan bevarande och exploatering av naturresurser bör enligt motion MJ37 (fp) yrkande 1 inarbetas i miljöbalken. Bevarandemål och exploateringsmål

skall jämföras. Vid en konflikt är det exploatörens skyldighet att visa att värdet av en exploatering överstiger värdet av de övriga samlade naturtillgångarna. Därmed införlivas också de sanktionsmöjligheter som i dag finns samlade i miljöbalken med jord- och skogsbrukslagstiftningen.

Miljöbalkskommittén bör enligt motion MJ48 (m) ges tilläggsdirektiv att se över sanktionsavgiften i miljöbalken.

Enligt motion MJ770 (kd) bör regler för naturvårdsförrättning införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förhållandet mellan miljöbalken och bl.a. skogsvårdslagen som behandlas i motion MJ37 (fp) yrkande 1 framgår av propositionen angående följdlagstiftning till miljöbalken m.m. (1997/98:90) att båda lagarna skall gälla parallellt i den bemärkelsen att regler om vad som skall iakttas vid utövandet av verksamheten kan finnas i både miljöbalken och i skogsvårdslagen. Miljöbalkens målparagraf, allmänna hänsynsregler och miljökvalitetsnormer utfärdade med stöd av miljöbalken är tillämpliga på skogsmark och skogsbruk, dvs. inom skogsvårdslagens tillämpningsområde. Därav följer enligt propositionen (s. 244) att föreskrifter som meddelas med stöd av skogsvårdslagen skall vara förenliga med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och att de skall främja uppfyllandet av miljöbalkens mål, sådant det kommer till uttryck i 1 kap. 1 § miljöbalken. Föreskrifterna får emellertid inte heller motverka att miljökvalitetsnormer som har utfärdats enligt 5 kap. miljöbalken uppfylls. Förhållandet att en verksamhet kan omfattas av flera olika regelverk är inte ovanligt. En verksamhetsutövare är ofta skyldig att iakttas reglerna i olika lagstiftningar. När två bestämmelser som är tillämpliga på samma fråga leder till olika resultat och bestämmelserna alltså är oförenliga, måste en bedömning göras av vilken bestämmelse som skall tillämpas. Utskottet anförde vid behandlingen av propositionen (bet. 1997/98:JoU25 s. 9 f.) att av allmänna lagvalsprinciper följer i förevarande fall att de detaljerade föreskrifterna om miljöhänsyn i skogsvårdsförfattningarna skall tillämpas. Utskottet delade därvid regeringens uppfattning såsom den kom till uttryck i propositionen att någon uttrycklig reglering inte behövdes, eftersom den valda metodiken med tillräcklig tydlighet knyter an till allmänt erkända lagvalsprinciper. I propositionen (s. 245) anförde regeringen vidare att i likhet med vad som avsågs gälla för 12 kap. 6 § miljöbalken kommer skogsvårdsstyrelsen att vara tillsynsmyndighet inom det område som regleras i skogsvårdsförfattningarna, även om ingripandet stöder sig på de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Utskottet har därför framfört uppfattningen att detta bör underlätta möjligheten att åstadkomma en enhetlighet i tillämpningen på det skogliga området (bet. 1997/98:JoU20 s. 45). Utskottet gör i dag ingen annan bedömning och avstyrker därför motion MJ37 (fp) i berörd del.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté – Miljöbalkskommittén (dir. 1999:109) med uppgift att utvärdera effektiviteten hos det nya sanktions-

systemet och samspelet mellan tillsynsreglerna, sanktionsavgifterna och de straffrättsliga reglerna samt föreslå de ändringar av regelverket som kan behövas. Ett mera begränsat lagtekniskt betänkande avgavs under år 2000 (SOU 2000:116). Kommittén skall därutöver i ett mera samlat betänkande senast den 1 juli 2002 lämna förslag till de mer omfattande ändringar som uppdraget kan medföra samt senast den 31 december 2003 redovisa en fullständig bild av hur miljöbalken fått genomslag i den praktiska tillämpningen liksom andra frågor som rör uppföljningen av de centrala instrumenten i balken. Därmed bör inte heller motion MJ48 (m) föranleda något riksdagsuttalande.

Frågan om lagregler för naturreservatsbildning m.m. har varit föremål för Naturvårdsverkets och Lantmäteriverkets gemensamma arbete. Resultatet presenterades i rapporten Naturskyddsförordning för genomförande av områdesskydd enligt miljöbalken (LMV-rapport 2000:11, Naturvårdsverkets Rapport 5133) och grundar sig på en flerårig diskussion verken emellan kring bl.a. formerna för genomförande av beslut om naturreservat. Rapporten innehåller förslag till ändringar i miljöbalken och anläggningslagen (1973:1149) samt till en ny lag om naturskyddsförordning. Syftet med förslagen är enligt författarna att åstadkomma ett effektivare genomförande av vissa beslut om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, med bl.a. regler om ersättning och inlösen i anslutning till naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde och vattenskyddsområde genom en lantmäteriförordning. Rapporten har remissbehandlats och är föremål för Regeringskansliets beredning (Miljödepartementet). Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Motion MJ770 (kd) avstyrks.

Uppföljning och utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker att anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. inom utgiftsområde 20 för år 2001 skall kunna användas även för uppföljning, utvärdering och redovisning av miljökvalitetsmålen. Utskottet instämmer i regeringens överväganden även i övrigt och avstyrker motionsyrkanden om information avseende miljömålen (fp), om Naturvårdsverkets ansvar för miljömålsarbetet (m) och om konflikter kring miljömålen (c).

Ett system för nationell och regional uppföljning

Propositionen

Ett nationellt och ett regionalt uppföljnings- och utvärderingssystem baserat på bl.a. indikatorer bör knytas till miljökvalitetsmålen. Regeringen beslutar vilka myndigheter som skall vara ansvariga för uppföljningen och utvecklingen av de olika miljökvalitetsmålen och vilka myndigheter som skall ha motsvarande ansvar för övergripande miljöfrågor. Ett miljömålsråd knutet till

Naturvårdsverket bör ha ett samordnande ansvar för uppföljning och rapportering.

Motionen

Enligt motion MJ44 (fp) om uppföljning och information gällande miljömålen är det viktigt att informationen om de beslutade delmålen och strategierna till kommuner och företag m.fl. blir tydlig (yrkande 5). Det är också angeläget att berörda aktörer blir underrättade om miljömålen inte uppnås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ44 (fp) yrkande 5 om att det är viktigt att informationen om de beslutade delmålen och strategierna blir tydlig. Utskottet anser i likhet med regeringen att länsstyrelserna tillsammans med nationella myndigheter, andra regionala organ och kommunerna i de fall det blir aktuellt bör utveckla ett förslag till regionalt uppföljningssystem. För miljö kvalitetsmålet Levande skogar (avsnitt 17) har skogsvårdsstyrelserna ansvaret på regional nivå men skall i sitt målarbete samverka med länsstyrelserna. Miljömålsrådet bör svara för en övergripande samordning av arbetet. Hänsyn bör tas till att behovet av regionala indikatorer inte är lika stort för alla miljö kvalitetsmål och till att regionala och lokala indikatorer skall fylla en uppgift i det nationella indikatorsystemet. Detta arbete bör bedrivas med stöd från de övriga parter som ingår i det nya miljömålsrådet. Utskottet förutsätter att myndigheterna i detta arbete kommer att tillgodose behovet av erforderlig information. Motionen bör utöver det anförda inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Ett miljömålsråd

Propositionen

Ett särskilt miljömålsråd knutet till Naturvårdsverket bör inrättas, med ansvar för samlad uppföljning och rapportering till regeringen.

Motionen

Enligt motion MJ45 (m) bör Naturvårdsverket ha ansvaret för samordning, uppföljning och rapportering av miljömålsarbetet (yrkande 33). Motionärerna motsätter sig att miljömålsråd inrättas. En samlad uppföljning och rapportering på miljöområdet ingår på ett naturligt sätt i Naturvårdsverkets uppgifter.

Utskottets ställningstagande

Med tanke på de omfattande samordningsuppgifter som miljömålsarbetet innebär anser utskottet i likhet med regeringen att ett särskilt miljömålsråd bör inrättas knutet till Naturvårdsverket. Syftet med inrättandet av rådet är inte att skapa en ny myndighet utan att inrätta en organisation för att samordna arbetet mellan myndigheterna och se till att myndigheternas resurser

kan utnyttjas effektivt så att dubbelarbete undviks. Motion MJ45 (m) yrkande 33 avstyrks.

Finansiering

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att anslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. inom utgiftsområde 20 för år 2001 skall kunna användas även för uppföljning, utvärdering och redovisning av miljökvalitetsmålen.

Redovisning till riksdagen

Propositionen

Varje år rapporterar regeringen översiktligt till riksdagen hur arbetet med att nå miljökvalitetsmålen fortskrider. Vart fjärde år utförs en fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras.

Motionen

Enligt motion MJ46 (c) bör riksdagen begära att regeringen, i samband med den första översiktliga rapporteringen till riksdagen om hur arbetet med att nå miljökvalitetsmålen fortskrider, fogar en analys av de konflikter som kommer att uppstå kring målen (yrkande 41). I propositionen, som regeringen utarbetat med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, förekommer målkonflikter, dvs. konflikter mellan intressen och konflikter mellan olika miljömål.

Utskottets ställningstagande

Enligt motion MJ46 (c) yrkande 41 bör en analys av de konflikter som kommer att uppstå kring målen fogas till den första översiktliga rapporteringen till riksdagen. Som utskottet tidigare har redovisat har Miljömålsrådet till uppgift att göra en samlad enhetlig uppföljning och rapportering till regeringen av utvecklingen mot miljökvalitetsmålen och tillhörande delmål samt belysa eventuella målkonflikter mellan miljökvalitetsmålen och andra samhällsmål som riksdagen har beslutat. Utskottet utgår från att det finns utrymme att redovisa den fråga som tas upp i motionen i den årliga uppföljningen och rapporteringen. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad utskottet har anfört.

Länsstyrelser och kommuner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker ett motionsyrkande om länsstyrelsernas resurser (m).

Länsstyrelserna

Propositionen

Länsstyrelserna har enligt propositionen det övergripande ansvaret för regionalt mål- och uppföljningsarbete. Arbetet bör utföras i en sektorsövergripande process i dialog med kommuner, näringsliv och andra aktörer. Det blivande miljömålsrådet skall i samråd med länsstyrelserna samordna arbetet med regional anpassning av sådana nationella delmål som behöver fördelas regionalt så att det nationella målet täcks in. Länsstyrelserna bör utifrån sin övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndigheter utveckla samarbetet med övriga regionala myndigheter och andra regionala organ i målarbetet, bl.a. för att bättre tillvarata möjligheterna att samordna tillväxt- och sysselsättningskapande åtgärder med åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Det länsövergripande samarbetet i miljö- och resurshushållningsfrågor bör utvecklas ytterligare. Inriktningen mot en hållbar utveckling bör genomsyra länsstyrelsernas hela verksamhet och betonas i det fortsatta arbetet med infrastrukturplanering, regionala tillväxtavtal och strukturfondsprogram.

Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna och andra berörda myndigheter redovisa närmare behov av och förutsättningar för att samordna och redovisa kunskapsunderlag om miljömål och miljö- och resurshushållningsfrågor på regional nivå samt att stödja länsstyrelsernas arbete.

Motionen

I motion MJ45 (m) anförs att länsstyrelserna bör få tillräckliga resurser för att klara de nya uppgifterna på ett rimligt sätt (yrkande 34). Arbetet med att följa upp de delmål som föreslås i propositionen riskerar att leda till att länsstyrelserna får svårigheter att klara övriga arbetsuppgifter på ett rimligt sätt.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1, utg.omr. 20 s. 30, bet. 2000/01:MJU1, rskr. 2000/01:85) anvisat ökade medel för miljöövervakning, bl.a. för att täcka kostnader för uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Såsom regeringen anfört bör ökade kostnader för uppföljningen för miljömålsansvariga myndigheter och myndigheter med ansvar för övergripande miljömålsfrågor därför täckas från detta anslag.

Som regeringen anfört skall flera av de åtgärder som föreslås i propositionen utföras av eller kräver medverkan av länsstyrelserna. Finansieringen av länsstyrelsernas miljöarbete skall i huvudsak ske via länsstyrelsernas förvaltningsanslag (anslaget 32:1 Länsstyrelserna m.m. inom utgiftsområde 18). För att finansiera länsstyrelsernas arbete inom ramen för deras övergripande ansvar för regionalt mål- och uppföljningsarbete beräknar regeringen att överföra 20 miljoner kronor fr.o.m. år 2001 till länsstyrelsernas förvaltningsanslag från utgiftsområde 20. Anslaget har vid flera tillfällen tillförts ökade resurser för arbete inom miljöarbetet. Under de senaste åren har tillförts 15 miljoner

kronor per år för tillsyn inom miljöområdet och 25 miljoner kronor per år för administration av skogsinköp.

Regeringen anför att enligt budgetpropositionen för år 2001 får 65 miljoner kronor från sakanslag inom utgiftsområde 20 användas för länsstyrelsernas kostnader för administration m.m. av anslagsmedel för miljöövervakning, kalkningsverksamhet och sanering och återställning av förorenade områden. Resurserna fördelas nu av Naturvårdsverket. Regeringen avser att överföra dessa medel till länsstyrelsernas förvaltningsanslag för att underlätta länsstyrelsernas långsiktiga planering av miljöarbetet. I vissa fall kan föreslagna åtgärder medföra behov av särskilda insatser från länsstyrelsernas sida. För sådana insatser beräknar regeringen bl.a. att tillföra länsstyrelserna resurser för att upprätta regionala vattenhushållningsprogram och för att upprätta regionala miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet när dessa program blir aktuella.

Utskottet delar regeringens bedömning att en uppföljning bör göras av de ekonomiska konsekvenserna för länsstyrelserna av regeringens förslag i propositionen som underlag för vidare överväganden. Som regeringen aviserat föreslås i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 utg.omr. 20 s. 46, 49 och 51) att medel förs över från utgiftsområde 20 till länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Utskottet föreslår att motion MJ45 (m) yrkande 34 om tillräckliga resurser för länsstyrelserna lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som nu anförts.

Kommunerna

Utskottets ställningstagande

Såsom regeringen anför har kommunerna lokalt det samlade ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö. Kommunerna har ett övergripande ansvar för lokala anpassningar av de nationella målen. De har viktiga uppgifter i arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålen, dels genom sitt myndighetsarbete och åtgärder i den egna verksamheten, dels genom att lokala mål och åtgärdsstrategier och kommunal samhällsplanering kan ge ramar och underlag för miljöarbetet på lokal nivå. Stödet till lokala investeringsprogram för hållbar utveckling bidrar till att det på kommunal nivå kan genomföras åtgärder som bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålen.

Länsstyrelserna skall stödja kommunerna med underlag för att formulera lokala mål och åtgärdsprogram. Boverket bör i samverkan med berörda myndigheter utveckla, stödja och följa upp kommunernas arbete med miljömål i samhällsplaneringen.

Sammanfattning av ekonomiska konsekvenser och effekter i ett generationsperspektiv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker ett motionsyrkande om beräkning av miljöskador (m).

Effekter i ett generationsperspektiv

Utskottets ställningstagande

Målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Såsom regeringen anfört råder det emellertid osäkerhet inom en rad områden där vi i dag inte har tillräcklig kunskap för att bedöma om de förslag som regeringen lägger fram räcker för att vända den negativa trenden. Det gäller t.ex. övergödning, buller och gifter lagrade i marken.

Målet att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta är därför en stor utmaning och ett uttryck för en stark viljeriktning. Såsom regeringen anfört är de förslag på delmål som presenteras i propositionen och detta betänkande möjligen i vissa fall inte tillräckliga för att med god marginal uppnå de olika miljö kvalitetsmålen inom en generation. Syftet är dock att med återkommande utvärderingar följa utvecklingen och vid behov revidera mål och åtgärdsförslag. Det understryker behovet av aktiva insatser under hela tidsperioden.

Ekonomiska konsekvenser

Motionen

I motion MJ45 (m) begärs att regeringen tar initiativ till beräkningar av de miljöskador som har en direkt koppling till människors hälsa, den biologiska mångfalden, ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt hushållningen med naturresurserna (yrkande 2). Miljömålskommittén uppskattar kostnaderna för miljöförstöring till mer än 20 miljarder kronor per år. Konjunkturinstitutet har gjort en liknande studie och kommit fram till att kostnaderna för miljöskador i Sverige uppgår till ca 10 miljarder kronor per år.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anfört kommer det att krävas insatser från stat, kommun, hushåll och näringsliv för att uppnå miljö kvalitetsmålen. För hushållen handlar det om att anpassa såväl transporter och boende som att välja produkter som är bättre från miljösynpunkt. De åtgärder som föreslås i denna proposition uppskattas medföra statliga utgifter på totalt ca 45 miljarder för hela perioden 2001–2010. Utskottet delar regeringens bedömning att när åtgärderna

genomförs av de olika aktörerna kommer samhällets kostnader för miljörelaterade hälsoproblem, främst sjukvårdskostnader, socialförsäkringskostnader och kostnader för produktionsbortfall, att kunna reduceras. Samhällets kostnader för den materialförstöring som miljöföroreningar orsakar, t.ex. korrosionsskador på infrastruktur och byggnader, kommer också att reduceras. Minskad trängsel till följd av mer miljöanpassade transporter ger också minskade kostnader för samhället.

I propositionen anförs att dagens miljöproblem medför avsevärda kostnader. Det tar sig inte bara uttryck i form av produktionsförluster och materialförstöring utan också i form av försämrad hälsa, förluster av kulturarv och biologisk mångfald. Enligt Miljömålskommittén kan kostnaderna för dagens miljöförstöring uppskattas till betydligt mer än 20 miljarder kronor om året. I denna uppskattning ingår inte kostnader för miljögifternas påverkan på miljö och hälsa. Uppskattningen innehåller naturligtvis osäkerheter. Utskottet delar regeringens uppfattning att de verkliga kostnaderna för närvarande inte kan fastställas med befintliga metoder och tillgängliga data. Motion MJ45 (m) yrkande 2 om beräkning av miljöskador avstyrks.

Godkännande av 1999 års protokoll angående minskning av förurning, övergödning och marknära ozon till konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av förurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av förurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar.

Utskottets ställningstagande

Sverige har spelat en aktiv och pådrivande roll i det internationella samarbetet för att begränsa de gränsöverskridande luftföroreningarnas inverkan på miljön och människors hälsa. De protokoll som Sverige tidigare har ratificerat inom ramen för konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har haft stor betydelse för att minska utsläppen av svavel- och kväveföreningar, flyktiga organiska ämnen samt långlivade organiska föroreningar och tungmetaller. Tillsammans med andra åtgärder kommer protokollet att leda till avsevärda förbättringar vad gäller problem med förurning, övergödning och

exponering för marknära ozon i Sverige och övriga Europa. Utskottet instämmer i att Sverige snarast bör ratificera protokollet.

1999 års ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner 1999 års justeringar och ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Propositionen

Regeringen föreslår att Sverige skall tillträda 1999 års justeringar och ändringar av Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

Utskottets ställningstagande

Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet är ett protokoll under Wienkonventionen för skydd av ozonskiktet. Protokollet kan ses som ett åtgärdsprogram för avveckling av ozonnedbrytande ämnen för de anslutna parterna. Europeiska gemenskapen har, tillsammans med medlemsstaterna, biträtt såväl Wienkonventionen som Montrealprotokollet.

Utskottet instämmer i att Sverige snarast bör ratificera ändringarna i Montrealprotokollet som beslutades vid partsmötet i Beijing i december 1999. Sverige har ingen produktion av kontrollerade ämnen. Ändringarna i Montrealprotokollet föranleder inte några lagstiftningsåtgärder.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ett 16:e miljö kvalitetsmål (punkt 2)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ44 yrkande 4.

Ställningstagande

De tre miljömålen *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* och *Ett rikt odlingslandskap* berör till stora delar värnandet av den biologiska mångfalden. Intill dess att regeringen och riksdagen fattat beslut om inrättande av ett 16:e miljömål om Biologisk mångfald, kommer målen inom de ovan nämnda områdena i huvudsak att vara styrande för statens och kommunernas agerande. Jag anser att beslut bör fattas nu om att införa ett 16:e miljömål. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige (punkt 3)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkande 40.

Ställningstagande

Alla nivåer i samhället måste vara delaktiga i arbetet med att nå en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Socialdemokraterna har så sakteliga insett att det som Centerpartiet sedan länge sagt om människors deltagande är den rätta vägen. I praktiken är det fortfarande ett perspektiv ovanifrån som styr, nämligen att staten bestämmer och deltagandet går ut på att verkställa dessa beslut. Centerpartiet vill se en ändring på detta. Människor måste ges praktiska möjligheter att delta i samhället. Den sociala och regionala klyvningen av landet motverkar dessa möjligheter. Det behövs en politik

som tar sin utgångspunkt hos den enskilda människan och ett Sverige som är samlat såväl regionalt som socialt.

3. Skogsbrukets effekter på särskilt försurningskänsliga områden (punkt 4)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen anser att miljö kvalitetsmålet *Bara naturlig försurning* i ett generationsperspektiv innebär att markanvändningen behöver förändras genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet. Vi konstaterar att det ännu saknas tillräcklig kunskap om i vilken utsträckning markanvändningen inom skogsbruket påverkar olika försurningskänsliga marker. Enligt vår uppfattning behövs mer forskning om skogsbruket och dess effekter på särskilt försurningskänsliga markområden innan man kan dra slutsatsen att skogsbruket måste anpassas.

4. Miljöövervakning och forskning (punkt 9)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ764 yrkande 13 och 2000/01:MJ796 yrkande 6.

Ställningstagande

Miljöforskningen och miljöövervakningen måste prioriteras. Med en bra miljöövervakning kan det som är miljöförstöring och vad som är t.ex. naturliga variationer särskiljas. Miljöövervakningen har varit ett av Sveriges viktigaste verktyg för att följa upp effekter av utsläpp och åtgärder. Detta har under ett antal år inte prioriterats tillräckligt av Socialdemokraterna, vilket inneburit att flera miljöövervakningsdata har brutits. Nationella och regionala övervakningsprogram måste vara så pass omfattande att det går att studera såväl kortsiktiga som långsiktiga förändringar.

Minskad miljöövervakning försvårar även för miljöforskningen. Genom forskningen kan vinnas kunskap om vilka effekter olika slags utsläpp har på

organismer. Efter den socialdemokratiska regeringens neddragningar på miljöforskningen finns det i dag ett stort uppdämt behov, speciellt av miljöeffektforskning. Stora problem och kunskapsluckor återstår vad gäller olika ämnens miljöeffekter. Det är viktigt att trygga försörjningen av ny forskarkompetens genom att universiteten ges tillräckliga resurser för utbildning av studenter som kan gå vidare till miljöforskning.

5. Miljögarantin (punkt 10)

av Jonas Ringqvist (v), Kjell-Erik Karlsson (v) och Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ838 yrkande 10.

Ställningstagande

Tanken med den s.k. miljögarantin, eller artikel 95 i fördraget (tidigare 100a), är att man som medlemsstat skall tillåtas gå före på bland annat miljöområdet, även om det föreligger ett harmoniseringsdirektiv i frågan. Problemet är framför allt punkt fem i artikel 95, där mycket komplicerande krav ställs på en nationell skärpning av regleringarna. Bland annat ställs krav på att medlemsstaten skall kunna bevisa att det aktuella problemet är specifikt för medlemsstaten samt att det skall ha uppkommit efter den tidpunkt då harmoniseringssåtgärden har beslutats. Flexibla regler som möjliggör en progressiv och offensiv politik är en viktig delkomponent för att utveckla miljöarbetet. Några områden där EU:s regelverk hindrar medlemsstaterna att gå före i miljöarbetet är möjligheten att ställa miljökrav vid offentliga upphandlingar och tuffare regler för genmanipulerade livsmedel. Regeringen bör med kraft driva en omformulering av artikel 95 för att möjliggöra striktare nationella regleringar på miljöområdet.

6. Miljöprövning av Europeiska unionens ekonomi (punkt 12)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ711 yrkande 12.

Ställningstagande

EU:s politik bör inte stödja aktiviteter inom sådana politikområden som man i miljöpolitiska sammanhang vill bekämpa. Miljökonsekvensbeskrivningar bör genomsyra EU:s verksamhet. Det är helt enkelt dags att miljöpröva EU:s

ekonomi. Att redan från början väga in de miljömässiga effekterna gör att beslut som är negativa för miljön kan undvikas eller att miljöeffekterna minimeras. Sverige bör vara pådrivande för att EU:s ekonomi miljöprövas.

7. En tryggad vattenförsörjning (punkt 18)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ711 yrkande 8.

Ställningstagande

Rent vatten är en grundförutsättning för mänskligt liv. Att trygga vattenförsörjningen för jordens befolkning måste därför vara ett prioriterat område. Världens fattiga länder har de största problemen med att trygga sin vattenförsörjning. Vattenbrist kan på många håll i världen leda till uppslitande konflikter mellan människor, regioner och länder. En sådan utveckling måste stävjas genom olika former av samarbete och bistånd.

8. Svensk klimatstrategi (punkt 20)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ46 yrkande 11 och 2000/01:MJ711 yrkande 45 delvis samt avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01: MJ45 yrkande 3.

Ställningstagande

Centerpartiet välkomnar att regeringen i vårpropositionen för år 2001 anslår medel till klimatpolitiska program. Det var olyckligt att regeringen först inte planerade att inrätta programmen förrän år 2004. Nu aviseras de till halvårsskiftet 2002. Dessa program bör kunna starta redan under år 2001. Det är viktigt att programmen inte binds upp med krav på att generera arbetstillfällena. Dessutom borde nästa långtidsutredning behandla frågor om klimatförändringar. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Svensk klimatstrategi (punkt 20)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis samt avslår motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 3, 2000/01:MJ46 yrkande 11 och 2000/01:MJ711 yrkande 45 delvis.

Ställningstagande

Av den totala mängden utsläpp av växthusgaser står Sverige för endast en liten del. Sverige står exempelvis för bara omkring 3 promille av världens samlade utsläpp av koldioxid. Med tanke på befolkningens mängd släpper dock Sverige ut dubbelt så mycket per capita som världens befolkning totalt. Om utsläppsmängden totalt sett skall minska krävs omfattande nationella åtgärder. Ett etappmål om en minskning av koldioxidutsläppen med 2 % jämfört med 1990 års nivå under kommande tioårsperiod är alltför defensivt. Det vore fullt möjligt för Sverige att under perioden 2008–2012 nå utsläppsnivåer som ligger under detta mål.

10. Förnyelse av bilparken, m.m. (punkt 24)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkandena 4 och 6 samt avslår motion 2000/01:MJ47 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi stöder regeringens förslag till delmål och mål i ett generationsperspektiv. Däremot är vi mycket tveksamma till de åtgärder regeringen anger som viktiga för att nå målet om minskade utsläpp av kvävedioxid. Vi avvisar höjda bensinskatter och införande av trängselavgifter m.m. som medel för att nå målet. Vi förordar i stället andra åtgärder. Teknikutvecklingen har gjort att de bilar som produceras släpper ut avsevärt mindre mängd föroreningar såsom kvävedioxid. Transportsektorn kommer därför att klara miljömålet. En för trafiken viktig miljöaspekt är därför att förnyelsen av bilparken går någorlunda snabbt. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Avgasfria bilar, m.m. (punkt 25)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkandena 35 och 36 samt avslår motion 2000/01:MJ816.

Ställningstagande

De bolag som säljer drivmedel borde ha krav på sig att tillhandahålla biodrivmedel. I dag är det bara i storstäderna samt i Värmland som t.ex. etanol finns tillgängligt på rimliga avstånd. För att öka tillgängligheten av biodrivmedel är det nödvändigt att redan nu slå fast tydliga krav på drivmedelsförsäljare att tillhandahålla biodrivmedel på samtliga större försäljningsställen till år 2005.

Erfarenheterna vid utmönstringen av den blyade bensinen visar att marknadsekonomins styrmekanismer är effektiva för att stimulera en miljövänlig teknikutveckling. Det vore rimligt att ställa upp ett konkret mål som att senast år 2005 skall minst 10 % av de fordon som säljs vara nollemissionsfordon. Därmed skulle miljömålen lättare kunna uppnås samtidigt som fordonsindustrin i Sverige och Europa kan förbättra sin konkurrenskraft i en situation där miljöanpassade produkter blir alltmer efterfrågade.

12. Skogsbrukets anpassning (punkt 27)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 13.

Ställningstagande

Regeringen anger att miljömålet *Bara naturlig försurning* bör innebära att markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet. Vad som menas med detta är diffust och propositionen ger ingen större vägledning. Det anges endast att det krävs åtgärder som kraftigt dämpar näringsläckage i samband med föryngringsavverkning i områden som har högt kvävenedfall. Därtill hänvisas det i propositionen till att det finns mål om att öka lövskogsarealen, vilket kan bidra till att minska skogsbrukets bidrag till försurningen. Effekterna av inslag av lövträd i skogsbruket får emellertid inte överskattas. Det är också viktigt att se till skogsbrukets lönsamhet. I den hårda konkurrens som råder måste näringens förmåga att producera barrskog

med hög kvalitet säkerställas. Centerpartiet anser att regeringens precisering ”markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet” bör utgå. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Kalkning (punkt 28)

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ47 yrkande 1 samt avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ46 yrkande 12.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att större resurser än vad regeringen föreslår bör anslås till kalkningsinsatser. Anslaget till kalkningsåtgärder föreslås tillföras 15 miljoner kronor per år i jämförelse med utgiftsnivån i 2001 års statsbudget. Kristdemokraterna har tidigare föreslagit och står fast vid att anslaget till de samordnade kalkningsinsatserna för sjö och skog bör öka med 50 miljoner kronor per år jämfört med 2001 års nivå. För att erhålla bästa resultat föreslår Kristdemokraterna att kalkningen av sjöar och vattendrag samordnas med kalkningen av skogar och att dessa åtgärder tillskjuts ytterligare medel i jämförelse med regeringens förslag.

14. Kalkning (punkt 28)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 12 samt avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ47 yrkande 1.

Ställningstagande

Att komma till rätta med försurningsproblemen kräver minskade utsläpp av försurande ämnen samtidigt som markernas buffringsförmåga måste öka. Kalkning och andra åtgärder som syftar till att förbättra markernas värden måste samordnas och ordentliga resurser avsättas. Centerpartiet har under en rad år avsatt mer pengar till kalkning än vad regeringen har gjort. Det är en lång återhämtningsprocess, varför det är viktigt att staten ger ett långsiktigt

besked om att kalkning av vatten och skogsmark kommer att fortgå så länge det behövs. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Kalkning (punkt 28)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis samt avslår motionerna 2000/01:MJ46 yrkande 12 och 2000/01:MJ47 yrkande 1.

Ställningstagande

Mer än en femtedel av den totala ytan skog, fjäll och sjöar i Sverige bedöms i dag vara försurad. Försurningen ger negativa effekter på människor, växter och djur och påverkar också fisket. Ökad försurning av skogen leder till att den blir känsligare för klimatpåverkan, sjukdomar och insektsangrepp. Eftersom effekterna av kalkning är växlande föreslår vi att kalkningsinsatserna biotopanpassas.

16. Delmål för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö såvitt avser förorenade områden (punkt 30)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16 om delmål. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 7 och avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 9.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att de förorenade mark- och vattenområdena skall ha identifierats, genomgått kart- och arkivstudier och riskklassificerats före utgången av år 2005. Vi delar denna målsättning. Regeringen föreslår att arbetet med sanering och efterbehandling vid samma tidpunkt skall ha påbörjats vid minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön. Minst 50 av de områden där detta arbete påbörjats skall dessutom vara färdigbehandlade. Vi biträder regeringens uppfattning om att i första hand prioritera sanering och återställande av de förorenade områden som utgör störst risk för människors hälsa och miljön. Det saknas dock underlag för att dra slutsatsen att sanering skall inledas på minst 100 områden före år 2005 eller för att ställa upp ett mål om att 50 av

dem skall vara slutbehandlade. De objekt som utgör störst risk för människors hälsa skall enligt vår uppfattning prioriteras. Dessa objekt kan ta lång tid att sanera varför det för närvarande inte är ändamålsenligt att som delmål ange att minst 50 av dessa områden skall vara slutbehandlade år 2005. Vi anser att riskbedömningar av saneringsobjektens farlighet för människa och miljö skall styra i vilken ordningsföljd och i vilken takt saneringsarbetet skall genomföras. Vi anser att miljökvalitetsmålet borde uttryckas så att miljön skall vara fri från sådana ämnen som hotar människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med delmål för miljökvalitetsmålet *Gifrfri miljö* såvitt avser förorenade områden i enlighet med vad som anförs.

17. Saneringsarbetet i ett generationsperspektiv (punkt 31)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att målet om att inom en generation ha sanerat alla förorenade områden inte är en relevant målsättning. Målet borde i stället vara att inom en generation ha återställt alla förorenade områden som utgör en risk för människors hälsa och miljön. Detta bör regeringen ges till känna.

18. Cancerframkallande ämnen, m.m. (punkt 32)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Ställningstagande

Riksdagen har beslutat att ämnen som är cancerframkallande eller mutagena skall vara utfasade till år 2007 (bet. 2000/01:MJU15). Skador av kemikalier har visat sig negativt påverka immunförsvaret och ge upphov till cancer och allergier. Spridningen av kemikalier är omfattande. I många fall lagras dessa i levande organismer och därigenom överförs de till våra livsmedel. Jag anser därför att denna utfasning skall ske snabbare.

19. Uttunningen av ozonskiktet, m.m. (punkt 35)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 9 och avslår motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Ställningstagande

De vetenskapliga beläggen för kopplingen mellan utsläpp av stabila flyktiga halogenerade organiska ämnen och nedbrytningen av stratosfäriskt ozon är betydande. Den viktigaste åtgärden för att skydda ozonskiktet är att säkerställa att Montrealprotokollet verkligen följs globalt. Kostsamma jakter på CFC som används i medicinskt bruk eller åtgärder som inte gör någon miljönytta men försämrar Sveriges konkurrenskraft bör undvikas. Arbetet bör inriktas på internationella överenskommelser om åtgärder för att minska de skadliga utsläppen. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Uttunningen av ozonskiktet, m.m. (punkt 35)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och avslår motion 2000/01:MJ45 yrkande 9.

Ställningstagande

Uttunningen av ozonskiktet är ett globalt problem och eftersom Sverige står för en procentuellt liten andel av världens totala utsläpp av ozonnedbrytande ämnen anser vi att arbetet med att minimera utsläppen bör ske på främst EU-nivå. Då nytillskotten av ozonnedbrytande ämnen är små är det särskilt viktigt att de ämnen som redan finns i omlopp tas om hand vid avfallshantering. Forskningen om miljövänligare alternativ till dagens ozonnedbrytande ämnen bör intensifieras.

21. Delmål för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö (punkt 37)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om delmålen 2 och 3 och vad som framförs i reservation 21 om delmål 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 10.

Ställningstagande

Delmålet att ingen verksamhet skall ge allmänheten ett individuellt dostillskott på mer än 0,01 mSv per år och bedömningen i ett generationsperspektiv att verksamheter sammanlagt inte skall ge ett dostillskott på mer än 1 mSv per individ och år är svåra att efterfölja. Resonemanget är alltför teoretiskt och utvärderingen kommer att bli svår. Det viktigaste är att verksamheter inte släpper ut mer än fastställda gränsvärden. Vi föreslår därför att delmål 1 ersätts med följande formulering: År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Riksdagen bör anta den föreslagna lydelsen av delmål 1.

22. Avvecklingen av kärnkraften (punkt 38)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 20.

Ställningstagande

Avvecklingen av kärnkraften som påbörjats utgör en del av omställningen av det svenska energisystemet. Detta är bra. Det fortsatta omställningsarbetet efter avställningen av den andra reaktorn i Barsebäck bör koncentreras till avveckling av de reaktorer som kärnkraftsindustrin anser ha begränsade möjligheter att uppnå delmål 1. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Kommunalt veto (punkt 39)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 21.

Ställningstagande

Genom att genomföra en avveckling av befintliga kärnkraftsreaktorer kan tillförseln av radioaktiva ämnen begränsas. Det finns i dag inte någon tillfredsställande metod för slutförvaring av det radioaktiva avfallet från kärn-

kraftsindustrin. Det är därför viktigt att kommunerna har möjlighet att lämna veto i denna fråga, särskilt med tanke på de effekter ett djupförvar kan komma att få för kommunernas framtida utvecklingsmöjligheter. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Kärnsäkerheten i Östeuropa (punkt 40)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis.

Ställningstagande

Ett av de största hoten mot människan är utsläpp av radioaktiva ämnen. Sverige bör tillsammans med andra länder verka för att höja säkerheten vid militära kärnvapen- och civila kärnkraftsanläggningar i öst. Sverige bör avsätta 50 miljoner kronor per år till åtgärder för ökad kärnsäkerhet i Östeuropa.

25. Delmål för fosfor (punkt 44)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 17.

Ställningstagande

I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att senast år 2005 lämna förslag om precisering av delmål 2, dvs. minskade utsläpp av fosforföreningar, samt föreslå prioriteringar, åtgärder och finansiering. Den låga takt som präglar regeringens agerande när det gäller fosforutsläppen är enligt min mening inte tillfredsställande. Som anförs i motion MJ46 (c) yrkande 17 bör riksdagen därför redan nu uppdra åt regeringen att återkomma med ett kvantitativt och tidsbestämt delmål för fosfor senast år 2003.

26. Frivilliga överenskommelser, ekonomiska incitament m.m. (punkt 45)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi delar regeringens uppfattning om det önskvärda i att samtliga delmål uppfylls men det finns enligt vår mening en fara i att sätta målsättningarna så högt att de inte kan uppnås med rimliga insatser. Det är framför allt av vikt att de åtgärder och styrmedel som används är kostnadseffektiva och att arbetet utformas i samråd med berörda samhällssektorer. Rådgivning och information har tidigare visat sig vara verkningsfulla medel för att förbättra miljösituationen i jordbruket, och dessa insatser bör förstärkas. Även forskning och metodutveckling är viktiga för måluppfyllelsen. Som anförs i motion MJ45 (m) bör i första hand frivilliga överenskommelser, information och ekonomiska incitament användas för att miljö kvalitetsmålet skall kunna uppnås. Detta bör regeringen ges till känna.

27. Förändring av EU:s jordbrukspolitik, m.m. (punkt 46)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis.

Ställningstagande

Som anförs i motion MJ44 (fp) kan en stor del av utsläppen av fosfor och kväve härledas från jordbruket. Sedan Sverige blev medlem i EU styrs det svenska jordbruket i väsentligt avseende av den jordbrukspolitik och de stödformer som beslutas av unionen. Trots ett flertal åtgärder inom jordbruket och avloppssektorn minskar inte övergödningen till våra hav, kustnära områden och sjöar. Detta innebär enligt min mening att lösningen på de miljöproblem som orsakas av jordbrukets utsläpp inte kan sökas enbart på nationell nivå. Om Sverige vill komma till rätta med de problem som övergödningen orsakar måste regeringen inom EU arbeta för en radikal förändring av EU:s jordbrukspolitik. En sådan förändring måste inriktas på avreglering av det nationella jordbruket och på avskaffande av importtullar och tillskapande av stöd-

former som tar hänsyn till de krav vi ställer på ett modernt livsmedelsproducerande jordbruk när det gäller miljö, natur och etik.

28. Samordning av miljömålen och samförstånd mellan berörda intressen, m.m. (punkt 48)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 48 bort ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Jordbruket är av mycket stor betydelse för uppnåendet av de svenska miljö- kvalitetsmålen. De olika målen är också beroende av varandra. Om effekterna av ett miljö kvalitetsmål är att jordbruksföretagens lönsamhet försämras och att möjligheterna att hålla djur i hobby- och rekreationssyfte försvåras kommer detta att få direkt återverkan på t.ex. miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap. Om speciellt de mindre gårdarna så gott som straffas ut under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning kommer miljö- kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap inte att kunna uppfyllas. Jag anser det vara en stor brist att regeringen presenterar ett förslag där hänsynen mellan de olika miljömålen leder till ovan beskriva utveckling på flera områden. Som anförs i motion MJ46 (c) yrkande 14 är en större samordning mellan miljömå- len därför önskvärd.

Enligt min mening bör regeringen uppmuntra det helhetsgrepp som nu tas i jordbruksnäringen när det gäller ammoniakavgång, fosforförluster och kväve- utlakning i form av en omfattande informations- och rådgivningskampanj under benämningen Greppa Näringen. Detta frivilliga arbete kommer att få betydelse för miljömålen Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och Bara naturlig försurning. Regeringens bristande ambition att skapa samför- stånd mellan jordbruket och staten vad gäller miljömålen, vilket visar sig i ensidiga höjningar av Miljömålskommitténs förslag om delmål, är inte till- fredsställande. Jag efterlyser ett förfarande från regeringens sida med större samförstånd mellan berörda intressen vad gäller samtliga miljömål.

29. Delmål för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag (punkt 49)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 3–6 och vad som framförs i reservation 29 om delmål 1 samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 29 om delmål 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning, vilken delas av flera remissinstanser, saknas kunskap för att redan nu formulera mål för långsiktigt skydd av skyddsvärda miljöer i sjöar och vattendrag. Vi avvisar därför regeringens förslag om delmål 1 under miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och ansluter oss till motion MJ45 (m) yrkande 12 att riksdagen bör besluta att delmål 1 i stället skall ha följande lydelse: Senast år 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och kartlagt de särskilt skyddsvärda naturområden, i och i anslutning till sjöar och vattendrag, som kan komma att behöva ett långsiktigt skydd.

Vi har samma ambition som regeringen när det gäller delmål 2 under miljökvalitetsmålet. Däremot anser vi det inte realistiskt att formulera målet så att minst 25 % av restaureringen av de potentiellt skyddsvärda vattendragen skall vara avslutad år 2010. Som anförs i motion MJ45 (m) yrkande 13 bör målet mot denna bakgrund utformas så att vid 25 % av de potentiellt skyddsvärda vattendragen skall restaureringsarbeten ha påbörjats senast år 2010. Regeringen bör återkomma till riksdagen med delmål för miljökvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* såvitt avser restaurering av skyddsvärda vattendrag i enlighet med vad som anförs.

30. Inventering av uppdämda vattendrag (punkt 50)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ841 yrkande 9.

Ställningstagande

Enligt min mening är begreppet ”miljöanpassad vattenkraftsutbyggnad” oriktigt och innehållslöst. Teknikutveckling och effektivisering av kraftutvinning är givetvis positivt men all vattenkraftsutbyggnad som förutsätter reglering av vattendrag har skadlig inverkan på naturvärdena. I stället för att ge bidrag till s.k. småskalig vattenkraftsutbyggnad bör regeringen uppdra åt Naturvårdsverket att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten.

31. Introduktion av organismer som kan hota den biologiska mångfalden (punkt 51)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 15.

Ställningstagande

Regeringens bedömning att miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag i ett generationsperspektiv innebär bl.a. att främmande och genetiskt modifierade organismer som kan hota biologisk mångfald inte introduceras. Vi ansluter oss till motion MJ45 (m) yrkande 15 att restriktivitet är befogad om, utifrån en vetenskaplig bedömning, slutsatsen kan dras att en främmande art eller en genmodifierad organism hotar den biologiska mångfalden. Däremot motsätter vi oss formuleringen kan hota eftersom den underförstått skulle kunna tillämpas på alla främmande arter eller genmodifierade organismer utan någon som helst riskanalys. Detta bör regeringen ges till känna.

32. Strandskyddet (punkt 54)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 29 samt avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 27.

Ställningstagande

Som anförs i motion MJ45 (m) har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att se över möjligheterna att stärka strandskyddet i områden med starkt bebyggelsetryck. Enligt vår mening finns inte något behov av en ytterligare förstärkning av strandskyddet. Genom anpassning av byggteknik till lokala förhållanden bör det däremot bli möjligt att i ökad utsträckning och på ett miljömässigt godtagbart sätt bebygga strandnära områden. Vi ansluter oss därmed till motionens yrkande 29.

33. Strandskyddet (punkt 54)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkande 27 samt avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 29.

Ställningstagande

Strandskyddets nuvarande utformning medför att attraktiv mark inte kan tas i anspråk för bebyggelse. Enligt min mening bör den utformning som strandskyddet har i dag förändras, vilket inte står i konflikt med regeringens förslag till delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Jag ansluter mig därmed till motion MJ46 (c) yrkande 27 om ett generellt tillstånd för bebyggelse i strandnära områden. Genom att överlåta åt kommunerna att besluta vilka strandområden som skall skyddas kan fler attraktiva boendemiljöer tillskapas.

34. Vättern (punkt 55)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ726 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Vätterns dricksvatten är än så länge av god kvalitet, men det finns miljöskador och andra tecken på rubbad balans för flora och fauna. Som anförs i motion MJ726 (fp) är en ofta förbisedd riskfaktor olyckor med transporter av farligt gods, och sjöns extrema känslighet för händelser av detta slag utgör en uppenbar hotbild. Mot den bakgrunden måste effekterna av eventuella olyckor med farligt gods utredas.

I dag förekommer ingen löpande övervakning av tillförseln av klororganiska ämnen till Vättern. Dessa ämnen kan antas påverka ett flertal nyckelprocesser i sjön. Det är enligt min mening djupt otillfredsställande att kvalificerad kunskap saknas på området, vilket dessutom ger upphov till ryktes-spridning och oro, inte minst bland yrkesfiskare. Yrkande 4 i motion MJ726 (fp) om övervakning av klororganiska ämnen i Vättern bör därför bifallas.

Betydande förhöjningar av koncentrationen av såväl metaller som klororganiska ämnen i Vätterns bottensediment har kunnat konstateras. Kunskapen om effekten härav för bottenlevande organismer, näringskedjan och olika

grupper av organismer är otillräcklig. Jag ansluter mig till vad som anförs i motion MJ726 (fp) om behovet av en bredare studie av bottenystemets funktion i Vättern.

35. Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (punkt 59)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 2–6 och 8 och vad som framförs i reservation 35 om delmålen 1 och 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkandena 16 och 17 samt avslår motion 2000/01: MJ46 yrkandena 29 och 30.

Ställningstagande

Vi delar Naturvårdsverkets uppfattning att det behövs ökade kunskaper om de komplexa ekologiska sambanden i marina miljöer. Regeringens förslag om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård är enligt vår mening alltför inriktat på kvantiteter och inte på kvaliteter. Som anförs i motion MJ45 (m) behövs ökade kunskaper och bättre underlag om de ekologiska sambanden i marina miljöer innan det är lämpligt att formulera mål om att fem marina områden skall vara skyddade som reservat före år 2005. Riksdagen bör därför besluta att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet skall ha följande lydelse: Berörda myndigheter skall i samarbete med bl.a. fiskerinäringen senast år 2005 ha inhämtat tillräckliga kunskaper för att kunna ta ställning till vilka områden i den marina miljön som behöver ett långsiktigt skydd.

När det gäller regeringens förslag om delmål om skärpt lagstiftning och övervakning för att minimera utsläppen av olja och kemikalier från fartyg är regeringens ambition för låg. Regeringen har dröjt alltför länge med att lämna konkreta förslag om åtgärder mot dessa onödiga och många gånger avsiktliga utsläpp. Genom ett snabbt införande av en avsevärt skärpt lagstiftning på området och en ökad satsning på övervakning borde det vara möjligt att i princip helt stoppa dessa utsläpp senast år 2005. En offensiv satsning på en snabb minskning av dessa utsläpp är dessutom med stor sannolikhet ekonomiskt lönsam eftersom den minskar samhällets behov av dyrbara saneringsinsatser vid oljeutsläpp. Riksdagen bör därför besluta att delmål 7 under miljö kvalitetsmålet skall ha följande lydelse: Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2005.

36. Delmål för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård (punkt 59)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 3–8 och vad som framförs i reservation 36 om delmål 1 samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 36 om delmål 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkandena 29 och 30 samt avslår motion 2000/01: MJ45 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Enligt min mening skapar brett samförstånd, baserat på dialog och ömsesidig förståelse för de åtgärder som prioriteras, förutsättningar för att utvecklingen av skärgården och bevarandet av värdefulla miljöer kan gå hand i hand. Eftersom regeringen inte tillfredsställande har kunnat förklara varför marina reservat skall inrättas och vad syftet med dessa är bör riksdagen, i enlighet med motion MJ46 (c), avslå förslaget om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans, levande kust och skärgård i den del som delmålet behandlar marina reservat.

Som anförs i motion MJ46 (c) har regeringen en alltför begränsad syn på skärgårdens utvecklingsbehov. Därtill kan skönjas en romantiserad syn på ensidigt bevarande av befintliga strukturer. Utgångspunkten är bevarandeperspektivet, vilket med regeringens synsätt motverkar lokal utveckling. Enligt min mening går utvecklingen av skärgården hand i hand med bevarandet av värdefulla miljöer. Skärgården är i stort behov av en tillväxtbefrämjande politik med en helhetssyn som inbegriper ekologiska, sociala och ekonomiska värden. Detta perspektiv saknas fullständigt i regeringens syn på att skärgårdens strukturer inte får förändras. Delmål 2 under miljö kvalitetsmålet bör formuleras så att skärgårdens utvecklingsmöjligheter förbättras, inte begränsas och försämrats. Regeringen bör återkomma till riksdagen med delmål för miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* såvitt avser skärgårdens utveckling i enlighet med vad som anförs.

37. Marina reservat m.m. (punkt 60)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis samt avslår motionerna 2000/01: MJ413 yrkande 3 och 2000/01: MJ418 yrkande 6.

Ställningstagande

Som anförs i motion MJ44 (fp) har kommunerna ett stort ansvar för bl.a. strandskyddets upprätthållande, kvalitetssäkring av bebyggelseutvecklingen och skyddet av grunda havsvikar. För att kustens och skärgårdarnas karaktär skall kunna tas till vara bör naturreservat inrättas för att säkerställa skyddet av de mest utsatta kustområdena. Inrättandet av fler nationalparker och natur- och kulturresevat är en annan viktig åtgärd för att skydda unika natur- och kulturlandskap, men även för skydd av undervattensmiljöer i kust- och skärgårdsområden. Vissa kust- och skärgårdsområden kräver ett långsiktigt skydd då hoten i dag är stora mot flera skyddsvärda områden, t.ex. exploatering genom bebyggelse, turistverksamhet och etablering av vindkraft. Dålig lönsamhet och strukturomvandling i traditionella verksamheter som fiske, kustsjöfart och sjöbevakning medför att befolkningen minskar vilket i sin tur kan få till följd att kulturlandskapet utarmas och byggnader förfaller eller omvandlas på ett ovarsamt sätt. Mot denna bakgrund ansluter jag mig till motion MJ44 (fp) yrkande 2 delvis att ett nationellt bevarandeprogram för kust och skärgård bör upprättas.

38. Lokalisering av vindkraftverk (punkt 61)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 61 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ38.

Ställningstagande

Enligt vår mening kommer en fortsatt utbyggnad av den havsbaserade vindkraften att få negativa konsekvenser för yrkesfisket. Det är främst fråga om det känsliga kustfisket som bedrivs inom de områden som är möjliga och begärliga för vindkraftverk.

Stora vindkraftsparker i närheten av kusten innebär omfattande ingrepp i naturmiljön. De förfular landskapet och förstör upplevelsen av orörd kust, vilket minskar området attraktion för friluftsliv och turism. Vi motsätter oss inte vindkraften som sådan men vi vill peka på de negativa konsekvenserna av vindkraftverk som lokaliseras till platser där de hindrar yrkesfisket. Menar vi allvar med att vilja slå vakt om kustfisket måste vi vara synnerligen restriktiva med att bygga vindkraftverk på våra bästa fiskeplatser. Sverige är ett glesbefolkat land, varför det bör vara möjligt att bygga ut vindkraften på ett sådant sätt att kustfiskets fiskeplatser inte drabbas. En olämplig lokalisering skulle för överskådlig tid inverka menligt på försörjningsmöjligheterna för ett stort antal kustbor. Lokalisering av vindkraftverk måste därför ske så att inte fiskeplatser förstörs. Eftersom kunskapen om fiskarternas reaktioner på stör-

ningar från vindkraftverk är liten måste försiktighetsprincipen gälla och vindkraftverk placeras på land.

39. Havsmiljön (punkt 62)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01: MJ798 yrkande 1 samt avslår motion 2000/01: MJ418 yrkande 7.

Ställningstagande

Som anförs i motion MJ44 (fp) kräver utsläppen kring och till Östersjön gemensamma lösningar på framför allt EU-nivå men även på nationell nivå. Den bästa miljöinsatsen på lång sikt för att stärka regionen kring Östersjön gör Sverige genom att verka för att våra grannländer blir medlemmar i EU. På kort sikt krävs dock vissa punktinsatser, bl.a. ökade resurser för att minska oljeutsläppen i Östersjön. Fartygsutsläpp måste motverkas och överträdelser måste beivras. För att detta skall bli möjligt krävs att alla länder i Sveriges närområde har mottagningshamnar för förorenat vatten. Sverige bör vidare verka för en internationell överenskommelse om miljölots på lastfartyg som trafikerar Östersjön.

40. Delmål för miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker (punkt 63)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 63 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 1–3 och 5 och vad som framförs i reservation 40 om delmål 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi avvisar regeringens förslag om delmål 4 under miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker, som vi anser är alltför inriktat på kvantitet i stället för kvalitet. Anläggandet av våtmarker skall styras av konkreta miljöbehov och den miljö kvalitet respektive våtmark kan bidra med. Som anförs i motion MJ45 (m) skall det finnas tillräckligt varierade naturtyper för att dels säkerställa den biologiska mångfalden, dels använda våtmarkerna som närsaltsfällor för att minska utsläppen till sjöar, vattendrag och hav. Målsättningen måste vara att i

möjligaste mån stimulera anläggning av våtmarker som bidrar till att uppfylla såväl miljömålet Ingen övergödning som att främja den biologiska mångfalden. Vi föreslår därför att delmål 4 formuleras på följande sätt. Senast år 2010 skall tillräckligt många våtmarker i odlingslandskapet och i kustzonerna ha anlagts för att väsentligt bidra till uppfyllandet av miljömålen Ingen övergödning och Biologisk mångfald.

41. Skydd av sumpskogar (punkt 64)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ37 yrkande 4.

Ställningstagande

Ett av de rikaste, mest hotade och minst kända ekosystemen i Sverige är de sumpskogar som genom avvattningsföretag blivit alltmer sällsynta, och sump-lövskogarna kan utan jämförelse kallas Sveriges regnskogar. Jag ansluter mig till kravet i motion MJ37 (fp) att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker även bör innehålla krav på säkerställande av resterande sumpskogar och återställande av lämpliga områden till lövrika, våta sumpskogar. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Skydd av våtmarker (punkt 65)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01: MJ84 yrkande 11 samt avslår motion 2000/01: MJ788.

Ställningstagande

Jag delar uppfattningen i motionerna MJ55 (fp) och M841 (fp) att skyddet av våra våtmarker, särskilt i Ramsarområden, dvs. områden som skall skyddas enligt den internationella våtmarkskonventionen, måste stärkas. Det är även angeläget att stödja våra grannländer runt Östersjön i arbetet med att skydda värdefulla våtmarksområden i dessa länder. ECONET-projektet Rospuda i Polen kan enligt min mening tjäna som exempel på våtmarker av internationell ekologisk betydelse som är hotade av utdikningar och vägbyggen.

43. Delmål 1 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 67)

av Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 67 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad som framförs i reservation 43 om delmål 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 19 samt avslår motion 2000/01: MJ43 yrkande 1.

Ställningstagande

Företrädare för skogsindustrin har inför utskottet redovisat sina bedömningar av effekterna för omsättning och sysselsättning inom näringen av delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar, dvs. undantagande av 900 000 ha skyddsvärd skogsmark från skogsproduktion. Några exakta beräkningar har inte gjorts, men en minskning med 10 % har angetts som rimlig, vilket vi saknar anledning att ifrågasätta. Utskottet finner det anmärkningsvärt att de samhällsekonomiska effekterna av det föreslagna delmålet i stort sett inte berörs i propositionen. Inte heller har regeringen redovisat motivet bakom en höjning av avsatt areal från 800 000 ha, vilket var Miljömålskommitténs förslag, till 900 000 ha som regeringen föreslår. Det bör noteras att en ökning med 100 000 ha skogsmark motsvarar ca 2 000 normalstora skogsfastigheter på mark som huvudsakligen kommer att beröra Syd- och Mellansverige och därmed främst drabbar familjeskogsbruket.

Enligt vår mening har regeringen inte i tillräcklig utsträckning framhållit det omfattande miljöarbetet inom sektorn och det frivilliga arbetet med att miljöcertifiera skog och skogsbruk, vilket har intensifierats. För närvarande finns ingen landsomfattande beräkning av storleken på den areal som omfattas av certifiering. Företrädarna för skogsbruket och skogsindustrin har emellertid inför utskottet gjort bedömningen att den frivilligt certifierade arealen uppgår till ca 5 % av den produktiva skogsmarken, dvs. drygt en miljon ha. Vi anser att detta arbete bör tillmätas större vikt av statsmakterna. Mycket tyder på att skogsbruket i Sverige, till stor del tack vare detta frivilliga miljöarbete, kommer att nå miljö kvalitetsmålet i ett generationsperspektiv utan ytterligare statliga ingrepp.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser vi, som gör samma bedömning som näringsutskottet i sitt yttrande till miljö- och jordbruksutskottet, att riksdagen bör avslå regeringens förslag till delmål 1. Vi ansluter oss därmed till yrkande 19 i motion MJ45 (m).

44. Delmålen 2–4 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 68)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse:
Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 3 och 4 samt godkänner vad som framförs i reservation 44 om delmål 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 22 samt avslår motion 2000/01: MJ46 yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Till skillnad från regeringen anser vi, vilket också framgår av riksskogsinventeringen, att mängden död ved, arealen äldre lövrik skog och gammal skog har ökat kraftigt. Skogsforskare är oroade över denna utveckling eftersom den lett till allvarliga utbrott av insektsskador i södra och mellersta Sverige. Som anförs i motion MJ45 (m) finns därför från ett miljöperspektiv inget behov av ett delmål i enlighet med regeringens förslag. Vi ansluter oss därmed till motionens yrkande 22 att riksdagen bör avslå förslaget till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

45. Delmålen 2–4 för miljö kvalitetsmålet Levande skogar (punkt 68)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse:
Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmål 4 samt vad som framförs i reservation 45 om delmål 2 samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 45 om delmål 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkandena 6 och 8 samt avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 22.

Ställningstagande

Som anförs i motion MJ46 (c) måste ökningen av mängden död ved ske med stor uppmärksamhet på utvecklingen av skadegörare och då särskilt insekter. Särskilt viktigt är detta i områden med utpräglad granskog. Det är beklagligt att regeringen väljer att inte ta hänsyn till det samförstånd i frågan som har funnits med företrädare för skogsbruket. Detta ökar på intet sätt näringens förståelse för regeringens förslag om en ökning av andelen hård död ved från 25 %, som var Miljömålskommitténs förslag, till minst 40 % i hela landet och med avsevärt mer i områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad. En 25-procentig ökning är i sig ett högt ställt mål som kan bli svårt att nå utan

negativa konsekvenser för skogsbruket. Jag ansluter mig därmed till förslaget i motion MJ46 (c) yrkande 6 att riksdagen skall besluta att delmål 2 under miljökvalitetsmålet Levande skogar skall vara en ökning med 25 % och att ökningen av mängden död ved skall ske med stor uppmärksamhet på utvecklingen av skadegörare och då särskilt insekter.

En mycket stor del av kulturmiljövärdena i skogen är inte tillräckligt väl kartlagda och synliggjorda. En kartläggning av dessa värden skulle innebära insatser som är utomordentligt resurskrävande både regionalt och lokalt, och Skogsvårdsorganisationen och länsantikvarieenheterna, med direkt ansvar för kartläggningen av fornminnen och andra kulturmiljövärden, har redan i dag otillräckliga resurser för detta arbete. Ett krav att skador på dessa lämningar inte får uppstå innan inventeringarna är avslutade försätter markägaren i en orimlig situation. Mot bakgrund härav och med beaktande av den stora mängden kulturmiljöobjekt i hela landet, anser jag att delmålet på denna punkt är orealistiskt. Jag ansluter mig således till motion MJ46 (c) att delmål 3 under miljökvalitetsmålet Levande skogar bör omformuleras. Regeringen bör återkomma med förslag härom i enlighet med motionens yrkande 8.

46. Inriktningen för avsättningar för skydd av skogsmark, m.m. (punkt 69)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 69 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 (c) yrkande 4 samt avslår motionerna 2000/01: MJ37 yrkande 5, 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01: MJ765 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör en modell för bevarande av skyddsvärd skogsmark införas där staten, i stället för att avsätta skogsmark för renodlade naturvårdsändamål, stimulerar skogsägarna att arbeta med s.k. kombinerade mål och förstärkt naturvårdshänsyn. Denna modell med köp av bevarandetjänster skulle möjliggöra ett fortsatt nyttjande av skogsmarken samtidigt som värdefulla miljöer och värden skyddas, vilket är särskilt viktigt för familjeskogsbruket där brukande och boende sammanfaller. Sammantaget skulle detta innebära att bygder med stora bevarandevärden kan fortleva genom att människor även fortsättningsvis kan få utkomst av sin skog. Modellen bör kunna accepteras av berörda parter samtidigt som skyddsvärda områden i skogen bevaras. Särskilt viktigt är modellen i de fall områden som skall bevaras också kan hävdas och brukas. Mot bakgrund härav anser vi att etappmålet för hur stor areal som skall skyddas till år 2010 bör omformuleras. Riksdagen bör

uppdra åt regeringen att återkomma med ett miljömål för skyddsvärd skogs-
mark i enlighet med motionens yrkande 4.

Befintliga styrmedel behöver utvecklas, förstärkas och kompletteras. Relevant lagstiftning, inklusive skogsvårdslagen, bör ses över utifrån de mål som anges. Eftersom miljömålet Levande skogar förutsätter en hög grad av frivilliga åtaganden från bl.a. markägarna bör deras åtaganden uppmuntras, t.ex. genom bidrag till lövskogspantering, samt i vissa fall genom skärpta regler för skogsbruket.

47. Konsekvensanalys och utvärdering av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark (punkt 70)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 70 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 1.

Ställningstagande

Skyddet av skogsmarken innebär att stora arealer undantas från aktivt skogsbruk, vilket kommer att få stora ekonomiska konsekvenser inte bara för skogsnäringen. Detta gäller i synnerhet då mer än hälften, dvs. 500 000 ha, av de ytterligare 900 000 ha skog som skall skyddas avsätts genom frivilligt ansvarstagande. Utöver de direkta statsfinansiella kostnaderna tillkommer stora kostnader i form av uteblivna intäkter från skogsbruket och minskad sysselsättning i främst redan hårt tyngda områden. Som anförs i motion MJ46 (c) bör dessa kostnader tydliggöras. I propositionen anlägger regeringen ett alltför snävt synsätt när i stort sett endast de statsfinansiella kostnaderna berörs. Jag anser därför att en bred samhällsekonomisk konsekvensanalys bör göras av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark.

48. Avsättning av statlig mark, m.m. (punkt 71)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 71 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkandena 20 och 21.

Ställningstagande

Vi har tidigare avvisat regeringens förslag till volymmål i delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar (res. 43). Som anförs i motion MJ45 (m)

bör dessutom i första hand statlig mark komma i fråga vid avsättningar av skogsmark för naturvårdsändamål. Regeringen anför att naturvårdens sociala dimension skall väga tungt i synnerhet vid bedömning av behovet av att bevara tätortsnära natur. Enligt vår mening är detta inte en riktig grund för bedömning av skyddsbehovet av naturområden. Skogsmarkernas värde för rekreation, promenader m.m. bör i stället kunna säkerställas inom ramarna för de rättigheter och skyldigheter som allemansrätten anger.

49. Ekonomisk kompensation m.m. (punkt 72)

av Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 72 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 49. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ45 yrkande 14 och 2000/01:MJ46 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

I propositionen nämns inte de omfattande frivilliga insatser som görs av Sveriges skogsägare, inte minst inom det småskaliga familjeskogsbruket. Skogsbruket certifieras i ökande takt, vilket är ett viktigt led i en marknadsanpassning där stora miljökrav ställs på både skötselmetoder och övrigt skogsbruk. Den enskilde skogsägaren är således mycket viktig för miljöhänsynen i skogsbruket och måste självfallet få full kompensation när skogsarealer till följd av statligt ingripande avsätts för annat ändamål än skoglig produktion. I dessa fall skall enligt vår mening ersättning motsvarande den enskildes förlust i princip alltid utgå.

Långsiktiga och tydliga regler för skyddet av den biologiska mångfalden är av avgörande betydelse för samtliga berörda, och inte minst för markägarna. När staten anger vissa områden som särskilt intressanta från bevarandesynpunkt är det av stor vikt att konsekvenserna inte blir negativa för den enskilde markägaren, och det är ett statligt ansvar att så inte sker. Vi anser att markägaren måste ges skälig ersättning för de miljöinsatser som görs vid bildandet av olika typer av reservat. Detta kan ske genom ekonomisk kompensation eller, vilket är att föredra, genom att ersättningsmark erbjuds. Många markägare som avstår sin mark till reservat eller accepterar andra inskränkningar för att skydda den biologiska mångfalden vill inte upphöra med skogsbruket, en verksamhet som i många fall gått i arv i flera generationer. Mot denna bakgrund är det av vikt att möjligheten till ersättningsmark, där så kan ske, prövas noggrant innan instrumentet ekonomisk ersättning används.

När det gäller jakt- och fiskeverksamhet i de skyddade områdena anser vi det som självklart att denna verksamhet kan bedrivas i normal omfattning. För

att skogsägare även fortsättningsvis skall göra frivilliga åtaganden som innebär att mark tas ur skoglig produktion är det betydelsefullt att politiken utformas så att människor kan acceptera den.

De mycket höga mål som har angetts beträffande avsatta arealer innebär också ett stort anslagsbehov under planeringsperioden. Enligt vår mening är de avsatta medlen i nuvarande budget otillräckliga för att nå dessa mål inom rimlig tid och med rimliga förutsättningar för skogsbrukets långsiktiga planering.

50. Redovisning av skogsimpediment (punkt 74)

av Ulf Björklund (kd), Ingvar Eriksson, (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m), Eskil Erlandsson (c), Lars Lindblad (m) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 74 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 50. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 5 samt avslår motion 2000/01:MJ43 yrkande 2.

Ställningstagande

De skogliga impedimenten omfattar betydande arealer. Enligt definitionen i Riksskogstaxeringen uppgår dessa arealer till ca 5,85 miljoner ha och åtnjuter i praktiken ett starkt skydd mot avverkning. I andra länder är det inte ovanligt att dessa arealer räknas in i den areal som anses skyddad. Mot bakgrund av regeringens förslag om en stor avsättning av skyddsvärd skogsmark är det av vikt att de skogliga impedimenten redovisas utifrån ett med Europa i övrigt enhetligt skogsmarksbegrepp. Därigenom kan Sverige på ett korrekt sätt redovisa den areal skogsmark som åtnjuter skydd enligt olika regelverk samtidigt som detta naturligtvis har betydelse för de nya arealer som skall avsättas för skydd.

51. Delmål för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap (punkt 77)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 77 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 4 och 5 och vad som framförs i reservation 51 om delmålen 1–3 och 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkandena 23 och 24.

Ställningstagande

Vi motsätter oss ett statiskt tänkande om att alla kulturmiljöer och odlingslandskap till varje pris måste bevaras. Brukningsmetoder har genom tiderna förändrats och så har även Sveriges natur och landskapsbild. Enligt vår mening saknas skäl att söka ändra det faktum att också naturen är dynamisk. Att på politisk väg bestämma att den blandning av naturtyper och landskap som utvecklats under en specifik period för alltid skall bevaras är trångsynt. Vi avvisar därför regeringens förslag till delmålen 1, 2 och 3. Som anförs i motion MJ45 (m) bör behovet av bevarande av ängs- och hagmarker i första hand styras utifrån aspekten biologisk mångfald. Varierade naturtyper med betydande inslag av småbiotoper och vattenmiljöer är därför eftersträvansvärt. Det är däremot inte rimligt att utforma ett mål som innebär att samtliga ängs- och hagmarker skall bevaras. Vi föreslår därför att regeringens förslag till delmål 1–3 ersätts med följande delmål: Miljöpolitiken vad gäller naturvården och miljö- och landsbygdsprogram inom jordbrukspolitiken skall utformas så att en tillräckligt stor variation av naturtyper med inslag av småbiotoper, vattenmiljöer och betande djur bevaras för att senast år 2010 säkerställa en långsiktig biologisk mångfald. Vi avvisar också regeringens förslag om delmål 6 om bevarande av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibygnader. Det finns goda skäl att bevara kulturhistoriska byggnader, men detta delmål hör inte hemma bland delmål som syftar till att uppnå en ekologiskt hållbar utveckling.

52. Kulturlandskapets utformning (punkt 78)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 52. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening av vikt att betydelsefulla kulturhistoriska värden bevaras eftersom de utgör vårt kulturarv. Däremot har bevarandet av alla kulturmiljöer inte något egenvärde för miljön. Genom tiderna har brukningsmetoderna förändrats och så har också Sveriges natur och landskapsbild. Som anförs i motion MJ45 (m) finns inga skäl att försöka ändra det faktum att även naturen är föränderlig. Att på politisk väg försöka bestämma att den blandning av naturtyper och landskap som har utvecklats under en specifik period därefter för alltid skall skyddas är enligt vår mening trångsynt. Vi motsätter oss därför ett statiskt tänkande att alla kulturmiljöer och odlingslandskap till varje pris måste bevaras.

53. Stöd till jordbruket för miljö- och kulturmiljöinsatser m.m. (punkt 79)

av Ulf Björklund (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 79 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 53. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ46 yrkandena 16, 18 och 39 och 2000/01:MJ47 yrkande 3.

Ställningstagande

Det svenska odlingslandskapet och kulturlandskapet är en omistlig natur- och kulturmiljöresurs som framtida generationer måste få uppleva och lantbruket har en mycket viktig funktion i upprätthållandet av den biologiska mångfalden liksom av kulturmiljövärdena. Möjligheterna att bevara och utveckla det unika landskapet för framtida generationer är intimt förknippat med jordbrukets fortlevnad, och de mindre jordbruken som många gånger bedrivs i kombinationssyfte är en nödvändig del i miljömålsarbetet, särskilt i skogs- och mellanbygder. I en tid då utvecklingen mot allt större enheter är tydlig är det viktigt att forma en politik som möjliggör även mindre brukningsenheter. Om vi skall kunna ställa om det svenska samhället i ekologiskt hållbar riktning krävs att jordbruket ses som en resurs i detta arbete. Utslagningen av svenska jordbruk gynnar ingen och framför allt inte den biologiska mångfalden och de stora kulturvärden som behöver bevaras för framtida generationer.

Skall jordbruket kunna uppnå de mål som regeringen fastställer i propositionen måste statliga resurser avsättas för miljöarbetet. De omfattande miljö- och kulturmiljö tjänster som det svenska jordbruket tillhandahåller måste erkännas, och samhället bör ersätta lantbruket för dessa tjänster. Regeringen har emellertid försummat de möjligheter till jordbruksstöd som vårt medlemskap i EU erbjuder och kommissionen har drastiskt skurit ner anslagen till Miljö- och landsbygdsprogrammet. Men anledning härav vill vi särskilt betona vikten av att Sverige framöver fullt ut utnyttjar de möjligheter att utveckla ett rikt odlingslandskap som Miljö- och landsbygdsprogrammet och medlemskapet i EU innebär.

54. Säkerställande av ängs- och hagmarker m.m. (punkt 80)

av Ulf Björklund (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 80 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 54. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ46 yrkande

19, 2000/01: MJ835 och 2000/01: MJ840 yrkande 1 samt avslår motionerna 2000/01: MJ37 yrkande 6, 2000/01: MJ738, 2000/01: MJ776 och 2000/01: MJ828 (s).

Ställningstagande

För att ängar och hagar skall finnas kvar behövs aktiva brukare. I detta sammanhang utgör vallstödet ett viktigt styrmedel för att bevarandet av ett rikt och öppet odlingslandskap till nytta för artrikedomen inom växt- och djurvärlden. Det är enligt vår mening av yttersta vikt att vallstödet bibehålls och helst stärks, vilket gör det möjligt för jordbruksföretagen att fortsätta med djurhållning och nyttjande av naturbetesmarkerna. Vall och betesmarker är nödvändiga komplement till varandra, vilket bör erkännas. Inte bara målet om ett rikt odlingslandskap är beroende av vallodling utan även miljömålet Ingen övergödning gynnas av vallodlingen. Mot denna bakgrund anser vi att vallstödet måste vara tillgängligt i hela landet.

55. Säkerställande av ängs- och hagmarker m.m. (punkt 80)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 80 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 55. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ37 yrkande 6 samt avslår motionerna 2000/01: MJ46 yrkande 19, 2000/01: MJ738, 2000/01: MJ776, 2000/01: MJ828, 2000/01: MJ835 och 2000/01: MJ840 yrkande 1.

Ställningstagande

Ängs- och hagmarker, inklusive extensivt använda betesmarker, hör till de marktyper som är mest hotade. De representerar i lika hög grad kulturvärden som naturvärden. Det var ängarna, hagarna och betesmarkerna som gjorde det möjligt för människor att leva och bo i Sverige under tusentals år, och samspelen mellan människa och miljö, mellan natur och kultur, bidrog till att öka den biologiska mångfalden. Djur och växter blev beroende av den natur som människan påverkade för att själv överleva. Regeringen vill nu först förhindra minskningen av dessa marktyper, för att sedan öka dem. I och med att många av dessa marker är akut hotade bör tidsperspektivet vara betydligt kortare än vad regeringen föreslår. Som anförs i motion MJ37 (fp) bör minskningen av dessa marktyper ha upphört senast år 2005, vilket kräver förändrade miljö- och naturinriktade bidragssystem inom jordbruket. Jag anser att förslag om sådana förändringar bör finnas med i strategierna för att nå det uppsatta delmålet.

56. Delmål för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö (punkt 84)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 84 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 2–4 och vad som framförs i reservation 56 om delmål 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 25.

Ställningstagande

Enligt vår mening är regeringens förslag om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö inte realistiskt. Forskare har konstaterat att ett lavtäckte behöver 20–50 år för att återhämta sig ifrån ett nedslitet stadium. I stället för att sätta upp orealistiska delmål bör man från dagens nivå vidta åtgärder som minskar och helst eliminerar det skadliga markslitage. För nya varaktiga skador på mark och vegetation finns det däremot skäl att skärpa målsättningen. Den målsättning som förs fram i motion MJ45 (m) är mer ändamålsenlig än den som regeringen föreslår, dvs. att renskötseln och fjällturismen gradvis och så långt möjligt skall anpassa verksamheten så att nya varaktiga markskador efter år 2005 kan undvikas. Samtidigt måste rennäringen också i fortsättningen kunna bedrivas på ett rationellt sätt. Fjällturismen kommer sannolikt att öka, och det är därför av stor vikt att också den anpassas till vad fjällmiljön tål. Förutom ytterligare förbättring av vandringslederna så att skadligt markslitage kan minskas är det av vikt att satsa på utbildning och information i syfte att minska turismens miljöpåverkan. Vi avvisar därför regeringens förslag om delmål om skador på mark och vegetation och föreslår i stället följande delmål: Nya varaktiga skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast år 2005. Vi ansluter oss därmed till yrkande 25 i motionen.

57. Konsekvensanalys av regeringens förslag (punkt 86)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 86 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 57. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkande 10.

Ställningstagande

Om de av regeringen föreslagna delmålen förutsätts gälla generellt för hela fjällkedjan kommer enligt min mening förutsättningarna för rennäringen och annan lokal verksamhet att försämrats på ett mycket påtagligt sätt. Även möjligheterna att erbjuda service till dem som för olika rekreatiönsändamål

kommer för att ta del av de skyddade områdena skulle försvåras, vilket vore olyckligt. Som anförs i motion MJ46 (c) behövs en balans mellan å ena sidan möjligheterna till lokal verksamhet och friluftsliv och å andra sidan skyddet av vår värdefulla natur. Dessa intressen bör samverka och inte motverka varandra, vilket är möjligt med en rätt utformad politik. Det är också av stor betydelse att miljö kvalitetsmålet inte omöjliggör en framtida utbyggnad av vindkraft i berörda områden. Jag ansluter mig därmed till motionens yrkande 10 om en ordentlig konsekvensanalys av förslagets påverkan på lokalbefolkningen i berörda områden.

58. Resurser för inlösen av fjällnära skog (punkt 87)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 87 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 58. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ44 yrkande 2 delvis.

Ställningstagande

Vi har ett alla ett särskilt intresse och ett stort ansvar för bevarandet av de fjällnära skogarna, inte minst med tanke på kommande generationer. Där inte vardagshänsynen räcker till är olika former av skyddsområden nödvändiga för att bevara större ekosystem och unika biotoper. För att nå detta mål måste emellertid tillräckliga resurser avsättas för inlösen av mark.

59. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (punkt 89)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 89 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag såvitt avser delmålen 2–7 och vad som framförs i reservation 59 om delmål 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 27.

Ställningstagande

Enligt vår mening präglas regeringens förslag om delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö av ett alltför snävt perspektiv. Förslag som på ett så omfattande och ingripande sätt reglerar kommunernas ansvarsområden och medborgarnas levnadsmiljö måste ha sin utgångspunkt i ett bredare perspektiv, och målkonflikter, medborgarhänsyn, samhällsplanering och prioriteringar mellan olika mål och intressen måste vägas in i arbetet med att nå miljömålen. Om detta inte sker riskerar miljömålen att bli tomma ord när det

gäller förbättringar av vår miljö samtidigt som det finns risk för att nödvändiga förbättringar och omstruktureringar förhindras. Med hänvisning härtill ansluter vi oss till motion MJ45 (m) yrkande 27 att regeringens förslag om delmål 1 under miljö kvalitetsmålet bör avslås. Delmålet bör i stället ha följande formulering: Senast år 2005 skall all fysisk planering och allt samhällsbyggande ta hänsyn till och i möjligaste mån anpassas till den övergripande målsättningen om att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.

60. Delmål för fosfor i avfall och avlopp (punkt 90)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 90 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 60. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkande 24.

Ställningstagande

Det är beklagligt att regeringen inte framlägger det förslag om delmål avseende återföring av fosfor under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö som Miljömålskommittén presenterade. Enligt förslaget skall senast år 2010 ingå minst 75 % fosfor från avfall och avlopp i kretsloppet och återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö. Som anförs i motion MJ46 (c) är det fullt möjligt att nå detta mål med den strategi för fosfor som Centerpartiet tidigare har föreslagit. Det är otillfredsställande att riksdagen, med hänvisning till att regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för återföring av fosfor till åkermark, har avslagit dessa förslag. Jag ansluter mig härmed till yrkande 24 i motionen att följande delmål för fosfor skall fastställas: Senast år 2010 ingår minst 75 % av fosfor från avfall och avlopp i kretsloppet och kan återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö.

61. Grönområden m.m. (punkt 91)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 91 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 61. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 26 samt avslår motionerna 2000/01: MJ42 och 2000/01: Bo223 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringens förslag att andelen hårdgjord yta i tätorter och tätortsnära områden inte skall öka kommer enligt vår mening att innebära ytterligare svårig-

heter på orter och inom sektorer där problemen redan är stora. Många tätorter har redan i dag brist på bostäder samtidigt som vägnäten är underdimensionerade. Nya bostäder måste byggas i de områden där det råder bostadsbrist och samtidigt måste vägnätet utökas. Med fler bostäder och fler och bättre vägar följer också fler skolor, vårdplatser och parkeringsplatser. En ökad andel hårdgjord yta är i många fall ofrånkomlig om man vill kunna utveckla och expandera tätorter.

62. Målkonflikter m.m. avseende produktionsanläggningar för vindkraft (punkt 92)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 92 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 62. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ41 yrkande 1.

Ställningstagande

I dag finns många exempel på negativa effekter av redan utbyggd vindkraft. Människors trivsel, välbefinnande och hälsa försämras bl.a. av buller. Därtill kan läggas sjunkande fastighetsvärden och minskad turism. Kulturlandskapet och de fria horisonterna påverkas starkt av vindkraftverk, och miljö- och naturkonsekvenserna av anläggningarna är dåligt utredda. Energimyndigheten skriver bl.a. i sin rapport om planeringsmål m.m. att de erfarenheter som kan göras av utbyggnad av vindkraftverk i Sverige, Danmark och internationellt entydigt visar på behovet av en väl planerad utbyggnad. De allt större vindkraftverk som uppförs får omfattande lokal och regional påverkan på landskapet, varför lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar behöver studeras noggrant. Som anförs i motion MJ41 (m) bör de politiska målen att främja alternativa energikällor inte prioriteras framför medborgarnas hälsa, välbefinnande och möjlighet att påverka beslutsfattandet. Stor hänsyn måste också tas till vindkraftens påverkan på landskapet och naturen i vid mening. Regeringen bör därför ta initiativ till djupgående diskussioner om målkonflikter, prioriteringar och avvägningar såväl mellan miljömålen som gentemot andra samhällsmål.

63. Buller från markbunden trafik (punkt 93)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 93 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 63. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ797 yrkande 3.

Ställningstagande

När det gäller buller från vägtrafik är sedan lång tid det långsiktiga målet att nå en utomhusnivå i bostadsområden lägre än 55 dB räknat som s.k. A-vägd ekvivalensnivå. Arbetet för att uppfylla detta mål måste intensifieras. Givetvis är denna lägre nivå svårare att nå generellt, men dessbättre kan den ofta upprätthållas i bebyggelse som inte är belägen i direkt anslutning till trafikleder. Enligt min mening bör detta komma till uttryck på ett tydligt sätt i det långsiktiga arbetet. Särskilt i de fall när denna nivå inte kan nås av tekniskt/ekonomiska skäl är det viktigt att tillse att de boende också får tillgång till en tyst sida med god ljudmiljö, dvs. en ekvivalensnivå som understiger 40–45 dBA.

64. Gränsvärden för buller m.m. (punkt 94)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 94 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 64. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ41 (m) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2000/01:MJ707, 2000/01:MJ797 yrkandena 1 och 2 och 2000/01:Bo509 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Då det gäller gränsvärdesnorm för buller från vindkraft bör en ny bullernorm arbetas fram. I ett sådant arbete är det viktigt att ta till vara kunskapen från de människor som utsätts för bullerstörningar från vindkraftsindustrin. Vi anser det från miljö- och hälsosynpunkt olämpligt att tillämpa industribullernorm i de relativt ostörda miljöer där vindkraftverk i dag uppförs. Särskilt bör ultraljudseffekterna och de subliminala effekterna utredas. Respektavstånd måste införas för att skydda människor från buller, skuggflimmer.

65. Internationellt arbete med bullerfrågorna (punkt 95)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 95 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 65. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ797 yrkande 5.

Ställningstagande

Inom EU pågår ett viktigt arbete om bullerfrågorna som bl.a. har resulterat i ett förslag från kommissionen och rådet om ett direktiv om bedömning och

hantering av omgivningsbuller. Detta arbete måste följas och stödjas intensivt från svensk sida eftersom europeisk samverkan på bullerområdet är absolut nödvändig.

66. Lagstiftning mot buller (punkt 96)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 96 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 66. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ797 yrkande 4.

Ställningstagande

Som anförs i motionerna MJ44 och MJ797 (båda fp) är skyddet av i dag tysta områden mycket angeläget, vilket har uppmärksammats alltmer både i Sverige och inom EU eftersom tystnad är på väg att bli en s.k. bristvara. Riktvärdet för högsta buller behöver anpassas till att buller upplevs på olika sätt beroende på om det är fråga om stadsmiljö eller ett naturområde, och lagstiftning krävs mot buller från även andra källor än trafik.

67. Kretsloppsförsäkringar m.m. (punkt 97)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 97 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 67. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 2 delvis och 2000/01:MJ765 yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns uppgifter som tyder på att avfallsmängderna åter ökar efter att ha minskat under 1990-talet, vilket enligt min mening visar att de olika varianter av källsortering och återvinningssystem som i dag används måste kompletteras. Som anförs i motion MJ44 (fp) bör kretsloppsförsäkringar införas som nya incitament för att minska andelen avfall. Försäkringarna bör kunna användas främst för varor som är registrerbara och som har ett högt värde, t.ex. bilar, och tecknas av den enskilde producenten och ett försäkringsbolag som tar ansvaret för att produkten återvinns enligt gällande lagar och regleringar. Premiens storlek kommer bl.a. att återspegla fordonets återvinningsgrad, fordonet kommer att belastas med den verkliga kostnaden för återvinningen och den enskilde producenten stimuleras att tillverka bilar med hög återvinningsgrad. Konkurrensen mellan försäkringsbolagen kommer att leda till lägsta möjliga kostnader för återvinningen och konkurrensen mellan produ-

centerna till en ständig jakt på miljöskadliga komponenter för att pressa kostnaderna. Pantsystem bör införas för ytterligare varugrupper där så är möjligt, och pant på batterier bör införas snarast.

Som anförs i motion MJ765 (fp) bör Sverige i sitt arbete inom EU verka för att övertyga förpackningsindustrin i Europa om fiberförpackningens alla möjligheter.

68. Energieffektivisering i byggnader (punkt 98)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 98 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 68. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 28 samt avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 25.

Ställningstagande

I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att analysera effekterna av ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nya byggnader och av begränsning av möjligheterna att installera direktverkande elvärme i fritidshus. Eftersom det enligt vår mening saknas skäl att ens överväga ett sådant förbud avvisar vi även tanken på en analys av effekterna av en sådan åtgärd.

69. Energieffektivisering i byggnader (punkt 98)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 98 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 69. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 25 samt avslår motion 2000/01:MJ45 yrkande 28.

Ställningstagande

En av de grundläggande förutsättningarna för en uthållig tillväxt är uthållig energiproduktion och konsumtion. För detta krävs en effektiv energianvändning, dvs. olika energislag skall produceras och konsumeras på ett rationellt sätt. Genom uppvärmning av våra bostäder med biobränslen i stället för direktverkande el kan stora effektivitetsvinster göras samtidigt som omfattande mängder elenergi frigörs, vilket kommer den svenska basindustrin till del. Det höga oljepriset under det gångna året i kombination med låga elpriser har lett till att många har valt att gå över från olja till el för att värma sin bostad, vilket har ökat behovet av effekt, särskilt vid kall väderlek. Som anförs i motion MJ46 (c) behöver bidragsreglerna för konvertering från el till upp-

värmning med fjärrvärme eller husegen värmekälla ändras. För att minska effektuttaget till en lägre kostnad bör också delkonvertering i nära framtid berättiga till bidrag. Härigenom ökar incitamenten för konsumenterna att göra även mindre konverteringar i energibesparande syfte. Innan ytterligare åtgärder övervägs bör resultatet av en sådan regelförändring utvärderas. Energieffektivisering i sig själv är på lång sikt lönsam för konsumenterna, men staten kan genom engångsinsatser vid investeringar bidra till att investeringarna blir ekonomiskt lönsamma även på kort sikt. Genom förändrade regler för fastighetstaxeringen skapas ytterligare incitament för fastighetsägare att genomföra energieffektiviserande åtgärder.

70. Introduktion av miljövänliga drivmedel, m.m. (punkt 100)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 100 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 70. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:U513 yrkande 14 samt avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 3 delvis och 2000/01: MJ46 yrkandena 33 och 34.

Ställningstagande

Utsläpp i vatten och luft känner inga gränser. EU bör därför arbeta för att motverka att miljöföroreningar sprids över gränserna. Sverige bör ta initiativ till att beroendet av olja och andra fossila bränslen minskar inom EU. Den senaste utvecklingen visar att det är ohållbart att göra Europa mer beroende av fossila bränslen, vilket för närvarande sker i många länder, inklusive Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

71. Introduktion av miljövänliga drivmedel, m.m. (punkt 100)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 100 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 71. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkandena 33 och 34 samt avslår motionerna 2000/01: MJ44 yrkande 3 delvis och 2000/01: U513 yrkande 14.

Ställningstagande

Nya drivmedel är en av förutsättningarna för ett miljövänligare transportsystem. Fossila bränslen måste fasas ut. Regeringen har nu meddelat avsikten att återkomma med en strategi för skattenedsättning av alternativa drivmedel.

Centerpartiet anser att inriktningen på strategin bör vara att skattebefria de alternativa drivmedlen. En strategi för skattenedsättning är emellertid inte nog. Ytterligare steg måste tas. Eftersom i stort sett alla fordon drivs med bensin eller diesel, måste arbetet med att få fram miljövänliga fordon och bränslen forceras. Detta bör ske genom att ett tioårsprogram tas fram för att systematiskt introducera alternativa miljövänliga bränslen på den svenska marknaden. Målsättningen bör vara att på 10 år halvera användningen av fossila bränslen såsom olja, bensin och diesel genom kraftfulla satsningar på bioalkoholer, vätgas, el och bränsleceller. Vad som ovan anförs om ett tioårsprogram för att introducera miljövänliga bränslen bör ges regeringen till känna.

72. Miljöstyrande avgifter, m.m. (punkt 101)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 101 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 72. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis och avslår motion 2000/01:MJ46 yrkande 31.

Ställningstagande

I propositionen anför regeringen att den avser att återkomma med förslag om olika styrande avgifter för trafiken. Eftersom miljöstyrande avgifter torde vara den mest verkningfulla åtgärden och eftersom trafikens negativa miljöpåverkan är stor anser Folkpartiet att det brådskar med att presentera ett sådant förslag.

73. Samlat verksansvar för infrastrukturen (punkt 102)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 102 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 73. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 32.

Ställningstagande

En helhetssyn och tvärssektoriell planering i transportsystemet är avgörande för att uppnå de bästa transportlösningarna och för att resurserna skall användas på ett kostnadseffektivt sätt. En tvärssektoriell planering är också positiv ur miljösynpunkt. För närvarande gynnar statliga verk ofta trafiklösningar inom det egna verkets ansvarsområde utan att se till vad som är bäst för helheten. Dagens uppdelning i olika verk för de olika transportslagen motverkar med största säkerhet en långsiktig och hållbar transportplanering. På sikt kan ett

samlat ansvar för fysisk infrastruktur vara att föredra. Frågan om ett samlat ansvar för infrastruktur bör därför utredas.

74. Skatt på flygbränsle (punkt 103)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 103 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 74. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ46 yrkande 37.

Ställningstagande

Flygtrafiken ökar, vilket ställer större krav på miljöanpassade motorer och bränslen. Det internationella flyget omfattas inte av miljööverenskommelser såsom Kyotoprotokollet. Flygaktörerna måste ta sitt ansvar för att minska utsläppen av klimatpåverkande och ozonnedbrytande gaser. Centerpartiet har fått EU-parlamentet att, i strid med EG-kommissionens uppfattning, ställa sig bakom ett yttrande om att införa en flygbränsleskatt i EU. Detta kräver dock en förändring av den s.k. Chicagokonventionen från år 1944. Denna konvention, vilken undertecknats av 150 länder, innebär att flygbränsle är skattebefriat. Vi anser det angeläget att Sverige driver på för en förändring av Chicagokonventionen så att det blir möjligt att påföra skatt på flygbränsle.

75. Satsning på miljövänlig teknik (punkt 104)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 104 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 75. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ45 yrkande 32.

Ställningstagande

En strategi för effektivare energianvändning och transporter skall leda till att energianvändningen och transporterna ger upphov till en minskad miljöbelastning. Målet om en minskad miljöbelastning från dessa sektorer får emellertid inte innebära att energianvändning och transporter i sig måste minska i omfattning. En god tillgång till energi och effektiva transporter kommer att behövas också i framtiden. Det avgörande är att man satsar på en fortsatt utveckling av miljövänlig teknik för produktion och överföring av energi samt för transport av människor och varor. Fortsatt forskning och utveckling är nödvändiga åtgärder för att få fram bättre energiteknik, renare bränslen och effektivare motorer.

76. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 108 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 76. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ39 och 2000/01:MJ45 yrkande 31 samt avslår motionerna 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis och 2000/01:U512 yrkande 3 delvis.

Ställningstagande

Sverige behöver i ökad utsträckning arbeta på det internationella planet för att lösa de gränsöverskridande miljöproblemen. Vi föreslår därför att Sverige inom EU driver på skapandet av ett gemensamt system för handel med utsläppsrätter avseende växthusgasen koldioxid. Ett sådant system är mycket effektivt för att minska utsläppen och lämpar sig väl för den gemensamma marknaden. Inledningsvis borde systemet kunna tillämpas på alla energiproduktionsanläggningar av väsentlig storlek inom EU. Med en korrekt tillämpning av handel med utsläppsrätter inom EU blir den positiva miljöeffekten många gånger större än vad grön skatteväxling kan ge även om en sådan skulle införas i hela Europa. Handel med utsläppsrätter har vidare det goda med sig att företagets incitament att minska utsläppen ökar mer än miljöskatter gör samtidigt som staten inte blir beroende av skatteintäkter för utsläpp.

77. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 108 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 77. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:U512 yrkande 3 delvis samt avslår motionerna 2000/01:MJ39, 2000/01:MJ44 yrkande 3 delvis och 2000/01:MJ45 yrkande 31.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att ett system med handel med utsläppsrätter är ett effektivt sätt att låta marknaden arbeta för en miljövänligare ekonomi. Detta bör ges regeringen till känna.

78. Handel med utsläppsrätter (punkt 108)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 108 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 78. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ44 yrkande 3 delvis samt avslår motionerna 2000/01: MJ39, 2000/01: MJ45 yrkande 31 och 2000/01: U512 yrkande 3 delvis.

Ställningstagande

För att förbättra luftkvaliteten, framför allt i tätorter och områden med hög industriexploatering, föreslår vi ett system för handel med utsläppsrätter. Först bör staten klart definiera ett geografiskt område inom vilket den maximalt tillåtna mängden utsläpp av ett eller flera ämnen bestäms. Därefter ges företag rätt att köpa utsläppsrätter inom gränsvärdet. Företagen skall ha möjlighet att köpa och sälja rättigheterna på en öppen marknad. Gränsvärdena bör justeras med jämna mellanrum för att på detta sätt uppmuntra teknikutvecklingen och göra det dyrare att släppa ut miljöskadliga ämnen.

79. Klimatstrategi inom EU (punkt 109)

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 109 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 79. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: U512 yrkande 3 delvis och avslår motion 2000/01: MJ762 yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

De gränsöverskridande miljöproblemen måste lösas på internationell nivå. EU har därvid de bästa förutsättningarna för att driva på resten av världen mot en hållbar utveckling. I klimatfrågan exempelvis torde EU ha störst möjlighet att påverka USA att revidera sin bakåtsträvande attityd. Emellertid brister EU också inom detta område. Varken EU eller USA uppfyller de mål för koldioxidutsläpp som sattes upp vid klimatomötet i Kyoto år 1997. Det är hög tid att EU vänder utvecklingen. Det bör dessutom påpekas att resurseffektivitet och långsiktig hållbarhet kommer att bli en konkurrensfördel i framtiden. Följande åtgärder bör vidtagas: EU:s kompetensområde bör utvidgas till att omfatta en gemensam energipolitik. EU som union bör också ratificera Kyotoprotokollet senast år 2002. En ambitiös EU-strategi för klimatfrågan bör skapas. Den bör integrera klimatfrågan i flera olika områden såsom energi, transporter och jordbruk. Energieffektivisering och användning av förnybara energikällor bör uppmuntras. All offentlig upphandling bör premiera energieffektivitet. Mil-

jöskatter och miljöavgifter bör harmoniseras genom fastställande av miniminivåer. Detta skulle gynna miljön och ge rättvisa konkurrensvillkor för näringslivet. En harmoniserad koldioxidskatt bör införas. Energieffektivitet och förnybara energikällor bör ha hög prioritet i EU:s bistånd. EU bör ta initiativ till en ny dialog med USA om överenskommelser på energiområdet. För att vara trovärdig i arbetet på global nivå måste EU också vidareutveckla arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling. Det är därvid viktigt med institutionella förändringar på miljöområdet. EU färdigställer nu ett direktiv om mer strategiska hållbarhetsbeskrivningar för planer och program. Detta är positivt. Sådana konsekvensbedömningar bör även omfatta EU:s strukturfonder. Det är också viktigt att stärka utvärderingen av unionens politik. En myndighet för ekorevision med befogenhet till inspektioner i medlemsländerna bör kopplas till den europeiska miljöbyrån (EEA). Principen om att förorenaren betalar bör lagfästas. Ett intressant förslag inom kommissionen är inrättandet av nationella miljöombudsmän, vilka samarbetar i ett nytt hållbarhetsråd. De skall fungera både som övervakare av nationell implementering och som en länk till det civila samhället. Särskild uppmärksamhet bör ges åt hållbarhetsutvärdering i dels strukturfonder och CAP-program, dels biståndsinsatserna i Öst- och Centraleuropa. Miljövänlig upphandling bör lagfästas på europeisk nivå. Vi uppmanar regeringen att verka för en europeisk handlingsplan för hållbara transporter. I dag ökar både person- och godstrafik inom unionen på ett miljömässigt ohållbart sätt. En gemensam handlingsplan bör bl.a. ta fasta på möjligheten att med ny teknik och framsynt samhällsplanering förändra transportbehov och beteenden. Här kan både IT och e-handel få stor betydelse. Transportsektorns ökning är i dag ett av de största hoten mot målen i Kyotoprotokollet. Samtidigt med interna reformer bör EU medverka till en förstärkning av hållbarhetsdimensionen i FN-samarbetet. UNEP bör stärkas och kopplingen mellan FN, andra miljöforum och WTO bör institutionaliseras. Detta bör ges regeringen till känna.

80. Grön skatteväxling (punkt 110)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 110 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 80. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 30 och avslår motion 2000/01:MJ47 yrkande 5.

Ställningstagande

Den s.k. gröna skatteväxlingen bygger på principen att skatt på arbete byts mot skatt på miljöskadlig verksamhet. I praktiken har det inneburit höjd skatt på energi. Avsikten sägs vara att skatten skall bidra till sänkt konsumtion. Eftersom skatteintäkterna gradvis kommer att minska faller idén med skatte-

växling. Stabila skattebaser byts mot förhållandevis lättroliga. En anledning till minskade skatteintäkter skulle kunna vara att energiintensiv produktion flyttar utomlands. Den politiska majoriteten inser risken och låter hushållen få bära den allra största delen av skattehöjningarna. Energi är en viktig beståndsdel i ett gott liv, och det är svårt att drastiskt minska konsumtionen av energi. På såväl kort som medellång sikt drabbas därför människor som har de lägsta inkomsterna särskilt hårt av den gröna skatteväxlingen. Sänkt energiförbrukning kräver oftast dyra investeringar.

Den gröna skatteväxlingen leder således till att industrin får sämre förutsättningar i Sverige och riskerar inte bara arbetstillfällen utan också miljön totalt sett. Därutöver leder den till att människor med lägre inkomster får en högre skattebelastning än eljest. Slutligen leder den till att statsfinanserna på ett oförutsebart sätt försvagas. Sammanfattningsvis avvisar vi den gröna skatteväxlingen. I Moderaternas budgetförslag avvisas därför såväl höjda elskatter som höjda koldioxidskatter.

81. Grön skatteväxling (punkt 110)

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 110 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 81. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01: MJ47 yrkande 5 och avslår motion 2000/01: MJ45 yrkande 30.

Ställningstagande

Det behövs ett mer miljörelaterat skatte- och avgiftssystem där beskattningen på arbete sänks och beskattningen på miljöpåverkan relativt sett höjs. Det är viktigt att poängtera att det är två led i denna skatteomställning. Hittills, när regeringen talat om grön skatteväxling, har skattesänkningen på arbete uteblivit. I stället har mycket begränsade punktinsatser, såsom arbetsgivares möjlighet till höjda avdrag för vidareutbildning av personal, fått symbolisera skattesänkningen och kompensera bl.a. höjd dieselskatt. Kristdemokraterna har starkt kritiserat sådana begränsade åtgärder, eftersom de dels slår snett och tungt belastar många småföretagare, dels inte når det väsentliga syftet att lindra beskattningen på arbete. När regeringen nu talar om en grön skatteväxling om 30 miljarder kronor fram till år 2010, är det därför av yttersta vikt att de höjda energiskatter som propositionen konkretiserar möts av generella skattesänkningar på arbete. Det skall också slås fast att svenska energiskatter och miljöavgifter behöver utformas med betydande hänsyn till förhållandena i omvärlden. De ekonomiska styrmedlens marknadsanpassning är en förutsättning för att produktionen inte skall flytta till områden med lägre ställda krav på miljöanpassning.

82. Strategi för ökat funktionstänkande (punkt 112)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 112 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 82. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 38.

Ställningstagande

En viktig del i arbetet för giftfria och resurssnåla kretslopp är att tänka i termer av funktioner. Man bör inrikta sig på den funktion man vill ha utförd, inte den vara eller teknik som för tillfället är den som utför funktionen. Funktionstänkandet gör att nya och kanske okonventionella lösningar kommer till stånd. Funktionstänkandet står inte i motsats till arbetet med att få miljöanpassade produkter utan är en del av och ett komplement till detta. Centerpartiet anser att det är olyckligt att regeringen inte tar med funktionstänkandet i det helhetsgrepp som behövs för att uppnå miljömålen. Detta bör ges regeringen till känna.

83. Strategier för restaurering av vattendrag (punkt 113)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 113 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 83. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 28.

Ställningstagande

Åtgärdsstrategierna för restaurering av vattendrag bör ha en bredare inriktning än vad regeringen föreslår i propositionen. Hänsyn bör tas till energiförsörjning, klimat och hälsa, EU:s energimål samt till att vattenkraftföretagens kostnader för dessa åtgärder blir begränsade. Detta bör ges regeringen till känna.

84. Miljöbalken m.fl. lagar (punkt 115)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 115 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 84. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ37 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen har i propositionen visat en stor förståelse för att åtgärder krävs inom jord- och skogsbruk för att trygga den biologiska mångfalden. Ytterligare åtgärder måste dock till. Alla lagar, inklusive skogsvårdslagen, som har direkt bäring på konflikter mellan bevarande och exploatering av naturresurser bör inarbetas i miljöbalken. Bevarandemål och exploateringsmål bör jämföras. Vid en konflikt är det exploatörens skyldighet att visa att värdet av en exploatering överstiger värdet av de övriga samlade naturtillgångarna. Därmed införlivas också de sanktionsmöjligheter som i dag finns samlade i miljöbalken med jord- och skogsbrukslagstiftningen.

85. Tilläggsdirektiv till Miljöbalkskommittén (punkt 116)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 116 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 85. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ48.

Ställningstagande

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999. Miljöbalkskommittén har uppdrag att utvärdera tillämpningen av denna lag. Under den tid lagen har varit i kraft har ett antal fall förekommit som visar att nuvarande tillämpning måste ändras på ett antal punkter. Om en verksamhet eller en åtgärd medför att miljöbalkens bestämmelser eller föreskrifter, som har meddelats med stöd av miljöbalken, överträds och om det finns misstanke om brott, kan detta leda till åtal. Det är inte rimligt att belasta polis och åklagare med ärenden av denna typ. En näringsidkare som underlåter att inhämta nödvändigt tillstånd eller gör detta för sent kan komma att påföras en särskild miljöstraffavgift. Avgiften, som i det senare fallet snarare är en förseningsavgift, är i jämförelse med andra förseningsavgifter hög. Miljön blir inte bättre av att näringsidkare får betala avgifter eller åtalas på grund av uteblivna miljörapporter. Effekten blir i stället orimligt höga kostnader för samhället. I ett uppmärksammat fall anmäldes en lantbrukare dels för att han placerat en s.k. gödselstuka för nära ett vattenförande dike och för nära anmälares mark, dels för att stukan saknade täckning. Lantbrukaren hade inte uppfattningen att stukan var anmälningspliktig eller att den utgjorde en fara för miljön. Lantbrukaren påfördes en miljöstraffavgift om 25 000 kr. Avgiften skall enligt miljöbalken betalas inom 30 dagar om inte en längre tid är angiven i beslutet. Sedan lantbrukaren överklagat upphävde miljödomstolen den av kommunen påförda miljöstraffavgiften. Det är inte rimligt att lantbrukaren tvingades att betala avgiften innan han fick rätt i miljödomstolen. Skyldigheten att betala avgiften

borde inträda först när beslutet vunnit laga kraft. Avgiften bör dessutom stå i rimlig proportion till försummelsen.

86. Naturvårdsverkets ansvar för samordning m.m. (punkt 119)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 119 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 86. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 33.

Ställningstagande

Miljömålsrådet skall enligt regeringens förslag ha ansvar för en samlad uppföljning och rapportering till regeringen om utvecklingen mot miljö kvalitetsmålen m.m. Vi motsätter oss att ett miljömålsråd med dessa uppgifter införs. Att göra en samlad uppföljning och rapportering på miljömålsrådet ingår på ett naturligt sätt i Naturvårdsverkets uppgifter, och det finns därför ingen anledning att skapa en egen organisation för detta ändamål. Naturvårdsverket bör ha det övergripande ansvaret för miljömålsarbetet i samarbete med sektorsmyndigheter och berörda näringar. Vi anser att det ankommer på Naturvårdsverket att självt organisera arbetet med uppföljning och rapportering på ett ändamålsenligt sätt.

87. Konflikter kring miljö kvalitetsmålen (punkt 121)

av Ulf Björklund (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 121 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 87. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ46 yrkande 41.

Ställningstagande

Med den utformning av propositionen som regeringen valt tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet bygger man in en rad målkonflikter, konflikter mellan intressen och konflikter mellan olika miljö mål. Vi beklagar detta och det faktum att regeringen inte mer uppmärksammat denna problematik. Miljömålskommittén gjorde en konsekvensanalys, men regeringen har inte gjort en sådan på ett fullgott sätt. I samband med den första översiktliga rapporteringen till riksdagen om hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider bör regeringen foga en analys kring de konflikter som kommer att uppstå kring målen.

88. Länsstyrelsernas resurser (punkt 122)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 122 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 88. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 34.

Ställningstagande

Länsstyrelserna skall enligt regeringens förslag ha det övergripande ansvaret för det regionala mål- och uppföljningsarbetet. Det innebär att länsstyrelserna påförs nya arbetsuppgifter. Arbetet med att följa upp den mängd delmål som föreslås i propositionen riskerar att leda till att länsstyrelserna får svårigheter att klara övriga arbetsuppgifter på ett rimligt sätt. Risken är att enskilda drabbas genom att myndigheten får allt längre handläggningstider för olika ärenden. Vi anser att regeringen när den nu avser att påföra länsstyrelserna nya arbetsuppgifter är skyldig att se till att länsstyrelserna får tillräckliga resurser för att klara arbetsuppgifterna på ett rimligt sätt.

89. Beräkning av miljökador (punkt 123)

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 123 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 89. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ45 yrkande 2.

Ställningstagande

Miljömålskommittén uppskattar att kostnaderna för miljöförstöring uppgår till mer än 20 miljarder kronor per år. Samtidigt anger kommittén att de verkliga kostnaderna inte kan fastställas med befintliga metoder och tillgängliga data. Konjunkturinstitutet har gjort en liknande studie och kommit fram till att kostnaderna för miljökador i Sverige uppgår till ca 10 miljarder kronor per år. Tyvärr redovisas varken i propositionen eller i Miljömålskommitténs betänkande någon utförligare beskrivning av hur kostnaderna beräknats.

Vi anser att det är av begränsat värde att i propositionen ange en storleksordning på kostnaderna för miljökador när så stor osäkerhet råder om dess verkliga storlek. Det behövs en omfattande metodutveckling och en koppling mellan miljökadorna och de investeringar som samhället gör för att minska miljökadorna. All ekonomi handlar om hushållning med knappa resurser. Varje felsatsad krona på miljöåtgärder som inte ger någon miljöförbättring minskar samhällets möjligheter att genomföra miljöåtgärder där de verkligen

behövs. Vi anser att regeringen bör ta initiativ till att göra beräkningar på de miljöskador som har en direkt koppling till människors hälsa, den biologiska mångfalden, ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt hushållningen med naturresurserna. Utifrån ett bättre underlag blir det då möjligt att göra riktiga miljöinvesteringar som förbättrar människors hälsa, den biologiska mångfalden osv.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avveckling av kärnkraften

av Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Lars Lindblad (m).

Sverige blir i takt med ökande elförbrukning alltmer beroende av elimport. Det finns en uppenbar risk att Sverige i framtiden inte kommer kunna importera tillräckligt mycket el för att undvika elbrist. Vidare är risken för akut effektbrist i Syd- och Mellansverige överhängande. Samtidigt har Sveriges riksdag fattat beslut om att Sverige skall driva en ansvarsfull klimatpolitik och därmed sträva efter att utsläppen av växthusgaser skall minska såväl i Sverige som i övriga världen.

Vi motsätter oss en energipolitik som förvärrar problematiken kring hotande elbrist, risken för akut effektbrist samt ökade utsläpp av växthusgaser. Vi anser därför att beslutet om att avveckla kärnkraften skall rivas upp. De svenska kärnkraftverken bör få drivas vidare så länge de uppfyller högt ställda miljö- och säkerhetskrav.

2. Miljömålen m.m.

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Hållbar utveckling i samarbete med utvecklingsländerna

Det är viktigt att redan nu planera för en hållbar utveckling i kandidatländerna i och med deras anslutning till EU och till den inre marknaden. Problemen härvidlag är uppenbara, och svårigheten för dem att leva upp till EU:s miljölagstiftning framhålls ibland som ett av de mest avgörande hindren i anslutningsprocessen. Tyvärr har dock miljön inte spelat någon framträdande roll i kommissionens rapporter om framstegen på vägen mot utvidgning (även om viktiga insatser görs genom PHARE och andra program). Även om man inte bör ställa orimliga krav så att utvidgningen försenas, bör EU på ett positivt sätt lägga upp planer för förändring – i nära samarbete med kandidatländerna själva.

Det innebär ett krav på flexibilitet – inte oavvisliga krav, snarare en vilja att göra så mycket som möjligt före anslutningen och att fortsätta med stödjande miljöarbete därefter. Kandidatländernas anpassning till EU:s miljökrav beräknas kosta uppåt 120 miljarder euro. Denna kostnad måste EU solidariskt hjälpa till att bära. Eftersom kandidatländerna befinner sig på en avsevärt lägre utvecklingsnivå, finns det stora möjligheter att styra den ekonomiska utvecklingen för att undvika de misstag som gjorts i västländerna.

Möjligheten till ”tekniksprång” mot en hållbar utveckling bör utnyttjas. Inte minst handlar det om att på ett framsynt sätt planera transportsystemen i kandidatländerna. Eftersom t.ex. järnvägsnäten är välutbyggda finns en relativt god grund för en fortsatt positiv utveckling. De s.k. TEN (transeuropeiska nätverk) bör vidareutvecklas i dessa områden, men med ett tydligt fokus på hållbar utveckling. Dessutom måste allt stöd, t.ex. inom strukturfonderna och jordbruksområdet, godkännas utifrån hållbarhetsanalyser. En mer långsiktig och betydligt mer övergripande strategi för hållbar utveckling bör utarbetas just för kandidatländerna.

Det är också angeläget att stärka och skydda det lågintensiva jordbrukssystem, som är vanligt i öst, och som är mer gynnsamt när det gäller biologisk mångfald och låg användning av gifter. På jordbrukssidan måste man tackla frågan om strukturanpassningar på landsbygden. Om en stor andel jordbrukare får svårt att fortsätta sin verksamhet, finns en överhängande risk för en dramatisk migrationsström till städerna, med efterföljande sociala och miljömässiga problem. EU kan hjälpa till att förhindra detta genom en plan för alternativa sysselsättningar på den jordbruksmark som blir över när lantbruket effektiviseras. Möjligen kan produktion av energiskog och biomassa vara en del i en sådan plan – och samtidigt bidra till en hållbar energipolitik.

Regler för naturvårdsförrättning

Lagregler bör införas om att naturreservat bör kunna bildas med hjälp av en naturvårdsförrättning. Hanteringen av reservatsbildningen kan då ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än nu.

Utskottet hänvisar till Naturvårdsverkets och Lantmäteriverkets gemensamma arbete, som utmynnat i en rapport med förslag om bl.a. en ny lag om naturskyddsförrättning. Syftet med förslagen är att åstadkomma ett effektivare genomförande av vissa beslut om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, med bl.a. regler om ersättning och inlösen i anslutning till naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde och vattenskyddsområde genom en lantmäteriförrättning. Rapporten har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet.

Regeringen föreslår att ytterligare 900 000 ha skogsmark skall undantas från produktion fram till år 2010, varav 320 000 ha avsätts som naturreservat, 30 000 ha som biotopskyddsområde och 50 000 ha skyddas genom naturvårdsavtal. Resten skulle vara frivillig avsättning.

En naturreservatsbildning kan beröra många markägare. Det kan då ta lång tid mellan reservatsbeslut och färdiga avtal med alla markägare. I normalfallet tar det ca 3 år att bilda ett naturreservat. I extremfallet kan det ta tre gånger så lång tid. Om delmålet om avsättning av naturskyddsområden skall nås, krävs att proceduren förenklas med bibehållen rättssäkerhet.

Ett förrättningsförfarande ger stora möjligheter att hantera stora sakägargrupper på ett samtidigt rättssäkert och effektivt sätt. En lantmäteriförrättning har även en sakrättslig funktion genom att förändringar av fastighetsindelning och av servitut och andra rättigheter automatiskt införs i det officiella fastig-

hetsregistret och därmed får rättsverkan gentemot andra intressenter beträffande egendomen. Erfarenheten av försöksverksamhet med förrättningsförfarande har visat att den i processen ingående medlingen och utredningen ofta har tillfredsställt dem som berörts av konflikten. De sammanlagda kostnaderna minskar också genom att berörda parter inte behöver göra var sin utredning i samma fråga.

Lantmäterimyndigheten arbetar också konfliktförebyggande vid naturvårdsärenden genom att bl.a. få till stånd markbyten som lindrar konsekvenserna för enskilda fastighetsägare och samtidigt minskar kostnaderna för förvärvare.

Kristdemokraterna anser att en snabbare process behövs för bildande av naturreservat för att delmålet om markavsättning till naturreservat skall nås.

3. Miljöstyrande avgifter m.m.

av Eskil Erlandsson (c).

Olika former av trängsel- eller miljörelaterade avgifter kan vara bra sätt att styra trafikflöden och samtidigt få intäkter som kan användas till att förbättra infrastruktur och kanske framför allt kollektivtrafik, i de områden där avgifterna tas ut. Centerpartiet anser att det är viktigt att genomföra de förändringar av svensk lagstiftning som behövs för att dessa avgifter skall kunna tas ut. Det är viktigt att komma ihåg att det måste vara de olika städernas eller områdenas sak, inte statens, att bestämma om de vill införa dessa avgifter eller ej. Det statliga regelverket får dock inte stoppa möjligheten. Det är också viktigt att påpeka att staten ej skall ta någon del av avgifterna.

Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) har konstaterat att inte ens omfattande satsningar på vägnätet i Stockholmsområdet skulle medföra att man kom till rätta med trängseln i Stockholmstrafiken. Trängsel- eller miljöavgifter kan vara ett alternativ till dessa massiva utbyggnader. I propositionen anger regeringen att den i samband med att klimatpropositionen läggs kommer att återkomma till riksdagen med förslag om miljöstyrande avgifter i tätorter. Centerpartiet anser att avgifterna bör utformas med en inriktning som beskrivs ovan.

4. Miljömålen m.m.

av Harald Nordlund (fp).

Skydd av skogsmark

Skogens ekosystem utgör grunden för många arters överlevnad, och skogsbruket skall bedrivas så att den biologiska mångfalden inte hotas. Ett sätt att skydda naturskog och därmed den biologiska mångfalden är att undanta viss skogsmark från skogsbruk. Svenska skogsägare är miljömedvetna; deras kompetens borde tillvaratas när det gäller att fastställa på vilket sätt ett område skall skyddas. Nya möjligheter att uppmuntra frivilliga åtaganden bör prövas, liksom ökade möjligheter att teckna skötselavtal. Om fastställda mil-

jömål skall kunna uppnås krävs större flexibilitet i fråga om metoder för avsättningar.

Strategier för kemikalieanvändning

Ambitionen att skapa en giftfri miljö kräver stora insatser från samhällets olika aktörer. I en ny kemikaliepolitik är det viktigt att tillse att försiktighetsprincipen följs och att man ser till att förorenare verkligen får betala. Ansvar för att utreda ämnens miljöpåverkan måste gälla alla kemiska ämnen. En reformering av EU:s kemikaliepolitik är angelägen. En strategi för en reformering måste utarbetas. Sveriges representanter bör vara pådrivande i denna ambition.

Uppföljning av miljömålen

Utan en effektiv uppföljning och ett tydligt ansvarsutkrävande blir miljömålen verkningslösa. Det är positivt att Naturvårdsverket ges särskilda resurser för uppföljning. Dessa resurser bör emellertid inte användas bara för redovisning av måluppfyllelse utan också för att göra återkopplingar till ansvarig aktör och för att föreslå ansvarsutkrävande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Miljödepartementet) föreslår i proposition 2000/01:130:

1. att riksdagen godkänner regeringens förslag om delmål för de 15 miljökvalitetsmål (avsnitten 7–20) som tidigare antagits av riksdagen,
2. att riksdagen godkänner att den nya miljömålsstrukturen skall ersätta de miljömål som riksdagen antagit inom ramen för miljöpolitiken före beslutet om propositionen 1997/98:145 (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183) (avsnitt 3.2),
3. att riksdagen godkänner vägledande strategier för att uppnå miljökvalitetsmålen (avsnitt 21.1),
4. att riksdagen godkänner att det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:2 Miljöövervakning m.m. för år 2001 används för uppföljning och rapportering av miljökvalitetsmålen i enlighet med vad regeringen har anfört (avsnitt 23.3),
5. att riksdagen godkänner protokollet av den 1 december 1999 angående minskning av förurning, övergödning och marknära ozon till 1979 års konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (avsnitt 26),
6. att riksdagen godkänner 1999 års justeringar och ändringar av Montreal-protokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet (avsnitt 27).

Följdmotioner

2000/01: MJ37 av Staffan Werme (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inarbetande av bland annat skogsvårdslagen i miljöbalken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tydliggörande av de enskilda jord- och skogsbruksföretagens ansvar för de miljöstörningar de orsakar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialåtgärder för de mest hotade djur- och växtarterna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd av sumpskogar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om säkerställande av skogsmark.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om säkerställande av ängsmark, hagmark och extensivt använd betesmark.

2000/01: MJ38 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att yrkesfisket vägs in i miljömålen och åtgärdsstrategierna.

2000/01: MJ39 av Carl-Axel Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. utsläppsrätter.

2000/01: MJ40 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett tydligare mål om ökad användning av den svenska råvaran trä i byggandet.

2000/01: MJ41 av Inga Berggren och Kent Olsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målkonflikter, prioriteringar och avvägningar såväl mellan miljömålen som mot andra samhällsmål vad avser produktionsanläggningar för vindkraft.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny gränsvärdesnorm för buller från vindkraft bör arbetas fram.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa respektavstånd för att skydda människor från buller, skuggflimmer och visuell nedsmutsning.

2000/01: MJ42 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i delmålet (nr 1), "Planeringsunderlag för miljö kvalitetsmålet god bebyggd miljö", skall ingå att det senast år 2010 skall finnas program för hur behovet av lokal odling skall tillgodoses.

2000/01: MJ43 av Yvonne Ångström (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att etappmålet för skogsavsättning för år 2010 sätts till 800 000 ha.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydlig redovisning och utvärdering av de totala insatserna på området skall göras.

2000/01: MJ44 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det internationella miljöarbetet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de 15 miljömålen vid upprättande av delmålen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljömålen vid upprättande av miljömålsstrategier.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att införa ett 16:e miljömål: Biologisk mångfald.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppföljning och information gällande miljömålen.

2000/01: MJ45 av Göte Jonsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de grundläggande värdena för prioriteringarna i arbetet med att uppnå en ekologiskt hållbar utveckling.
2. Riksdagen begär att regeringen tar initiativ till beräkningar av de miljöska-
dor som har en direkt koppling till människors hälsa, den biologiska mång-
falden, ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt hushållningen
med naturresurserna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om att det nu brådskar med att få fram en proposition om en svensk
klimatstrategi.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om behovet av förnyelse av bilparken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om forskning avseende skogsbruket och dess effekter på särskilt
försumningskänsliga områden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om att målet skall vara att minska trafikens miljöbelastning, inte att
minska trafiken i sig.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om att riskbedömningar av saneringsobjektens farlighet för männi-
ska och miljö skall styra i vilken ordningsföljd och i vilken takt sanerings-
arbetet skall genomföras.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om att målsättningen i ett generationsperspektiv skall vara att ha
återställt alla förorenade områden som utgör en risk för människors hälsa
och miljön.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen
anförs om att arbetet för att begränsa utsläppen av ozonnedbrytande ämnen
skall bedrivas internationellt.
10. Riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö
skall ha följande lydelse: År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva
ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors
hälsa och den biologiska mångfalden skyddas.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i första hand frivilliga överenskommelser, information och ekonomiska incitament skall användas för att klara miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning.
12. Riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag skall ha följande lydelse: senast 2005 skall berörda myndigheter ha identifierat och kartlagt de särskilt skyddsvärda naturområden, i och i anslutning till sjöar och vattendrag, som kan komma att behöva ett långsiktigt skydd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det inte är realistiskt att i delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag ange att minst 25 % av de potentiellt skyddsvärda vattendragen år 2010 skall vara färdigrestaurerade.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att när samhället inför långtgående restriktioner i enskilda markägares möjligheter till normal markanvändning skall ersättning motsvarande den enskildes förlust i princip alltid utgå.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om introduktion av främmande och genetiskt modifierade organismer som "kan hota" den biologiska mångfalden.
16. Riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård skall ha följande lydelse: Berörda myndigheter skall i samarbete med bl.a. fiskerinäringen senast 2005 ha inhämtat tillräckliga kunskaper för att kunna ta ställning till vilka områden i den marina miljön som behöver ett långsiktigt skydd.
17. Riksdagen beslutar att delmål 7 under miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård skall ha följande lydelse: Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2005.
18. Riksdagen beslutar att delmål 4 under miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker skall ha följande lydelse: Senast 2010 skall tillräckligt många våtmarker i odlingslandskapet och i kustzonerna ha anlagts för att väsentligt bidra till uppfyllandet av miljömålen Ingen övergödning och biologisk mångfald.
19. Riksdagen avslår regeringens förslag till volymmål i delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar om att ytterligare undanta skogsmark från skogsproduktion till 2010.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det vid avsättningar av skogsmark i första hand skall vara statlig mark som skall komma i fråga.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skogsmarkernas värde för rekreation säkerställs inom ramar för de rättigheter och skyldigheter som allemansrätten anger.

22. Riksdagen avslår regeringens förslag till delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Levande skogar i enlighet med vad som anförs i motionen.
23. Riksdagen beslutar att regeringens förslag till delmålen 1, 2 och 3 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap ersätts med ett delmål med följande lydelse: Miljöpolitiken vad gäller naturvården och miljö- och landsbygdsprogram inom jordbrukspolitiken skall utformas så att en tillräckligt stor variation av naturtyper med inslag av småbiotoper, vattenmiljöer och betande djur bevaras för att senast 2010 säkerställa en långsiktig biologisk mångfald.
24. Riksdagen avslår regeringens förslag till delmål 6 under miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap i enlighet med vad som anförs i motionen.
25. Riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö skall ha följande lydelse: Nya varaktiga skador på mark och vegetation orsakade av mänsklig verksamhet skall vara försumbara senast 2005.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ökad andel hårdgjord yta i många fall är ofrånkomligt om man vill kunna utveckla och expandera tätorter.
27. Riksdagen beslutar att delmål 1 under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö skall ha följande lydelse: Senast år 2005 skall all fysisk planering och allt samhällsbyggande ta hänsyn till och i möjligaste mån anpassas till den övergripande målsättningen att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inte finns några skäl till att överväga ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nya byggnader.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inte finns något behov av att stärka strandskyddet.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om problemen med grön skatteväxling.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av handel med utsläppsrätter på EU-nivå som ett verkningsfullt instrument för att minska energisektorns miljöbelastning.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en god infrastruktur i kombination med forskning och utveckling om renare bränslen, effektivare motorer och bättre reningsteknik för att minska trafiksektorns miljöbelastning.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket bör ha ansvaret för samordning, uppföljning och rapportering av miljömålsarbetet.

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att länsstyrelserna får tillräckliga resurser för att klara de nya uppgifterna på ett rimligt sätt.

2000/01: MJ46 av Eskil Erlandsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en bred samhällsekonomisk konsekvensanalys av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark bör genomföras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den pågående frivilliga miljöhänsynen i skogsbruket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekonomisk ersättning och markersättning.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av inriktningen på avsättningarna av skyddsvärd skogsmark i enlighet med vad i motionen anförs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de skogliga impedimenten.
6. Riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anförs om att etappmålet för mängden hård död ved skall vara 25 %.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är viktigt att det inom ramen för de medel som avsätts för bevarandet av den biologiska mångfalden sker en omfördelning så att ersättning för skador på angränsande skog möjliggörs.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet att skogsmarken skall brukas på sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kultur lämningar är försumbara senast år 2010 bör omformuleras.
9. Riksdagen fastställer Miljömålskommitténs förslag: "Föreordnade områden är identifierade samt undersökta och minst 30 procent av områdena av riskklass mycket stor och stor är åtgärdade senast år 2010."
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljömålet Storslagen fjällmiljö.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om klimatpolitik.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten ger ett långsiktigt besked om att kalkning av vatten och skogsmark kommer att fortgå så länge det behövs.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringens precisering "markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet" bör utgå.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en större samordning av miljömålen är önskvärd.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förfarande från regeringens sida med större samförstånd mellan berörda intressen vad gäller alla miljömål.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att Sverige utnyttjar de EU-stöd och de nivåer vi har rätt att få.
17. Riksdagen beslutar att uppdra åt regeringen att återkomma med ett kvantitativt och tidsbestämt mål för fosfor senast 2003.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erkänna och ersätta jordbruket för de miljö- och kulturmiljö-tjänster det levererar till samhället.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vallstöd i hela landet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det fortsatta omställningsarbetet efter avställningen av den andra reaktorn i Barsebäck framgent bör koncentreras till att avveckla de reaktorer vars möjligheter att uppnå delmål 1 av kärnkraftsindustrin anses var begränsade.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala vetot.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utökad information till framför allt ungdomar kan minska exponering från solariers skadliga UV-strålning.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att närmare undersöka möjligheterna att i större utsträckning än i dag gräva ned elledningar för att minska exponeringen från elektromagnetiska fält.
24. Riksdagen beslutar att fastställa Miljömålskommitténs förslag: ”Senast år 2010 ingår minst 75 procent av fosfor från avfall och avlopp i kretsloppet och kan återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö.”
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energianvändning och energieffektivisering.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av skyddszoner för vattendrag och vattensystem med anslutande miljöer.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta byggnation i strandnära miljöer generellt och låta kommunen själv avgöra vilka strandområden som skall vara strandskyddade.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utformandet av strategier för restaurering av vattendrag bör ta hänsyn till energiförsörjning, klimat och hälsa, EU:s energimål samt att vattenkraftföretagens kostnader för dessa åtgärder blir begränsade.
29. Riksdagen avslår delmål 1 under Hav i balans, levande kust och skärgård i den del som behandlar marina reservat.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att delmålet Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas bör formuleras så att skärgårdens utvecklingsmöjligheter förbättras, inte begränsas och försämras.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utformningen av trängsel-/miljöavgifter i storstäder.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda frågan om ett samlat ansvar för infrastruktur.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skattebefria de alternativa drivmedlen.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tioårsprogram för att introducera miljöriktiga bränslen.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redan nu slå fast tydliga krav på drivmedelsförsäljare att kunna tillhandahålla biodrivmedel på samtliga större försäljningsställen till år 2005.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ställa upp ett konkret mål som att senast 2005 skall minst 10 % av de fordon som säljs vara nollemissionsfordon.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige driver på för en förändring av Chicagokonventionen så att skatt på flygbränsle tillåts.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs en strategi för ökat funktionstänkande.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se jordbruket som en resurs i miljöarbetet.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om allas delaktighet i ett regionalt och socialt samlat Sverige.
41. Riksdagen begär att regeringen, i samband med den första översiktliga rapporteringen till riksdagen om hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider, fogar en analys av de konflikter som kommer att uppstå kring målen.

2000/01: MJ47 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kalkningen av sjöar och vattendrag skall samordnas med skogskalkningen och att dessa åtgärder skall tillskjutas ytterligare medel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en tillfälligt höjd skrotningspremie till 3 000 kr för bilar satta på marknaden före 1989.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige framöver fullt ut utnyttjar de möjligheter att utveckla ett rikt odlingslandskap som Miljö- och landsbygdsprogrammet och medlemskapet i EU innebär.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delmålen för Levande sjöar och vattendrag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett mer miljörelaterat skatte- och avgiftssystem förutsätter generella skattesänkningar på arbete.

2000/01: MJ48 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Miljöbalkskommittén tilläggsdirektiv att se över den s.k. sanktionsavgiften.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01: MJ234 av Karin Svensson Smith m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen med högsta prioritet aktivt verkar för att skapa förutsättningar för att Sveriges nationella och internationella åtaganden vad gäller biologisk mångfald fullföljs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör utvecklas lokala handlingsplaner, i vilka förutsättningarna för fortsatt hävd i de aktuella bygderna analyseras.

2000/01: MJ406 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av grundforskning av vattenkvaliteten i Stockholms skärgård.

2000/01: MJ413 av Gudrun Lindvall och Per Lager (mp):

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om nya områden för marina reservat.

2000/01:MJ418 av Åsa Torstensson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marina reservat.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalt ansvar för den långsiktigt hållbara miljön till havs.

2000/01:MJ608 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av satsning på taxonomisk forskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kompetens för att sköta samlingar av växter och djur på museer och institutioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny nationell fauna och flora.

2000/01:MJ707 av Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gränsvärden för buller vid evenemang.

2000/01:MJ711 av Lennart Daléus m.fl. (c):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tryggad vattenförsörjning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om innehållet och hanteringen av EU:s sjätte miljöhandlingsprogram.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara pådrivande för att EU:s ekonomi skall miljöprövas.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biologisk mångfald i det moderna samhället.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nästa långtidsutredning bör ta hänsyn till klimatförändringar och uttunnningen av ozonskiktet.

2000/01:MJ726 av Karl-Göran Biörsmark (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöfarligt gods.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om övervakning av klororganiska ämnen i Vättern.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en bredare studie av bottensystemets funktion i Vättern.

2000/01: MJ737 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en aktionsplan för att utrota den kraftigt giftiga jättebjörnlokan i Sverige.

2000/01: MJ738 av Tuve Skånberg och Magda Ayoub (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att återställa det skånska kulturlandskapet.

2000/01: MJ743 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en nationell strategi för att värna biologisk mångfald.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en handlingsplan för arter på hotlistan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en årlig skrivelse till riksdagen om tillståndet för den biologiska mångfalden i allmänhet och för de hotade arterna i synnerhet.

2000/01: MJ749 av Gudrun Lindvall (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt skydda den vitryggiga hackspettens biotop.

2000/01: MJ756 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

Riksdagen begär att regeringen låter genomföra en samordnad kommunal planering enligt MB 6 kap. 13 § av Järvafältet/Igelbäckens dalgång i syfte att skapa ett naturreservat.

2000/01: MJ762 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa EU:s åtaganden på lång sikt för att minska utsläppen av växthusgaser med 50 % till år 2030.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för en total översyn av det offentliga stödet inom EU samt huruvida detta bidrar till att nå uppsatta klimatmål.

2000/01: MJ764 av Bo Lundgren m.fl. (m):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöforskning och miljöövervakning.

2000/01: MJ765 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med inrättande av naturreservat och förstärkt biotop-skydd bör intensifieras.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sitt arbete inom EU bör verka för att övertyga förpackningsindustrin i Europa om fiberförpackningens alla möjligheter.

2000/01: MJ769 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att minska myggplågan.

2000/01: MJ770 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagregler om naturvårdsförrättning bör införas så att hanteringen av naturreservatsbildning kan ske enklare, snabbare och till lägre kostnad än vad nuvarande regler ger möjlighet till.

2000/01: MJ776 av Ann-Marie Fagerström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konflikten mellan kulturmiljövård och naturvård.

2000/01: MJ779 av Hans Stenberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att bunkerolja av miljöklass 1 blir tillgänglig i alla Europas hamnar.

2000/01: MJ780 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Activities Implemented Jointly (AIJ).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkor som tar upp koldioxid.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bunkerbränslen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att urholkningen av Kyotoprotokollet stoppas.

2000/01: MJ781 av Cristina Husmark Pehrsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vikten av att Naturvårdsverket tillsammans med Svenska kyrkan inleder projekt i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01: MJ784 av Kenneth Johansson m.fl. (c, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om myggproblemen i Nedre Dalälvsområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om statligt stöd för framtagande av åtgärdsprogram och genomförande av kort- och långsiktiga åtgärder.

2000/01:MJ785 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder för att minska nedfallet av luftburet kväve i sjöar och vattendrag.

2000/01:MJ788 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snarast införa ett utökat våtmarksskydd, omfattande hela Jönköpings län.

2000/01:MJ789 av Majléne Westerlund Panke m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av översyn och förbättring av skyddet för havsöringsförande bäckar och mindre laxåar.

2000/01:MJ793 av Sven-Erik Österberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en strategi mot myggplågan i Tärn sjö.

2000/01:MJ796 av Ingvar Eriksson m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöövervakning och forskning.

2000/01:MJ797 av Harald Nordlund (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka takten i bullerarbetet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket får ett tydligt, långsiktigt uppdrag att kraftfullt arbeta med bullerfrågorna särskilt på det långsiktiga strategiska planet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man vad avser buller från markbunden trafik skall eftersträva att även ge boende tillgång till en god ljudmiljö.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen behöver stärkas så att miljömyndigheter med kraft kan driva frågor om bullersanering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att med hög prioritet driva bullerfrågorna internationellt, särskilt inom EU.

2000/01:MJ798 av Harald Nordlund och Åsa Torstensson (fp, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hårdare miljökrav på sjöfarten och jordbruken runt Östersjön.

2000/01: MJ804 av Patrik Norinder m.fl. (m, s, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om myggproblemet i nedre Dalälven.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om statligt stöd för att förhindra myggkläckning samt bekämpning med BTI.

2000/01: MJ805 av Lena Ek och Margareta Andersson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om initiativ till en diskussion om harmonisering av deponiskatter och förbränningsavgifter inom EU.

2000/01: MJ815 av Urban Ahlin och Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpta straff för illegal handel med utrotningshotade djur och växter.

2000/01: MJ816 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen begär att regeringen utreder att mål sätts upp för införandet av avgasfria bilar i Sverige, med en nollvision som slutmål.

2000/01: MJ819 av Birgitta Ahlqvist och Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett särskilt miljöprogram för Barentsområdet.

2000/01: MJ825 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att entreprenadmaskiner åläggs att begränsa sina avgasutsläpp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfärda tomgångsregler för entreprenadmaskiner.

2000/01: MJ828 av Morgan Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förstärkt skydd för sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen.

2000/01: MJ835 av Ingemar Vänerlov (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av insatser för att upprätthålla värdefulla ängar och hagar till nytta för artrikedomen inom såväl växt- som djurvärlden.

2000/01: MJ838 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta principen om hållbar utveckling vara den högst prioriterade frågan under Sveriges ordförandeskap inom EU första halvåret 2001.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige under sitt ordförandeskap inom EU verkar för inrättandet av en miljökommitté som granskar förslag till beslut enligt fastlagda principer för miljöpolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för utökade anslag och befogenheter till Europeiska miljöbyrån.
8. Riksdagen begär att regeringen under Sveriges tid som ordförandeland inom EU presenterar en plan för hur man kan öka användandet av miljökonsekvensbeskrivningar och miljöcertifiering i såväl offentlig förvaltning som den privata sektorn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om artikel 95 i EG-fördraget, även kallad Miljögarantin.

2000/01: MJ840 av Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hålla landskapet öppet.

2000/01: MJ841 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att skydda och anlägga våtmarker.

2000/01: Bo223 av Lennart Daléus (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biologisk mångfald.

2000/01: Bo509 av Barbro Feltzing (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gränsvärden för buller på arbetsplatser och ute i samhället bör tas fram.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bulleraspekten som ett kvalitetskrav på produkter vid upphandling.

2000/01: K342 av Ulf Björklund m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lokalt förankrad, dvs. en samisk majoritet i förvaltningen av Lapplands världsarv–Laponia.

2000/01:U512 av Alf Svensson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för en tydlig strategi för klimatfrågan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU ge planeringen för hållbar utveckling högre prioritet i samarbetet med kandidatländerna.

2000/01:U513 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av initiativ för att minska EU:s beroende av olja och andra fossila bränslen.

BILAGA 2**Näringsutskottets yttrande
2001/02:NU1y****Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier****Till miljö- och jordbruksutskottet**

Miljö- och jordbruksutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2000/01:130 om svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (miljömålspropositionen) jämte motioner i de delar som berör näringsutskottets beredningsområde. Totalt har 12 motioner väckts med anledning av propositionen.

I propositionen vidareutvecklas den miljömålsstruktur som riksdagen beslöt om våren 1999 (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). På riksdagens begäran lämnar regeringen nu förslag till delmål, åtgärder och strategier för att nå miljö kvalitetsmålen. I propositionen redovisas förslag till delmål och åtgärdsstrategier för 14 av de 15 miljö kvalitetsmål som riksdagen tidigare beslutat om. Målet Begränsad klimatpåverkan kommer att behandlas i en särskild proposition under hösten 2001.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför näringsutskottet lämnats av företrädare för Näringsdepartementet, LRF Skogsägarna, Skogsindustrierna, Svensk Energi och Svenska Torvproducentföreningen.

Sammanfattningsvis anser näringsutskottet att det av regeringen föreslagna delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark bör omformuleras. I två avvikande meningar (s, v; mp) tillstyrks regeringens föreslagna delmål.

Utskottets överväganden

Inledning

Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om huruvida formuleringen av delmål 1 om avsättning av skyddsvärd mark inom miljö kvalitetsmålet Levande skogar kan medföra icke önskvärda effekter för skogsindustrin.

I motionerna har även två andra frågor som berör näringsutskottets ansvarsområde tagits upp. Utskottet avstår från att yttra sig i dessa båda frågor, utan hänvisar i stället till olika betänkanden under föregående riksmöte där frågorna behandlats.

Den ena frågan rör olika aspekter av energipolitikens utformning, vilken aktualiserats i motion 2000/01: MJ46 (c). Näringsutskottet hänvisar härvid till anslagsbetänkande 2000/01: NU3 om utgiftsområde 21 Energi, där frågor om stängning av den andra reaktorn i Barsebäcksverket samt energianvändning och energieffektivisering behandlades. I betänkande 2000/01: NU8 om vissa elmarknadsfrågor behandlades bl.a. strålningsrisker från kraftledningar, varvid riksdagen gjorde ett tillkännagivande till regeringen om tillsättande av en utredning med uppdrag att finna åtgärder och metoder för att reducera strålningsriskerna från kraftledningar (reservation från företrädarna för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet). När det gäller frågan om alternativa drivmedel planerar näringsutskottet ett särskilt betänkande i detta ämne under våren 2002.

Den andra frågan som rör näringsutskottets ansvarsområde – och som utskottet inte går närmare in på i detta yttrande – avser ökad användning av trä i byggande, som aktualiserats i motion 2000/01: MJ40 (s). Näringsutskottet behandlade denna fråga våren 2001 i det näringspolitiska betänkandet 2000/01: NU7 (s. 86). Regeringen bör på de sätt som är möjliga främja en ökad träanvändning i byggandet, anförde utskottet. Speciellt bör detta kunna ske i det offentliga byggandet. Det offentliga byggandet kan vara den motor som driver på och utvecklar användningen av en av vårt lands viktigaste naturresurser, sades det. Näringsutskottet utgick från att regeringen agerar i överensstämmelse härmed, utan att något särskilt tillkännagivande av riksdagen skulle vara erforderligt. I en reservation (v) anmodades regeringen att vidta lämpliga åtgärder för att öka andelen trä i det offentliga byggandet. Riksdagen följde näringsutskottet.

Avsättning av skyddsvärd skogsmark

Propositionen

Riksdagen har fastställt miljö kvalitetsmålet Levande skogar på följande sätt: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljö värden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Regeringen föreslår nu i miljömålspropositionen att ett av delmålen för målet Levande skogar skall formuleras på följande sätt: Ytterligare 900 000 ha skyddsvärd skogsmark skall undantas från skogsproduktion till år 2010. Regeringens förslag innebär skydd av ytterligare 900 000 ha mark jämfört med den skydds nivå som uppnåtts t.o.m. år 1998. (Skydds nivån t.o.m. år 1998 uppgick till 865 000 ha produktiv skogsmark.) Statens ansvar för skydd uppskattas till ca 400 000 ha av den föreslagna utökningen om 900 000 ha. Skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion och skyddas antingen genom miljöbalkens bestämmelser eller genom långsiktiga civilrättsliga avtal. Enligt regeringens bedömning bör 320 000 ha avsättas som naturreservat, 30 000 ha som biotopskyddsområden och 50 000 ha skyddas genom naturvårdsavtal. Förutom statens del bygger delmålet på att skogsbolag och enskilda markägare frivilligt skyddar skogsmark med höga natur- och kulturvärden. Den frivilliga avsättningen beräknas till ca 500 000 ha, varav 230 000 ha redan har avsatts. Det föreslagna delmålet skall uppnås under en tioårsperiod. En avstämning bör göras efter fem år för att utvärdera måluppfyllelsen.

För att miljö kvalitetsmålet Levande skogar skall kunna nås inom en generation är det angeläget att skogsbolag och enskilda markägare fortsätter att frivilligt skydda skogsmark av hänsyn till höga natur- och kulturmiljö värden och av sociala skäl, sägs det i propositionen. Det kan på goda grunder antas att skogsbruket på frivillig väg fortsätter att skydda kulturhistoriskt intressanta miljöer. Frivilligt ansvarstagande för att undanta mark från skogsproduktion har hittills gett goda resultat och utvecklingen följs upp vart fjärde år av Skogsstyrelsen, konstaterar regeringen och hänvisar till att den miljöcertifiering av skogsbruk som nu sker på bred front ytterligare underlättar möjligheterna till en fortsatt positiv utveckling. Frivilliga åtaganden sker i många fall som ett medel för bättre konkurrens men kan också ses som en kostnad för skogsägaren, säger regeringen. De beräkningar som Miljö målkommittén har gjort visar att det produktionsbortfall som blir resultatet av att skogsmarken undantas från skogsproduktion motsvarar 30–600 miljoner kronor per år i tio år. Med hänsyn till inriktningen att genom hög grad av frivillighet nå miljö kvalitetsmålet har rådgivning och information fortsatt väsentlig betydelse. Skogsvårdsorganisationen har här en central roll, sägs det.

Motionerna

Frågan om avsättning av skyddsvärd skogsmark tas upp i tre motioner, nämligen 2000/01: MJ45 (m), 2000/01: MJ46 (c) och 2000/01: MJ43 (fp). Regeringens förslag om att ytterligare undanta skogsmark från skogsproduktion till år 2010 avvisas i den förstnämnda motionen. Vid avsättning av skogsmark skall i första hand statlig mark komma i fråga, anser motionärerna. De konstaterar att skogsbruket och dess industrier är av mycket stor betydelse för den svenska samhällsekonomin. Nettoexportvärdet från skogsindustrin är i storleksordningen 75 miljarder kronor per år.

I motion 2000/01: MJ46 (c) begärs en omformulering av målet för hur stor areal skyddsvärd skog som skall undantas från skogsproduktion till år 2010.

Centerpartiet föreslår en modell där staten, i stället för renodlad avsättning av skogsmark, stimulerar skogsägarna att arbeta med s.k. kombinerade mål och förstärkt naturvårdshänsyn. Sammantaget skulle detta innebära att bygder med stora bevarandevärden tillåts fortleva, genom att människor fortfarande kan få en utkomst av sin skog. Regeringen intar i propositionen ett alltför snävt synsätt när den i stort sett bara hänvisar till de statsfinansiella kostnaderna, anser motionärerna vidare. De efterlyser en bred samhällsekonomisk konsekvensanalys av avsättningarna av skyddsvärd skogsmark. Motionärerna hävdar också att regeringen glömmar bort de många och stora frivilliga insatser som görs av Sveriges skogsägare, inte minst inom det småskaliga familjeskogsbruket. Slutligen tas i motionen upp frågan om ersättning till markägaren för de miljöinsatser som görs vid bildandet av olika typer av reservat. Det är därvid viktigt att möjligheten till ersättningsmark prövas noggrant, innan instrumentet ekonomisk ersättning används, anför motionärerna.

Riksdagen bör enligt förslag i motion 2000/01:MJ43 (fp) besluta att etappmålet för år 2010 skall sättas till 800 000 ha avsättning, vilket var den ambitionsnivå som angavs av Miljömålskommittén. De arealer som undantas från produktion påverkar både samhällets och de enskilda skogsbrukarnas ekonomi – kostnaderna för detta intäktsbortfall har inte belysts tillräckligt, anser motionären. Hon menar att de frivilliga insatsernas värde bör tydliggöras och att hela den areal som faktiskt redan undantagits måste redovisas.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har inhämtat upplysningar och synpunkter i den nu aktuella frågan från företrädare för Näringsdepartementet, LRF Skogsägarna och Skogsindustrierna.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottets överväganden rörande delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark tar sin utgångspunkt i omsorgen om skogsindustrins råvaruförsörjning. Som nämns i de här aktuella motionerna har skogsindustrin stor betydelse för den svenska ekonomin och därmed sysselsättningen, inte minst i glesbygd.

Företrädare för skogsindustrin har inför näringsutskottet redovisat sina bedömningar av effekterna på omsättning och sysselsättning för näringen av det föreslagna delmålet. Några exakta beräkningar har inte gjorts, men företrädarna för skogsindustrin har angett en minskning med 10 % som en rimlig bedömning. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta denna bedömning. Det är frapperande att regeringen i propositionen i stort sett inte berör de samhällsekonomiska effekterna av det föreslagna delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark.

Näringsutskottet vill också fästa uppmärksamheten på att regeringen i propositionen ökade den mängd skogsmark som skall avsättas från 800 000 ha – som Miljömålskommittén hade föreslagit – till 900 000 ha. Något särskilt motiv för detta redovisas inte i propositionen. Näringsutskottet noterar att

ökningen med 100 000 ha skogsmark motsvarar ca 2 000 normalstora skogsfastigheter. Dessutom kommer denna mark huvudsakligen att beröra Syd- och Mellansverige och därmed främst drabba familjeskogsbruket.

En annan faktor som regeringen, enligt näringsutskottets mening, inte tillmäter tillräcklig vikt är det miljöarbete som skogsbruket genomför på frivillig basis. Avsättningar av skyddsvärd skogsmark sker till stor del genom certifieringar. För närvarande finns ingen landsomfattande beräkning av hur stor areal som omfattas. Företrädarna för skogsbruket och skogsindustrin har dock inför näringsutskottet redovisat bedömningen att den frivilligt certifierade arealen omfattar ca 5 % av den produktiva skogsmarken, dvs. drygt 1 miljon ha. Näringsutskottet anser att det frivilliga miljöarbetet bör tillmätas större vikt av statsmakterna.

Mot bakgrund av det anförda anser näringsutskottet att det av regeringen föreslagna delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark bör omformuleras.

Stockholm den 16 oktober 2001

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Karl Gustav Abramsson (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Strömbom (kd), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s), Stefan Hagfeldt (m), Christina Pettersson (s) och Mikael Oscarsson (kd).

Avvikande meningar

1. Avsättning av skyddsvärd skogsmark

Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Sylvia Lindgren (s), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Gunilla Wahlén (v), Anne Ludvigsson (s) och Christina Pettersson (s) anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med "Företrädare för" och slutar med "bör omformuleras" bort ha följande lydelse:

Företrädare för skogsindustrin har inför näringsutskottet redovisat sina bedömningar av effekterna på omsättning och sysselsättning för näringen av det föreslagna delmålet. Som en grov uppskattning nämndes en minskning med 10 %.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet kommer effekterna av delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark att följas upp årligen. Skulle icke önskvärda effekter i något avseende därvid konstateras finns möjlighet att göra justeringar i målformulering eller i insatser. Skogsstyrelsen och de regionala skogsvårdsstyrelserna har en väsentlig roll i detta uppföljningsarbete.

Vi vill kraftigt understryka vikten av att uppföljning sker. Med hänvisning till skogsindustrins betydelse för den svenska ekonomin och sysselsättningen – inte minst i regionalpolitiskt utsatta områden – måste beredskapen vara hög för att ingripa med revideringar eller ändrade insatser. Enligt vad vi erfarit finns denna beredskap inom Regeringskansliet, varför något uttalande från riksdagen i saken inte kan anses erforderligt.

Vi vill samtidigt framhålla att vårt ställningstagande inte innebär att det uppsatta delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark avvisas. Produktionsmål och miljömål måste hela tiden balanseras mot varandra. Företrädarna för skogsbruket och skogsindustrin har för utskottet redovisat det arbete som på frivillig basis bedrivs och där skogsmark certifieras. Detta är mycket positivt. Vi vill i sammanhanget poängtera betydelsen av samarbete mellan berörda myndigheter och skogsbruket och skogsindustrin.

Mot bakgrund av det anförda bör de här aktuella motionerna inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

2. Avsättning av skyddsvärd skogsmark

Ingegerd Saarinen (mp) anser att den del av utskottets ställningstagande som börjar med "Företrädare för" och slutar med "bör omformuleras" bort ha följande lydelse:

Företrädare för skogsindustrin har inför näringsutskottet redovisat sina bedömningar av effekterna på omsättning och sysselsättning för näringen av det föreslagna delmålet. Som en grov uppskattning nämndes en minskning med 10 %.

Enligt uppgift från Näringsdepartementet kommer effekterna av delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark att följas upp årligen. I propositionen anges att en fördjupad utvärdering utförs vart fjärde år, i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras. Skulle måloppfyllelsen hotas eller icke önskvärda effekter av väsentlig karaktär därvid konstateras finns möjlighet att göra justeringar i insatser eller i mål. Skogsstyrelsen och de regionala skogsvårdsstyrelserna har en väsentlig roll i detta uppföljningsarbete. Enligt vad jag erfarit kommer regeringen alltså att följa frågan, varför något uttalande från riksdagen i saken inte kan anses erforderligt.

Jag vill samtidigt framhålla att mitt ställningstagande inte innebär att det uppsatta delmålet om avsättning av skyddsvärd skogsmark avvisas. Produktionsmål och miljömål måste hela tiden balanseras mot varandra. En skyddad skog med höga naturvärden kan även ha ett väsentligt ekonomiskt värde, för exempelvis rekreation och turism. Företrädarna för skogsbruket och skogsindustrin har för utskottet redovisat det arbete som på frivillig basis bedrivs och där skogsmark certifieras. Detta är mycket positivt. Jag vill i sammanhanget poängtera betydelsen av samarbete mellan berörda myndigheter och skogsbruket och skogsindustrin.

Mot bakgrund av det anförda bör de här aktuella motionerna inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

BILAGA 3**Bostadsutskottets yttrande
2001/02:BoU3y****Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier****Till miljö- och jordbruksutskottet**

Miljö- och jordbruksutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier jämte motioner i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Bostadsutskottet behandlar de för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i propositionen föreslagna delmålen Planeringsunderlag, Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, Buller samt Energianvändning m.m. i byggnader jämte motioner väckta i anledning av regeringens förslag i dessa delar. Därutöver finner utskottet anledning att ta upp tre motionsförslag. Dessa förslag avser resurser till länsstyrelserna, ökad användning av trä i byggandet respektive ett absolut kommunal veto beträffande förvar av kärnkraftsavfall. Det innebär att utskottet i yttrandet behandlar motionerna 2000/01: MJ40 (s), 2000/01: MJ41 (m), 2000/01: MJ42 (s), 2000/01: MJ44 (fp) yrkande 2 i motsvarande del, 2000/01: MJ45 (m) yrkandena 26–28 och 34, 2000/01: MJ46 (c) yrkandena 21 och 25, 2000/01: Bo223 (c) yrkande 6, 2000/01: Bo509 (mp) yrkande 3, 2000/01: MJ707 (m) och 2000/01: MJ797 (fp).

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag beträffande de av utskottet behandlade delmålen och avstyrker de i anledning därav väckta motionsförslagen. Också de övriga motionsförslagen avstyrks.

Till yttrandet har fogats fyra avvikande meningar och ett särskilt yttrande.

Utskottet**Inledning**

Riksdagen fastställde år 1999 miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Målet formulerades enligt följande.

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar

skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö föreslår regeringen nu sju delmål. Av dessa rör delmålen avseende planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller samt energianvändning m.m. i byggnader frågor som hör till utskottets beredningsområde.

Utskottet behandlar inledningsvis regeringens förslag till delmål på dessa områden jämte motionsförslag med anledning därav. I ett avslutande avsnitt behandlar utskottet ytterligare tre motioner som tar upp frågor om resurser till länsstyrelserna, ökad användning av trä i byggandet respektive ett absolut kommunal veto beträffande förvar av kärnkraftsavfall.

Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö

Planeringsunderlag

Regeringen föreslår följande delmål avseende planeringsunderlag.

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

- hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
- hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas,
- hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas,
- hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

Detta förslag har mött invändningar i fyra motioner.

Motion 2000/01:MJ41 (m) yrkande 1 innehåller förslag om att riksdagen skall ge regeringen till känna vad i motionen anförs om målkonflikter, prioriteringar och avvägningar såväl mellan miljö målen som mot andra miljö mål vad avser produktionsanläggningar för vindkraft.

I motion 2000/01:MJ42 (s) begärs att det i delmål nr 1 skall ingå att det senast år 2010 skall finnas program för hur behovet av lokal odling skall tillgodoses.

Motionären bakom motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 26 föreslår att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om att en ökad andel hårdgjord yta i många fall är ofrånkomligt om man vill kunna utveckla och expandera tätorter. Samma motions yrkande 27 innehåller förslag om att riksdagen skall besluta att delmål nr 1 skall ha följande lydelse: ”Senast år 2005 skall all fysisk planering och allt samhällsbyggande ta hänsyn till och i möjligaste mån anpassas till den övergripande målsättningen att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.”

Motion 2000/01:Bo223 (c) yrkande 6 innehåller förslag om tillkännagivande beträffande biologisk mångfald. Motionären anför bl.a. att grönyrtornas skötsel och utbredning måste ses som en integrerad del av en god stadsmiljö.

Beträffande de frågor om målkonflikter vilka tas upp i en av motionerna vill bostadsutskottet inledningsvis anmärka att det givetvis är av mycket stor betydelse att det finns en beredskap för att på ett tillfredsställande sätt kunna hantera sådana konflikter. Utskottet kan också konstatera att regeringen i propositionen särskilt tar upp denna frågeställning. Regeringen anför att den kommer att utse ansvarig myndighet för vart och ett av de 15 miljö kvalitetsmålen och att de ansvariga myndigheternas arbete behöver samordnas bl.a. för att eventuella målkonflikter skall kunna hanteras. Samordningsuppgiften bör enligt förslaget ligga hos det miljömålsråd som regeringen avser att inrätta. Miljömålsrådet skall ha till uppgift att bl.a. göra en samlad enhetlig uppföljning och rapportering till regeringen av utvecklingen mot miljö kvalitetsmålen och tillhörande delmål. Rådet skall också belysa eventuella målkonflikter mellan miljö kvalitetsmålen och andra samhällsmål som riksdagen har beslutat. Enligt utskottets mening kan det således förutsättas att de av motionärerna aktualiserade målkonflikterna m.m. får en lämplig behandling utan att riksdagen gör ett tillkännagivande om detta.

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö bör i ett generationsperspektiv enligt regeringens i propositionen redovisade bedömning innebära bl.a. att natur- och grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av lek, rekreation, lokal odling samt ett hälsosamt lokalklimat kan tillgodoses samt att den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas.

Enligt utskottets synes det som eftersträvas i s- och c-motionerna i allt väsentligt stämma överens med propositionens uppfattning. Det saknas därför tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna till mötes.

Den ena moderata motionen berör direkt delmålet utformning. Utskottet vill i frågan om hårdgjord yta framhålla att målet i denna del anger att fysisk planering och samhällsbyggande skall grundas på program och strategier för hur grö- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas och andelen hårdgjord yta inte ökas. Till detta kommer att, som regeringen framhåller, delmålet i tillämpliga delar gäller både stad och landsbygd samt att lokal anpassning utifrån platsens och regionens förutsättningar är av stor betydelse. Angående samhällsbyggandets anpassning till en övergripande målsättning om att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling är det utskottets uppfattning att det delmålet överordnade Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö har en utformning som i allt väsentligt torde motsvara motionärernas krav. Även delmålet i sig har en utformning som enligt utskottets mening väl uppfyller det som motionärerna eftersträvar. Enligt utskottet bör det inte heller krävas att delmålet uppnås tidigare än år 2010 som regeringen föreslagit.

Med det anförda avstyrker bostadsutskottet motionerna 2000/01: MJ41 (m) yrkande 1, 2000/01: MJ42 (s), 2000/01: MJ45 (m) yrkandena 26 och 27 och

2000/01:Bo223 (c) yrkande 6. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till delmål på detta område.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

För kulturhistoriskt värdefull bebyggelse föreslår regeringen följande delmål. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall senast år 2010 vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Regeringens förslag har i denna del inte mött invändningar i motioner.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag till delmål på detta område.

Buller

Regeringen föreslår beträffande buller följande delmål.

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med år 1998.

Utskottet behandlar förslag i fem motioner som innebär att riksdagen skall göra tillkännagivanden till regeringen beträffande detta delmål.

Den första motionen 2000/01:MJ41 (m) yrkande 2 innehåller förslag om att en ny gränsvärdesnorm för buller från vindkraft bör arbetas fram. I samma motions yrkande 3 föreslås införande av respektavstånd för att skydda människor från buller m.m. från vindkraftverk.

I motion 2000/01:MJ44 (fp) yrkande 2, i motsvarande del, anför motionärerna bl.a. att det krävs lagstiftning mot buller från även andra källor än trafik.

Motion 2000/01:Bo509 (mp) yrkande 3 innehåller förslag om att gränsvärden för buller på arbetsplatser och ute i samhället bör tas fram.

I motion 2000/01:MJ707 (m) förespråkar motionärerna gränsvärden för buller vid evenemang (för att förebygga tinnitus).

Den femte motionen 2000/01:MJ797 (fp) yrkande 1 innehåller förslag om att öka takten i bullerarbetet. I samma motion yrkandena 2–4 anför dels att Naturvårdsverket bör få ett tydligt, långsiktigt uppdrag att kraftfullt arbeta med bullerfrågorna särskilt på det långsiktiga strategiska planet, dels att man vad avser buller från markbunden trafik skall eftersträva att även ge de boende tillgång till en god ljudmiljö, dels att lagstiftningen behöver stärkas så att miljömyndigheter med kraft kan driva frågor om bullersanering. Slutligen anför motionärerna i samma motions yrkande 5 att bullerfrågorna internationellt bör drivas med hög prioritet, särskilt inom EU.

Bostadsutskottet vill beträffande dessa motioner inledningsvis erinra om att riksdagen 1997 beslutade om etappmål för buller (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97: TU7, rskr. 1996/97:174). Etappmålen utgick från riktvärden för trafikbuller, som normalt inte bör överskridas vid nybyggnad av bostäder eller vid nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur.

Regeringen anför i propositionen att man följer utvecklingen och avser att återkomma med ytterligare delmål för buller efter den första uppföljningen av miljömålen. I propositionen anges att flera remissinstanser har påpekat vikten av att det finns ett handlingsprogram även för trafikbuller i andra miljöer samt för andra typer av buller än trafikbuller. Regeringen anför att man har för avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med övriga berörda myndigheter utarbeta ett sådant handlingsprogram och tillägger att verket i rollen som samordnande myndighet för bullerfrågor har ett särskilt ansvar för att se över de definierade riktvärdena och, om det behövs, föreslå ytterligare riktvärden för buller i andra miljöer än de som finns uttryckta i dagens fastställda riktvärden. Regeringen avser även att ge Naturvårdsverket ett tydligt samordnings- och uppföljningsansvar för arbetet med att nå bullermålet. Efter hand som erfarenheter av tillämpningen av miljöbalken och anknuten lagstiftning med vägledning av miljö- och transportmålen har vunnits anser regeringen att behov av eventuella ytterligare förändringar av lagstiftningen kan övervägas. Eventuella behov av lagstiftning för att minska andra bullerstörningar än trafikbuller bör också uppmärksammas enligt propositionen.

Regeringen redovisar vidare att man anser att Sverige bör medverka aktivt i EU:s och Världshälsoorganisationens (WHO) arbete på bullerområdet. Inom EU bör arbetet enligt regeringens redovisade uppfattning inriktas på att påskynda den tekniska utvecklingen mot minskat buller från fordon, däck och vägbeläggningar.

Bostadsutskottet konstaterar mot bakgrund av redovisningen i propositionen att de frågeställningar som motionärerna tar upp i många fall redan är, eller inom en snar framtid kommer att bli, föremål för ytterligare belysning. Dessutom kan utskottet konstatera att regeringen synes ha en stor handlingsberedskap på området. Utskottet vill inte föregripa kommande överväganden varför utskottet avstyrker motionerna 2000/01:MJ41 (m) yrkandena 2 och 3, 2000/01:MJ44 (fp) yrkande 2, i motsvarande del, 2000/01:Bo509 (mp) yrkande 3, 2000/01:MJ707 (m) och 2000/01:MJ797 (fp) yrkande 1–5. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till delmål om buller.

Energianvändning m.m. i byggnader

Regeringen föreslår följande delmål för energianvändning m.m. i byggnader. Miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder och lokaler minskar och är lägre år 2010 än år 1995. Detta skall bl.a. ske genom att den totala energianvändningen effektiviseras för att på sikt minska.

Regeringens förslag till delmål på detta område har mött invändningar i två motioner.

I motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 28 anføres att det inte finns några skäl till att överväga ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nya byggnader.

Motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 25 behandlar frågor om energianvändning och energieffektivisering. Motionärerna anser dels att uppvärmning av

bostäder skall ske med användande av bibränslen, dels att även delkonvertering från el till uppvärmning med fjärrvärme eller husegen värmekälla skall gynnas ekonomiskt, dels att taxeringsreglerna för fastigheter skall ändras för att skapa ytterligare incitament för fastighetsägare att genomföra konvertering.

Regeringen anför i propositionen att man avser att analysera konsekvenserna av ett eventuellt förbud mot uppvärmning med direktverkande el i nya byggnader liksom effekterna av att begränsa direktelvärme i nya fritidshus. Utskottet finner att de kommande övervägandena i frågan om direktverkande elvärme inte bör föregripas och avstyrker motionerna 2000/01:MJ45 (m) yrkande 28 och 2000/01:MJ46 (c) yrkande 25 samt tillstyrker propositionens förslag till delmål på detta område.

Övriga frågor

Ökad träanvändning

Det finns enligt motion 2000/01:MJ40 (s) behov av ett tydligare mål om ökad användning av den svenska råvaran trä i byggandet.

Liksom motionären anser utskottet att det är av stor vikt att vid byggande ta ställning till frågor om materialval och att det finns skäl för att i det fortsatta miljömålsarbetet särskilt uppmärksamma frågan om användningen av trä, inte minst ur ett kretsloppsperspektiv. Utskottet förutsätter dock att denna fråga kommer att behandlas bl.a. i det uppföljnings- och utvärderingsarbete som aviserats i propositionen. Utskottet finner därför inte tillräckliga skäl för att nu gå motionärerna till mötes och avstyrker motion 2000/01:MJ40 (s).

Länsstyrelsernas resurser

I motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 34 förespråkar motionärerna att länsstyrelserna skall få tillräckliga resurser för att klara de nya uppgifterna (regionalt mål- och uppföljningsarbete) på ett rimligt sätt.

Regeringen anför att man för att finansiera länsstyrelsernas arbete inom ramen för deras övergripande ansvar för regionalt mål- och uppföljningsarbete beräknar att överföra 20 miljoner kronor per år från och med 2001 till länsstyrelsernas förvaltningsanslag (anslaget 32:1, utg. omr. 18) från utgiftsområde 20. I enlighet med detta föreslår regeringen i tilläggsbudgeten för 2001 att länsstyrelseanslaget skall ökas med 20 miljoner kronor samt att anslaget för miljöövervakning (anslaget 34:2, utg. omr. 20) i anledning härav skall minskas med samma belopp.

Enligt bostadsutskottets mening saknas det skäl för att nu göra en annan bedömning än att länsstyrelserna om förslaget i tilläggsbudgeten vinner riksdagens bifall får tillräckliga resurser för att klara de nya uppgifterna på ett rimligt sätt. Utskottet avstyrker därför motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 34.

Det kommunala vetot

I motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 21 föreslår motionärerna att det kommunala vetot bör vara absolut.

Det kommunala vetot fick sin nuvarande utformning år 1990 (bet. 1989/90:BoU20). Då anförde utskottet att det kommunala vetot i NRL är ett uttryck för grundtanken att kommunerna skall utöva ett starkt inflytande på den lokala miljön. Det kommunala vetot angavs också vara ett uttryck för den kommunala självbestämmanderätten i de markpolitiska frågorna liksom i frågan om en industri på grund av sin verksamhet borde tillåtas etableras i kommunen. Utskottet ansåg emellertid att det även mot en kommuns vilja i speciella undantagssituationer måste finnas möjlighet att fatta beslut om lokaliserings av vissa anläggningar av stor nationell betydelse. Utskottet betonade vikten av att stor restriktivitet iaktas vid regeringens prövning av om en viss anläggning skall undantas från vetorätten och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas. Bostadsutskottet har därefter vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om det kommunala vetots utformning m.m. (senast i bet. 2000/01:BoU6) och vidhållit denna uppfattning.

Bostadsutskottet gör samma bedömning i dag och avstyrker motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 21.

Stockholm den 16 oktober 2002

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (m), Carina Moberg (s), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skärman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp), Carina Adolfsson Elgestam (s) och Ewa Thalén Finné (m).

Avvikande meningar

1. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m.

av Knut Billing (m), Sten Andersson (m), Carl-Erik Skårman (m) och Ewa Thalén Finné (m).

Planeringsunderlag

Regeringens förslag till delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö innebär i många avseenden en omfattande och ingripande reglering av medborgarnas levnadsmiljö och kommunernas ansvarsområden, i flera fall med risk för ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Sådana förslag måste givetvis ha sin utgångspunkt i ett mycket bredare perspektiv än det som regeringen har haft.

Propositionen saknar analyser av målkonflikter, prioriteringar och avvägningar såväl mellan miljömålen som mot andra samhällsmål. Många av förslagen som läggs fram ökar snarare än minskar konflikterna och problemen.

Enligt vår mening måste målkonflikter, medborgarhänsyn, samhällsplanering och prioriteringar mellan olika mål och intressen på ett tydligt sätt vägas in i arbetet att nå miljömålen. Om detta inte görs riskerar miljömålen att bli tomma ord samtidigt som de riskerar att förhindra nödvändiga förbättringar och omstruktureringar. Det bör även framhållas att miljömålet God bebyggd miljö blir trovärdigt och uppfylls först då vederbörlig hänsyn tas till människors välfärd och deras möjlighet att påverka.

Ett exempel på en förutsebar och i propositionen inte hanterad målkonflikt är den som följer av regeringens förslag att inte öka andelen hårdgjord yta i tätorter och tätortsnära områden. I dag har många tätorter brist på bostäder samtidigt som vägnäten är underdimensionerade. Det måste byggas nya bostäder och fler vägar. Med detta följer också fler skolor, vårdplatser och parkeringsplatser. En ökad andel hårdgjord yta är därför i många fall ofrånkomligt om man vill kunna utveckla och bygga ut tätorter.

Ett annat exempel är den målkonflikt som kommer att följa av förslaget om främjande av utbyggnad av produktionsanläggningar för vindkraft. Energitransportmyndigheten skriver bl.a. i sin rapport om planeringsmål m.m. till regeringen: "De erfarenheter som kan dras från utbyggnad av vindkraftverk i Sverige, Danmark och internationellt i övrigt pekar entydigt på behov av en väl planerad utbyggnad. De allt större verk som uppförs får allt större lokal och regional påverkan på landskapet, varför lokalisering och utformning av vindkraftsanläggningar behöver studeras noggrant."

Det är således uppenbart att delmålet på området planeringsunderlag måste omformuleras. Processen bör också snabbas på.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi med anledning av motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 27 att riksdagen beslutar att delmålet för planeringsunderlag skall ha följande lydelse: Senast år 2005 skall all fysisk planering och samhällsbyggande ta hänsyn till och i möjligaste mån anpassas till

den övergripande målsättningen om att uppnå en ekologiskt hållbar samhällsutveckling.

Vi anser även att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:MJ41 (m) yrkande 1 och 2000/01:MJ45 (m) yrkande 26 som sin mening skall ge regeringen till känna vad som ovan anförts om målkonflikter och andelen hårdgjord yta.

Buller

En annan betydelsefull fråga som behandlas i propositionen är buller. Även denna fråga har anknytning till utbyggnaden av vindkraften. Det är viktigt att inte öka antalet människor som utsätts för buller genom byggande av vindkraftverk. I tysta miljöer, utanför tätorter, i skärgårdar och på övriga platser där fortfarande tystnad råder (t.ex. delar av Skåne och Halland samt vissa områden på Öland och Gotland) bör inte nya bullerkällor få skapas. Gränsvärdesnormer för buller från vindkraft bör arbetas fram. Vidare bör respektavstånd införas för att skydda människor från buller m.m.

Buller kan orsaka tinnitus. Tinnitus kan uppkomma t.ex. genom att man blir utsatt för höga, plötsliga ljud, från t.ex. rockkonserter, diskotek, påsksmällare och gevärsskott. Alltfler musiker drabbas av tinnitus. Ungefär 1,5 miljoner svenskar har någon form av tinnitus. Det går att förebygga tinnitus genom att inte utsätta sig för höga ljud. Det finns all anledning att från kommunernas sida göra vad som står i deras makt för att om möjligt förebygga uppkomsten av tinnitus. Detta skulle ha kunnat uppnås genom att i den lokala hälso- och miljöskyddsstadgan ange högsta tillåtna värde för inomhusbuller i offentliga och allmänna lokaler till 90 dBA och högsta tillåtna värde från sådan lokal i intilliggande bostad till högst 45 dBA. En översyn av miljöbalken i avsikt att införa generella bestämmelser eller ge kommuner möjlighet att föreskriva högsta ljudnivåer vid evenemang bör därför göras.

Vi anser att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:MJ41 (m) yrkandena 2 och 3 samt 2000/01:MJ707 (m) som sin mening skall ge regeringen till känna vad som ovan anförts om buller.

Direktverkande elvärme

Vi noterar att regeringen vill analysera effekterna av ett förbud mot installation av direktverkande elvärme i nya byggnader och en begränsning av möjligheterna att installera direktverkande elvärme i fritidshus. Vi förkastar tanken på ett förbud mot direktverkande elvärme. Det finns inte några skäl till att ens överväga ett sådant förbud.

Vi anser att riksdagen med anledning av motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 28 som sin mening skall ge regeringen till känna vad som ovan anförts.

Länsstyrelsernas resurser

Avslutningsvis kan vi konstatera att länsstyrelserna enligt regeringens förslag skall ha det övergripande ansvaret för det regionala mål- och uppföljningsarbetet. Arbetet med att följa upp den mängd delmål som föreslås i propositionen riskerar att leda till att länsstyrelserna får svårigheter att klara övriga ar-

betsuppgifter. Därför är regeringen skyldig att långsiktigt se till att länsstyrelserna får tillräckliga resurser för att klara sina arbetsuppgifter på ett rimligt sätt.

Vi anser att riksdagen med anledning av motion 2000/01:MJ45 (m) yrkande 34 som sin mening skall ge regeringen till känna vad som ovan anförts.

2. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m.

av Rigmor Stenmark (c).

Planeringsunderlag

I regeringens förslag behandlas bl.a. frågor om bevarande och utveckling av grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden. Vi anser att det är mycket viktigt att skydda grönområden, parker och grönytor i städerna. Djur och växtliv är särskilt sårbara i dessa områden. Stadens grönstruktur måste därför ha goda samband med omgivande naturområden, annars stryps den. Växtligheten har också en stor social betydelse för människors välbefinnande i ett stadslandskap. Grönytornas skötsel och utbredning måste därför ses som en integrerad del av en god stadsmiljö. Naturstränder som fortfarande finns kvar i de större städerna är oerhört värdefulla för den biologiska mångfalden, och för människornas välbefinnande.

Vad vi nu med anledning av motion 2000/01:Bo223 (c) yrkande 6 anför om biologisk mångfald bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Buller

Regeringens förslag på bullerområdet är inte tillräckligt. Det krävs åtgärder inte bara mot trafikbuller. Vi finner skäl att här uppmärksamma att skyddet av tysta områden i den urbana bebyggelsen i väsentlig grad handlar om att hålla bostadsområden fria från annat buller, särskilt buller från ventilationsanläggningar och liknande. Sådant buller är mycket lättare att tekniskt och till låg kostnad dämpa än vad det är att komma till rätta med trafikbullret. Många bostadsmiljöer som skulle kunna vara tysta har emellertid fått tystnaden ödelagd av ventilationsanläggningar. Här är en snabb sanering mycket angelägen som en dellösning på bullerproblemet i städer. Det bedrivs också visst arbete med att söka åstadkomma en sådan bullersanering. Arbetet försvåras emellertid av att lagstiftningen är för svag. En skärpt lagstiftning och riktvärden krävs således beträffande buller från andra källor än trafik. Det är även angeläget att det pågående arbetet på bullerområdet intensifieras.

Långsiktighet kräver kraftfull samordning och uppföljning. Bullermål kan samordnas med andra miljömål i en strategisk planering. Här har Naturvårdsverket en viktig roll. Verket bör få ett tydligare uppdrag att kraftfullt arbeta med bullerfrågorna särskilt på det långsiktiga strategiska planet.

Inom EU pågår ett viktigt arbete med sikte på ett kommissionsdirektiv för omgivningsbuller. Detta arbete måste följas och stödjas intensivt från svensk sida eftersom europeisk samverkan är absolut nödvändig i flera bullerfrågor.

Bulleremissionen från vägfordon i normal trafik förorsakad av däck/vägbanebuller och bulleremissionen från godståg är två exempel.

Vad vi med anledning av motionerna 2000/01:MJ44 (fp) yrkande 2, i motsvarande del, och 2000/01:MJ797 (fp) anfört om buller bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Energianvändning

Energianvändningen i byggnader är en annan viktig fråga som behandlas i propositionen. Genom att värma våra bostäder med biobränslen i stället för med direktverkande el kan stora effektivitetsvinster göras samtidigt som stora mängder elenergi frigörs, vilket kommer den svenska basindustrin till del. Det höga oljepriset under det gångna året i kombination med låga elpriser har dock lett till att många har valt att övergå från olja till el för att värma sin bostad. Detta har ökat behovet av effekt, särskilt kalla dagar. Vi anser mot denna bakgrund att det är dags att genomföra förändringar vad gäller bidragsreglerna för konvertering från el till uppvärmning med fjärrvärme eller husegen värmekälla. I syfte att minska effektuttaget till en lägre kostnad bör även delkonvertering i en nära framtid bli bidragsberättigad. Det är också nödvändigt att förändra regelverket för taxeringsvärdet beträffande energieffektiviserande åtgärder. Genom dessa åtgärder ökar incitamenten för konsumenterna att göra konverteringar i energibesparande syfte.

Vad vi nu med anledning av motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 25 anfört om energianvändning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ökad träanvändning

Även materialanvändningsfrågor har betydelse för en god bebyggd miljö. Fokus måste sättas på materialanvändningen vid såväl nybyggnation som renovering av byggnader. Sverige är dåligt på att ta till vara sin förnämliga råvara trä. Vi anser således att det behövs en tydligare politik när det gäller användningen av den svenska råvaran trä i byggandet. Regeringen bör därför överväga att utforma ett nationellt mål för ökad användning av trä enligt samma modell som tillämpas i bland annat Holland.

Vad vi nu med anledning av motion 2000/01:MJ40 (s) anfört om ökad träanvändning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det kommunala vetot

Det finns även skäl att ta upp det kommunala vetots utformning. Genom att genomföra en avveckling av befintliga kärnkraftsreaktorer kan tillförseln av radioaktiva ämnen begränsas. Detta är även viktigt med tanke på att det i dag inte finns någon tillfredsställande metod för hur det radioaktiva avfallet från kärnkraftsindustrin skall slutförvaras. Det faktum att ingen kommun säger sig vara beredd att ta på sig ansvaret för ett djupförvar i berg gör att frågan under en lång tid framöver kommer att förbli olöst. Det är viktigt att det kommunala vetot i denna fråga är absolut, med tanke på de effekter ett djupförvar kan komma att få för kommunernas framtida utvecklingsmöjligheter.

Vad vi nu med anledning av motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 21 anfört om det kommunala vetot bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m.

av Yvonne Ångström (fp).

Buller

Regeringens förslag på bullerområdet är inte tillräckligt. Det krävs åtgärder inte bara mot trafikbuller. Vi finner skäl att här uppmärksamma att skyddet av tysta områden i den urbana bebyggelsen i väsentlig grad handlar om att hålla bostadsområden fria från annat buller, särskilt buller från ventilationsanläggningar och liknande. Sådant buller är mycket lättare att tekniskt och till låg kostnad dämpa än vad det är att komma till rätta med trafikbullret. Många bostadsmiljöer som skulle kunna vara tysta har emellertid fått tystnaden ödelagd av ventilationsanläggningar. Här är en snabb sanering mycket angelägen som en dellösning på bullerproblemet i städer. Det bedrivs också visst arbete med att söka åstadkomma en sådan bullersanering. Arbetet försvåras emellertid av att lagstiftningen är för svag. En skärpt lagstiftning och riktvärden krävs således beträffande buller från andra källor än trafik. Det är även angeläget att det pågående arbetet på bullerområdet intensifieras.

Långsiktighet kräver kraftfull samordning och uppföljning. Bullermål kan samordnas med andra miljömål i en strategisk planering. Här har Naturvårdsverket en viktig roll. Verket bör få ett tydligare uppdrag att kraftfullt arbeta med bullerfrågorna särskilt på det långsiktiga strategiska planet.

Inom EU pågår ett viktigt arbete med sikte på ett kommissionsdirektiv för omgivningsbuller. Detta arbete måste följas och stödjas intensivt från svensk sida eftersom europeisk samverkan är absolut nödvändig i flera bullerfrågor. Bulleremissionen från vägfordon i normal trafik förorsakad av däck/vägbanebuller och bulleremissionen från godståg är två exempel.

Vad vi med anledning av motionerna 2000/01:MJ44 (fp) yrkande 2, i motsvarande del, och 2000/01:MJ797 (fp) anfört om buller bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Energianvändning

Energianvändningen i byggnader är en annan viktig fråga som behandlas i regeringens förslag. Genom att värma våra bostäder med biobränslen i stället för med direktverkande el kan stora effektivitetsvinster göras samtidigt som stora mängder elenergi frigörs, vilket kommer den svenska basindustrin till del. Det höga oljepriset under det gångna året i kombination med låga elpriser har dock lett till att många har valt att övergå från olja till el för att värma sin bostad. Detta har ökat behovet av effekt, särskilt kalla dagar. Vi anser mot denna bakgrund att det är dags att genomföra förändringar vad gäller bidragsreglerna för konvertering från el till uppvärmning med fjärrvärme eller husegen värmekälla. I syfte att minska effektuttaget till en lägre kostnad bör även

delkonvertering i en nära framtid bli bidragsberättigad. Det är också nödvändigt att förändra regelverket för taxeringsvärdet av fastigheter avseende energieffektiviserande åtgärder. Genom dessa åtgärder ökar incitamenten för konsumenterna att göra konverteringar i energibesparande syfte.

Vad vi med anledning av motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 25 anfört om energianvändning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ökad träanvändning

Även materialanvändningsfrågor har betydelse för en god bebyggd miljö. Fokus måste sättas på materialanvändningen vid såväl nybyggnation som renovering av byggnader. Sverige är dåligt på att ta till vara sin förnämliga råvara trä. Vi anser således att det behövs en tydligare politik när det gäller användningen av den svenska råvaran trä i byggandet. Regeringen bör därför överväga att utforma ett nationellt mål för ökad användning av trä enligt samma modell som i bl.a. Holland.

Vad vi med anledning av motion 2000/01:MJ40 (s) anfört om ökad träanvändning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Delmål för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, m.m.

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Buller

Regeringens förslag på bullerområdet är inte tillräckligt. Enligt vår mening ger de forskningsresultat som visar att man kan koppla samman stress och buller anledning till oro. Ett samband mellan buller och skolbarns minnesprestation är nu också föremål för forskning. Vi människor blir stressade av att bullret ständigt finns runt omkring oss och då uppstår olustkänslor. Ett viktigt verktyg för att bekämpa buller vore gränsvärden för annat buller än trafikbuller.

Vad vi med anledning av motion 2000/01:Bo509 (mp) yrkande 3 anfört om buller bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ökad träanvändning

Även materialanvändningsfrågor har betydelse för en god bebyggd miljö. Fokus måste sättas på materialanvändningen vid såväl nybyggnation som renovering av byggnader. Sverige är dåligt på att ta till vara sin förnämliga råvara trä. Vi anser således att det behövs en tydligare politik när det gäller användningen av den svenska råvaran trä i byggandet. Regeringen bör därför överväga att utforma ett nationellt mål för ökad användning av trä enligt samma modell som i bland annat Holland.

Vad vi med anledning av motion 2000/01:MJ40 (s) anfört om ökad träanvändning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det kommunala vetot

Slutligen finner vi skäl att ta upp det kommunala vetots utformning. Genom att genomföra en avveckling av befintliga kärnkraftsreaktorer kan tillförseln

av radioaktiva ämnen begränsas. Detta är även viktigt med tanke på att det i dag inte finns någon tillfredsställande metod för hur det radioaktiva avfallet från kärnkraftsindustrin skall slutförvaras. Det faktum att ingen kommun säger sig vara beredd att ta på sig ansvaret för ett djupförvar i berg gör att frågan under en lång tid framöver kommer att förbli olöst. Det är viktigt att det kommunala vetot i denna fråga är absolut, med tanke på de effekter ett djupförvar kan komma att få för kommunernas framtida utvecklingsmöjligheter.

Vad vi nu med anledning av motion 2000/01:MJ46 (c) yrkande 21 anfört om det kommunala vetot bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Ulla-Britt Hagström och Annelie Enochson (kd) anför:

Inledning

I propositionen föreslår regeringen delmål och strategier för de miljö kvalitetsmål som riksdagen antog 1999. De nationella kvalitetsmålen är 15 i antal varav målet God bebyggd miljö har direkt anknytning till bostadsutskottets beredningsområde.

För Kristdemokraterna är förvaltarskapstanken ledstjärnan för miljöpolitiken och miljöarbetet. Med den enskilda människans ansvar för sitt liv, sina resurser, beslut och handlingar följer ett förvaltarskap. Ansvaret gäller inte minst miljön och naturresurserna som måste förvaltas ansvarsfullt, så att kommande generationer också får del av dem.

Begreppet ”hållbar utveckling” definieras ofta som ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Genom att betona generationsperspektivet, återspeglar denna definition mycket väl de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön.

God bebyggd miljö

Samhällsplaneringen är navet i utvecklingen av samhället och kommer i framtiden att spela en allt större roll, inte minst när det gäller avfolkningsbygderna. Samhällsplaneringen har i många stycken förknippats med växande samhällen men är väl så viktig i bygder med en för stor infrastruktur och tomma lägenheter. För att hela Sverige skall leva är det viktigt att även planera väl i de bygder som lever med en krympande befolkning.

Den centrala beståndsdel i god samhällsplanering är helhetsperspektivet. Ett antal remissinstanser, bl.a. Kommunförbundet, dåvarande Byggnadsnäringsrådet och Boverket, har uttryckt kritik mot att samhällsplanering lyfts fram som styrmedel utan att hållbar utveckling behandlas i hela dess bredd, utifrån också ekonomiska och sociala aspekter. Regeringen menar att detta inte ingått i arbetet med att formulera delmål för miljö kvalitetsmålen. Hur

regeringen avser att gå vidare i arbetet med andra dimensioner av hållbar utveckling än den rent ekologiska redovisas inte i propositionen.

Inför det vidare arbetet med att undanröja de stora miljöproblemen inom en generation vill därför Kristdemokraterna betona det ansvar samhällsplaneringen har att se till helheten, vilket innebär ekologisk, ekonomisk, kulturell och social hållbarhet.

Kristdemokraterna vill vidare markera att inventeringen av tysta zoner utgör en mycket viktig del av arbetet med hållbar utveckling. Denna fråga har också lyfts fram av bl.a. SIKÅ, Bygghorskningsrådet och Vägverket. I propositionen medger regeringen att en kartläggning av bullerfria områden bör startas. Kristdemokraterna efterlyser att ett tydligt uppdrag ges till ansvarig myndighet att inleda detta arbete.

Propositionen innehåller förslag om att antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 % till år 2010 jämfört med 1998. Kristdemokraterna anser det är viktigt att arbetet med att minska trafikbullerstörningar fortsätter. Ett annat bullerproblem som borde uppmärksammas i propositionen är evenemang med hög ljudnivå som sker både inomhus och utomhus. Detta påverkar i hög grad den boendes miljö och kan orsaka tinnitus, särskilt drabbade är ungdomar. En högsta ljudnivå för evenemang bör tas fram.

Kristdemokraterna vill samtidigt påpeka att det är viktigt med stadens gröna rum och att hänsyn tas till dem när man förtätar staden. Samtidigt är det svårt att förtäta staden utan att andelen hårdgjord yta ökas så vi ställer oss tveksamma till detta delmål.

Kristdemokraterna vill särskilt betona och instämma i propositionens delmål när det gäller kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Senast år 2010 skall kulturhistoriskt värdefull bebyggelse vara identifierad och ett program finnas för skydd av dess värden. Samtidigt skall minst 25 % av den värdefulla bebyggelsen vara långsiktigt skyddad.

Kristdemokraterna anser att inomhusmiljön också skulle ha uppmärksammas. Särskilt bör inomhusmiljön uppmärksammas i offentliga lokaler som skolor och gruppboende, men också i bostäder. Innomhusmiljön har stor betydelse för vårt välmående eftersom större delen av tiden tillbringas inomhus. Undermålig ventilation, obeprövade bygg- och inredningsmaterial liksom fukt- och mögelskador bidrar till att människor upplever besvär.

Den stora ökningen av allergier och annan överkänslighet beror till stor del på dålig inomhusluft, fukt och mögel. Därför behövs det en återkommande kontroll av fukt, mögel, radon, ventilation m.m. För att komma till rätta med problemen i inomhusmiljön krävs hälsodeklarerade bostäder. Det behövs också system för miljö- och hälsovärdering av byggmaterial och byggnader som underlag vid beskrivningar av byggobjekts konsekvenser för ekologisk hållbarhet.

Vi avser att följa utvecklingen på området och om det visar sig nödvändigt återkomma med förslag.